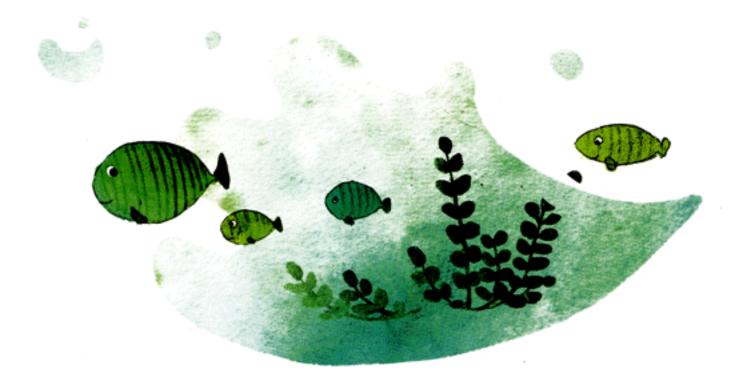
VƯƠNG VŨ

63 THÓI QUEN TỐT CHA MẠ KHÔNG THỂ KHÔNG DẠY TRẢ

thói quen tốt GIÚP TRE TRƯƠNG THÀNH

"Gieo suy nghĩ, gặt hành động Gieo hành động, gặt thói quen Gieo thói quen, gặt tính cách Gieo tính cách, gặt số phận".

(Samuel Smiles)

Thói quen tốt là chìa khóa thay đổi vận mệnh, vươn tới thành công. Giáo dục gia đình còn gì đơn giản và hiệu quả họn là ngày ngày cùng con rèn thói quen tốt. Cha mẹ thông thái hãy dùng cuốn sách này giúp con yêu "gieo mầm thói quen tốt, gặt cuộc đời thành công"!

WÁC TÁC

CHƯƠNG 1 : NHỮNG THÓI QUEN TỐT TRONG ĂN ƯỚNG

DINH DƯỚNG LÀ YẾU TỔ CĂN BẮN CỦA SỰC KHÓE, LÀ CƠ SỞ VẬT CHẤT CỦA SỰ TỔN TẠI.

Vấn để án ướng của trẻ là nổi lo của nhiều bác cha mẽ. Chi khi án ướng đủ định dướng, trẻ mới có thể phát triển toàn diện. Tuy nhiên trên thực tẻ, đã số trẻ nhỏ đều không y thực được tàm quan trong của sự cân bằng định dưỡng nên thường ken án, thích án món này không thích án món kia... Lam thể nào để hình thành những thời quên án ưởng tối ở trẻ, chính là nói dùng chủ đạo của chữơng này.

1.	CÂN BẰNG DINH DƯỚNG	2
2.	KHÔNG KÉN ĂN	9
3.	ĂN RAU	13
4.	บดัท G ทบ์ตัว	18
5.	ĂN SÁNG	22
6.	DUY TRÌ TÂM TRẠNG VUI VỀ KHI DÙNG BỮA	26
7.	NHAI KĪ	30
8.	KHÔNG XEM TIVI KHI ĂN	34
9.	KHÔNG BỔ THỦA COM	37
10.	KHÔNG ĂN NHIỀU ĐỔ NGỌT	40

CHƯƠNG 2 : NHỮNG THÓI QUEN TỐT VỀ CHĂM SÓC SỰC KHỎE

DINH DƯỚNG PHÙ HỢP GIÚP TRỂ KHÓE MẠNH.

Bước vào thế kỉ XXI, điều kiện sống ngày càng được cái thiện, nhưng sức khóc của trẻ lại khiến nhiều bậc phụ huynh lo lắng. Tại sao lại như vậy? Thực ra đó là ánh hưởng của thời quen. Chương này cũng cấp cho các bạn những kiến thức giúp hình thành những thời quen tốt về chăm sốc sức khỏc trẻ em.

11.	RửA TAY	46
	NGỦ ĐIỀU ĐỘ	
13.	TẬP THỂ DỤC	53
	GọN GÀNG, SẠCH SỄ	
15.	THÓI QUEN NHÌN	61
16.	TỰ BẢO VỆ	65

CHƯƠNG 3: NHỮNG THÓI QUEN TỐT KHI LÀM VIỆC

LÀM VIỆC CẦN CÓ KẾ HOẠCH. CHÍ CẦN CỐ GẮNG KHÔNG NGỪNG, NHẤT ĐỊNH SẼ THÀNH CÔNG.

Hiện nay, đã phần trẻ đều được cha mẹ hết sức chiều chuộng, thậm chi nhiều bậc phụ huynh còn làm thay trẻ tắt cả mọi việc trong sinh hoạt hằng ngày, khiến chúng khó có thể hình thành những thời quen tốt, hiệu quả làm việc không cao, mỗi khi gặp khó khăn thi thiếu chi cổ gắng vượt qua mà luôn có ý định đầu hàng. Do đó, các bậc cha mẹ phải đặc biệt chú ý, giúp trẻ sớm hình thành thời quen làm việc.

17. LÀM VIỆC CÓ KẾ HOẠCH	70
18. Tự LẬP, Tự CHỦ	75
19. KIÊN NHẪN	81
20. LÀM VIỆC CÓ HIỆU QUẢ	86
21. LÀM VIỆC HOÀN CHỈNH	90
22. Tỉ Mỉ, NGHIỆM TÚC	94
23. ĐỔI MẶT VỚI KHÓ KHẮN	98
24. SÁNG TẠO	103
25. THÓI QUEN YÊU CẦU SỰ HOÀN HẢO	107

CHƯƠNG 4: NHỮNG THÓI QUEN TỐT TRONG HỌC TẬP

HỨNG THỦ CHỈ LÀ NHẤT THỜI, TRỂ LUÔN CẦN CÓ SỰ BỔI DƯỚNG VÀ ĐỊNH HƯỚNG CỦA NGƯỜI LỚN.

Nói một cách đơn giản, nhiệm vụ của trẻ là học tập và vui chơi. Cuộc đời của con người là một quá trình học tập không ngừng. Thông qua việc học tập, chúng ta có thể giúp trẻ hình thành những thời quen tốt, hỗ trợ cho quá trình trường thành và phát triển sau này.

26.	CHUẨN BỊ BÀI MỚI 1	112
	THÍCH ĐỘC SÁCH	
	ÔN BÀI CŨ 1	
	SUY NGHĨ ĐỘC LẬP1	
	CHĂM CHỈ HỌC TẬP1	
	TẬP TRUNG CHỦ Ý1	
	TẬP TRUNG CHO Y	
	THÓI QUEN HỔI1	
	THÓI QUEN VIẾT1	
	ĐI HỌC ĐỦNG GIỜ1	
 36.	CHỦ ĐỘNG HỌC TẬP1	152

CHƯƠNG 5 : NHỮNG THÓI QUEN TỐT TRONG GIAO TIẾP

CON NGƯỜI LÀ CHỦ THỂ CỦA XÃ HỘI, CHỈ CÓ GIAO TIẾP MỚI GIÚP CON NGƯỜI PHÁT TRIỂN, CÓ THẾM NHIỀU MỐI QUAN HỆ XÃ HỘI, CUỘC SỐNG TRỞ NÊN VUI VỀ HƠN.

Anh hướng giữa những người cùng lửa tuổi là rất lớn, cuộc sống của trẻ không thể chỉ có búp bệ hay đổ chơi. Mối quan hệ bạn bệ khi còn nhỏ ảnh hướng trực tiếp đến sự hình thành khả năng giao tiếp và lòng tự tôn ở trẻ nhỏ. Thời quan kết giao bạn bệ khi còn nhỏ chính là cơ sở hình thành nên khả năng giao tiếp khi trưởng thành.

37. LÒNG BIẾT ƠN	156
38. THÓI QUEN CHIA SÉ	161
39. THÓI QUEN HỢP TÁC	
40. THÓI QUEN XÃ GIAO	172
41. THÀNH THẬT, BIẾT GIỮ LỜI	178
42. KHOAN DUNG	186
43. KĨ NĂNG TỪ CHỐI	
44. GIÚP ĐỔ NGƯỜI KHÁC	196
45. LĚ PHÉP	200
46. TÔN TRỌNG NGƯỜI KHÁC	
47. VUI TÍNH ĐÚNG LÚC	
48. THÓI QUEN LẮNG NGHE	213
49. THÓI QUEN KHEN	
50. THÓI QUEN GIAO LƯU	

CHƯƠNG 6: NHỮNG THÓI QUEN TỐT VỀ TIỀN BẠC

HIỆN NAY, RẤT NHIỀU TRỂ CÓ NHẬN THỰC LỆCH LẠC VỀ TIỀN BẠC, CHO RẰNG TIỀN LÀ VẠN NĂNG VÀ CÓ THỂ DÙNG MÃI KHÔNG HẾT.

Mgay từ khi còn nhỏ, trẻ đã có thể học được những quân niêm về tiên bạc từ cha mẹ Người lớn phải giáo dục cho trẻ những kiến thực và quan niệm về tiên bạc điều này có lợi cho quá trình phát triển và hình thành nhân cách của trẻ sau nay

51.	TIÊU PHA HỢP LÍ	226
52	. TRÂN TRỌNG TIỂN LÈ	230
53.	. GOI ĐIỆN THOẠI NHANH, NÓI DỄ HIỂU	232
	. TIẾT KIỆM ĐIỆN, NƯỚC VÀ GIẨY	

L I NÓI U

L i nói u Các b c cha m luôn hi v ng con mình ngay t khi còn nh có th hình thành nh ng thói quen t t, có thành tích xu t chúng, có n ng l c và kh n ng thích ng cao v i m i hoàn c nh; khi tr ng thành s tr thành ng i thành t, có nhi u c ng hi n cho xã h i. Tuy nhiên, trong xã h i hi n nay, ngày càng có nhi u tr chán h c, nói d i, t ti, nh y c m, ích k, l i bi ng, vô l, kh n ng t l p kém, tiêu ti n b a bãi....

Làm th nào hình thành cho tr nh ng thói quen t t? Làm th nào i u ch nh nh ng thói quen ho c nh n th c l ch l c c a tr ? ó chính là v n nan gi i c a nhi u b c cha m hi n nay. Nhi u ng i quá chú tr ng n thành tích h c t p c a con mà b qua quá trình phát trì n tâm lí, i u này không có l i cho quá trình tr ng thành c a tr . ng nhiên, c ng có nhi u ng i ý th c c t m quan tr ng c a v n này, nh ng h l i không bi t cách b i d ng cho tr nh ng thói quen t t. e giúp các b c cha m hi u thêm v cách th c b i d ng nh ng thói quen t t cho tr , cu n sách này s cung c p bí quy t hình thành 63 thói quen t t cho tr .

Cu n sách phân tích nh ng thói quen th c t c a tr, mô t t ng t n, n i dung phong phú, là c m nang c n có cho m i b c ph huynh.

ng Tôn Vân Hi u - chuyên gia v giáo d c thanh thi u niên c a Trung Qu c ã t ng nói: "Thói quen t t là y u t quy t nh v n m nh, là qu o c a thành công, là tài s n quý giá su t i, quy t nh s thành công c a m i a tr". Thói quen c a m t ng i có th nh h ng tr c ti p n t ng lai. Thói quen t t là y u t quy t nh thành công, thói quen x u là nhân t ch y u t o nên s th t b i. Ng i thành công t c nhi u thành t u là nh có s giúp s c

c l c cùa thói quen t t. Ng i th t b i không t c thành công là do nh h ng c a nh ng thói quen x u. Do ó, v i vai trò là ng i th y u tiên c a tr, cha m c n ph i n m c nh ng y u t quy t nh hình thành nên nh ng thói quen có l i cho s phát tri n và tr ng thành c a tr sau này.

NH NG THÓI QUENT TTRONG NU NG

Dinh D ng Là yêu Tô C n b n C a s c kh e, Là C s V T ChâT C a s sinh T n.

Vn nung catr là ni lo canhi u b c cham. Ch khi nung dinh d ng, tr mi có th phát tri n toàn di n. Tuy nhiên trên th ct, as tr nh u không ý th c ct m quan tr ng cas cân b ng dinh d ng nên th ng kén n, thích n món này, không thích n món kia.... Làm th nào hình thành nh ng thói quen nung tt tr, chính là ni dung ch o ca ch ng này.

I.CÂN B NG DINH D NG

TÔ ch c y tê thê gi i WHO kh ng nh r ng, cân b ng dinh d ng có thê nâng cao kh n ng mi n d ch tr . Kh n ng mi n d ch tuy ph thu c nhi u vào y u t di truy n, nh ng c ng không th lo i tr nh h ng c a y u t th c ph m. Kh n ng mi n d ch có m i quan h m t thi t, không th tách r i i v i dinh d ng cân b ng.

Thói quen n u ng T T giúp Tr pháT Tri n Toàn di n Cha m luôn hi v ng con mình thông minh, lanh l i. Nhi u b c ph huynh còn b ra r t nhi u công s c rèn luy n tr v i nhi u bài t p khác nhau, b ra r t nhi u ti n b c mua các lo i th c ph m b d ng giúp tr phát tri n trí tu . Các chuyên gia dinh d ng phát hi n ra r ng, th c ph m c ph i h p m t cách h p lí không nh ng có tác d ng phát tri n i não mà còn giúp nâng cao trí nh .

1.1. NH NG CH T DINH D NG C N THI T CHO TR

Nh ng ch t dinh d ng c n thi t cho cu c s ng u n t th c ph m, n u ng h p lí là c s giúp tr phát tri n toàn di n.

Nh ng ch t dinh d ng c n thi t trong cu c s ng h ng ngày g m:

Protein: Là thành ph n c u t o t bào và ch t kháng th, giúp nâng cao kh n ng mi n d ch. Tr ng, s a, các lo i th t là nhóm th c ph m có hàm l ng protein cao.

ch t béo: Là d ng v t ch t không th thi u trong c th con ng i, là ngu n nguyên li u s n sinh ra nhi t l ng. Thi u ch t béo trong th i gian dài, c th th ng c m th y thi u s c l c. Các lo i th t gia súc, gia c m và các lo i u là nhóm th c ph m giàu ch t béo .

ng: Là ngu n g c s n sinh ra nhi t l ng trong c th con ng i. ng sau khi vào c th s c tiêu hóa và chuy n hóa thành glucose, có l i cho tiêu hóa, b sung dinh d ng và n ng l ng cho c th . Do ó, c n cho tr n m t

1 ng ng phù h p.

Nucleotide: Là thành ph n c u t o ch y u c a hai d ng v t ch t di truy n AND và ARN, c ng là ngu n cung c p n ng l ng kh ng th thi u i v i c th con ng i, có tác d ng nâng cao kh n ng mi n d ch. Các lo i cá, h i s n và u u là nhóm th c ph m giàu nucleotide.

Vitamin A: Có vai trò quan tr ng i v i s c kh e con ng i, óng vai trò ch o hình thành l p niêm m c m i và mi ng, duy trì kh n ng hô h p, t ng c ng kh n ng kháng b nh cho t ch c ph i và các c quan khác trong c th . Thi u vitamin A và vitamin D, da th ng b khô, tóc r ng nhi u, ngoài ra còn là nguyên nhân gây b nh quáng gà. Cà chua, bí ngô, u , nho , anh ào... là các lo i th c ph m có hàm l ng vitamin A phong phú .

carotenoid: Có vai trò quan tr ng trong quá trình chuy n hóa vitamin A. Cà r t, quýt, h ng... là nhóm th c ph m ch a nhi u carotenoid .

Vitamin c: Là m t vi ch t c n thi t cho s c kh e, giúp lo i b các tác nhân phá ho i t ch c t bào, t ng c ng kh n ng mi n d ch, phòng b nh t t xâm nh p. ào, cà chua, cam, dâu tây, chanh... là nh ng lo i th c ph m giàu vitamin C.

Vitamin E: Giúp t ng c ng kháng th trong c th, tiêu di t virus gây b nh, lo i b vi khu n và các t bào ung th, duy trì s l ng b ch c u m c n nh, tránh hi n t ng màng t bào b oxi hóa. D u th c v t, các lo i u, các lo i th t... u là nhóm th c ph m có hàm l ng vitamin E phong phú.

K m: Có tác d ng h n ch s sinh s n c a vi khu n trong c th, t ng c ng kh n ng mi n d ch c a t bào. Các lo i h i s n, tr ng, các lo i u... là nh ng lo i th c ph m giàu k m.

Selenium: Hàm l ng selenium cao hay th p có nh h ng tr c ti p n quá trình oxi hóa t bào, giúp nâng cao s c kháng. Selenium t n t i trong t t c các t bào kháng th , do ó b sung selenium có tác d ng nâng cao s c kháng và kh n ng mi n d ch. Các lo i ng c c, th t, s a... u ch a m t hàm l ng selenium nh t nh .

S t: N u c th thi u s t, ch t l ng và s l ng các t bào nhóm T và nhóm

B gi m m nh, kh n ng kêt h p tê bào yêu i, gây suy gi m kh n ng miên d ch. Ti t c a các loài ng v t, s a, tr ng, th t... u là các lo i th c ph m có hàm l ng s t cao. s t là thành ph n c u t o quan tr ng c a h ng c u. N u trong th c ph m hàng ngày thi u s t, có th gây b nh thi u máu do thi u s t.

Polysaccharide: Có tác d ng t ng c ng kh n ng mi n d ch, nâng cao kh n ng phòng ch ng b nh t t c a c th . N m, g ng,... và m t s thu c u có hàm l ng polysaccharide nh t nh.

1.2. M TNGÀY BAB A

M t ngày ba b a nên s p x p nh th nào, nên l a ch n lo i th c ph m gì, nên k t h p các lo i th c ph m nh th nào m b o dinh d ng cân b ng?

D i ây, chúng tôi xin gi i thi u m t s quy t c c b n:

u cho r ng, trong ba b a n, b a sáng là quan Các chuyên gia dinh d ng có tác d ng kéo dài tu i th . Sau m t êm dài ngh tr ng nh t. n sáng y ng i, h u nh t t c ch t dinh d ng trong c th ã c tiêu hóa h t, c th c b sung n ng l ng m i. M t b a sáng phù h p có th h tr c l c c n nâng cao hi u qu làm vi c và h c t p. Vào b a sáng, chúng ta nên n nh ng lo i th c n có hàm l ng dinh d ng cao và d tiêu hóa. Th ch t c a m i ng i là khác nhau, do ó nhu c u n ng l ng c ng khác nhau. M t h c sinh ti u h c, m i b a sáng c n n p kho ng 500kgCal nhi t l ng, trong khi ó h c sinh trung h c c n 600kgCal nhi t l ng. B a sáng nên chi m 30% t ng l ng th c nm ingày.

Sau m t bu i sáng h c t p c ng th ng, n tr a, a s tr u có c m giác r t ói, do ó b a tr a nh t nh ph i c n no. Th c n chính là c m ho c các lo i n có ch a tinh b t; th c n ph g m th t, tr ng, s a, th t gia c m, các s n ph m t u... Thông th ng, l ng th c n chính kho ng 500-600g, th c n ph kho ng 200 - 280g là phù h p. i u áng l u ý là b a tr a c n ph i n no, nh ng không nên n quá nhi u, ch no kho ng 80 - 90% là v a .

Batilàba n cu i cùng trong ngày, l i g n v i th i gian i ng, do ó

không nên $\,$ n quá nhiều. Nhiều $\,$ b $\,$ c $\,$ ph $\,$ huynh vì muôn con mình có thêm dinh $\,$ d $\,$ ng nên $\,$ ã chu $\,$ n $\,$ b $\,$ c $\,$ b $\,$ a $\,$ n $\,$ nh $\,$ vào $\,$ bu $\,$ i $\,$ t $\,$ i. Cách làm này $\,$ i $\,$ ng $\,$ c $\,$ l $\,$ i $\,$ v $\,$ i $\,$ quy $\,$ lu $\,$ t $\,$ c $\,$ a $\,$ c $\,$ th $\,$ con $\,$ ng $\,$ i, $\,$ V $\,$ vi $\,$ c $\,$ l $\,$ a $\,$ ch $\,$ n th $\,$ c $\,$ n, nên $\,$ u tiên $\,$ nh $\,$ ng $\,$ lo $\,$ i th $\,$ c $\,$ n giàu vitamin và khoáng $\,$ ch $\,$ t, $\,$ l $\,$ ng $\,$ nên $\,$ m $\,$ c $\,$ 25-30% $\,$ t $\,$ ng $\,$ l $\,$ ng th $\,$ c $\,$ ph $\,$ m $\,$ c $\,$ ngày $\,$ là $\,$ v $\,$ a $\,$.

1.3. NV T

n u ng i u là không kén n, không n l ch, không n quá nhi u ho c quá ít, và có kh n ng t kh ng ch l ng th c n.

Nhi u tr khi v a tan h c v nhà ã l p t c tìm ki m n v t. V i th i quen x u này, các chuyên gia ã a ra l i khuyên cho các b c ph huynh là: "Không nhìn s không mu n", t c là không có n v t thì tr s không thèm. Các b c cha m không nên mua nh ng lo i n v t không có d ng ch t, thay vào ó có th chu n b m t s lo i th c n v t có hàm l ng protein và ch t khoáng phù h p nh bánh lúa m ch n kèm b l c ho c bánh k p... làm i m tâm nh tr c ho c sau b a n cho tr . D i ây là m t s l a ch n cha m tham kh o:

A. HOA QU

Hoa qu có hàm l ng glucose và fructose phong phú, d h p th . Ngoài ra, hoa qu còn ch a nhi u men tiêu hóa t nhiên, giúp thúc y quá trình tiêu hóa th c ph m, t ng c m giác ngon mi ng. M t s lo i hoa qu còn có l i cho i, ti u ti n. Hoa qu còn là ngu n cung c p vitamin C ch y u cho c th , do ó cha m hoàn toàn có th dùng hoa qu thay th n v t hàng ngày cho tr .

B. CÁC LO ITH C PH M CH A NG

Các lo i ng c c qua quá trình ch bi n ã tr thành lo i th c n m m và d

tiêu hóa, c ng là ngu n cung c p n ng l ng cho c th . Bánh mì, bánh ng t, bánh quy... u là nh ng th c n b sung thích h p cho tr .

c. CÁC LO IH T

Nhóm th c ph m này g m l c, h t d a, h t d c i, h t i u, h nh nhân... ây là nhóm th c ph m có hàm l ng ch t béo khá cao, qua quá trình ch bi n, không nh ng mùi v th m ngon mà còn ch a nhi u ch t nh axit béo, vitamin nhóm C, các nguyên t vi l ng... r t c n thi t cho quá trình phát tri n c a tr . Tuy nhiên, lo i th c ph m này không d nhai, không thích h p cho nh ng tr quá nh . Ngoài ra, nhóm th c ph m này có hàm l ng ch t béo khá cao, do ó c n kh ng ch l ng phù h p, không nên cho tr n quá nhi u.

D. K O

K o là lo i th c ph m 100% ch a n ng l ng. K o ch a m t ph n protein và ch t béo cung c p n ng l ng cho c th , giá tr dinh d ng không cao. Ngoài ra, k o còn là nguyên nhân ch y u gây ra các b nh v r ng mi ng, do ó c n h n ch và cách li tr v i lo i th c ph m này.

E. KEM

Vào mùa hè, kem là th c ph m a thích c a i a s tr em. Kem c làm ch y u t s a, hàm l ng protein, ch t béo, ng và canxi khá cao. Lo i th c ph m này có nhi t th p, hàm l ng ng cao, n u n nhi u có th nh h ng t i d dày, kích thích ng ru t, do ó không nên cho tr n quá nhi u ho c quá th ng xuyên tránh nh h ng n s c kh e.

Mách nh Các chuyên gia dinh d ng cho r ng, ngoài vi c t ng c ng luy n t p và giáo d c, n u ng y ch t dinh d ng có vai trò vô cùng quan tr ng i v i s c kh e c a tr . n u ng i u và ch t (protein, ng, ch t béo,

vitamin và khoáng ch t) quy t nh s c kh e và s phát tri n sinh lí tr. n u ng thi u ch t có th d n t i trí tu kém phát tri n, h u qu vô cùng nghiêm tr ng.

2.KHÔNG KÉN N

Trong xã h i hi n nay, tr em n l ch hay kén n ã tr thành m t hi n t ng r t ph bi n, bi u hi n vô cùng a d ng. Tr th ng nói: "Con không thích n rau c i, n chán l m!", "T i sao l i có cà r t , con không n âu!", "Con có th u ng cocacola mà không n c m c không ?"...

Theo k t qu i u tra, 2/3 h c sinh ti u h c và trung h c c bi t thích m t lo i th c n nào ó và luôn t ch i m t s nhóm th c n nh t nh. i u này khi n c th tr thi u i m t s ch t dinh d ng nh t nh, khi n các b c cha m vô cùng lo l ng.

Thói quen nên chình Thành T khi còn nh Mu n to m t thói quen cho tr, chúng ta nên b t u giáo d c tr ngay t khi còn nh. Nhi u a tr hi n nay r t kén n ho c kh ng mu n th nh ng lo i th c ph m m i, m t s h c sinh khi n tr ng còn có tri u ch ng s th c n l. Nh ng l i khuy n khích c a ng i l n có th giúp tr yêu thích b t kì lo i th c n nào. Không kén n là thói quen t t nên c hình thành ngay t khi tr còn nh, n khi tr ng thành, chúng có m t thói quen n u ng lành m nh.

2.1. NL CH NHH NGT IS PHÁTTRI NC ATR

n l ch là m t thói quen r t không t t, n u duy trì trong th i gian dài có th d n t i c th thi u dinh d ng, nh h ng tr c ti p t i s c kh e và s phát tri n tâm sinh lí tr .

Thói quen n l ch có th nh h ng tr c ti p n s phát tri n tâm sinh lí c a tr . C th con ng i ho t ng và phát tri n bình th ng u là nh các ch t dinh d ng nh ch t béo, protein, ng, vitamin và khoáng ch t... N u tr n l ch, m t s ch t dinh d ng b thi u s nh h ng tr c ti p t i quá trình phát tri n và phát d c bình th ng, c bi t là i não và trí tu . Thi u vitamin là nguyên nhân gây ra nhi u lo i b nh, c th : thi u vitamin A gây b nh quáng gà,

thi u vitamin C d gây các b nh v máu, thi u vitamin D gây loãng xu ng... T ó, chúng ta có th xác nh, thói quen n l ch n u kéo dài có th nh hu ng tr c ti p t i s c kh e c a tr .

2.2. M OKH CPH CTHÓIQUEN NL CH TR

Ch cha m m i có kiên nh n s a i thói quen này tr . D i ây, chúng tôi xin cung c p m t s m o nh giúp các b n có th kh c ph c thói quen không t t này tr :

A. CH .N.NH NG D NG c N H P D N

Th c ra, khi tr n c m, y u t th c ph m ch là m t ph n, các y u t bên ngoài có th k t i là nh ng d ng c s d ng trên bàn n. em nh ng lo i th c ph m tr không thích t vào nh ng chi c bát có h a ti t và thi t k h p d n, không nh ng có th thu hút s chú ý mà còn làm t ng c m giác thèm n tr.

B. CHO TR THAM GIA VÀO QUÁ TRÌNH CH BI N TH C PH M

a s các b c cha m không mu n cho con mình ph làm b p. Cho tr nh t rau ho c tham gia vào quá trình ch bi n món n, không nh ng có th giúp t ng c ng tình c m gi a cha m và con cái, mà còn hình thành tr nguy n v ng mu n n m th thành qu lao ng c a mình. Ví d : có th nh tr giúp r a rau, nh t rau, a các bình ch a gia v nêm n m ho c bày bi n th c n... Tham gia vào quá trình ch bi n khi n tr c m th y t hào, không nh ng duy trì c tâm tr ng vui v khi n mà còn giúp t ng c m giác thèm n.

c. TRANG TRÍ MÓN N

Cha m $\,$ có th $\,$ trang trí các món $\,$ n th $\,$ t $\,$ t $\,$ thu hút $\,$ s $\,$ chú $\,$ y $\,$ c $\,$ a tr $\,$.

Ví d , khi rang c m, có th thêm rau xanh ho c cà chua t ng thêm màu s c cho a th c n, s p x p th c n thành nhi u hình d ng khác nhau (nhu hình hoa, m t tr i hay nh ng nhân v t ho t hình mà tr yêu thích...) Ch c n b chút th i gian và công s c, kích thích trí tò mò và c m giác thèm n, cha m hoàn toàn có th kh c ph c thói quen n l ch hay l i n c a tr .

D. GIÁO D C TR VÈ TÀM QUAN TR NG C A DINH D NG

Vào nh ng th i i m thích h p, cha m có th giáo d c tr nh ng ki n th c v t m quan tr ng c a ch t dinh d ng, hình thành quan ni m úng n v cân b ng dinh d ng. Sau m t th i gian, nh ng ki n th c này s giúp tr t i u ch nh hành vi c a mình, dám th nh ng nhóm th c n m i, hình thành nên thói quen n u ng cân b ng dinh d ng.

E. CHA M LÀM G NG

Thói quen n u ng c a tr th ng ch u nh h ng t cha m, do ó ng i l n không nên bình lu n v s yêu ghét i v i các món n tr c m t tr. Cách làm úng n nh t là cung c p cho tr nh ng món n giàu dinh d ng áp ng nhu c u phát tri n c a c th.

Mách nh Thói quen kén n hay n l ch s nh h ng tr c ti p n quá trình phát trì n toàn di n c a tr , do ó cha m c n chú ý phát hi n và i u ch nh k p th i. Tuy nhiên, ây là m t quá trình lâu dài, ng i l n không thê vì nôn nóng mà áp d ng nh ng bi n pháp m nh nh m ng nhi c hay ánh p. Làm nh v y ch c ch n s gây ph n tác d ng, t o nên gánh n ng tâm lí cho tr , hoàn toàn không có hi u qu . M t ph ng pháp thích h p c ng v i v i lòng kiên nh n chính là nh ng y u t quy t nh i u ch nh thói quen không t t tr .

3. NRAU

Trong rau, c bi t là nh ng lo i rau có màu vàng và xanh, có ch a hàm l ng vitamin C, B2, carotenoid, vi ch t và khoáng ch t r t cao. n nhi u rau không nh ng có l i cho quá trình bài ti t mà còn b sung nhi u dinh d ng. Theo nghiên c u, 70% các lo i b nh x y ra trên c th c a nh ng ng i có n ng axit cao. Ch có cung c p ch t ki m trung hòa n ng axit trong c th, chúng ta m i có th t ng c ng s c kháng, ch ng l i b nh t t. Th t các loài ng v t ch a nhi u axit, các lo i rau có hàm l ng ki m cao, do ó, nh ng tr không thích n rau, ch thích n th t th ng có tình tr ng s c kh e không m y lí t ng.

rau xanh có Tác d ng Thúc y s pháT Tri n c a s c kh e Rau xanh có ch a nhi u lo i vitamin và khoáng ch t không th thi u i v i c th con ng i, không nh ng có th thúc y quá trình sinh tr ng c a nh ng vi khu n ng ru t có l i, kh c ch s phát tri n c a nh ng vi khu n có h i, mà còn kích thích d dày ti t d ch v và ng ru t co bóp, t ng c ng s ti p xúc gi a th c ph m và d ch tiêu hóa, có l i cho quá trình tiêu hóa, thúc y quá trình bài ti t các ch t c h i, gi m tình tr ng táo bón. Các chuyên gia dinh d ng cho r ng, h c sinh ti u h c và trung h c ang trong giai o n phát tri n và phát d c nên duy trì l ng rau xanh m i ngày là 200 - 400g.

3.1. VAITRÒ C A RAU IV IS PHÁT TRI N C A TR

A. CUNG C P VITAMIN C N THI T CHO QUÁ TRÌNH PHÁT TRI N

Rau và hoa qu có ch a nhi u vitamin $\boldsymbol{C}$ và carotenoid, ngoài ra còn ch a nhi u vitamin $\boldsymbol{B}$ 1, $\boldsymbol{B}$ 2 và p. Vitamin $\boldsymbol{C}$ có tác d ng nâng cao s c kháng, phòng các b nh v máu, vitamin $\boldsymbol{A}$ giúp t ng c ng th 1 c, ch ng khô m t và quáng gà.

B. CUNG C P Y KHOÁNG CH T

Rau có ch a nhiều khoáng chất nhu canxi, s t, ông... Canxi là thành phân ch y u h tr s phát tri n c a x ng và r ng, ch ng còi x ng, s t và ng có tác d ng thúc y s t o thành các s c t máu, kích thích s n sinh h ng c u, ch ng ch ng chán n và thi u máu. Ch t khoáng giúp rau chuy n hóa thành ch t ki m, có tác d ng trung hòa axit (do các lo i ng c c, th t... sinh ra), t o s cân b ng c n thi t cho c th .

c. C NG C P NHI U LO I VI CH T

Rau có ch a r t nhi u vi ch t c n thi t cho c th, có tác d ng kích thích d dày ti t d ch v và ru t co bóp, t ng c ng ti p xúc gi a th c n và d ch tiêu hóa, t ng c ng kh n ng h p thu ch t dinh d ng, h tr quá trình bài ti t, ch ng táo

D. KÍCH THÍCH TIÊU HÓA

Trong m t s lo i rau c bi t có ch a tinh d u giúp t ng c m giác thèm n. Ví d : g ng, hành, t i... có mùi th m cay c bi t giúp kích thích c m giác thèm n, phòng ch ng m t s lo i b nh th ng th ng.

E. H TR CHUY N HÓA VÀ H P TH PROTEIN

N u không n rau, tr không nh ng d thi u vitamin và các nguyên t vi 1 ng mà còn d m c ch ng suy dinh d ng, gây suy gi m mi n d ch, gi m kh n ng chuy n hóa và h p th protein. N u tr n rau kèm v i th t, l ng protein c chuy n hóa và h p th lên t i h n 80%, cao h n r t nhi u so v i vi c ch n th t mà không n rau.

F. T NG C NG H P TH CANXI

Hàm l ng canxi trong rau không cao, nh ng t l canxi c h p th cao h n r t nhi so v i các s n ph m t s a. Các lo i rau có ch a canxi nh giá , rau c i... N u tr không thích u ng s a, cha m có th dùng rau thay th , b sung canxi cho quá trình phát tri n c a tr .

G. T NG C NG S CKH ER NG MI NG

Th ng xuyên nhai có l i cho r ng, nhóm th c ph m khi n tr ph i nhai nhi u chính là rau, c bi t là các lo i rau nh c c i, c n tây, b p c i, bí...

Th ng xuyên nhai rau có th nâng cao s c kh e r ng mi ng, giúp r ng l i ch c kh e. Nh ng tr không thích n rau th ng có m t t y r ng th p h n so v i nh ng tr th ng xuyên n rau.

Th ng xuyên n rau còn có th làm gi m t l sâu r ng. Thành ph n c a y u c a rau là n c (90%) và các nguyên t vi l ng, khi nhai có th trung hòa m t l ng l n ng trong mi ng, làm s ch r ng, c ch s phát tri n c a vi khu n gây sâu r ng, giúp phòng ng a sâu r ng m t cách hi u qu .

3.2. HÌNH THÀNH THỚI QUEN N RAU TR

Các chuyên gia nghiên c u cho bi t, trong rau có ch a nhi u vitamin, các nguyên t vi l ng và vi ch t c n thi t cho c th . Không n rau có th gây suy gi m h mi n d ch, s c kh e y u, s c kháng kém .

Trong cu c s ng, nhi u b c cha m cho phép tr c kén ch n th c n, ch n nh ng lo i th c n chúng a thích; ho c ph i h p các nhóm th c ph m không h p lí, k t c u dinh d ng thi u cân b ng mà không bi t r ng, nh ng i u này r t b t l i cho s c kh e và h mi n d ch c a tr . Ngoài ra, nhi u b c ph huynh còn dùng các bi n pháp nh n nh, l a, m ng ho c th m chí ánh ép bu c tr n rau, nh v y càng khi n tr có ác c m v i vi c n rau. Mu n hình thành thói

quen n rau tr, chúng ta có th s d ng nh ng cách d i ây:

A. ÁP D • NG•BI N PHÁP GIÁO D C THÍCH H P Ê H NG D N TR

Cha m có th mua ch i ho c tranh nh các lo i rau có màu s c b t m t, giúp tr làm quen v i rau. Ngoài ra, có th k cho tr nghe nh ng câu chuy n liên quan n rau, giúp tr ý th c u c t m quan tr ng c a rau và tác h i c a vi c không n rau.

B. CHO TR C H I QUAN SÁT VÀ NÂNG CAO KIÉN TH C

Vào nh ng d p ngh l , cha m có th ua tr n nông tr ng ho c ch rau quan sát, h c h i, t o c h i tr có th t n m t quan sát các lo i rau. Ngoài ra, cha m có th h ng d n tr nh ng ki n th c c b n v quá trình sinh tr ng c a rau xanh, cách phân bi t các lo i rau, kích thích h ng thú và lòng ham h c c a tr .

c. LÀM G NG

hình thành thói quen n rau, tr c tiên cha m ph i làm g ng cho tr .

Ng i l n c ng ph i n rau, không kén ch n th c n, không bàn lu n rau nào ngon và rau nào không ngon tránh nh h ng n kh u v và th hi u c a tr .

Ngoài ra, cha m có th thay i ph ng pháp ch bi n, k t h p màu s c và mùi v m t cách h p lí thu hút và kích thích c m giác thèm n tr .

Mách nh Các nghiên c u ã ch ng minh r ng, thói quen n u ng c a tr là do cha m hình thành. n gi n là nh ng nhóm th c ph m không n khi còn nh thì s r t khó làm quen và ch p nh n khi tr ng thành. Do ó, ph i hình thành thói quen n rau cho tr ngay t khi còn nh tránh tình tr ng kén n khi tr ng thành.

4. U NG N C

Hi n nay, r t nhi u tr thích u ng các lo i n c ng t có ga thay vì u ng n c l c. N c gi i khát c ch bi n b ng cách hòa tan các ch t nguyên li u vào n c, n u s d ng v i l ng thích h p có th b sung ng và n ng l ng cho c th , nh ng n u s d ng thay n c trong th i gian dài s khi n c th thi u n c, hàm l ng ng và ng t ng h p quá cao, nh h ng tr c ti p t i h mi n d ch và s c kh e c a tr .

Vì s c kh e, hãy u ng n c!

N c là ngu n s ng c a m i sinh v t trên trái t. N c là thành ph n không th thi u c u t o nên t bào. Nhi u ho t ng c a c th nh tiêu hóa, bài ti t, i u ch nh nhi t ... u c n có n c. N c là thành ph n quan tr ng nh t trong c u t o c th , thúc y quá trình thay th và tiêu hóa .

So v i ng i tr ng thành, t l n c trong c th tr em cao h n r t nhi u. Tu i càng nh , t l n c trong c th càng cao. H c sinh ti u h c và trung h c thu c giai o n phát tri n nhanh và m nh, nhu c u thay m i t ng nhanh nên c th luôn c n cung c p m t l ng n c l n. N u c th thi u n c, s nh h ng t i quá trình phát tri n, gi m s c kháng, d m c nh ng lo i b nh nh s t, táo bón, l loét...

4.1. ÓNG N C NG T TH NG XUYÊN S NH H NG T I **s c** KH E C A TR

Nh ng ch t dinh d ng c n thi t cho cu c s ng u n t th c ph m, vì v y n u ng h p lí là c s giúp tr phát tri n toàn di n.

L ng n c trong c th u c cung c p t n c trong môi tr ng s ng. Trong th i i phát tri n hi n nay, th tr ng tràn ng p các lo i n c ng t. N c ng t r t h p kh u v c a tr, do ó r t nhi u tr có thói quen u ng n c ng t thay n c l c. i u này gây nh h ng r t x u t i s c kh e c a tr.

A. C CHÉ C M GIÁC ÓI

Hi n nay trên th tr ng có rất nhiều lo i n c ng t, tuy có thành phân và mùi v khác nhau nh ng a s u ch a ng. M t l ng ng thích h p thì s có tác d ng t t, giúp nâng cao ch c n ng v n ng; nh ng quá nhi u ng có th khi n l ng ng trong máu t ng cao, c ch c m giác ói khi n tr không có c m giác thèm n, d n n n u ng không i u , nh h ng tr c ti p t i s c kh e.

B. TR D M C NHI U LO I B NH NGUY HI M

Trong n c ng t có ch a nhi u lo i ch t t o màu công nghi p và ch t oxi hóa, c th tr ch a phát tri n hoàn thi n, ch c n ng gi i c c a gan ch a hoàn ch nh, n u u ng n c ng t th ng xuyên s nh h ng t i kh n ng bài ti t, ch t c c tích l y quá nhi u và quá lâu gây suy gi m th l c và trí tu . u ng n c ng t thay n c l c liên t c trong th i gian dài có th gây m t cân b ng dinh d ng, d m c các lo i b nh nguy hi m nh béo phì, viêm kh p, t ng ng (ADHD)..., ngoài ra còn nh h ng t i kh n ng sinh s n sau khi tr ng thành.

c. GÂY THIÉ N C

Ung m t s lo i n c ng t không nh ng không có tác d ng gi i khát mà còn gây tình tr ng thi u n c khi n tr càng c m th y khát h n. ó là vì nh ng lo i th c ph m có hàm l ng ng quá cao ho c nh ng lo i n c hoa qu vô c tuy có hàm l ng vitamin cao nh ng r t khó c c th h p th . e phân gi i các lo i n c ng t l i c n tiêu hao m t l ng n c nh t nh, do ó sau khi u ng n c ng t, tr càng c m th y khát n c h n.

4.2. TÁCH TR KH I N C NG T, HÌNH THÀNH THỚI QUEN ƯỚNG N C L C

u ng n c là thói quen có l i cho s c kh e, nh ng chúng ta nên làm gì khi tr không thích u ng n c?

A. CHOTR TH Y TÁCH IC A VI CU NGN C NG T

Mu nhình thành thói quen u ng n c tr, ng i l n c n có thái ph n i vi c tr u ng n c ng t. Khi t ch i tr, c n gi i thích cho tr hi u tác h i c a vi c u ng n c ng t, ví d : n c ng t ng t quá, con u ng nhi u s b béo, không t t cho s c kh e... N u ch n thu n ph n i mà không gi i thích lí do thì s r t d gây cho tr tâm lí ph n kháng.

B. KHÔNG D NG TÚNG VI C TR NG N C NG T

Trong quá trình d y tr , ý ki n c a cha và m c n th ng nh t, không c x y ra tình tr ng m c m u ng n c ng t nh ng b l i mua cho con u ng. Ngoài ra, n u l p tr ng c a b m không v ng vàng tr c s khóc lóc, n n n , tr có th xin c l n th nh t thì ch c ch n s có l n th hai, có l n th hai r i s có vô s l n sau ó. Khóc lóc, n n n ch là hành ng nh t th i, nh ng thói quen m t khi ã c hình thành thì r t khó s a i.

c. LÀM G NG

Khi d y tr, cha m ph i l y mình làm g ng, không c cho phép mình u ng n c ng t mà l i b t tr u ng n c l c, nh v y tr s c m th y không công b ng, l i d y d khuyên b o c a cha m không có s c thuy t ph c. Do ó, khi khuyên tr u ng n c l c, b n thân các b c ph huynh c ng nên u ng n c l c làm g ng cho tr .

Mách nh T góc dinh d ng, n c tinh khi t là th c u ng t t nh t cho s c kh e. N c có ch c n ng gi i khát, khi i vào c th s c h p thu ngay l p t c, có tác d ng i u ti t nhi t , v n chuy n ch t dinh d ng, trung hòa các

lo i c t tích tr trong c th . Các chuyên gia còn phát hi n ra r ng, n c mát có kh n ng th m qua màng t bào thúc y quá trình thay th , t ng c ng kh n ng mi n d ch. Tr có thói quen u ng n c l c có th t ng c ng chuy n hóa ch t, tránh tích tr axit lactic, gi m c m giác m t m i.

5. N SÁNG

B a sáng là b a n âu tiên, ông th i c ng là b a n quan tr ng nhất trong ngày, c bi t i v i nh ng tr ang trong giai o n phát tri n nhanh và m nh. Nhi u nghiên c u c a các chuyên gia trong và ngoài n c u cho th y, không n b a sáng ho c b a sáng không ch t có th nh h ng tr c ti p t i kh n ng t duy logic, tính sáng t o và quá trình phát tri n bình th ng c a tr .

n sáng giúp Tr pháT Tri n Toàn di n R t nhi u ng i tr ng thành có thói quen không n sáng và i làm luôn, h cho r ng tr không n sáng c ng không v n gì. ó là m t quan ni m h t s c sai l m. B a sáng i v i c ng i l n và tr em u vô cùng quan tr ng.

Các chuyên gia ã ti n hành nghiên c u m i quan h gi a thành ph n dinh d ng c a b a sáng và quá trình phát tri n trí tu c a tr trong tu i 8-13 tu i, k t qu cho th y, nh ng tr n b a sáng v i hàm l ng protein cao có trí tu phát tri n nh t, nh ng tr không n sáng có trí tu phát tri n ch m h n. i u ó ch ng minh, v i nh ng a tr ang tu i l n, không nh ng c n ph i n sáng mà còn c n n sáng y ch t dinh d ng.

5.1. TÁC H I C A THÓI QUEN KHÔNG N SÁNG

B a sáng cách b a n cu i cùng c a ngày hôm tr c t i h n 10 gi, do ó vào bu i sáng, con ng i c n b sung r t nhi u n ng l ng. Không n sáng s d n t i tình tr ng thi u dinh d ng và n ng l ng, n u kéo dài s nh h ng tr c ti p t i s phát tri n c a th ch t và trí tu c a tr .

A. KHÔNG N SÁNG LÀ NGUYÊN NHÂN GÂY B NH D DÀY

Khi ng , l ng m tích tr trong c th r t ít, l ng ng trong máu c ng ã c chuy n hóa, n u không k p th i b sung, ng s nhanh chóng c chuy n hóa h t gây thi u n ng lu ng cung c p cho não. Do không n sáng nên n b a tr a, chúng ta th ng n v i s l ng l n khi n d dày t ng t b c ng giãn, v lâu dài có th gây au d dày.

B. NHH NG NHCTP

B a sáng là ngu n cung c p ng và n ng l ng c n thi t cho quá trình ho t ng bu i sáng. Thông th ng, b a sáng c n cung c p 30% nhi t l ng cho co th trong m t ngày. Các nghiên c u ch ng minh r ng, n u tr th ng xuyên không n sáng s gây tình tr ng thi u dinh d ng, th ch t y u t, không th t p trung chú ý, thành tích h c t p không cao,

c. GÂY B .NH BÉO PHÌ

Không n sáng trong th i gian dài, tr d m c b nh béo phì. Không n sáng khi n ng trong máu gi m, nh h ng t i trung khu th n kinh, gây ra c m giác ói. Nh v y, nh ng th c n c a b a tr a r t d c co th h p th , hình thành nên l p m d i da. Ngoài ra, do n quá nhi u, nên nhi u th c ph m sau khi tiêu hóa s c chuy n hóa thành ng i vào máu, d tích tr t o thành m máu.

Ngoài ra, khi không n sáng thì d dày không có th c ph m tiêu hóa, trong khi ó m t v n ho t ng, vì th r t d gây s i m t. N u kéo dài, c th tr d b m t cân b ng dinh d ng, thi u máu và suy dinh d ng.

i v i tr , không n sáng d n n suy gi m kh n ng ti p thu, không th t p trung chú ý, ph n ng ch m ch p, không có h ng thú i v i ki n th c, tinh th n gi m sút... N u kéo dài tình tr ng m t ngày ch n hai b a thì có th s gây m t cân b ng dinh d ng nh thi u s t, protein..., d gây thi u máu khi n c th c m th y m t m i, tinh th n không n nh, không có h ng thú h c t p, gi m s c kháng, nh h ng tr c ti p t i i s ng và h c hành.

5.2. PHÁT HUY TÁC D NG C A B A SÁNG TRONG cu C SÓNG

C ATR

Các b c cha m ph i c bi t chú tr ng n b a sáng cho tr , c n quy nh rõ ràng th i gian th c d y, k p th i chu n b b a sáng, b o m n ng lu ng và dinh d ng y cho tr .

A. YÊUC UTR NG S M VÀ D Y S M

Mu n hình thành thói quen n sáng tr, c n yêu c u tr ng s m và d y s m. Sau khi th c d y có th yêu c u tr ho t ng nh, kích thích nhu c u n sáng, ng th i phát huy tác d ng c a b a sáng cho c th.

B. C ITHI N CH T L NG B A SÁNG

Khi m i ng d y, tr th ng c m th y không mu n n. B a sáng không ch c n y dinh d ng mà còn c n chú ý l ng th c n v a , màu s c và mùi v h p d n, món n phong phú thu hút tr .

c. B A SÁNG DINH D NG

Tr ang trong giai o n phát tri n nhanh và m nh, nên c n b sung y protein và canxi. Vào b a sáng, chúng ta nên h n ch cho tr n nh ng nhóm th c ph m có hàm l ng ng cao tránh gây sâu r ng và béo phì. B a sáng cho tr th ng có m t c c s a, m t qu tr ng và hai lát bánh mì là v a . B a sáng truy n th ng c a ng i Vi t Nam th ng không có s a, tuy nhiên s a là nhóm th c ph m không th thi u i v i tr em, m t c c s a vào bu i sáng có th giúp tr phát tri n nhanh và toàn di n h n .

Trong cu c s ng hi n nay, i b ph n các gia ình ch chú tr ng b a tr a và b a t i, b a sáng th ng r t qua loa. Nguyên nhân do bu i sáng ng i l n ph i i làm nên th ng cho tr n v i vàng, th m chí ch a n xong ã ph i v i vã n

tr ng. Nh v y, tr luôn trong tình tr ng b ói, khó có th m b o n ng l ng c n thi t cho ho t ng h c t p và vui ch i vào bu i sáng. N u tình tr ng này kéo dài, n ng l ng tích tr trong c th tr ngày càng gi m sút khi n tr g y gò m y u, nh h ng tr c ti p t i s c kh e và trí tu .

Mách nh C n c theo tiêu chu n v b a n, b a sáng cung c p 30% n ng l ng cho c th trong c ngày. Ch u nh h ng c a nhi u y u t nh v n hóa truy n th ng, hoàn c nh gia ình, thành ph n nh m th c ph m,., b a sáng truy n th ng c a ng i Vi t Nam th ng không áp ng nhu c u dinh d ng và n ng l ng c n thi t. Vì v y các b c ph huynh c n c bi t chú ý, m b o m t b a sáng ch t l ng và y dinh d ng cho tr .

duy trì tâm tr ng vui v Khi dùng b a Tâm tr ng vui v là y u t quy t nh n s c kh e c a tr . Khi n, tâm tr ng c a tr có tho i mái hay không c ng nh h ng t i ch t l ng b a n. N u tâm tr ng vui v , tr không nh ng n ngon mi ng h n mà còn có l i cho d dày, N u tâm tr ng không t t ho c bi quan, tr th ng có c m giác n khó tiêu. Các chuyên gia dinh d ng nh c nh các b c ph huynh, tránh tình tr ng khó tiêu tr , chúng ta ph i t o không khí hòa nhã vui v trong b a n, khi n tr t nguy n và vui v dùng b a.

6.TR VUIV DÙNG BASTTCHOSCKHE

Khi tâm tr ng vui v , con ng i s n ngon mi ng, kh n ng tiêu hóa c nâng cao. Khi tâm tr ng không t t ho c bu n r u, bi quan, chúng ta thu ng c m th y không mu n n, n không ngon mi ng, áp l c ho c c ng th ng quá có th gây ra nh ng tri u ch ng nghiệm tr ng nh ch ng b ng ho c tiêu ch y.

6.1. NU NG KHÔNG VUIV NHH NG TR CTI PT IS C KH E

Các chuyên gia cho bi t, c quan tiêu hóa c a con ng i r t m n c m v i s thay i c a tâm tr ng. Trong tình tr ng tâm lí tích c c và vui v , thành d dày s có màu t i, d dày và ru t co bóp nhanh, d ch tiêu hóa ti t u, hi u qu tiêu hóa và chuy n hóa ch t dinh d ng c nâng cao. Trong tình tr ng tâm lí tiêu c c nh bu n b c, th t v ng, áp l c l n..., thành trong d dày tr ng b ch, d dày và ru t co bóp ch m ch p, d ch d dày ti t ít, n ng axit trong d dày gi m, gi m kh n ng tiêu hóa và chuy n hóa ch t dinh d ng c a h tiêu hóa.

Nhi u b c ph huynh có thói quen d y d tr ngay trong b a n khi n tr c m th y n không ngon mi ng, chán n, bu n nôn ho c th ng xuyên táo bón. Khi bàn n tr thành n i giáo hu n, tr th ng ph i nghe nh ng i u tiêu c c nên không có tâm tr ng n u ng ho c n m t cách mi n c ng, d gây r i lo n tiêu hóa. Lúc ó, cho dù mâm c m có món n tr yêu thích i n a thì ch c ch n chúng c ng không mu n n. Chúng ta nên h n ch giáo d c ho c c ng ép tr khi dùng b a, thay vào ó nên t o s l c quan, không khí vui v , hòa thu n trong b a n, khi n b a n y ch t dình d ng phát huy c tác d ng l n nh t.

6.2. B A NKHÔNG VUI V GÂY NH H NG X U T I TÂM LÍ C A TR

N u tr không duy trì u c tâm tr ng tích c c vui v khi n thì s r t d gây chán n, do ó các b c cha m ph i chú ý, không nh ng ph i m b o tr n ch t mà còn ph i c n m t cách vui v . Ngoài tình yêu và s quan tâm gi a các thành viên trong gia ình, chúng ta còn c n có s nh n n i và m t s quy t c nh t nh.

6.3. LÀM THÉ NÀO TR NU NG M T CÁCH VUI V ?

A. T O KHÔNG KHÍ VUI V

Ng i l n c n chú ý, không nên ép bu c tr n c m. Khi tr n, chúng ta có th m nh ng b n nh c có giai i u vui nh n, d nghe t ng c ng c m giác tích c c, khi n tr có tâm tr ng vui v khi dùng b a.

B. KH NG CHÉ L NG TH C NV T PHÙ H P

Chúng ta c n luôn nh c nh tr không nên n quá nhi u n v t t o c m giác ói khi n b a chính. N u n quá nhi u th c n v t, l ng ng trong máu t ng cao s gây c ch c m giác ói, vì v y nh t nh ph i kh ng ch l ng th c n v t phù h p. Các b c ph huynh có th dùng hoa qu thay th cho n v t, n nhi u hoa qu có th b sung nhi u lo i vitamin, h n n a còn có tác d ng khai v , giúp tr c m th y ngon mi ng h n khi n b a chính.

c. MÍT C M VÀ M NHI U LÀN

Khi nhìn th y l ng c m trong bát mình còn quá nhi u, t nhiên tr s có c m giác lo s, s mình th a c m ho c n không h t s b trách ph t. Tr th ng thích c m thêm c m, vì th khi m bát u tiên, cha m c n chú ý c n c theo l ng n c a tr m l ng c m thích h p, t o c h i cho tr c m thêm c m nh ng l n sau.

D. T NG C NG V N NG

V n ng có th nâng cao s c kh e, t ng c ng tiêu hao n ng l ng, thúc y quá trình tiêu hóa. Cha m có th cho tr v n ng 1-2 gi tr c b a n. Sau khi v n ng, tr th ng có c m giác ói, tâm tr ng r t vui v nên s n ngon mi ng h n.

E. TH CPH MH PD N

N u m có th ch bi n nh ng món n h p d n, nh ng món bánh tráng mi ng có hình d ng c áo, nh ng món rau có màu s c b t m t, tr s có c m giác thèm n và n ngon mi ng h n. Các bà m c n nâng cao trình n u n, làm nh ng món n h p d n khi n tr yêu thích và t nguy n n nh ng món n do m ch bi n.

F. S D NG Ò DÙNG NU NG C ÁO

M i a tr u thích ch i trò ch i. D a chu t, cà chua, u c xâu thành chu i, tr s c m th y vô cùng thích thú. Chúng ta có th dùng cách này khi n tr t nguy n n nh ng món n có hàm l ng dinh d ng cao mà chúng v n không thích. Th nh tho ng có th cho phép tr dùng tay n (tr c ó yêu c u tr ph i r a tay s ch s). Tr c khi n có th ch i trò ch i, oán hôm nay n món gì kích thích trí tò mò và t ng h ng thú khi n cho tr .

Mách nh nu ng là v n c a cá nhân tr, cha m không nên quá lo l ng. Cha m càng ít can thi p s càng có l i cho ho t ng n và quá trình tiêu hóa c a tr. Ng i l n không nên ép bu c tr n cái này hay cái kia, lúc c n thi t nên giáo d c tr nh ng ki n th c c b n v dinh d ng tr t quy t nh th c ph m mình mu n n. Không nên bi n b a n thành n i giáo hu n khi n tr n không ngon mi ng, gây ph n tác d ng.

7.NHAI K

Ng i l n th ng hiêu lâm r ng, tr n nhanh và n nhiêu là biêu hi n c a vi c n ngon mi ng. Th c ra, cách n này không nh ng không có l i cho quá trình h p th ch t dinh d ng mà còn có h i cho d dày, gây c m giác khó tiêu, y h i, au d dày... Ng i l n c n c bi t chú ý, khi n ph i h ng d n và nh c nh tr nhai k, giúp tr hình thành thói quen nhai k tr c khi nu t, i u này r t có l i cho s c kh e.

nhai k có Tác d ng nâng cao s c kh e Khi quá ói ho c khi v i, tr th ng n nhi u và nu t r t nhanh, th m chí còn nu t luôn th c n mà không c n nhai, thói quen này r t có h i cho s c kh e. Nhai có th kích thích x ng hàm phát tri n, ng n ng a các b nh r ng mi ng, có vai trò quan tr ng trong quá trình tiêu hóa.

7.1. T NG C NG QUÁ TRÌNH TIÊU HÓA VÀ KH N NG H P TH DINH D NG

Nhai k t ng di n tích ti p xúc gi a th c ph m và khoang mi ng, kích thích niêm m c mi ng và c quan c m giác c a l i, tác ng n ph n x c a dây th n kinh m t, t ng ti t n c b t. Nhai k còn kích thích d dày ti t d ch tiêu hóa, nâng cao hi u qu tiêu hóa và chuy n hóa dinh d ng. Ngoài ra, ng i nhai k có th h p thu nhi u h n 13% protein, 12% ch t béo so v i ng i nhai s sài. T ó có th th y, thói quen nhai k r t t t cho s c kh e. Nhai s sài s t ng gánh n ng cho d dày, d gây b nh au d dày, còn lãng phí r t nhi u ch t dinh d ng không c h p thu.

7.2. CHÓNG BÉO PHÌ

Các chuyên gia ã tiên hành kh o sát tôc n trung bình và phát hi n,

nh ng ng i béo phì có th i gian dùng b a ít h n kho ng 5 phút so v i ng i có th tr ng bình th ng. Sau ó, h ã ti n hành m t th c nghi m, cho nh ng ng i béo phì n nh ng lo i th c ph m ph i nhai k m i có th nu t, sau kho ng 5 tháng, th tr ng c a h ã gi m 4-5kg.

7.3. CH NG SÂU R NG

Nhai không nh ng nâng cao c m giác c a r ng mà còn khi n r ng ti p xúc và c làm s ch b i n c b t, nâng cao s c kh e r ng mi ng, gi m t l m c các b nh r ng l i. Hành ng nhai bào mòn b m t r ng là m t hành vi sinh lí bình th ng, c th kích thích má l u thông, t ng s c kháng tr c nhi u lo i b nh, gi m t l m c các b nh r ng mi ng.

7.4. PHÁT TRI N TRÍ TU

Nh ng kích thích c t o ra nh quá trình nhai có thể giúp não b phát tri n. N u con ng i không th nhai thì thông tin t mi ng truy n n não s suy gi m, i não d n b thoái hóa. Ho t ng nhai giúp luy n t p c m t, v a v n ng v a phát tín hi u n não giúp các n -ron th n kinh ho t ng th ng xuyên, quá trình truy n thông tin di n ra v i t n su t cao, trung khu não d i phát ra nhi u tín hi u kích thích, kh n ng t duy và hi u qu làm vi c c ng c c i thi n. Theo các chuyên gia y h c M , nh ng a tr có thói quen nhai k khi n có trí tu phát tri n h n so v i nh ng a tr ít nhai.

Ng i l n c n k p th i i u ch nh thói quen n nhanh nu t v i, giúp tr hình thành thói quen nhai k. Chúng ta có th tham kh o nh ng ph ng pháp d i ây:

A. TH NG XUYÊN NH C NH

H ng ngày, chúng ta cổ thê giáo d c tr nh ng ích l i c a vi c nhai k ổi v i

s c kh e, ví d nh có l i cho tiêu hóa, nâng cao hi u qu h p thu dinh d ng. N u nhai không k mà n nhi u s d d n t i béo phì, gây au d dày ho c ch ng khó tiêu. Ngoài ra, chúng ta có th cùng tr khám phá mùi v c a nh ng món n khác nhau, c bi t là nh ng món n ban u có v m n, n u nhai k s c m th y ng t ho c t ng t , tr ph i nhai k m i c m nh n c h t mùi v c a món n, lâu d n s hình thành nên thói quen nhai k tr .

B. T NGC NGLUY NT Pc HÀM

M t s tr không có kh n ng nhai k, có th do c quan ph trách ho t ng nhai không phát tri n, nh h ng tr c ti p t i ho t ng nhai và kh n ng bi u t b ng ngôn ng . Nguyên nhân là do khi còn nh , tr ã n quá nhi u th c n d ng l ng và m m nên không có k n ng nhai. Luy n t p c hàm có th hình thành thói quen nhai k . Ng i l n nên cho tr t p nhai nh ng lo i th c ph m c ng nh l c, h t b ào, h nh nhân, h t d ho c nh ng lo i bánh quy, b ng... Nh ng lo i th c ph m này ph i nhai k m i có th nu t, n th ng xuyên có th giúp tr d n hình thành thói quen nhai.

c. BÔI D NG TÍNH KIÊN NH N

T c n quá nhanh th ng xu t phát t tính cách c a m i a tr. Ng i l n c n chú ý b i d ng tính kiên nh n cho tr, có th áp d ng nh ng trò ch i c n s kiên nh n nh g vòng s t, l p rubik..., t ó gi m t c n, hình thành thói quen nhai k.

Mách nh N u n quá nhanh hay nu t th c n ch a c nghi n nát, d dày c n m t kho ng th i gian dài m i có th nghi n nát và tiêu hóa th c ph m, do ó n quá nhanh d khi n th c ph m tiêu hóa không hoàn toàn, gây c m giác khó tiêu và các b nh v ng tiêu hóa. Nhai k khi n trung khu i não ph trách c m giác no - ói có th i gian truy n thông tin, tránh vi c tr n quá nhi u d n t i béo phì.

8.KHÔNG XEM TIVI KHI N

Nhi u gia ình vì mu n d con n c m nên ã m tivi, c nhà v a n c m v a xem. i v i tr ang trong tu i phát tri n, n c m c n ph i chuyên tâm, không nh ng ch là hành ng nhai - nu t mà còn là ho t ng h p thu ch t dinh d ng c a c th . N u s t p trung b phân tán thì s nh h ng x u t i ho t ng co bóp và tiêu hóa c a d dày, d ch tiêu hóa ti t ra không nh h ng tr c ti p t i hi u qu tiêu hóa, gi m kh n ng h p thu dinh d ng, nh h ng x u t i s c kh e và quá trình phát tri n trí tu c a tr .

8.1. XEM TIVI KHI NC M NH H NG T Is cKH E

Xem ti vi khi n c m không nh h ng nhi u t i ng i tr ng thành. Ng i l n có kh n ng phân b và i u ch nh s chú ý, phân tích và x lí thông tin, do ó có th v a xem ti vi v a n mà không nh h ng t i tiêu hóa. Nh ng tr em ang trong giai o n phát tri n n u xem tivi khi n c m s có h i vô cùng.

V a n v a xem tivi d gây b nh béo phì. Th i gian tr xem tvi càng nhi u thì càng d béo phì. Khi xem ch ng trình yêu thích, tr m chìm trong câu chuy n và nh ng tình ti t h p d n, hoàn toàn không ý th c c mình ã n và u ng nh ng gì. V a n c m v a xem tivi là m t thói quen không có l i cho quá trình phát tri n c a tr . Quá trình v n chuy n ch t dinh d ng c a máu theo quy lu t "làm càng nhi u t c càng nhanh". Khi xem tivi, não b trong tr ng thái làm vi c, a s máu c v n chuy n lên não b o m não có th ho t m b o h tiêu hóa có th h p th hoàn toàn các bình th ng. Khi n c m, ch t dinh d ng, máu c n c t p trung và duy trì h tiêu hóa kho ng 30 phút sau khi n, ó là nguyên nhân gi i thích hi n t ng "c ng da b ng trùng da m t". ng xuyên xem tivi khi n c m s nh h ng t i vi c cung ng máu Th tiêu hóa, nh h ng t i ho t ng tiêu hóa và d gây các b nh v ng tiêu hóa. Do ó, ng il n c n yêu c u tr t p trung chú ý khi n.

8.2. LÀM THÉ NÀO TR B THỚI QUEN XEM TIVI KHI N C M?

A. QU NLÍCH TCH TH IGIAN XEM TIVIC A TR

Ng i l n có th quan sát m i ngày tr dành bao nhiều th i gian xem tivi, d a theo ó qu n lí, i u ch nh và phân b th i gian cho phù h p. c m hoàn toàn tr xem tivi là m t bi n pháp không th c t . Lên k ho ch và quy nh rõ ràng th i gian tr có th xem tivi là ph ng pháp lí t ng nh t.

B. QU N LÍ N I DUNG CH NG TRÌNH TR XEM

N u i u ki n cho phép, ng i l n nên l a ch n nh ng ti t m c phù h p và có ý ngh a giáo d c cho tr xem. Không nên cho tr xem nh ng ti t m c không phù h p v i l a tu i, c n k t h p hài hòa gi a các ti t m c v giáo d c và các ch ng trình gi i trí.

c. LÀM G NG

Trong gia ình, thói quen và hành vi c a ng i l n có nh h ng r t l n n s hình thành thói quen tr. N u cha m b thói quen th ng xuyên ng i tr c tivi, tr c ng s b t ch c thói quen này. Vì v y, cha m ph i làm g ng, th ng xuyên c sách, t p th d c, nói chuy n, ho c làm vi c nhà thay th th i gian xem ti vi. Ng i l n nên bàn n trong nhà b p thay vì phòng khách, cách li tr kh i tivi trong quá trình n, k t h p giáo d c nh ng ki n th c v tác h i c a vi c xem tivi quá nhi u, ch c ch n s giúp tr hình thành thói quen chuyên tâm và không xem tivi khi n.

Mách nh n tuy là m t hành ng thu c v b n n ng, nh ng n và tiêu hóa nh th nào l i là m t v n c n ph i nghiên c u và chú ý. n c m không n thu n ch là quá trình n p ch t dinh d ng, mà còn là s ph i h p c a hàng lo t các ho t ng nh nhai, s d ng d ng c n, c m nh n và h ng th mùi v,

nh ng nguyên t c khi dùng b a... Do ó, nh t nh ph i hình thành cho tr thói quen chuyên tâm khi n. Cha m có th qu n lí th i gian và n i dung ch ng trình tivi mà tr xem, không cho phép tr v a n v a xem, nh m tránh nh h ng x u t i s c kh e c a tr .

9.KHÔNG B TH A C M

Th i kì tr ng thành là giai on tr hình thành nhi u thói quen. Nu hình thành c thói quen t t s có l i cho c cu c i sau này. Ng i Nh t B n r t chú tr ng vi c giáo d c tr ti t ki m l ng th c, tr n bao nhiều n u b y nhiều, cha m n u bao nhiều thì tr s n b y nhiều, n u cha m n u nhi u thì c ng không c phép b th a, b t bu c ph i n h t. Tuy cách giáo d c này có ph n h i hà kh c, nh ng i u ó cho th y c t m quan tr ng c a vi c không b th a c m.

b Th a c m, Thói quen x u không Th Tha Th

9.1. T I SAO TR B TH A C M?

Không b th a c m là m t thói quen t t nên c hình thành t nh . Thông th ng, lí do tr b th a c m th ng là:

A. NU NG KHÔNG IÈ .

Tr c khi n, tr ã n quá nhi u n v t, khi n b a n chính th ng n ít ho c th m chí không n. Thói quen này r t d gây r i lo n tiêu hóa, nh h ng t i quá trình h p thu dinh d ng và c m giác thèm n. Khi n, không nh ng c n ph i chú ý th i gian mà còn c n chú ý l ng th c n n p vào, tránh tình tr ng n quá nhi u món mình thích, không n nh ng món mình ghét. Tình tr ng quá ói ho c quá no di n ra th ng xuyên c ng nh h ng tr c ti p t i ho t ng bình th ng c a d dày và c m giác thèm n, ng th i c ng là nguyên nhân d n t i tình tr ng b th a c m.

B. DÙNG TH C PH M D D.

Ng i l n th ng thích dùng nh ng n h p d n thuy t ph c tr làm

theo nh ng gì mình mu n. ó c ng là m t trong nh ng nguyên nhân khi n tr nu ng không i u .

9.2. GIÚP TR HÌNH THÀNH THÓI QUEN KHÔNG B TH A C M

Ng i l n ph i hình thành cho tr thói quen không b th a c m ngay t khi còn nh . Chúng ta có th tham kh o nh ng ph ng pháp d i ây:

A. "GIÁO D C"

Khi tr b th a c m, ng i l n có th làm nh không có chuy n gì x y ra và gi l i ph n c m tr l i. en b a t i, chúng ta l y ph n c m th a ó ra và cho tr th y b th a c m là m t thói quen vô cùng lãng phí, b i ph n c m b th a l i ã không th n c n a. N u m i b a u b th a l i m t ph n nh, nhi u ngày ho c nhi u tháng s tích l i thành m t l ng th c n kh ng l . Chúng ta nên nói cho tr bi t r ng, n h t c m là m t vi c r t có ích. Ch c ch n d i s h ng d n và khen ng i c a cha m, tr s d n s a ch a c thói x u b th a c m.

B. "THU HÚT"

Ng i l n ph i t o không khí vui v và hòa nhã khi n, có th s d ng nh ng lo i bát, a, a, thìa... có hình nh ng nhân v t tr yêu thích. Nh ng món n nên chú ý m b o y s c, h ng, v, t ng c m giác thèm n tr.

c. "LÀM"

Ng i l n nên t o i u ki n cho tr c quan sát quá trình lao ng th c t, th m chí có th tr c ti p tham gia lao ng, chúng ý th c c là ph i bi t trân tr ng thành qu lao ng, không lãng phí th c n.

D.L YNTP

Nu có th i gian, ng i l n có th dùng ph ng pháp nói chuy n ho c ch i trò ch i tr quên i vi c n quà v t. Ngoài ra, c ng v n ng t ng lên c ng góp ph n làm t ng l ng th c ph m khi n.

E. NU NG IU

n u ng không i u là m t thói quen x u nh h ng t i s c kh e. Cha m nên quan tâm xây d ng cho tr thói quen n u ng i u ngay t khi còn nh . n u ng i u thì c th m i có th phát tri n kh e m nh. Nhi u tr t c m c tiêu "phát tri n kh e m nh" nên ã c g ng n u ng i u .

Mách nh Khi n c m, không nên tr b th a quá nhi u c m và th c n. Chúng ta có th m c m ít và m nhi u l n tránh vi c tr b th a c m, ng th i ph i giáo d c tr bi t quý tr ng l ng th c. Hình thành thói quen n u ng t t không ph i là chuy n n gi n mà c n th i gian lâu dài. Các chuyên gia cho r ng, nh t nh ph i hình thành thói quen ti t ki m cho tr ngay t khi còn nh , h ng d n tr ngay trong nh ng hành ng th ng ngày, hình thành thói quen ti t ki m, khi n tr không b th a c m khi n.

10.KHÔNG N NHIỀU NG T

An ô ng t là thói quen th ng có c a nhiều tr. Nhiều b c ph huynh phát hi n, tr có xu h ng thích n nh ng i m tâm ng t, u ng n c ng t ho c n c hoa qu ... Các chuyên gia dinh d ng cho r ng, a s nh ng lo i th c ph m có hàm l ng ng cao khi i vào c th s cung c p quá nhi u nhi t l ng, khi n tr c m th y no và không mu n n nh ng lo i th c ph m khác. N u kéo dài, nh ng a tr thích n ng t s d m c b nh béo phì, th tr ng v t quá m c tiêu chu n cho phép, s c kh e gi m sút.

ng T không có l i cho s c kh e c a Tr Nh ng lo i i m tâm và n v t không nh ng h p kh u v mà còn có bao bì vô cùng b t m t, ó qu là m t s h p d n khó có th t ch i v i m i a tr. n ng t trong th i gian dài không có l i cho s c kh e và s phát tri n c a tr.

10.1. N QUÁ NHI U NG TS NH H NG T I s c KH E

A. D M C CÁC B NH VÈ R NG MI NG

n quá nhi u ng t, tr d m c các b nh v r ng mi ng, không nh ng nh h ng t i r ng s a mà còn nh h ng t i s phát tri n c a r ng v nh vi n. Vòm mi ng là môi tr ng ch a nhi u vi khu n, m t s có l i cho quá trình chuy n hóa polysaccharide. Polysaccharide hình thành nên m t l p màng vi khu n bám dính vào b m t r ng. Vi khu n sinh tr ng r t nhanh t o nên môi tr ng giàu axit, m t s lo i axit khi n r ng m t canxi, phá h y protein c a t ch c l i khi n r ng tr nên m m y u h n. D i nh h ng c a axit, c ng và s liên k t c a r ng b nh h ng, lâu d n s gây sâu r ng.

B. CCH C M GIÁC THÈM N

Các chuyên gia dinh d ng cho bi t, c n gi m t t l ng t nh t nh trong th c n hàng ngày c a tr. Nh ng n u th ng xuyên n quá nhi u ng t thì có th gây c ch c m giác thèm n, c bi t là thói quen n k o ho c ng t ngay tr c b a n chính s gây c m giác ch ng b ng, không mu n n. N u kéo dài, l ng ng trong c th quá nhi u, các thành ph n dinh d ng còn l i quá ít gây m t cân b ng dinh d ng, nh h ng t i s c kh e và quá trình phát tri n.

C. GÂY B NH BÉO PHÌ

L ng ng trong c th quá nhi u r t d gây b nh béo phì. Nh ng a tr béo phì sau khi tr ng thành r t d m c các b nh mãn tính nguy hi m nh cao huy t áp, m máu, tim... nh h ng t i s c kh e và làm gi m tu i th .

D. GÂY C N TH

Nguyên nhân gây nên c n th g m y u t di truy n, không chú ý v sinh m t... nh ng nh ng tr n quá nhi u ng t c ng r t d m c b nh c n th . S hình thành c a b nh c n th có m i quan h m t thi t t i hàm l ng các nguyên t vi l ng trong c th . Nhi u tr thích ng t, nh ng n quá nhi u ng t có th gây suy gi m àn h i c a các t ch c m t. Hàm l ng các nguyên t vi l ng trong c th gi m, n p nh n m t d kéo dài. L ng ng trong máu quá cao d gây suy gi m nhãn áp, th y tinh th bi n d ng gây c n th .

E. NHH NGT I TÍNH CÁCH

Nhìn t góc cam t chuyên gia dinh d ng, nul ng ng trong máu quá cao, l ng ch t thi ch c ào thi t ng lên nên c n m t l ng l n vitamin BI thúc y quá trình bài ti t. C th ng i không th t s n sinh vitamin B1 mà ph thu c vào th c n, trong khi ó, sau khi n th c ph m nhi u ng, tr th ng không th n p l ng vitamin BI c n thi t. C th thi u

vitamin B1, ng không c bài ti t h t ra ngoài mà tích t i não, n u kéo dài d gây bi n i tính cách. Nh ng bi u hi n th ng th y là d b kích ng, hay khóc hay c i, n i gi n vô c , d bi quan...

F. SUY GI M H MI N D CH

Trong i u ki n bình th ng, b ch c u trong máu có tác d ng phòng b nh, n quá nhi u ng t có th khi n h mi n d ch c a c th b suy gi m, nh h ng tr c ti p t i s c kh e.

G. SUY GI MH BÀI TIẾT

Nutr n quá nhi u ng t s r t d m c các b nh v h bài ti t. Tr n quá nhi u k o, ng n p vào c th quá nhi u, n ng ng trong máu t ng cao, d m c b nh ái tháo ng.

Chúng ta c n chú ý ph i h p th c n phù h p cho tr trong tu i phát tri n, nên cho tr n nh ng lo i th c ph m có hàm l ng vitamin phong phú nh hoa qu, c m, mì... h n ch n nh ng lo i th c ph m có hàm l ng ng quá cao.

10.2. LÀM CÁCH NÀO H N CH TR N Ò NG T?

A. B I D NG KH U V CHO TR

H ng ngày, không nên cho tr n nh ng lo i th c ph m quá nhi u mùi v, thay vào ó nên cho tr n nh ng lo i th c ph m có h ng v t nhiên. Không nên cho tr n nh ng món n quá ng t, quá tanh ho c ho c m n, tránh gây kích thích v giác. N u tr ã quen n nh ng món có mùi v quá m à, chúng s không thích nh ng món n thanh m giàu ch t dinh d ng có ngu n g c t nhiên.

B. CÂN B NG THÀNH PHÀN DINH D NG C A B A N

Khi s p x p b a n, không nên vì tr mu n n ng t mà chi u theo ý chúng, c ng không th hoàn toàn cách li không cho tr n ng t, ó u là nh ng cách quá c c oan. Trong th c n, nên cho tr nhi u s l a ch n m b o cân b ng dinh du ng.

c. GI M D N S L THU C VÀO NG T

Nu trã quen n ng t, s r t khó có th khi n chúng b h n thói quen này trong th i gian ng n. Chúng ta có th s d ng nh ng lo i n v t v a ngon v a t t cho s c kh e nh n c hoa qu nguyên ch t, nho khô,... thay th socola ho c k o. Không nên cho tr n ng t tr c, sau b a n hay tr c khi i ng . n k o tr c b a n ho c tr c khi i ng r t d gây sâu r ng, béo phì và c ch c m giác thèm n. Sau khi tr ã n no mà n k o s r t d b béo phì, ng tích l y quá nhi u là nguyên nhân gây ái tháo ng. Sau khi n ng t, c n yêu c u tr súc mi ng ho c ánh r ng .

Mách nh ng t là lo i th c ph m không th thi u trong quá trình phát tri n và tr ng thành c a tr, có vai trò quan tr ng trong ho t ng c a não b. B sung ng t m t cách h p lí trong th c n hàng ngày c a tr có tác d ng kích thích s phát tri n c a não. n ng t m t cách thích h p có tác d ng nâng cao trí nh và kh n ng ho t ng, nh ng tuy t i không c n quá nhi u.

2.NH NG THÓI QUEN T T

VÈ CH M SÓC S C KH E Dinh D ng phù h p giúp Tr kh e m nh b c vào th k XXi, i u ki n s ng ngày càng c c i thi n, nh ng s c kh e c a tr l i khi n nhi u b c ph huynh lo l ng. T i sao l i nh v y? Th c ra ó là nh h ng c a thói quen. Ch ng này cung c p cho các b n nh ng ki n th c giúp hình thành nh ng thói quen t t v ch m sóc s c kh e tr em.

II.R A TAY

Chúng ta v n th ng nói "B nh t mi ng mà ra". Th c t , trong quá trình m m b nh i vào c th , ôi bàn tay có vai trò vô cùng quan tr ng. Dùng ôi tay s ch s b c th c n kém v sinh hay dùng ôi tay b n b c th c n s ch s , vi khu n u t tay qua mi ng i vào c th . Do ó, có th nói, ôi tay là c u n i quan tr ng a m m b nh vào c th .

ch m r a Tay, n ng phòng b nh ôi tay c a chúng ta m i ngày u làm r t nhi u vi c, do ó tay là b ph n d nhi m b n nh t trên c th con ng i. Theo nh ng i u tra có liên quan, m t bàn tay có th ch a h n 400.000 vi khu n. Vì th , r a tay tr c khi n, tránh s xâm nh p c a m m b nh là m t thói quen r t quan tr ng i v i s c kh e con ng i.

N u tr không r a tay tr c khi n, vi khu n t tay i vào c quan tiêu hóa cùng v i th c ph m. N u s c kháng m nh, c th tr không có bi u hi n gì b t th ng. Tuy nhiên, n u tr ang b m ho c vui ch i quá , s c kháng nh t th i không m nh, nh ng vi khu n tích t trong c th t tr c và nh ng vi khu n v a xâm nh p ho t ng m nh, gây ra nhi u lo i b nh nguy hi m. Do ó, cha m nh t nh ph i hình thành cho tr thói quen r a tay tr c khi n.

11.1. LÀM THÉ NÀO HÌNH THÀNH CHO TR THỚI QUEN R A TAY TR C KHI N?

R a tay tr c khi n là m t thói quen có l i cho s c kh e, có tác d ng làm gi m vi khu n xâm nh p vào c th, tránh lây nhi m các b nh v ng tiêu hóa.

A.NG IL N CÀN TH NG XUYÊN GIÁM SÁT NH C NH TR R A TAY

Mu n tr hình thành thói quan r a tay, ng i l n c n th ng xuyên giám sát

nh c nh . Khi tr i ch i v , tr c khi tr ch m vào n, chúng ta u ph i nh c tr r a tay. Sau m t th i gian giám sát, nh c nh liên t c, t tr s hình thành c thói quen r a tay tr c khi n ho c khi th y tay b n.

B. NG IL NR A TAY CÙNG TR

Trong cu c s ng hàng ngày, ng i l n c n th ng xuyên giúp tr r a tay, v a r a tay v a ti n hành giáo d c, k t h p v i làm g ng, nh v y tr s hình thành c thói quen r a tay.

11.2. D YTR R ATAY ÚNG CÁCH

Khi r a tay, ph i c tay, bàn tay và ngón tay d i vòi n c, làm t, sau ó dùng m t l ng v a xà phòng ho c n c r a tay tiêu di t vi khu n. Chúng ta c n r a s ch mu bàn tay, lòng bàn tay và các k ngón tay. Quá trình c r a b ng xà phòng không quá 30 giây, sau ó h ng d i vòi n c ch y và r a s ch b t.

Khi r a tay, c n nh c nh tr hai i u quan tr ng: 1. Khi r a c n chú ý r a s ch nh ng n i vi khu n d t n t i nh k ngón tay, k móng tay ho c khóp ngón tay. 2. Th ng xuyên c r a vòi n c. Khi tay b n ch m vào vòi n c, vi khu n c ng bám vào ó, vì v y chúng ta có th dùng xà phòng c r a vòi n c.

Mách nh Ch m r a tay, n ng phòng b nh, ó là thói quen r t có l i cho s c kh e. Cha m c n chú ý hình thành cho tr thói quen r a tay ngay t khi còn nh, ng th i chú ý h ng d n tr r a tay úng cách vi c r a tay t hi u qu t t nh t.

12.NG IÊU

Ng i u và úng gi có l i cho vi c duy trì th l c d i dào và tâm tr ng vui v . N u ng không i u , tr d n i nóng, th ng xuyên cáu g t, n không ngon mi ng. Mu n tr ng sâu, chúng ta c n hình thành cho tr thói quen ng i u . B t u càng s m, t l thành công càng cao .

ng i u là c s c a m T s c kh e T T Ng i u , nâng cao ch t l ng gi c ng là m t vi c không th thi u trong quá trình phát tri n c a tr . Do i não ch a phát tri n hoàn ch nh, ch a hình thành c th i gian bi u mang tính quy lu t, nên vi c hình thành thói quen ng ngh úng gi là m t vi c làm không h d dàng. Tuy nhiên, d i s h ng d n c a cha m , tr hoàn toàn có th hình thành thói quen ng ngh úng gi . Có th nói, tr có th i gian bi u h p lí hay không hoàn toàn ph thu c vào cha m .

12.1. GIÚP TR I VÀO GI C NG

Ng ngh i u r t có l i cho s c kh e, không nh ng giúp c th c ngh ng i mà còn khi n não b b t c ng th ng. Làm th nào tr có c m t gi c ng ch t l ng?

Ti n s Y khoa ng i M - Owens ã a ra ba ph ng pháp giúp tr i vào gi c ng , các b c ph huynh có th tham kh o:

A. NG B TBU C

úng theo tên g i, ng i l n b tr vào phòng, bu c tr lên gi ng i ng , sau ó r i i. Ph ng pháp này nghe có v h i mi n c ng, nh ng th c t l i vô cùng hi u qu , tr th ng ng r t nhanh. e an toàn, chúng ta có th l p t lan can ch n quanh gi ng.

B. CH I

Khi tr chu n b i ng , cha m có th nói v i tr 5 phút n a s t i th m. 5 phút sau, cha m n và nói v i tr 10 phút n a s 1 i t i. L p i l p l i nhi u l n, kho ng cách gi a nh ng l n n th m ngày càng dài, nh v y tr s c m th y bu n ng vì ch i quá lâu.

c. CÁCH LI

Ph ng pháp này nh nhàng h n. Cha m có th trong phòng c a tr, nh ng chú ý không n m cùng tr, không nói chuy n v i tr. Ngày th nh t, ng i bên gi ng tr. Ngày th hai, ng i xa h n m t chút. Nh ng ngày sau ó, v trí ng i ngày càng cách xa tr, cho n khi ng i bên ngoài c a, chúng ta có th r i i trong ch c lát, lâu d n tr s có th ng c l p.

12.2. C N BÒI D NG THÓI QUEN NG NG GI CÀNG S M CÀNG T T

Các b c ph huynh c n s m b i d ng thói quen ng ngh úng gi cho tr: bu i t i i ng úng gi, bu i sáng th c d y úng gi, nh ng c n có s i u ch nh th i gian gi a các mùa cho thích h p.

Nhi u a tr thích ng mu n, d y s m, m c dù bu i t i ng r t mu n nh ng bu i sáng v n có th d y úng gi . T l nh ng tr m b o gi gi c nh v y r t ít. V i nh ng tr nh v y, ng i l n c n tìm hi u nguyên nhân khi n tr thích ng mu n, sau ó c g ng áp d ng các ph ng pháp thích h p khi n tr lên gi ng i ng s m h n, không th t ng t thay i quy lu t ng ngh c a tr .

M t s tr có thói quen ng mu n, th c mu n, m i khi n gi i ng u c m th y vô cùng ph n khích, không mu n lên gi ng, d n t i tình tr ng sáng hôm sau dù c ng i l n g i nh ng v n không th th c d y. V i nh ng tr thu c nhóm này, ng i l n không nên chi u tr , bu i t i không nên áp ng m i

yêu c u vui ch i, c n tìm m i cách ki m ch s hung ph n và yêu c u tr lên giu ng i ng úng gi . Ch có nhu v y, tr m i có th hình thành u c thói quen ng ngh i u và úng gi .

Có nhi u tr c m th y lo l ng, c ng th ng tr c khi i ng do chúng bi t ph i t m th i r i xa cha m . i v i nh ng tr này, cha m có th cùng tr m t lúc tr c khi ng , t t hóa gi i c m giác c ng th ng .

e b i d ng cho tr thói quen ng i u , tr c khi ng chúng ta không nên khi n tr quá h ng ph n ho c v n ng quá , c ng không nên giáo d c ho c m ng nhi c tr . M i bu i t i, ng i l n có th t t èn úng gi quy nh, c nhà cùng i ng ho c ng i l n n phòng khác ti p t c làm vi c t o cho tr m t không gian yên t nh. Nh ng hành ng tr c khi ng c n có quy lu t, không nên có nh ng hành ng v t ngoài d ki n. N u tr khóc lóc không mu n i ng , ng i l n không nên ý, vài ngày sau tr s t hình thành thói quen .

Khi tr ã hình thành c th i quen ng ngh úng gi, ng i l n không nên vì nh ng chuy n l t v t mà phá v quy lu t ó.

12.3. MÔI TR NG VÔ CÙNG QUAN TR NG

Ng i l n nên t o cho tr m t không gian ng yên t nh và tho i mái, nhi t phòng thích h p, không khí trong lành, ch n g i và sáng t i phù h p. Khi tr chu n b i ng , ng i l n nên thu d n ch i, coi ó nh m t tín hi u báo cho tr bi t ã n gi i ng , ngày mai ti p t c ch i.

Nu tr ã ng riêng ngay t nh, c n trang trí phòng ng th t m áp, c bi t h n ch giáo hu n tr tr c khi ng, tránh vi c tr c m th y t i thân ho c bu n bã. Ch khi vui v i ng, ch t l ng gi c ng m i cao.

Mách nh Các b c ph huynh luôn mong mu n con mình m i t i u ngoan ngoãn i ng úng gi . Tr i ng úng gi s duy trì c tâm tr ng vui v , s c kh e d i dào, r t có l i cho quá trình phát tri n.

13.T PTHED C

"Cu c sông là s chuyên ng không ng ng", câu nói này thê hi n tâm quan tr ng c a vi c v n ng i v i cu c s ng và s c kh e con ng i. Trên th c t , t p th d c có l i cho s phát tri n s c kh e và trí tu , t ng c ng ch c n ng c a các c quan trong c th , giúp c th c ng tráng, nâng cao hi u qu h c t p, giúp tr rèn luy n ý chí và hình thành nh ng c tính, ph m ch t t t.

b i d ng T ng lai, b T u T V n ng Cu c s ng luôn v n ng. M t ng i l i v n ng nh ng v n mu n có m t c th kh e m nh c ng tráng là i u không th . Giai o n ti u h c và trung h c là th i kì vàng t p luy n. Giai o n thi u niên mà t o c n n t ng t t, thì khi tr ng thành tr m i có th gánh vác c nh ng công vi c n ng nh c. Không b c ph huynh nào mong mu n con mình b ào th i kh i quá trình c nh tranh, do ó c n chú ý vi c b i d ng thói quen ch m v n ng cho tr .

13.1. TÁC D. NG C A V N NG

A. V N NG GIÚP NÂNG CAO S C BÈN VÀ S C KHÁNG

Khi v n ng, quá trình v n chuy n máu và lympho t ng s làm gi m gánh n ng cho gan, ph i và da. T c v n chuy n ch t dinh d ng, protein và oxi t ng s t ng c ng ch c n ng c a t bào b ch c u, góp ph n nâng cao s c kháng c a c th i v i nh h ng t các tác nhân bên ngoài. Ngoài ra, v n ng th ng xuyên có th kích thích ho t ng c a c ng c và c hoành, ph i ho t ng nhi u h n góp ph n nâng cao s c b n c a c th .

B.C ITHI NCH CN NG IÈ TI TNHI T C THÊ

Da có tác d ng i u ti t nhi t c th . Khi tr i l nh, m ch máu l p bi u bì

co l i làm gi m thoát nhi t. Khi tr i nóng, m ch máu giãn ra t ng c ng thoát nhi t.

T p luy n th ng xuyên có tác d ng nâng cao hi u qu i u ti t nhi t c a da, c i thi n n ng l c thích ng v i s thay i c a môi tr ng. N u tr kiên trì rèn luy n s c kh e trong kho ng th i gian dài thì s ít b c m khi th i ti t thay i t ng t.

C. GIÚP ÍCH CHO QUÁ TRÌNH HÔI PH C NH NG TR S C KH E YÉ HO CB B NH LIÊN QUAN T I H V N NG

nh ng tr có s c kh e y u ho c m c các b nh liên quan n h v n ng, ch c n ng h i ph c c a i não b t n th ng, n u ti n hành t p luy n h p lí có th c i thi n kh n ng truy n thông tin và kích thích c quan c m nh n ho t ng, t ng c ng s liên k t gi a não, m ch máu và các c quan trong c th, duy trì s cân b ng c n thi t. M i t ch c, c quan trong c th u tham gia vào nh ng d ng v n ng nh t nh, n u tích c c v n ng có th c i thi n các c và h th ng x ng. Do ó, nh ng tr b b i li t, suy dinh d ng... u c n chú ý b trí nh ng bài t p luy n phù h p nâng cao s c kh e,

V n ng có th nâng cao s c kh e, giúp tr phát tri n cân b ng và toàn di n, nâng cao kh n ng thích ng v i môi tr ng bên ngoài, t ng s c kháng ch ng l i vi khu n gây b nh thông th ng, phát huy n ng l c ti m n c a m i con ng i.

13.2. LÀM TH NÀO HÌNH THÀNH THÓI QUEN V N NG CHO TR ?

Giai o n ti u h c và trung h c là th i kì tr c n phát tri n m t cách toàn di n v nhi u m t, là th i kì vàng hình thành thói quen v n ng t giác.

A.B ID NGS THÍCH RÈN LUY NS CKH E NGAYT KHI

CÒN NH

N u tr có am mê, chúng s t giác tham gia các lo i hình v n ng khác nhau. B i d ng s thích nên b t u t nh ng trò ch i th ch t, c ng có th hình thành b ng cách a tr i xem nh ng tr n thi u th thao kích thích trí tò mò c a tr .

B.D YTR M TS HINHTH CV N NG

Do tr còn nh tu i, th ch t còn y u, không có kinh nghi m luy n t p nên cha m c n h ng d n tr m t s hình th c v n ng n gi n. Khi cùng tr v n ng, c n h ng d n tr nh ng i u c n chú ý, làm ng tác m t cách chu n xác, ngoài ra còn c n m b o s an toàn cho tr .

c. HÌNH TH CT PLUY N AD NG

Do dam mê, m t s tr ch thích tham gia ch i m t trò ch i ho c m t lo i hình v n ng nh t nh, c bi t là khi v a c h ng d n, tr có c m giác m i m nên c m th y vô cùng h ng thú, ch c ch n s tích c c t p luy n. Tuy nhiên, ch duy trì m t lo i hình v n ng s d gây c m giác nhàm chán, không t c hi u qu t p luy n lí t ng là khi n m i b ph n trên c th u c rèn luy n m t cách cân b ng.

Giai on ti u h c và trung h c là th i kì tr phát tri n nhanh và m nh, các c quan trong c th phát tri n nh ng ch a hoàn ch nh và nh hình. N u ch duy trì m t lo i hình v n ng trong th i gian dài, r t d d n t i tình tr ng m t b ph n nh t nh c luy n t p nên phát tri n nhanh h n các b ph n khác trong c th, gây m t cân b ng. Ng i l n c n b trí cho tr nh ng hình th c t p luy n a d ng: Hai chân có th ch y, nh y, i b ho c g p g i; hai tay có th co du i ho c nâng v t n ng; ngoài ra c n k t h p t p luy n toàn thân, có nh v y c th m i có th phát tri n toàn di n.

D. NG VIÊNTR CH M CH LUY NT P

T p luy n c n ch m ch duy trì trong th i gian dài m i có hi u qu , c ng ch có kiên trì m i có th hình thành c thói quen v n ng. Mu n hình thành cho tr thói quen này, tr c tiên cha m ph i làm g ng, ch m ch luy n t p, không ng ng c v và ng viên tr v n ng m i ngày t c hi u qu t t nh t.

Mách nh Th ng xuyên tham gia các ho t ng th d c th thao không nh ng có th giúp hình thành m t thói quen t t cho s c kh e, giúp c th phát tri n toàn di n mà còn khi n con ng i c m th y vui v và tho i mái. e giúp tr hình thành thói quen v n ng ngay t khi còn nh , ng i l n c n lên k ho ch t p luy n c th . c n l u ý là v n ng ph i th ng xuyên và v i l ng phù h p. Ngoài ra, c n linh ng v a i m t p luy n: Khi th i ti t cho phép thì th c hi n các ho t ng th ch t ngoài tr i, g p th i ti t x u có th s p x p các hình th c v n ng trong nhà, tránh tr ng h p n i dung t p luy n thi u sáng t o khi n tr c m th y nhàm chán. Chúng ta có th áp d ng hình th c v n ng k t h p v i các b n cùng l p ho c các thành viên trong gia ình, nh v y c th t ch c nhi u ho t ng t p th , t ng c ng s h p tác và giám sát l n nhau.

14.G NGÀNG, S CHS

G n gàng, s ch s không nh ng th hi n tính cách mà còn khi n con ng i t tin h n. N u tr không có thói quen gi v sinh, không chú ý v b ngoài thì ó là m t v n vô cùng nghiêm tr ng. Mu n hình thành thói quen gi v sinh cho tr , cha m c n a ra nh ng quy nh và h ng d n rõ ràng .

g n gàng, s ch s giúp Tr kh e m nh T Tin Tr bi t gi gìn v sinh và g n gàng là mong c c a nhi u b c ph huynh. Nhi u b c cha m c m th y b n kho n, không hi u vì sao con mình l i hay m. Theo th ng kê, trung bình m i n m m t a tr b c m kho ng 5-9 l n, nh ng a tr tr c tu i n tr ng có t l b lây nhi m cao, nguyên nhân ch y u do chúng th ng xuyên ng m các v t l , l i ch a có thói quen r a tay, ch a hình thành c ý th c v vi c gi v sinh c th .

14.1. GI V SINH LÀ M T THỚI QUEN TỚT

Thói quen gi v sinh không nh ng t t cho s c kh e mà còn th hi n trình tu d ng c a m i con ng i, h tr c l c cho quá trình giao ti p th c t . Do ó, càng s m hình thành cho tr thói quen gi v sinh s càng có l i.

Mu n hình thành cho tr thói quen gi v sinh và g n gàng, ng i l n c n h ng d n và làm g ng.

14.2. B I D NG THÓI QUEN N S CH S

Tr r t hi u ng, th ng xuyên o l n ng qu n áo ã c g p g n gàng, xáo tr n sách ã c s p x p ng n n p trên giá, làm b n qu n áo ang m c trên ng i... ó là "c tính" c a tr, ng i l n không nên than phi n hay cáu g t.

e b i d $\,$ ng nên thói quen s ch s , ng n n p, g n gàng cho tr , ng $\,$ i l n có th $\,$ tham kh $\,$ o m $\,$ t trong nh $\,$ ng cách sau:

A. GI V. SINH TRONG M IM TC A IS NG.

Ví d, chúng ta có th giáo d c tr không c ngoáy m i ho c l tai nh ng n i công c ng; không dùng chung các v t d ng cá nhân nh c c u ng n c, kh n m t, bàn ch i ánh r ng... v i ng i khác; r a tay s ch s tr c và sau khi n; súc mi ng sau khi n; dùng kh n tay che mi ng khi ho ho c h t h i, khi nói chuy n v i ng i khác c n cách ít nh t 50cm; khi i ch i bên ngoài v nhà c n thay qu n áo s ch s ; khi i h c c n n m c ch nh t , soi g ng i u ch nh khi c n thi t,

B. NÉUTR LÀM XÁOTR NTR TT C A ÒV T, CHAM NÊN CÙNG TR D ND P.

Ng i l n nên giáo d c tr, v t v n c s p x p r t g n gàng, sau khi s d ng nh t nh ph i s p x p ng n n p, th m i là tr ngoan. N u cha m nh nhàng khuyên b o, tr ch c ch n s vui v làm theo. N u cha m có th cùng tr tham gia vào quá trình d n d p, hi u qu giáo d c s t ng lên g p nhi u l n.

c. CHA M LÀ T M G NG CHO TR NOI THEO.

Ch c n chú ý quan sát, chúng ta có th d dàng nh n ra r ng, n u cha m là ng i không gi v sinh ho c không ng n n p thì a con c ng s "th a k" t t x u này. Do ó, n u mu n giáo d c tr gi v sinh và ng n n p, cha m nên là t m g ng m u m c tr noi theo.

D. HÀNG NGÀY, NÊN BÓ TRÍ CHO TR LÀM NH NG VI C V T PHÙ H P PH GI P CHA M .

Mu n giáo d c tr gi v sinh và ng n n p, tr c tiên ph i khi n tr " ng tay ng chân". Nhi u b c ph huynh "không n" tr làm vi c nhà, ó là i u

không nên. Chúng ta có th phân công cho tr làm nh ng công vi c phù h p v i th 1 c. Ch có t tay làm, tr m i nh n th c c vi c gi v sinh và ng n n p c ng c n nhi u công s c, nh v y thói quen này m i có th duy trì.

Mách nh Hình thành thói quen gi v sinh và ng n n p giúp tr phát tri n m t cách toàn di n. Các b c ph huynh, c bi t là nh ng ông b bà m tr c n c bi t chú ý, không nên b qua quy trình v sinh cá nhân tr c và sau khi n nh r a tay, ánh r ng hay súc mi ng; c ng không nên ch t mình s p x p qu n áo, thu d n phòng c hay s p x p sách v, ch i mà nên h ng d n tr cùng tham gia. Mu n hình thành thói quen, tr c tiên c n giáo d c tr cách t lao ng, ó là y u t quan tr ng nh t.

15.THÓI QUEN NHÌN

M t là m t trong nh ng c quan quan tr ng nhất trên c thể con ng i. Nếu s d ng không úng cách, m t d m c nhi u lo i b nh khác nhau, b th ng, c n th ho c th m chí là mù lòa, nh h ng t i quá trình h c t p và lao ng. Do ó, s d ng ôi m t úng cách là i u vô cùng quan tr ng.

b o V c a s Tâm h n, b T u T Vi c s d ng úng cách ôi m t c coi là c a s tâm h n, là b ph n quan tr ng nh t trong ng quan, c ng là m t trong nh ng c quan quan tr ng nh t trên c th, có vai trò quan tr ng trong quá trình h c t p, lao ng c ng nh trong cu c s ng hàng ngày. M i b c ph huynh u mong mu n con mình có m t ôi m t sáng và kh e m nh. Mu n b o v ôi m t kh e m nh, ng i l n c n k p th i i u ch nh nh ng hành vi s d ng m t không úng cách, hình thành thói quen s d ng m t phù h p và v sinh m t th ng xuyên.

15.1. NH NG HÀNH VI s D NG M T KHÔNG ÚNG CÁCH

A. NHÌN QUÁ G N

Khi quan sát nh ng v t c li g n, hình nh hi n th trên võng m c c rõ ràng, th y tinh th ph i cong lên. Th y tinh th càng cong, t quang càng m nh, nh v y ánh sáng ph n chi u t v t th c n quan sát m i t rõ trên võng m c, chúng ta m i có th quan sát rõ ràng hình d ng c a v t th . N u nhìn kho ng cách g n trong th i gian dài, h th ng i u ti t c a m t không c ngh ng i, m t d b m i, th l c ngày càng gi m sút gây b nh c n th , th m chí c n th n ng. Th ng xuyên quan sát v t c li g n là nguyên nhân ch y u gây c n th h c ng trong xã h i ngày nay.

B. NHÌN QUÁ LÂU

Trong tuổi i h c, ê hoàn thành m t l ng l n bài t p, tr cân h c và làm bài liên t c trong vài gi ng h không ngh ng i. M t ph i làm vi c trong th i gian dài khi n áp l c lên m t t ng cao, nhãn áp t ng m nh, c m t trong và ngoài c ng giãn không ng ng... cu i cùng s d n t i c n th.

c. C SÁCH KHI IB HO C NGÒI TÀU XE

Khi ib ho c ng i tàu xe, do không ng ng l c l nên kho ng cách gi a m t và sách không ng ng thay i, hình nh t i khu v c th giác r t m . nhìn rõ ch , chúng ta không còn cách nào khác ngoài vi c a sách l i g n m t, nh v y c m t liên t c ph i c ng ra nên d gây m i m t và gi m ch c n ng i u ti t.

D. C SÁCH HO C VIÉT CH D I NGU NÁNH SÁNG QUÁ M NH

Ngu n sáng quá m nh ho c quá y u u nh h ng t i s c kh e ôi m t. c sách d i ánh sáng m t tr i, c ng sáng quá m nh, sau khi c c m t th i gian ng n s c m th y hoa m t. ó là nh ng vùng en c t o thành khi võng m c b kích thích b i ánh sáng c ng m nh trong th i gian dài. Th ng xuyên c sách d i ngu n sáng c ng m nh s gây t n th ng võng m c và i m vàng, th m chí gây suy gi m th l c. Ngoài ra, tia t ngo i c ng m nh có th gây t n th ng giác m c và th y tinh th .

E. XEM TIVI QUÁ LÂU

Xem tivi quá lâu c ng nh h ng n th l c. Tia b c x do h th ng ng phát c a ti vi phát ra có th nh h ng t i võng m c gây suy gi m th l c.

F. TH NG XUYÊN CH I TRÒ CH I I N T

Nh ng hình d ng nhấp nháy, không ng ng biên hóa thay ôi trên màn hình trò ch i i n t r t kích thích i v i m t. nhìn r n i dung trên màn hình, m t c n không ng ng i u ti t nên d gây m i m t, hoa m t, th l c gi m sút... nh hu ng tr c ti p t i s c kh e c a ôi m t.

có m t ôi m t sáng và kh e m nh, c ngu i l n và tr nh u c n c g ng s a ch a k p th i nh ng hành vi s d ng m t không úng cách, b o v th l c.

15.2. B O V ÔI M T NH TH NÀO?

Mu n b o v ôi m t, chúng ta c n giáo d c tr s d ng m t úng cách và v sinh thu ng xuyên.

A. C N NGÒI C NG T TH.

Góc nhìn c a m t ph i vuông góc v i m t ph ng sách, kho ng cách duy trì m c trên 30cm, c th cách mép bàn m t n m tay. H n ch n m c sách, c sách khi i b ho c ng i tàu xe.

B. KHÔNG NÊN C SÁCH LIÊN T C TRONG TH I GIAN DÀI.

Sau m i gi ng h , c n cho m t ngh ng i m t lát, làm nh ng bài t p massage t t cho m t ho c t p nhìn xa.

c. KHÔNG XEM TIVI, LÀM VI C V I MÁY TÍNH HO C CH I I N T LIÊN T C TRONG TH I GIAN DÀI.

D. KHÔNG C SÁCH, VI T CH D I NGU N SÁNG C NG QUÁ M NH HO C QUÁ Y U. KHÔNG NHÌN TH NG LÊN M T TR I HO C NGU N SÁNG M NH, TRÁNH GÂY B NG M T.

E. KHÔNG DÙNG TAY D I M T, TRÁNH VI KHU N TRÊN TAY DÍNH VÀO M T.

Khi có d v t r i vào m t, chúng ta nên dùng n c (n c s ch, n c mu i sinh lí) làm cho d v t tr i ra ngoài, sau ó m i nh các lo i thu c nh m t kháng viêm, n u tình hình b nh nghiêm tr ng c n nhanh chóng a tr n b nh vi n. Không dùng chung kh n m t, ch u hay các d ng c v sinh m t v i ng i khác.

M t là c a s tâm h n, thói quen b o v ôi m t nên c hình thành ngay t nh . phòng tránh c n th h c ng, ng i l n c n chú ý h ng d n tr ngay t khi m i c p sách n tr ng .

Mách nh e b o v ôi m t, không ch c n có thói quen nhìn úng cách mà còn c n b sung y vitamin A, th ng xuyên massage cho m t, m b o th i gian ng y và i u . Khi có th i gian, ng i l n nên a tr tham gia ho t ng ngoài tr i, tham quan dã ngo i, quan sát cây c , b u tr i, i núi, sông h ... v a giáo d c tr v tình yêu thiên nhiên, v a giúp m t c th giãn, t ng c ng th l c.

16.T B O V

Trong xã h i hi n i, tr em c coi là trung tâm c a gia ình, cha m bao b c, b o v và giúp tr làm m i vi c mà không h ý th c c r ng chính i u ó s làm h i tr. Do ó, trong cu c s ng hàng ngày, ng i l n c n h ng d n tr cách t b o v b n thân. T v là b n n ng c a con ng i, là m t b c quan tr ng c a quá trình phát tri n t l a tu i v thành niên lên tu i tr ng thành.

T b o V, T hoàn Thi n b n Thân

16.1. GIÁO D CÝTH CT B O V

M t k t qu nghiên c u cho th y, 60% tai n n tr em x y ra ngay trong nhà ho c xung quanh nhà. Theo lí thuy t, nhà là n i an toàn nh t i v i tr, nh ng th c t không h n nh v y. c u thang, n áp, i n, rãnh n c, b ch a... u là n i ti m n nguy c tai n n cao. N u cha m s m giáo d c cho tr k n ng t b o v , thì có th tránh c nhi u s c áng ti c .

Trong cu c s ng hi n nay, a s tr b c vào tu i v thành niên u thi u các k n ng t b o v. Chúng t c m th y mình ã l n, không c n cha m b o v, hoàn toàn có th t mình làm m i vi c. Tuy c th ã phát tri n g n nh ng i tr ng thành nh ng tr v n thi u nh ng ki n th c v t b o v an toàn ho c ý th c t v. Nguyên nhân chính d n t i hi n t ng này là do s giáo d c sai l m c a cha m. Cha m không nên ch b o v tr mà nên h ng d n tr cách t b o v b n thân.

V y ng i l n nên làm gì giúp tr b i d ng kh n ng t v, nâng cao kh n ng ho t ng c l p? Tr c tiên, c n hình thành cho tr ý th c v s an toàn, giáo d c tr ph i làm gì t b o v b n thân, th nào là an toàn...

a. d y tr nh ng ki n th c c b n v an toàn Khi tr c b n tu i, ng i l n ã có th giáo d c cho chúng nh ng ki n th c c b n v an toàn, ví d , nh ng i u c n chú ý khi dùng i n; cách s d ng b p gas; cách tuân th lu t giao

thông; khi ih c c n i chung v i các b n, tuy t i không u c i theo ho c n th c n c a ng i l; chú ý tránh c th b th ng, c n th n khi s d ng nh ng v t s c nh n có kh n ng sát th ng...

D i ây, chúng tôi xin gi i thi u nh ng quy t c an toàn tr c n bi t:

- Khi tr c 3 tu i, c n yêu c u tr ghi nh nh ng thông tin liên 1 c c b n nh tên cha, m, a ch nhà, s i n tho i c a cha m, s i n tho i nhà....
- Tr c khi ra ngoài c n xin phép ng i l n, nói rõ mu n i âu, i v i ai, i làm gì... Khi ng i l n ng ý, tr m i c phép ra ngoài.
- D y tr r ng, nói chuy n v i ng i l là hành ng vô cùng nguy hi m. N u ng i l n không bên c nh, tuy t i không c nói chuy n v i ng i l , không tùy ti n i theo ng i l .
- Khi tr nhà m t mình, c n d n tr khóa c a, tuy t i không m c a cho ng i l .
  - Tuy t i không nu ng th c n c a ng il, bao g m c k o và ng t.
- Không vui ch i nh ng n i v ng v . Khi tr còn nh , không nên tr ch i m t mình.
- D y tr r ng, ch có các thành viên trong gia ình, bác s và y tá m i c phép ch m vào c th , n u ng i l làm nh v y c n t ch i và tìm m i cách né tránh.
- Nên nh c cho tr nh tên, a ch, s i n tho i c a m t s h hàng thân thích, hàng xóm ho c b n bè, phòng khi có chuy n x y ra, tr có nhi u c h i tìm c s tr giúp h n.
- b. d y tr cách x lí khi x y ra tai n n Trong cu c s ng, tai n n là i u không th tránh kh i. Khi tai n n x y ra, h ng d n tr không c ho ng lo n, ng th i nhanh chóng áp d ng các bi n pháp c p c u c n thi t nh g i các s i n tho i kh n c p 113, 114, 115... Khi phát hi n khí gas b dò r, c n nhanh chóng khóa ngu n, m c a s thông gió, tuy t i không b t èn ho c s d ng các v t d ng i n t , tránh gây n . Ng i l n c ng c n trang b m t s ki n th c y h c c b n nh cách c m máu, gi m au... N u tr b b t cóc, c n h ng d n tr tìm c h i tr n thoát kh i n i giam gi , tìm n tr s công an ho c các c quan

chính ph, nh ng n i công c ng ông ng i xin c tr giúp.

c. dy tr cách t ki m ch a s tr u n m c ki n th c v an toàn, nh ng do b n tính ngh ch ng m, ham ch i, ham n... nên ã quên m t các nguyên t c c b n, gây t n th ng cho b n thân và c ng i khác. Nhi u tr do không ki m ch c mình nên ã n th c n c a ng i l, d n t i h u qu nghiêm tr ng. Vì v y, cha m c n th ng xuyên chú ý giáo d c tr các k n ng t ki m ch, h ng d n tr cách t b o v b n thân kh i nh ng nguy c bên ngoài,

Mách nh T v là m t hình th c có trách nhi m v i nh ng hành vi c a b n thân. K n ng t v xu t phát t ý th c an toàn, i u này c n c xây d ng và b i d ng ngay t khi còn nh, Ng i l n c n giáo d c tr nh ng ki n th c v an toàn tr d n hình thành k n ng t v, có nh v y chúng m i c an toàn trong su t quãng i sau này.

3 NH NG THÓI QUENT T KHI LÀM VI C

Làm Vi C C n Có k ho Ch, Ch c n c g ng kh ng ng ng Thì nh T nh s Thành Công.

hi n nay, a ph n tr u là con m t nên c cha m h t s c chi u chu ng, th m chí nhi u b c ph huynh còn giúp tr làm t t c m i vi c trong sinh ho t h ng ngày, khi n chúng khó có th hình thành c nh ng thói quen t t, hi u qu làm vi c không cao, m i khi g p khó kh n thì thi u ý chí c g ng v t qua mà luôn có ý nh u hàng. Do ó, các b c cha m ph i c bi t chú ý, giúp tr s m hình thành thói quen làm vi c.

17.LÀM VI C CÓ K HO CH

Trong cu c sông hàng ngày, s p xêp m i th m t cách ng n n p g n gàng giúp chúng ta có th nhanh chóng tìm c th mình c n trong th i gian ng n nh t. Hi n nay, r t nhi u h c sinh sau khi ng d y không th tìm th y t t, dùng h c t p, sách v ... ó là bi u hi n c a vi c thi u ng n n p trong sinh ho t. Làm vi c có k ho ch c th vô cùng quan tr ng i v i tr , giúp chúng hình thành thói quen x lí công vi c m t cách có tr t t , tránh tình tr ng qua loa i khái ho c sai l m, b sót... Làm vi c tùy ti n không có k ho ch là "c tính" c a tr , n u cha m không chú ý h ng d n và i u ch nh, tr s hình thành nên thói quen không t t. Trên con ng d n t i thành công, làm vi c không có tr t t , không theo k ho ch s là m t tr ng i l n, khi n tr không th t s p x p cu c s ng cá nhân, gây ra nhi u r c r i không áng có. Do ó, cha m c n h ng d n cho tr cách làm vi c có k ho ch c th ngay t khi còn nh .

làm Vi c không Theo Tr T T , không có k ho ch, b T k Vi c gì c ng không Th Thành công Bu i sáng, khi chu n b i h c, Minh không tìm th y kh n quàng , m , t t... m i ng i trong nhà c r i lên i tìm cho c u. Nh v y, không ch m t mình Minh b nh h ng mà c b m , ông bà c ng ng ng i không yên. Sau khi n tr ng, cô giáo ki m tra bài t p, Minh m i nh ra mình không mang v bài t p. Lúc này, ch c ch n c u vô cùng b i r i và lo l ng. Khi c sách th vi n, Minh tra c u và tìm ki m r t c n th n, nh ng sau khi c xong l i sách m t cách tùy ti n, hành vi này không nh ng nh h ng t i nh ng h c sinh tìm sách sau ó, mà còn th hi n s thi u tôn tr ng thành qu lao ng c a nhân viên th th .

Nhi u b c ph huynh cho r ng, bây gi con v n còn nh nên ch a c n v i,

i n khi con l n r i d y con vi c lên k ho ch c ng ch a mu n. ó là m t quan ni m hoàn toàn sai l m. Thói quen c n c hình thành ngay t khi còn nh . N u ng i l n m c cho tr bày b a ch i, không nghiêm kh c nh c nh khi tr ph m l i, chúng ch c ch n s l i vào cha m , hoàn toàn không có kh n ng t l p.

17.1. GIÁO D C TR T NH NG VI C NH NH T

Trong cu c s ng hàng ngày, b t lu n làm vi c gì, ng i l n u c n h ng d n tr làm vi c m t cách có k ho ch, ví d: t nh ng v t d ng th ng dùng vào nh ng v trí c nh, l n sau d tìm; chu n b sách v , d ng c h c t p, qu n áo s m c ngày hôm sau tr c khi i ng , tránh vi c ngày mai khi th c d y quên do quá v i vàng... Vi c giáo d c ngay t nh ng hành ng nh nh t hàng ngày có tác d ng giúp tr hình thành thói quen làm vi c ng n n p.

H ng d n tr s p x p dùng m t cách ng n n p, th ng d h n so v i vi c gi i thích nguyên t c logic c a s vi c, tuy nhiên, cha m c ng c n h ng d n tr m t cách c th, ví d: Khi cha m d n d p nhà c a, nên yêu c u tr cùng tham gia làm nh ng công vi c nh nhàng phù h p v i l a tu i, i u này giúp hình thành ý th c v lao ng và k n ng ho t ng; c ng có th cho tr quan sát cha m thu d n nhà c a, t o cho tr c h i th c hành. Sau khi n m c cách s p x p thu d n qu n áo, dùng, sách v , ng i l n có th mua cho tr thùng ho c t sách, chúng t th c hành d n d p ch i, dùng h c t p, t ó d n h c c cách ánh d u, phân lo i và s p x p g n gàng. D n d n tr s có th t chu n b c p sách khi i h c, t thu d n s p x p t sách hay t qu n áo; ti n t i s p x p các ho t ng h c t p và vui ch i m t cách h p lí. ng nhiên, ó không ph i là vi c có th thành công trong m t s m m t chi u, c n có s tham gia h ng d n, giám sát và s kiên nh n c a cha m . Ch c n ng i l n kiên trì dy d tr t nh ng vi c nh nh s p x p nh ng d ng c, dùng hàng ngày thì tr s có th hi u c nguyên t c c a vi c s p x p công vi c h p lí, t o n n t ng v ng ch c cho cu c s ng sau này.

17.2. LÀM G NG

Khi phát hi n tr làm vi c tùy ti n, n u ch n thu n gi ng o lí, tr s khó có th ch p nh n. Thay vào ó, chúng ta có th cho tr ti p xúc v i nh ng câu chuy n th c t tr d lí gi i và ti p thu, nh v y hi u qu giáo d c s c nâng cao.

17.3. D YTR CÁCH L PK HO CH

e tr làm vi c có k ho ch, tr c h t cha m c n l y mình làm g ng, ng th i cho tr th y k ho ch mình ã t ra và quá trình th c hi n k ho ch. Ví d , vào m t bu i sáng cu i tu n, m có th nói v i tr : "K ho ch ngày hôm nay c a chúng ta nh sau: Bây gi , hai m con mình s n sáng, sau ó n công viên ng m hoa. Ng m hoa xong, chúng ta s v nhà n tr a, sau khi ng tr a, con n Cung Thi u nhi h c v tranh. n kho ng ba gi m s t i ón con r i chúng ta i ch i công viên. Sau ó, chúng ta v nhà n t i. Bu i t i, con vi t l i nh ng gì mình ã tr i qua vào cu n nh t kí m mua cho con m y hôm tr c, con th y c không?"

Hành ng này không nh ng giúp tr ý th c c t m quan tr ng c a vi c l p k ho ch, mà còn d y tr cách t lên k ho ch cho ho t ng c a mình. Khi tr a ra yêu c u c a mình, ng i l n nên h i: "Con có k ho ch gì không?" Khi tr ã d n quen v i vi c l p k ho ch tru c khi hành ng, chúng m i có th s p x p và th c hi n hành ng m t cách h p lí nh t. N u tr a ra câu h i v k ho ch ho c t l p k ho ch cho ho t ng c a mình, ng i l n có th m nh d n tr t th c hi n k ho ch ã t ra, mình ch ng ngoài h ng d n, h tr ho c giúp khi c n thi t.

17.4. H NG D N TR CÁCH LÀM VI C THEO KÉ HO CH Ã NH

Trong cu c s ng, ng il n nên nh c nh tr v t m quan tr ng c a vi c l p k ho ch, ng th i lên k ho ch cho m i ho t ng c a tr. ng nhiên, quá c xác trình lên k ho ch c n có s tham gia c a tr . Sau khi k ho ch ng i l n nên yêu c u tr làm vi c theo k ho ch ã nh, không c b d ng th i giáo d c tr tác h i c a vi c nói mà không làm. gi a ch ng, i v i tr tu i m u giáo, cha m nên yêu c u tr t thu d n ch i c a mình. trong v i h c sinh ti u h c, ng i l n c n yêu c u tr làm bài và c sách m t cách nghiêm túc, sau khi hoàn thành t t c bài t p m i c vui ch i. V i h c sinh trung h c, cha m có th yêu c u con có trách nhi m v i nh ng hành làm c a b n thân, n m b t c ti n công vi c mình ang ti n hành.

Mách nh Hình thành thói quen làm vi c có k ho ch, con ng i m i có thái s ng l c quan, m i có th thu n l i t c thành công. Tr làm vi c theo k ho ch là nguyên v ng c a m i b c ph huynh, nh ng th c hi n c nó l i là m t vi c không h d dàng, Ngay n ng i tr ng thành c ng khó có th làm m i vi c theo úng k ho ch, hu ng h là nh ng a tr v i kh n ng t ch còn ch a th t hoàn thi n. Do ó, có th nói, b i d ng kh n ng làm vi c theo k ho ch c ng là m t th thách khó kh n cho m i b c ph huynh.

18.T L P, T CH

Trong cu c s ng hi n nay, nhi u b c ph huynh s con mình ph i ch u thi t thòi nên ã qu n lí toàn b cu c s ng c a tr , bao g m c vi c n, ng , h c t p, vui ch i và k t giao b n bè, hi m khi ng viên và t o cho tr c h i c t suy ngh , t quy t nh và t hành ng. i u này d n t i hi n t ng tr b l thu c vào cha m , nh ng i b th ng chân ph i ph thu c vào n ng g v y. N u kéo dài, tr d hình thành tính cách y u t, không có kh n ng ch ng tr c nh h ng c a môi tr ng. Càng b o v , chi u chu ng thì tr càng không th t l p, do ó kh n ng thích ng v i nh ng thay i c a cu c s ng càng ngày càng th p i.

T l p T ch , T ch u Trách nhi m V i cu c s ng c a chính mình Hi n nay, nhi u a tr ang m t d n k n ng t l a ch n. M t chuyên gia nghiên c u tâm lí thanh thi u niên n kh o sát t i m t tr ng trung h c ã thu c k t qu : Trong 200 h c sinh c h i "S làm th nào khi g p khó kh n trong h c t p và i s ng", h u nh toàn b u có câu tr l i "c u c u b m ", không h c sinh nào tr l i t mình tìm cách gi i quy t, khi không th gi i quy t c m i tìm n cha m xin tr giúp. Khi c h i sau này s làm ngh gì, 70% tr tr l i là c n v nhà h i cha m r i m i có th tr l i c. Khi t ng k t và phân tích các s li u thu c, chuyên gia ã k t lu n: H c sinh hi n nay ang r t thi u k n ng t ch , không dám ch u trách nhi m l a ch n, hi n t ng này có nguyên nhân xu t phát t chính ph ng pháp giáo d c trong gia ình. V y sau khi c k t qu nghiên c u này, các b c ph huynh có suy ngh gì?

Cu c s ng là hàng lo t nh ng l a ch n liên ti p, nh ng l a ch n ó quy t nh ch t l ng cu c s ng. Hình thành cho tr thói quen t l a ch n s giúp chúng s m thích nghi v i cu c s ng xã h i, th ng th n i m t v i khó kh n.

Th c ra, ngay t khi còn nh, tr ã có nguy n v ng mu n c t mình quy t nh. Khi tr ng thành, vi c mong mu n c th hi n b n thân càng tr nên m nh m . Do ó, ng i l n c n tôn tr ng nhu c u, s thích và quy t nh

c a tr; ng viên tr th hi n chính ki n và c m xúc; khi có chuy n x y ra nên cùng tr th ng l ng, l ng nghe ý ki n c a tr, cho tr quy n l a ch n và quy t nh, cho phép tr có ý ki n i l p. Ng i l n nên t o cho tr c h i c ti p xúc nhi u h n v i cu c s ng c rèn luy n, có nh v y tr m i có th tr ng thành và có k n ng giao ti p xã h i hoàn ch nh.

N u tr thi u k n ng t quy t thì trách nhi m chính thu c v cha m . Nhi u b c ph huynh quá nu ng chi u, cho r ng i u mình làm cho con là t t nh t, thêm vào ó không yên tâm tr t quy t nên th ng xuyên a ra quy t nh thay tr . Th i gian qua i, tr s hình thành tâm lí r ng, quy t nh c a mình mãi mãi không t t b ng quy t nh c a cha m , m i chuy n u do ng i l n quy t nh, b n thân không c n suy ngh nhi u, c ng không c n có ch ki n. Nhi u ng i còn l m t ng r ng, khi tr tr ng thành s t bi t suy ngh và quy t nh c l p mà không bi t r ng, ó là thói quen c n c hình thành và rèn luy n ngay t khi còn nh .

làm th nào hình thành cho tr k n ng t quy t?

B i d ng, h ng d n tr không th quá c ng ép, c ng không th quá thu n theo t nhiên. Tôn tr ng các quy lu t khách quan, t o i u ki n và môi tr ng thích h p tr t rèn luy n, ó là ph ng pháp úng n và hi u qu nh t.

18.1. GIÚP TR NH N TH C ÚNG N VÊ B N THÂN

T nh n th c b n thân là y u t c b n khi hình thành cho tr k n ng t quy t. Ch khi t ý th c c b n thân, i di n v i nh ng l a ch n khác nhau, tr m i có th a ra nh ng quy t nh úng n.

18.2 TRAO QUY NT QUY T CHO TR

M a Hoa n Cung Thi u nhi ng kí l p h c piano. Ban u, Hoa r t ch m ch t p luy n, n Cung Thi u nhi h c t p r t u n. M t hôm, khi i ngang qua l p h c múa, nhìn th y các b n nh ang t p múa ba lê, Hoa c m th y

r th ng thú nên nói v i m mu n ngh h c piano, chuy n sang h c múa. M h i Hoa có ch c ch n v i quy t nh ó không, Hoa kiên nh g t u. Th là, m tôn tr ng quy t nh c a em, xin cho Hoa chuy n sang h c ba lê và yêu c u em ph i c g ng luy n t p t k t qu cao nh t.

Nhi u b c ph huynh thu ng không ý t i quy t nh và nguy n v ng c a tr, nguyên nhân do không tin t ng tr, cho r ng tr còn nh, v n ch a n lúc có th t l p, s tr làm sai... h u qu là d n khi n tr m t t tin, Ng i l n th ng quan tâm n tr, t khi tr th c d y, n sáng, n tr ng, tan h c, làm bài t p... th m chí còn thay tr làm t t c m i vi c.

N u nhìn qua thì có th cho r ng ó là hành vi th hi n tình yêu và s quan tâm c a ng i l n i v i tr, nh ng kì th c ó c ng là nguyên nhân ch y u hình thành nên tính l i.

Ng il n có th li t kê các l a ch n, nh ng kh n ng có th x y ra tr a ra s l a ch n c a riêng mình, ng nhiên, ng i l n không th không quan tâm. B m có th tìm hi u c s và ng c thúc y tr a ra quy t nh nh v y, k cho tr nghe kinh nghiêm mình ã tr i qua, bày t ý ki n c a mình, n u quy t nh c a tr có v n , ng i l n và tr c n cùng nhau th o lu n, cùng gi i quy t. Khi giao cho tr quy n t quy t, ng i l n nên trang b cho tr nh ng ki n th c có liên quan, cùng tr phân tích nh ng kh n ng có th x y ra, ng th i yêu c u tr t ch u trách nhi m. N u s 1 a ch n ó là sai 1 m, ng i ng viên tr d ng c m ch u trách nhi m v i quy t nh c a b n thân. C n khi n tr hi u r ng, khi ã quy t nh, chúng ta c n ph i c g ng làm c, n u làm không t t c ng không nên n n chí, có thư i p t c c g ng b ng u cho nh ng m c tiêu m i, tránh l p l i nh ng sai l m trong t ng lai. ph n

18.3. T O MÔI TR NG GIA ÌNH HÒA THU N VÀ DÂN CH

Trong su t quá trình tr ng thành, gia ình là chi c nôi nâng , c ng là môi tr ng ho t ng ch y u c a tr . Gia ình hòa thu n có nh ng nh h ng nh t nh t i tinh th n, tính cách, nhu c u và nguy n v ng c a tr . Quá trình hình

thành k n ng t quy t c ng c n s h tr c a m t môi tr ng gia ình hòa thu n và dân ch. Cha m c n coi tr nh m t i t ng bình ng khi th o lu n, cho phép tr c a ra chính ki n, h n ch s d ng nh ng câu mang tính ch t ép bu c nh "Con nh t nh ph i nghe l i b m ", "N u con không nghe l i, b m s không ch m sóc con n a"... Nh ng cách nói trên th hi n cha m không tin t ng và không tâm lí, k t h p v i nh ng khuôn m t nghiêm kh c, khi n cho không khí trong gia ình tr nên c ng th ng, tr s c m th y áp l c. Khi , cha m khó có th tr thành ng i b n thân thi t c a tr , nh ng ý ki n chung và s ng c m ngày càng ít i.

18.4. H NG D N TR CÁCH T GI I Q YÉT V N È

Ng i l n c n h ng d n tr cách t gi i quy t v n , trong quá trình gi i quy t c n xác nh rõ t t ng ch o. Ví d , ng i l n có th tr t quy t các v n th ng ngày nh n, m c, s p x p sách v , ch i... Khi tr làm ch a t t, cha m ph i kiên nh n ch d y. Khi tr g p ph i nh ng v n khúc m c nh t th i ch a gi i quy t c, ng i l n không nên v i vàng can thi p, mà nên tr tr thành ch th quy t nh. Khi trang trí phòng, nên g i ý cho tr l a ch n nh ng h a ti t mình yêu thích, nh ng màu s c ch i mình yêu quý, ng viên tr a ra nh ng ý ki n sáng t o và kiên nh v i quy t nh c a mình .

Tr luôn hi v ng ng i l n có th tin t ng và giao quy n t quy t cho mình.

N u cha m th ng xuyên c v ng viên "Con nh t nh s làm c!", "B m cho con quy n quy t nh!", "B m tin r ng con s có s l a ch n úng n!"... tr s càng t tin h n v i quy t nh c a mình.

M c a v n ng viên bóng r Michael Jordan ã có tr i nghi m r t sâu s c r ng: "Khi buông tay, b n s c m th y không n . i u không yên tâm nh t chính là giao quy n quy t nh t ng lai cho con tr . Con nên t a ra quy t nh quan tr ng liên quan n c cu c i, t l a ch n nh ng con ng d n n thành công khác v i nh ng ng i khác". Tóm l i, ng i l n nên tôn tr ng m i quy t nh c a tr , dùng nh ng i u th c t giáo d c tr .

Mách nh M t triết gia ã t ng nói: "Cha m kí thác niêm hi v ng c a b n thân lên ôi vai tr , ó là vi c làm vô cùng tàn nh n, chi b ng hãy trao cho chúng quy n quy t nh t ng lai c a chính mình". Cu c s ng là t h p c a vô s nh ng l a ch n, n u không có k n ng t quy t thì s không th ng v ng trong xã h i. T p cho tr k n ng t quy t ngay t khi còn nh là i u vô cùng quan tr ng.

19.KIÊN NH N

Th ng ngày, chúng ta th ng xuyên nghe th y nh ng câu than phi n d ng nh "Con tôi r t thông minh, m i t i làm vi c không n n i n ch n, lúc nào c ng u voi uôi chu t, b d gi a ch ng". Th c t , tính kiên nh n ch mang tính t ng i. Tr càng nh tu i, s kiên nh n và tính n nh khi làm vi c càng th p. Nguyên nhân có th xu t phát t phía cha m (n u cha m th ng xuyên phàn nàn, tr s c m th y b i r i, không bi t nên làm th nào), c ng có th xu t phát t b n thân tr (m t s tr th ch t y u t, khó có th t p trung làm vi c). Th m chí, có ng i còn không hi u c mong mu n th c s c a tr , hoàn toàn chi u theo ý mu n c a con, i u này c ng khi n tr c m th y khó có th chuyên tâm làm m t vi c gì ó.

lòng kiên nh n không ph i là b m sinh mà c n ph i b i d ng con c a b n có nh ng bi u hi n d i ây hay không?

- Th c n trong bát v n ch a n h t ã v i òi n nh ng món n khác.
- Khi n công viên, v a nhìn th y trò ch i yêu thích ã l p t c ch y n òi ch i tr c, b t ch p các b n khác ang x p hàng r t tr t t .
- Tham gia sinh ho t trong câu l c b , khi nh n ra mình không th làm c, tr l p t c t b , không ti p t c c g ng ph n u .
- Khi yêu c u kh ng c áp ng, tr l p t c cáu g t, th m chí m t ki m soát.
  - Không tuần theo các quy nh nh x p hàng...
- ullet Làm vi c thi u k ho ch c th , mu n làm thì làm, không mu n làm thì s n sàng t b .
  - Không hi u kiên nh n là gì, không kiên nh n làm b t kì chuy n gì.

T t c nh ng hành vi trên u là bi u hi n c a s thi u kiên nh n, do ó ng i l n th ng nói, a tr nào c ng h p t p, v i vàng. Nh ng tr thi u kiên nh n th ng d b nh h ng tâm lí, ch c n m t l n không thành công s không ch u ng c c m giác th t b i, không bình t nh suy ngh ánh giá v n

, không th v t qua khó kh n, nh h ng nh c t p và c cu c s ng. Tr thi u kiên nh n là c tr ng c a l a tu i. Tr ang trong giai o n phát tri n và t hoàn thi n, các ch c n ng c a c th v n ch a ki n toàn, s c t p trung và ý chí ch a v ng ch c, do ó th ng không kiên nh n. Tu i càng nh , hi n t ng trên càng n i b t. Vi c tr làm vi c có u có cu i là m t v n liên quan n ý chí. Ý chí có kiên nh hay không nh h ng r t l n n s thành b i c a quá trình h c t p và lao ng c a tr sau này. Các chuyên gia nh n m nh, cha m nên n m v ng kh n ng và tính cách c a con mình. N u con mình thi u kiên nh n, cha m nên giáo d c ngay t khi còn nh ; tr càng l n, hi u qu giáo d c càng gi m.

19.1. H NG D N TR KIÊN NH N

Nhi u tr không có tính kiên nh n, nguyên nhân ch y u là do yêu c u c a cha m không ch t ch . Ng i l n c n k p th i h ng d n tr s a ch a thói quen làm vi c thi u kiên nh n. Khi b t u làm quen v i m t ho t ng m i, c n yêu c u tr làm vi c ph i hoàn ch nh. Ví d , ng i l n yêu c u tr sau khi v xong thì i t m. Khi tr i t m, chúng ta c n yêu c u tr xác nh xem mình ã hoàn thành công vi c c giao hay ch a...

19.2. NÊU G NG TÓT

Cha m là ng i th y u tiên c a tr. M i ngày, tr u quan sát m i hành ng, c ch, l i nói c a cha m và h c theo. T c ng nói: "Cha nào con n y". N u mu n tr hình thành c nh ng thói quen t t ngay t khi còn nh, cha m c n là khuôn m u cho tr noi theo. Làm b t c vi c gì, ng i l n u c n ph i kiên nh n, nghiêm túc và làm hoàn ch nh, làm t m g ng t t cho tr noi theo.

19.3. TONH NG TR NG I NH T NH RÈN LUY N TÍNH KIÊN NH N

Khi yêu c u tr hoàn thành m t vi c, c n t o nên m t s tr ng i, ng th i t o i u ki n cho tr t kh c ph c khó kh n. Nhu v y, chúng ta m i có th kích thích c tinh th n hi u th ng, giúp tr có thêm ng l c hoàn thành nhi m v . ng nhiên, v t qua khó kh n, tr c n ph i c g ng, do ó kiên nh n là k t qu c a quá trình rèn luy n ý chí, hoàn c nh càng khó kh n thì càng d rèn luy n tính kiên nh n. Ng i l n c n ng viên tr không nên b d gi a ch ng, c n gi i thích cho tr hi u mu n làm t t b t c vi c gì u c n ph i c g ng, Khi tr n l c quy t tâm hoàn thành nhi m v , cha m c n khen ng i k p th i tr nh n ra r ng, vi c mình ang n l c là i u úng n và áng t hào.

Lúc còn nh, khi c m th y ói, tr th ng l p t c òi n, khi khát l p t c òi u ng, mu n ch i l p t c s òi ch i. Lúc ó, ng i l n không nên ngay l p t c áp ng nguy n v ng c a tr mà nên kéo dài m t kho ng th i gian nh t nh, nh v y có th rèn luy n tính kiên nh n cho tr ngay t khi còn nh.

19.4. M O V TRÈN LUY N TÍNH KIÊN NH N

a. trò ch i Mu n hình thành tính kiên nh n, tr c tiên chúng ta c n b i d ng kh n ng t p trung chú ý, chính là n n t ng c s c a tính kiên nh n. N u tr có kh n ng t p trung chú ý, tính kiên nh n s d dàng c hình thành. Ng i l n có th cho tr ch i nh ng trò ch i òi h i t p trung chú ý nh tìm hình khác bi t, tìm l i sai, ghép tranh... Tr t p trung chú ý ch i, ng i l n c ng có th t p trung làm vi c khác .

b. Ph n th ng M i a tr u c n có m c tiêu riêng thì làm vi c m i có ngh l c. Khi tr mu n có m t th gì ó, ng i l n có th t ra m c tiêu, n u tr t c s có th ng. Tr càng l n, yêu c u ph i càng cao, i u quan tr ng nh t là nh ng m c tiêu ó c n c th, rõ ràng và h p lí. Ng i l n có th s d ng th th ng ho c gi y th ng tr có th ki m soát c s ti n b c a b n thân.

c. b i d ng dam mê Tr càng có nhi u dam mê thì càng d hình thành tính kiên nh n. Th c ra, m t y u t quan tr ng c a tính kiên nh n chính là n ng l c trì hoãn s h ng th . Trong quá trình này, nh s rèn luy n c a th i gian, tr

v n gi c tâm tr ng n nh, nh v y tính kiên nh n t nhiên s c hình thành.

Tr rèn luy n c tính kiên nh n và bi t ch i thì m i có k n ng t ki m ch b n thân, sau này m i có th làm vi c m t cách v ng vàng.

Mách nh Hi m có a tr nào có th chú ý làm m t vi c trong th i gian dài, thêm vào ó, ng i l n th ng không chú ý b i d ng tính kiên nh n nên tr th ng thi u tính nh n n i, không thích ch i. B i d ng tính kiên nh n và ngh l c nên b t u ngay t khi tr còn nh . Quá trình này ch c ch n s g p ít nhi u khó kh n, nh ng ng i l n ph i c g ng nh n n i, giúp tr có ng l c v t qua khó kh n và d n d n tr ng thành.

20.LÀM VI C CÓ HI U QU

Con b n có th ng xuyên lãng phí th i gian, không úng gi , th ng xuyên l i bi ng ho c kéo dài th i gian, làm vi c ch m ch p, lúc nào c ng ch m h n ng i khác? Nhi u b c ph huynh c m th y vô cùng lo l ng, s r ng sau khi tr ng thành tr s không làm c vi c l n, vì v y mu n giúp tr i u ch nh quan ni m và thói quen v th i gian, nâng cao hi u qu làm vi c, nh ng không bi t ph i làm nh th nào .

Thay i quan ni m V Th i gian, nâng cao hi u qu làm Vi c Sau khi th c d y, tr n sáng, m c qu n áo, chu n b sách v m t cách ch m ch p khi n ng i l n ang v i i làm c m th y r t s t ru t. Khi làm bài t p, tr làm bài c m t lúc l i ng i ngây ra ho c quay sang ngh ch dùng h c t p... i m t v i s ch m ch p c a tr , ng i l n th ng c m th y r t s t ru t nh ng không làm gì c. N u g p ph i tình hu ng tr c ý kéo dài th i gian, ng i l n c n gi bình t nh. N u ngay lúc ó, cha m l n ti ng m ng m giáo hu n, s vi c s càng x u i.

Nu s ch m ch p không c ng i l n i u ch nh k p th i, lâu d n s tr thành thói quen, lúc ó mu n s a i là vô cùng khó. Ch m ch p, l ng ch ng trong h c t p và công vi c s gây ra nhi u nh h ng tiêu c c, do ó ng i l n c n s p x p cu c s ng c a tr m t cách h p lí, k c nh ng vi c nh nh t nh t, h ng d n tr cách nâng cao hi u qu công vi c, giúp tr kh c ph c thói quen l m , c ý kéo dài th i gian.

20.1. VAI TRÒ C A ÔNG HÒ

Cha m c n giúp tr nâng cao quan ni m v th i gian, ng th i h ng d n chúng cách s d ng th i gian m t cách hi u qu . Hi n t ng tr làm vi c ch m ch p là do chúng kh ng có khái ni m v th i gian. Nên cho tr bi t r ng, vi c l m s gây ra nhi u h u qu tiêu c c cho cha m và c cho b n thân tr , t ó tr

s t nh n th c và iêu ch nh. Ng i l n có thể cùng tr a ra m t kế ho ch c th và cùng giám sát th c hi n, tr có th giám sát cha m có ch m ch p hay không, sau ó trao i k t qu quan sát c. Ngoài ra, chúng ta có th giúp tr xây d ng th i gian bi u c th , ghi l i th i gian làm m i vi c trong ngày nh th c d y, n u ng, thay qu n áo, i h c, vui ch i... sau m t kho ng th i gian nh t nh s nh n xét s ti n b c a tr . Nh ó, tr có th nh n th c c s ti n b khi tuân th th i gian, sau s ch ng nâng cao hi u qu làm vi c và h c t p, d n hình thành nên quan ni m úng n v th i gian.

20.2. H NG D N ÚNG CÁCH

Mu n tr có quan ni m úng n, tích c c v th i gian, ng i l n c ng c n ti t ki m và trân tr ng th i gian, làm vi c có hi u qu làm g ng cho tr noi theo.

Ng i l n có th giúp tr l p m t th i gian bi u h p lí, quy nh rõ th i gian làm m i vi c, không ng ng ng viên và yêu c u tr tuân th . Ví d : yêu c u tr th c d y úng gi , n u làm úng s c th ng m t bông hoa, n u n m bông hoa s c áp ng m t yêu c u nh t nh nh i ch i công viên ho c mua ...

N u qua m t kho ng th i gian rèn luy n mà tr v n ch m ch p, cha m c ng ng quá lo l ng. Ng i l n có th tìm hi u nguyên nhân khi n tr ti n b ch m ho c không ti n b , t ó a ra nh ng ph ng pháp x lí thích h p.

20.3. CHO TR QUY NT QUY T

Quá bao b c và b o v tr c ng là m t trong nh ng nguyên nhân gây nên hi n t ng tr làm vi c ch m ch p, l i bi ng ho c l i vào ng i l n. Tr bi t r ng b m s giúp mình n c m, m c qu n áo, thu d n nhà c a... nên b n thân không c n ng tay. Vì v y, chúng ta nên cho tr quy n t quy t nh chuy n c a mình, có nh v y tr m i rèn luy n c k n ng gi i quy t công vi c và c m

20.4. H NG D N TR K N NG

Ng i l n c n chú ý quan sát tìm hi u s thích c a tr nh b i l i, võ thu t, múa, m thu t, piano... sau ó khuy n khích tr b i d ng m t k n ng nh t nh. Hành ng c a con ng i có tính t ng th , qua quá trình h c t p và rèn luy n, tr s d n tr nên thành th c, i u này có nh ng nh h ng nh t nh t i nh ng công vi c khác, nâng cao hi u qu h c t p c a tr .

20.5. CHO TR TH NGHI M C M GIÁC THÀNH CÔNG

Khi c m nh n c thành qu c a s thành công, tr m i tích c c phát huy, t ó hình thành nên thói quen t t. Nh ng cha m c n chú ý, khi t c và hi u qu ho t ng c a tr t ng lên, th i gian s th a ra, chúng ta nên tr kho ng th i gian ó l i cho tr , không nên c n c l n t i. Khi tr hoàn thành nhi m v tr c th i h n, cha m có th cho tr th i gian ho t ng t do tr làm nh ng vi c mình thích. N u chúng ta t ý s p x p kho ng th i gian dôi ra ó yêu c u tr làm thêm nh ng vi c khác thì s làm gi m tính tích c c và t giác c a tr .

20.6. T OC H ICHOTR N MTR Is TH TB I

Khi n m tr i s cay ng c a th t b i, tr m i t giác i u ch nh t c và hi u qu làm vi c c a b n thân. Ng i l n cho tr t ch u trách nhi m v i h u qu do vi c ch m ch p gây ra c ng là m t ph ng pháp h u hi u giúp tr s a thói quen kh ng t n tr ng th i gian. Ví d: N u tr d y mu n, ng i l n không c n giúp, ch c n nh c nh "N u con không nhanh lên, ch c ch n s mu n h c!" N u tr v n ti p t c l ng ch ng, cha m nên cho tr tr i nghi m m t l n h u qu c a vi c i h c mu n. Th y cô giáo s h i lí do i h c mu n, sau khi b phê bình, tr s c m nh n c tác h i c a vi c ch m ch p, sau ó s t mình s a i.

Nhi u a tr làm vi c ch m ch p do ch a quen, sau khi luy n t p vài l n, ch c ch n t c và hi u qu s c nâng cao.

Mách nh Khi h c, tr ch m ch p l ng ch ng, nh ng khi ch i l i r t tích c c. Mu n nâng cao hi u qu h c t p, ng i l n c n chú ý quan sát và tìm hi u tính cách c a tr , giáo d c tr c n bi t tôn tr ng th i gian, d n hình thành thói quen úng gi . M t khi tr ã hình thành c thói quen này, b t lu n là th c d y, chu n b hay thu d n c, t t c u s c hoàn thành m t cách nhanh g n và hi u qu .

21.LÀM VI CHOÀN CH NH

Hi n nay, nhi u a tr làm vi c không tr n v n, hay b d gi a ch ng. B t k làm vi c l n hay vi c nh , chúng u hành ng theo s thích và tâm tr ng, không ý t i h u qu . Vì quá nuông chi u, ng i l n c ng không k p th i i u ch nh, tr hình thành nên thói quen x u, lúc ó có mu n s a i thì c ng ã quá mu n.

làm Vi c có u có cu i m i có Th Thành công Mu n tr làm vi c có u có cu i, các b c ph huynh có th tham kh o nh ng bi n pháp d i ây:

21.1. YÊU CÀU NGHIÊM KH C

i v i nh ng thói quen x u, n u không áp d ng nh ng bi n pháp nghiêm kh c thì khó có th s a i c. i v i nh ng hành vi t t, c n có nh ng yêu c u m i ti p t c duy trì và c ng c . M t s b c ph huynh do nh t th i h ng thú nên ã giao cho tr m t nhi m v nào ó, khi m i b t u thì ch m ch giám sát, sau ó l i không yêu c u chúng hoàn thành. ó là m t trong nh ng nguyên nhân khi n tr làm vi c không tr n v n.

21.2. C V NG VIÊN

N u tr th y khó, mu n rút lui, không mu n ti p t c hoàn thành công vi c, ng i l n không nên m ng m hay c n nh n, càng không c châm ch c, b i làm nh v y s khi n tr hình thành tâm lí ph n kháng, ng th i làm t n th ng lòng t tr ng c a tr . Trong nh ng tr ng h p nh v y, cha m nên quan sát theo dõi k l ng, a ra nh ng ý ki n óng góp k p th i, và úng m c, kh ng nh t ng b c ti n c a tr , tích c c bi u d ng, giúp tr c m th y t tin h n, t ó hình thành nên quy t tâm hoàn thành nhi m v .

21.3. BÒI D NG KH N NG T KIÈM CHÉ

T kiêm chê là kh n ng t kiêm soát và không chê hành ng c a b n thân, bi u hi n ch y u là tr có th t hoàn thành nhi m v ã t ra, t ki m soát nh ng hành vi c a b n thân. Do tu i còn nh , kh n ng t p trung ch a n nh, kh n ng t kh ng ch ch a hình thành, nên khi làm vi c tr th ng có b t u mà không có k t thúc. Cha m nên b t u h ng d n tr t nh ng hành ng nh nh t trong cu c s ng. Tr c tiên, chúng ta có th a ra nh ng yêu c u nh và h tr tr hoàn thành, Sau ó, nhi m v d n t ng lên c v ch t và l ng, tr s d n h c c cách t i u ch nh và ki m soát hành ng c a mình, c g ng n l c và làm vi c m t cách nghiệm túc.

21.4. B I D NG TINH TH N TRÁCH NHI M

Tr làm vi c th ng theo c m h ng, v i nh ng vi c không thích, tr th ng b d gi a ch ng. Lúc này, ng i l n nên coi ó nh m t nhi m v giao cho tr . Ví d : Trong nhà có nuôi m t chú chó nh , ng i l n giao cho tr ph trách vi c cho chó n và u ng. Khi tr c m nh n c tinh th n trách nhi m, chúng s có d ng khí v t qua m i khó kh n, n l c h t mình hoàn thành nhi m v , d n hình thành nên m t thói quen t t.

21.5. V ND NG TÂM LÍ "T HOÀN THÀNH"

M t chuyên gia Tâm lí h c ng i M ã ti n hành th c nghi m v i 138 h c sinh. Ông s p x p hàng lo t bài t p, yêu c u h c sinh hoàn thành hai ph n bài t p, ph n th nh t làm liên t c cho n khi hoàn thành, ph n th hai b gián o n trong quá trình làm. M t gi sau, chuyên gia ti n hành kh o sát và thu c k t qu : Kh n ng ghi nh c a h c sinh khi làm ph n bài t p th hai cao h n nhi u so v i ph n bài t p th nh t. Chuyên gia rút ra k t lu n: Con ng i th ng d quên nh ng nhi m v ã hoàn thành b i Unhu c u hoàn thành" ã c áp ng

y . Ng c l i, chúng ta l i r t nh nh ng nhi m v ch a hoàn thành b i "nhu c u hoàn thành" v n ch a c áp ng. Các chuyên gia g i hi n t ng ó là tâm lí "t hoàn thành".

Khi hoàn thành m t nhi m v , con ng i th ng c m th y r t vui v . Khi ch a hoàn thành, trong lòng th ng c m th y không yên tâm. Khi m t ng i lo l ng không th hoàn thành ho c ph i t n r t nhi u công s c m i có th hoàn thành nhi m v , tránh nh h ng c a tâm tr ng không v i, chúng ta th ng l a ch n cách kéo dài th i gian. Tâm lí "t hoàn thành" nhi u lúc c ng gây ra nh ng ph n ng trái ng c: Kéo dài th i gian, có b t u nh ng không có k t thúc .

Tâm lí "t hoàn thành" c ng gi ng nh m t vòng tròn, n u v c vòng tròn hoàn ch nh ng nhiên là i u t t nh t, nh ng không v c hình tròn thì c ng không có gì nghiêm tr ng. Chúng ta nên v t qua m i khó kh n hoàn thành nhi m v , cho dù k t qu không c nh ý mu n c ng không có gì áng bu n. Chúng ta nên c n c theo t m quan tr ng và c p bách chia m i công vi c hàng ngày thành 3 lo i: lo i th nh t b t bu c ph i có b t u và k t thúc hoàn ch nh, lo i th hai c g ng hoàn thành, lo i th ba có th tùy c ng bi n. i v i tr , ng i l n có th l i d ng nguyên lí v n toàn hình thành thối quen t t cho tr , yêu c u tr hoàn thành nh ng công vi c b t bu c ph i hoàn thành .

Mách nh Do m i a tr có hoàn c nh s ng và tính cách khác nhau, mu n s a ch a nh ng thói quen không t t, chúng ta c n s d ng nh ng ph ng pháp khác nhau. Trong quá trình b i d ng thói quen làm vi c có u có cu i, lòng kiên trì và s h ng d n t n tình, úng lúc c a cha m là y u t quy t nh.

22.T M, NGHIÊM TÚC

Làm vi c thi u nghiêm túc là c n b nh th ng th y c a nhi u tr . Làm vi c không t m d d n t i nhi u h u qu nghiêm tr ng, V lâu dài, thói quen này s nh h ng t i thành công trong t ng lai c a tr . T góc cu c s ng, thi u nghiêm túc khi n tr làm tr c quên sau, nh h ng t i h c t p. T m là m t k n ng, m t ph m ch t t t, hoàn toàn có th b i d ng c .

làm Vi c T m, nghiêm Túc m i không ph m sai l m i v i sai l m c a tr, ng i l n kh ng nên l n ti ng ch trích ho c giáo hu n, b i thói quen làm vi c b a bãi không th c i u ch nh b ng cách m ng m. Trách m ng quá nhi u s khi n tr có c m giác s hãi. Nh ng l n làm nhi m v sau ó, tr nh t nh s nh c nh mình: "Nh t nh ph i c n th n, không c làm sai, n u không s b cha m m ng". Tr ng thái tâm lí này không có l i cho tr, nh h ng t i s chú ý và n ng l c c a tr, nói m t cách n gi n, tr càng không mu n ph m l i thì càng d ph m l i. Vì v y ng i l n nên quan sát m i bi u hi n c a tr, sau ó a ra nh ng k ho ch và ph ng pháp c th giúp tr s a i thói quen làm tr c quên sau.

22.1. B T ÀUT NH NG VI C NH NH T

B t u t nh ng vi c nh chính là con ng quy t nh hình thành nên thói quen làm vi c t m .

Làm t t nh ng vi c nh , chúng ta m i có th hoàn thành nh ng vi c l n..

e tr hình thành thói quen, cha m có th b t u t vi c yêu c u tr t d n d p phòng c a mình. Sau khi ng d y, yêu c u tr g p ch n, d n gi ng, s p x p sách v, sau khi làm xong bài t p nên s p x p c p sách ngày mai i h c, sau ó ng i l n c n ki m tra t m xem tr ã hoàn thành ch a. Khi tr làm vi c, ng i l n c n th ng xuyên nh c nh , h ng d n và ng viên k p th i. Tr còn nh , thành th c và tính chính xác ch a cao, do ó cha m không th dùng tiêu

chu n c a ng i l n áp t cho tr. N u tr làm chua t t ho c không làm c, ng i l n không nên quá lo l ng, tuy t i không quát m ng, châm ch c hay ch gi u tr. Sau m t kho ng th i gian, tr s hình thành nên thói quen làm vi c m t cách nghiệm túc.

22.2. NÂNG CAO H NG THÚ LÀM VI C

M i ng i u t m, th m chí ch ng gi i quy t i v i nh ng vi c mình có h ng thú. Do ó, mu n hình thành thói quen t m, ng i l n c n chú ý b i d ng ni m am mê và h ng thú cho tr .

Ng i l n có th th ng xuyên ng viên, giúp tr c m th y t tin và duy trì tính c n th n c ng nh s t giác khi làm m i vi c. Ai c ng thích c khen, nh ng n u c khen quá nhi u s ph n tác d ng. Ban u, khi tr có chút ti n b , ng i l n có th bi u d ng k p th i, nh v y tr s c m th y r t h ng thú. Tuy nhiên, nh ng l i khen sau ó th ng không có tác d ng nh l n u tiên. Khi thói quen làm vi c không t m xu t hi n tr l i, ng i l n c n thay i hình th c khen th ng. Ví d , có th nói: "Khi nãy m có nói chuy n v i cô giáo ch nhi m c a con, cô nói con ã c n th n h n tr c r t nhi u", ho c khi b n bè c a con n nhà, b m h i chúng v nh ng hành ng th hi n con mình r t t m , g i ý con mình nh n c s ng tình và ng i khen t phía b n bè .

Ng i l n có th th ng xuyên h i ý ki n tr, nh v y tr s có c m giác thành công. N u th y mình dù làm nh th nào c ng v n không th t c m c ích mong mu n, chúng s c m th y r t vô ngh a. giúp tr nh n th c c vi c mình ang làm là có ý ngh a, ng i l n nên th ng xuyên "nh "tr, ví d: "M mu n c sách h ng d n cách s d ng c a lò vi sóng nh ng tìm mãi không th y, con tìm h m c không?" Khi tr tìm c sách h ng d n, ng i l n nên khen: "M th t là l n x n, úng là con ng n n p, tinh ý h n m r i!" Nh v y, tr s cho r ng vi c d n d p phòng c, s p x p l i m i v t trong nhà là r t có ý ngh a, l n sau s c g ng phát huy. M t ví d khác: "Con c a m t ng nghi p và m t ng i b n c a b có h i b hai v n , nh ng b quên m t

ph i làm nh th nào r i. Con có th h ng d n cho b c không?" Khi tr gi i áp c câu h i, chúng s c m th y vô cùng thích thú. Cách nh tr làm vi c nh v y có th duy trì h ng thú trong th i gian dài, t ng tinh th n trách nhi m. Khi ã h ng thú và có tinh th n trách nhi m, tr s h c t p, làm vi c m t cách vô cùng c n th n và nghiệm túc.

22.3. LO IB CÁC YÉ T NH H NG

Lo i b các nhân t nh h ng là b c vô cùng quan tr ng b i d ng thói quen t m tr. Khi tr chuyên tâm, n u b nh h ng b i quá nhi u y u t t môi tr ng bên ngoài, chúng s d c m th y phi n ph c, b c mình, tâm tr ng không n nh, s t p trung b phân tán, khó có th chuyên tâm ti p t c làm vi c. Khi tr làm bài t p, ng i l n không nên xem tivi, nói chuy n mà nên ng i c sách ho c cùng làm bài t p v i tr. Cách làm này có th t o cho tr m t không khí h c t p nghiêm túc c n thi t, giúp tr d dàng t p trung chú ý h n.

Khi phát hi n tr b c b i, tinh th n không n nh, ng i l n c n k p th i nói chuy n v i tr , giúp tr lo i b tâm lí lo l ng d n toàn b s c l c t p trung gi i quy t v n ,

Mách nh B i d ng cho tr thói quen h c t p và làm vi c t m kh ng ph i là chuy n nh . Có nh ng a tr t khi sinh ra ã có tính c n th n, nh ng bên c nh ó c ng có r t nhi u a tr có thói quen làm vi c không chuyên tâm và t m . Ng i l n c n tin t ng r ng, thói quen ó c a tr hoàn toàn có th s a i c, tuy nhiên ó không ph i là chuy n m t s m m t chi u, mà c n m t kho ng th i gian dài k t h p v i nh ng ph ng pháp giáo d c thích h p, có nh v y thói quen t t c hình thành m i có th duy trì trong t ng lai.

23. ÓIM TV IKHÓKH N

Tr ng i và khó kh n có th rèn luy n ý chí, giúp tr tr ng thành h n. M t s ông b bà m tr không ý th c c i u này nên không cho tr i di n v i khó kh n trong cu c s ng, ó là quan ni m hoàn toàn sai l m. Khó kh n và tr ng i là m t cách rèn luy n giúp tr tr ng thành. N u không có khó kh n ho c không dám i m t v i th thách, tr khó có th hình thành c ý chí v ng vàng. Nh ng tr ý chí y u u i u không th thành tài.

khó kh n gi ng nh lò xo, b n càng y u Thì s c b T c a nó s càng m nh thung l ng n có hai hòn á c . M t hôm, hòn á A nói v i hòn á B: "T mu n i khám phá và tr i nghi m nh ng khó kh n th thách c a th gi i bên ngoài, có nh v y m i không u ng ki p này".

"Không, t không mu n i" Hòn á B nói "T ng i yên trên nh núi, ng m nhìn c nh v t xung quanh p bi t bao. Ai ngu ng c nh c u, không mu n yên ph n h ng l c l i i ch n th thách bao gi . H n n a, quãng ng gian kh s giày vò c u, trong quá trình ó, c u có th s b tan x ng nát th t y".

Hòn á A b t u l n xu ng núi, v ng vàng và kiên nh, v t qua bão táp phong ba và nh ng th thách c a t nhiên. Hòn á B v n trên núi, s ng cu c s ng sung s ng và c i nh o hòn á A.

Qua r t nhi u n m tôi luy n trong t nhiên, hòn á A ã tr thành á quý c muôn ng i tán t ng. Lúc này, hòn á B m i h i h n v quy t nh ban u c a mình nên c ng mu n i khám phá, v t qua s th thách c a t nhiên và tr thành m t viên á quý hi m, nh ng khi ngh n kh n ng b v thành trãm m nh, hòn á B l i s hãi rút lui.

V sau, ng i ta mu n dùng á xây d ng lên m t vi n b o tàng l u gi hòn á A, nên $\tilde{a}$ lên núi v n chuy n hòn á B cùng nhi u hòn á khác xu ng làm v t li u xây d ng .

Khi g p ph i khó kh n, con ng i th ng có nh ng tâm lí tiêu c c. Thông th ng, nh ng a tr kiên nh cho m c tiêu c a mình u s g p ph i th

thách. Thiêu s chuẩn b về tâm lí, tr s không biết ph i làm thế nào khi ôi di n v i khó kh n, i u này gây nên áp l c tâm lí r t l n.

23.1. GIÁO D C TR CÁCH I M T V I KHÓ KH N TH THÁCH

Nhi u b c cha m cho r ng, tr s không th ch u ng c khi ph i i m t v i khó kh n th thách. Ó là m t quan ni m h t s c sai l m. Cách giáo d c úng n nh t là c n c theo c i m phát tri n tâm sinh lí c a tr, l i d ng hoàn c nh t nhiên ho c t mình a ra nh ng khó kh n th thách yêu c u tr ph i suy ngh và t gi i quy t, d n nâng cao s c ch u ng khó kh n và kh n ng thích ng v i m i hoàn c nh s ng, hình thành ý chí v ng vàng khi i m t v i thách th c. Ng i l n c n áp d ng ph ng pháp giáo d c phù h p, cho tr t i m t v i khó kh n rèn luy n.

23.2. GIÚP TR C M TH Y T TINKHI I M T V I KHÓ KH N

Nu cha m quan tâm và bo v quá m c, tr s không có c hi ti p xúc v i nh ng khó kh n th thách, không th i m t v i thành công và th t bi, r t d cúi u tr c khó kh n, gi m s t tin khi gi i quy t m i v n . T tin là m t trong nh ng y u t quan tr ng d n t i thành công, là ti n và ng l c thúc y con ng i ti n lên, kh c ph c khó kh n. t ng s t tin, chúng ta nh t nh ph i b i d ng s c ch u ng c a tr tr c nh ng th thách c a cu c s ng.

23.3. KHEN TH NG KHÍCH L

Cu c i m i ng i u s g p ph i nh ng khó kh n, th thách. Khi tr g p ph i khó kh n, ng i l n nên ng viên tr d ng c m i m t, ng th i tr giúp tr khi c n thi t. Trong quá trình gi i quy t khó kh n, chúng ta c n giúp tr ý th c c r ng, khó kh n là y u t t n t i khách quan trong cu c s ng, ó là chuy n h t s c bình th ng, i u quan tr ng là chúng ta có d ng khí kh c

ph c và v t qua nó hay không. Khi v t qua khó kh n, chúng ta s tích l y c kinh nghiêm, rèn luy n ý chí v ng vàng. Cha m c ng có th ng viên, khích l , ng th i kh ng nh vi c tr ang làm là úng chúng c m th y t tin h n.

23.4. CÂU CHUY N VÊ NH NG NG I V I

Ng i l n có th s d ng nh ng câu chuy n v nh ng con ng i v i trong l ch s nhân lo i giáo d c tr . Ví d , Edison ã phát minh ra bóng èn. ông ã ph i làm r t nhi u th c nghiêm, v t qua bi t bao khó kh n m i có th thành công, T câu chuy n c a Edison, chúng ta có th nói v i tr : B t k làm gì, trên con ng i n thành c ng u s có nh ng th thách. N u chúng ta d ng c m i m t, tìm cách v t qua thì quãng ng n v i thành công s càng ng n l i, và n m t lúc nào ó, chúng ta s n ích m t cách thu n l i, an toàn.

23.5. T O CHO TR MÔI TR NG T DO PHÁT TRI N

Khi ng i l n không dám "buông tay", lâu d n tr s tr thành ng i y u u i và l i bi ng. Chúng ta nên m nh d n tr t do phát tri n, cho phép tr phát huy tính sáng t o và s c t ng t ng, phát huy ti m l c c a b n thân. Ng i l n không nên quá c m oán tr mà nên b i d ng cho chúng k n ng i m t v i khó kh n thách th c, giúp tr t tin v i n ng l c c a b n thân.

23.6. KHÔNG NÊN M NG M

M i tr có m t tính cách khác nhau, kh n ng ch u ng khó kh n c ng khác nhau, ng i l n nên c n c theo tính cách và kh n ng c a t ng tr có s i u ch nh ph ng pháp giáo d c cho phù h p. Ví d , v i nh ng tr có lòng t tr ng cao, thích gi th di n, khi g p khó kh n th ng c m th y r t th t v ng và nh t chí. Lúc ó, n u cha m trách m ng, tr d hình thành nên tâm lí ph n kháng.

Cha m nên phê bình, nh ng ph i úng lúc, úng ch và úng m c ; h n ch ch trích m ng m n ng l i; c n phát hi n u i m c a tr ng viên k p th i, giúp và t o c h i tr có th t c thành công.

Cu c s ng có c h nh phúc và kh au, s s ng và cái ch t, thành công và th t b i an xen, vì v y chúng ta nên giáo d c tr có nh n th c và thái úng n khi i m t v i khó kh n th thách, t o n n t ng tâm lí v ng ch c khi tr ng thành,

Mách nh Nhà toán h c Tr n C nh Nhu n cho r ng: " t t i nh cao c a khoa h c c ng gi ng nh các nhà leo núi ph i v t qua nhi u khó kh n th thách m i leo lên n nh Himalaya. Nh ng ng i không có ý chí và l i bi ng u không có c h i t n h ng v ng t và ni m vui c a chi n th ng". M t chuyên gia Giáo d c h c ã t ng nói: "N u ví cu c s ng c a tr nh m t thanh ki m cùn thì khó kh n th thách chính là hòn á mài v ng ch c giúp tr tr nên 's c bén' h n. Ng i l n không nên b o v và ch m sóc tr quá m c, mà nên t o cho chúng môi tr ng t phát tri n và rèn luy n". Cha m nên ng viên tr d ng c m i m t v i khó kh n, không s thách th c rèn luy n ý chí, bi n tr thành m t ng i m nh m , dám i u v i m i thách th c trong cu c s ng.

24.SÁNG T O

Xã h i t ng lai cân n ng l c ch không cân iêm sô, th giá tr nhất là kh n ng sáng t o ch không ph i b ng c p. Xã h i ang có nhi u thay i, ki n th c không ng ng c c p nh t, th i i m i c n nh ng ng i có t duy nhanh nh y, phán oán chính xác và có kh n ng sáng t o. Tr c n áp ng c nh ng yêu c u trên m i có th thích ng c v i s thay i c a xã h i, tr thành m t nhân tài óng góp cho s ti n b c a t n c.

sáng T o làm nên s Ti n b xã h i Xã h i ngày càng phát tri n, y u t quan tr ng nh t chính là kh n ng sáng t o. Ngày nay, máy móc ã d n thay th lao ng chân tay, máy tính d n thay th ho t ng trí óc, và u th c a con ng i chính là kh n ng sáng t o. Sáng t o là kh n ng quan tr ng và quý giá nh t c a m i con ng i. M t a tr khi tr ng thành s thành c ng n âu, u ph thu c vào kh n ng sáng t o. Là ng i th y u tiên, có c h i ti p xúc nhi u nh t và hi u tr nh t, cha m chính là ng i ch u trách nhi m l n nh t trong quá trình phát tri n trí tu và kh n ng sáng t o c a tr .

24.1. CHO TR TI P X ú C V I S V T M I

N ng l c c n s h tr c a ki n th c. N u tr không có nh ng ki n th c nh t nh, không hi u bi t v th gi i bên ngoài thì dù IQ có cao n âu c ng không có kh n ng sáng t o. Ng i l n có th c n c theo tu i và hoàn c nh s ng th ng xuyên a tr ra ngoài ti p xúc v i nh ng s v t m i. N u nông thôn, có th a tr lên thành ph tham quan tr hi u bi t thêm v ki n trúc thành ph . N u thành ph , có th a tr v nông thôn, d y tr nh n bi t nh ng nông c ph bi n, phân bi t các lo i gia súc gia c m, tham quan phong c nh ng ru ng, tìm hi u cu c s ng t nhiên. Tr càng bi t nhi u, s c t ng t ng càng phong phú thì càng d n y sinh c m h ng, càng d ngh ra nh ng ý t ng m i. N u m i ngày tr u trong nhà, ch bi t h c và h c thì chúng ch có th tr

thành m t "con m t sách" mà thôi.

24.2. NG VIÊN TR M NH D N KHÁM PHÁ

Ch i ùa là "b n n ng" c a m i a tr, ch i ùa th ng giúp tr thông minh h n. phát tri n trí t ng t ng, ng i l n nên khuy n khích tr ch i các trò ch i khám phá, t o i u ki n cho tr ho c tr c ti p tham gia khám phá v i tr. Nên c v tr a ra nh ng cách ngh m i, t ó nâng cao h ng thú v i ho t ng vui ch i khám phá, ng th i nâng cao k n ng ho t ng th c t.

24.3. TR L INH NG CÂU H I C A TR M T CÁCH CHÍNH XÁC

Thích h i là bi u hi n c a tr hay suy ngh và ham h c h i, ng i l n không nên b qua thái tích c c này. T khi bi t nói, tr ã b t u t câu h i. Do tu i còn nh , nên nh ng câu h i c a tr nhi u lúc r t hoang ng, có nhi u tr ng h p v t quá kh n ng gi i áp c a cha m , nh ng b t lu n nh th nào, ng i l n c ng nên tr l i m t cách tr c ti p ho c có th áp d ng cách h ng d n, g i ý tr t tìm n áp án chính xác. i v i nh ng v n không th gi i áp, ng i l n c ng nên nói th t và h a s cùng tr tìm hi u và tr l i trong th i gian s m nh t.

24.4. YÊU CÀU TR SUY NGH

Trong cu c s ng hàng ngày, chúng ta nên chú ý không ng ng h ng d n và b i d ng cho tr k n ng quan sát, phân tích nh ng s v t, s vi c xung quanh. Nh ng vi c nh nh t trong cu c s ng hàng ngày u có th là công c kh i g i óc sáng t o c a tr . Suy ngh v n t nhi u góc khác nhau là m t cách rèn luy n giúp phát tri n t duy. B i d ng kh n ng t duy là y u t quan tr ng hình thành nên kh n ng sáng t o.

24.5. PHÁT TRI N TRÍ T NG T NG

T ng t ng là nguôn gốc c a s sáng t o. Nêu không có trí t ng t ng, s không có kh n ng sáng t o. Trong cu c s ng hàng ngày, ng i l n c n chú ý phát tri n trí t ng t ng c a tr, ví d : cung c p cho tr nh ng sách báo có n i d ng h c u, khuy n khích tr ti n hành t ng k t, khái quát và liên k t các khái ni m, th ng xuyên a ra hai khái ni m hoàn toàn khác nhau và yêu c u tr tìm cách liên k t hai khái ni m ó... V i nh ng tr thích c sách, chúng ta có th yêu c u tr t ng t ng và vi t m t câu chuy n hoàn ch nh,

Tóm l i, có r t nhi u cách khác nhau b i d ng kh n ng sáng t o, ng i l n nên chú ý tìm hi u, quan sát, k t h p v i tình hình th c t c a con mình mà áp d ng cho phù h p t hi u qu t t nh t.

Mách nh Khi b i d ng nh ng thói quen t t cho tr , cha m kh ng nên quá e ng i, c n ng viên tr th ng xuyên t duy sáng t o trên c s nh ng quy t c thông th ng. Ng i l n không nên dùng thói quen hay t t ng c a b n thân h n ch hành ng và phát ngôn c a tr . Gi m không gian ho t ng t do chính là hành ng h y ho i kh n ng t duy sáng t o c a tr .

thói quen yêu c u s hoàn h o Hoàn thành m i vi c m t cách hoàn h o là i u không h d dàng, n nh ng h c gi n i ti ng và giàu kinh nghi m c ng khó có th th c hi n. Thói quen yêu c u cao có ý ngh a vô cùng quan tr ng i v i quá trình tr ng thành c a tr . Ngay t nh , ng i l n nên hình thành cho tr thói quen yêu c u cao, t o n n t ng t t nh t cho quá trình tr ng thành và phát tri n sau này.

25.THÓI QUEN YÊU C U s HOÀN H O GIÚP TR THÀNH C NG

Trong l ch s có m t ví d iên hình vê vi c m t sai lâm nh dân t i h u qu nghiêm tr ng: Ngày 23 tháng 4n m 1967, sau khi hoàn thành nhi m v trong không gian, nhà du hành v tr Vladimir Komarov n i ti ng c a Liên Xô c i u khi n tàu v tr Soyuz-l tr v Trái t. Khi bay n t ng khí quy n, ông phát hi n không th m dù an toàn. Dù an toàn có tác d ng gi m t c r i, s c này d n t i h u qu nhà du hành v tr ki t xu t hi sinh, tàu v tr b phá h y hoàn toàn. Sau khi s c x y ra, các chuyên gia ã ti n hành kh o sát và phát hi n ra nguyên nhân gây nên th m k ch trên là do các nhân viên ã b qua m t b c nh trong quá trình ki m tra an toàn m t t tr c khi tàu c t cánh.

T câu chuy n trên, chúng ta có th rút ra k t lu n, mu n b i d ng cho tr thói quen yêu c u s hoàn h o, c n b t u t vi c giáo d c tr ph i nghiêm túc hoàn thành m i công vi c c a mình, dù là nh nh t.

25.1. DANH NGÔN C A NH NG NG IN ITI NG

Karl Witte (c) nói: "Làm vi c luôn yêu c u s hoàn ho là m t c tính t t. H c t p c ng nh v y, chúng ta c n a ra nh ng yêu c u nghiêm kh c, b ng không s không t c k t qu nh mong mu n".

M th c gi ng i Nh t nói: "M i ng i u c nh ng kh n ng ti m n, làm th nào phát hi n và phát huy kh n ng ti m n, bi n ng i ó thành m t nhân tài, y u t quy t nh chính là cách b i d ng và phát tri n".

Karl Witte nói: "Giáo d c tr ngay t nh, b t k trong cu c s ng hay trong h c t p u c n "hoàn h o", yêu c u tr hoàn thành m i vi c m t cách chính xác và hoàn h o nh t có th . B t k vi c gì, ch c n hoàn thành m t cách hoàn h o thì u có giá tr".

Cha m c n b i d ng thói quen yêu c u s hoàn h o tr, Tr c tiên,

chúng ta nên b t u t nh ng vi c nh nh t trong cu c s ng, giáo d c tr m i vi c dù l n hay nh u ph i làm h t mình, hoàn thành nó m t cách chính xác và hoàn h o nh t, ó là m t c tính t t c a con ng i.

25.2. LÀM THÉ NÀO BÒI D NG THỚI QUEN YÊU C U s HOÀN H O TR ?

e b i d ng thói quen yêu c u s hoàn h o tr , ng i l n có th tham kh o m t trong nh ng cách d i ây:

- Nên l y mình làm g ng, t ra nh ng yêu c u cao h n i v i b n thân, tr thành m t hình m u t t cho tr noi theo, Kh n ng h c t p và b t ch c tr nh r t t t, vì th tr có th h c h i và làm theo r t nhanh.
- Cha m nên bi t cách tham gia vào ho t ng h c t p hàng ngày c a tr , khuy n khích tr khám phá ki n th c m i. Ví d , b trí m t kho ng th i gian mà m i thành viên trong gia ình u có m t ông , cùng tr th o lu n m t v n tìm ra áp án ho c cách gi i quy t, v n c a ra th o lu n và áp án chính xác nên c chu n b t tr c, nh v y tr m i tâm ph c kh u ph c, t ó c g ng h c t p khám phá thêm nhi u ki n th c m i,
- Yêu c u nghiêm kh c ngay t khi tr còn nh . Trong cu c s ng, không nên ch làm n "g n nh " ho c "t ng t ", mà nên yêu c u tr hoàn thành nhi m v m t cách chính xác và hoàn h o .
- Khi cùng tr tham gia ho t ng h c t p, ng i l n c n a ra m t s câu h i, giám sát và khuy n khích tr tham gia tìm hi u khám phá, ào sâu thêm nh ng ki n th c ã h c, giúp tr n m v ng và ghi nh lâu h n, bi n hành ng ó thành hành vi mang tính t giác và hình thành nên nh ng thói quen t t.

25.3. H CT PC NNGHIÊM TÚC

Thói quen h c t p nghiêm túc ph n ánh thói quen gi i quy t m i vi c trong cu c s ng. Cha m nên d y tr ph i c n tr ng và nghiêm túc trong h c t p.

Không nên có suy ngh r ng, do tr còn nh nên không cân yêu câu quá cao, b ng không khi tr tnr ng thành mà ã có thói quen x u thì vi c s a i ch c ch n s t n r t nhi u th i gian và công s c, th m chí là không th s a c.

Mách nh Nên hình thành thói quen yêu c u s hoàn h o và chính xác ngay t khi còn nh , b ng không thói quen làm vi c l n x n thi u nghiêm túc s nh ng t i quá trình h c t p và cu c s ng c a tr sau này. Ng i l n nên giáo d c tr ph i hoàn thành m i vi c m t cách hoàn m nh t, ng nhiên không ph i là chuy n m t s m m t chi u, n u chúng ta b t u càng s m thì t l thành công càng cao.

4.NH NG THÓI QUENT TTRONG H CT P

h ng Thú Ch Là nh T Th i, Tr Luôn c n Có s b i D ng Và nh h ng C a ng i L n.

nói m t cách ngi n, nhi m v c a tr là h c t p và vui ch i. Cu c i c a con ng i là quá trình h c t p không ng ng. Thông qua vi c h c t p, chúng ta có th giúp tr hình thành nên nh ng thói quen t t, h tr cho quá trình, tr ng thành và phát tri n sau này.

26.CHU NB BÀIM I

Chu n b bài m i là m t ph ng pháp h u hi u giúp nâng cao hi u qu h c t p, giúp tr n m c n i dung chính c a bài m i, nâng cao hi u qu nghe gi ng. Khi chu n b bài m i, tr nên t gi i quy t nh ng v n trong kh n ng cho phép. Nh ng v n ngoài t m hi u bi t, tr có th h i, i u này không nh ng có tác d ng nâng cao k n ng t gi i quy t v n mà còn giúp tr n m v ng n i dung tr ng i m, nh ng i m khó và d c a bài h c, hi u qu h c t p nh ó mà c nâng lên áng k . N u không chu n b bài m i, tr s c m th y khó kh n khi nghe gi ng, không n m c n i dung chính, không theo k p t c gi ng c a giáo viên, t n nhi u th i gian hoàn thành bài t p v nhà .

chu n b bài m i giúp nâng cao hi u qu h c T p Chu n b bài m i là m t thói quen t t. Cu c i c a con ng i là quá trình h c t p không ng ng. Do tr còn nh nên ng i l n c n k p th i nh c nh giám sát tr chu n b bài m i tr c khi n l p.

Chu n b bài m i có tác d ng tích c c, giúp nâng cao hi u qu h c t p. Trong quá trình chu n b bài m i, tr có th nh n nh tr c ph n ki n th c khó và c bi t l u tâm, i u này có tác d ng t ng c ng n t ng i v i ph n ki n th c khó, nâng cao hi u qu h c t p. Tuy nhiên, chu n b bài m i không n thu n ch là c qua m t l n n i dung bài m i, mà c n tuân theo m t trình t nh t

26.1. CH NTH I I MPHÙH P

Thông th ng, công vi c chu n b bài m i c s p x p ngay sau khi tr hoàn thành bài t p v nhà, và c n c theo th i gian còn l i th c hi n. N u có nhi u th i gian, chúng ta có th yêu c u tr chu n b vài bài ho c chu n b k l ng. Chúng ta nên dành th i gian chu n b k nh ng môn tr còn y u kém.

26.2. C QUA N I D NG BÀI M I

Tr nên c qua m t l t n m c n i dung t ng quát c a bài m i, xác nh ph n n i dung mình có th t hi u c và nh ng n i dung mình c m th y khó.

26.3. CK L NTH HAI

i v i nh ng v n th y khó khi c l n th nh t, khi c k l i l n th hai, tr nên c có tr ng i m gi i áp th c m c, nghiên c u tài li u m t cách k l ng. L n th hai, t c c ó th ch m h n, khi g p khó kh n có th d ng l i, k t h p v i nh ng n i dung ã h c, tra c u tài li u h tr liên quan, c g ng dùng ki n th c c a mình gi i áp v n . N u ã c g ng n l c mà v n ch a th gi i áp, tr c ng không c n dùng quá nhi u th i gian nghiên c u mà có th l a ch n ph ng án vi t l i nh ng th c m c n l p nghe gi ng và gi i quy t.

26.4. V A CHU NB BÀIM IV A GHI CHÉP

Ph n ghi chép khi chu n b bài m i chia làm hai lo i, m t là ghi trong sách giáo khoa, hai là ghi trong v bài t p. Ph n ghi chú trong sách c ti n hành trong quá trình c, chú y u là s d ng nh ng d u khoanh tròn, móc... ánh d u n i dung c n chú ý. Tr nên chú ý ánh d u nh ng ki n th c tr ng i m c a t ng o n ho c nh ng câu ch khó c n gi i áp, ng th i có th t n d ng nh ng vùng tr ng trong sách ghi l i nh ng ý ki n th c m c hay c m nh n c a b n thân. Ph n ghi chép trong v c th c hi n ngay trong quá trình c ho c sau khi c ti n hành t ng k t r i m i ghi chép. Nh ng n i dung c n t ng k t g m: N i dung tr ng i m, n i dung khó và nh ng c m nh n, ý ki n riêng, nh ng v n quan tr ng c n l u tâm và n m v ng, nh ng nghi v n c n h i giáo viên khi lên l p, ã tra c u nh ng tài li u gì gi i áp th c m c, trong nh ng tài li u ã c, cu n nào có hi u qu nh t...

26.5. NH NG MÔN H C KHÁC NHAU CÓ CÁCH CHU N B BÀI M I KHÁC NHAU

Chu n b bài m i không th ng nh t gi a t t c các môn h c. i v i nh ng môn h c khác nhau, chúng ta nên c n c vào c tr ng môn h c mà xác nh nh ng khó kh n trong quá trình chu n b bài m i, t ó l a ch n ph ng pháp cho phù h p. Ví d , môn ng v n c n gi i quy t ý ngh a c a t m i, sau ó m i ti n t i phân tích t t ng tr ng tâm, t t ng c a t ng o n, phong cách vi t v n, bút pháp,.. Môn toán c n t p trung gi i quy t nh ngh a, khái ni m, các nguyên lí và nguyên t c tr c khi luy n t p gi i bài.

Khi chu n b bài m i, không nên áp d ng cách h c dàn tr i mà nên c n c vào th i gian ti n hành, nên chú ý dành th i gian chu n b nh ng môn mình còn y u kém, gi m th i gian chu n b nh ng môn mình ã h c t t.

Mách nh Chu n b bài m i có tác d ng nâng cao hi u qu nghe gi ng. Chu n b bài m i không ch thu h p kho ng cách trong h c t p mà còn giúp tr c m th y t tin h n khi lên l p, ng th i h ng d n cho tr ph ng pháp nghiên c u m t cách khoa h c, giúp tr tìm c ph ng pháp h c có hi u qu và phù h p nh t cho mình.

27.THÍCH C SÁCH

ng l m t ng r ng khi tr ng thành, tr t nhiên s thích c sách. c sách là m t thói quen c n c b i d ng ngay t khi còn nh . N u ng i l n không kh i g i c ni m am mê và h ng thú, tr s không thích c sách. Nhi u nghiên c u ã ch ng minh, c sách giúp phát tri n trí l c, có l i cho quá trình h c t p và tr ng thành. N u tr có h ng thú và am mê c sách, chúng s c m t cách t giác, m chìm trong bi n ki n th c r ng l n vô b .

c sách giúp Vi c h c T p Tr nên Thú V h n Khi còn nh , tr r t thích òi ng i l n k chuy n c tích nh ng l i không mu n t mình c sách. Lúc này, ng i l n không nên v i vàng "v t" sách cho tr c mà nên ngh cách tr c m t cách t giác và vui v . N u tr hình thành c thói quen c t t thì kh n ng quan sát, s c t ng t ng, kh n ng chuy n hóa ki n th c và kh n ng bi u t c ng c nâng cao, góp ph n phát tri n t ch t và n ng l c c a tr .

i v i tr , nh ng s vi c và s v t xung quanh u vô cùng kì di u. Mu n hình thành thói quen c, ng i l n c n thu n theo nhu c u tìm hi u khám phá c a tr t o c h i và môi tr ng c lí t ng. Ng i l n c ng c n s p x p th i gian và th i i m c sách thích h p v i c i m l a tu i và tâm lí, giúp tr c và h p th ki n th c m t cách t giác và vui v .

27.1. L A CH N LO I SÁCH TR YÊU THÍCH

Nhi u b c ph huynh không bi t nên ch n lo i sách gì cho tr . Ban u, chúng ta nên ch n cho tr nh ng lo i sách có tình ti t n gi n d hi u, tranh v h p d n rõ ràng, n i dung có tr ng i m. Th nh tho ng, chúng ta có th k nh ng câu chuy n tr thích, ng th i a ra câu h i yêu c u tr gi i áp. Nh v y, không nh ng có th nâng cao tinh th n ham h c h i mà còn giúp tr c m th y t tin h n khi tr 1 i, kích thích tính tích c c và t giác trong quá trình c.

c to n i dung trong sách là m t cách hi u qu b i d ng thói ây không có ngh a là phát ra nh ng âm thanh c sách cho con. c to m nh mà ch c n c sao cho tr có th nghe và hi u là cho tr là m t thói quen trong cách giáo d c c a ng i ph ng Tây, chúng ta có th b t g p c nh t ng này trong r t nhi u tác ph m i n nh n i ti ng. N m 1979, xu t phát t th c tr ng trình ccatrem M ang gi m sút m t cách a ra lí lu n " c sách cho áng lo ng i, m t h a s m i c lên ch c b ã tr ". Th c t , b i d ng thói quen c sách, vi c ng i l n " c sách cho tr " là m t ph ng pháp r t hi u qu . Ngoài ra, ph ng th c giáo d c h c thu c lòng truy n th ng c a chúng ta c ng có nh ng tác d ng nh t nh. Tuy nhiên, do nh p cu c s ng ngày càng t ng, cha m sau khi i làm không th dành nhi u th i gian quan tâm t i vi c c sách c a tr, do ó " c sách cho tr " là ph ng pháp kinh t, n gi n và có hi u qu. Thói quen này ít nh t nên duy trì n khi tr h ch tb cti uh c.

27,3. GIÁO D C KÉT H P

Hi m có a tr nào sinh ra ã thích c sách, nh ng t t c m i a tr u thích ch i ùa. Nhi u ng i l n coi vi c c sách và nh ng ho t ng h c t p khác là m t chuyên h t s c nghiêm túc, ví d : Nói v i tr h c ra h c, ch i ra ch i... Trong suy ngh, ng i l n phân tách rõ ràng hai ho t ng h c và ch i. Nh ng i v i tr , ho t ng c v n nh m t trò ch i, em ch vi t, tranh v , âm thanh, c m xúc k t h p thành nh ng câu chuy n thú v , còn b n thân chính là nh ng nhân v t trong chuyên, v a ch i v a h c. Vì v y, c mà ch i c ng là m t ph ng pháp h u hi u .

Mách nh Khi i h c, tr hi u kì v i m i vi c. Khi nh n ra nhu c u c c a tr, ng i l n nên l p t c n m b t c h i, cung c p cho tr sách và tài li u c phù h p v i l a tu i, có n i dung n gi n, là các tác ph m dành cho thi u nhi

nôi tiếng trong và ngoài n c nh dân ca, ông dao, chuy n cô tích, tho ng ngôn... Ban u, chúng ta nên ch n cho tr nh ng tác ph m ng n, n i dung n gi n, c áo và d nh, nh v y ho t ng c s tr thành m t ho t ng gi i trí, lâu d n tr s hình thành c thói quen t giác.

28.ÔN BÀI C

Diesterweg t ng nói: "Ph i th ng xuyên ôn t p nh ng ki n th c ã h c. N m v ng ki n th c ã h c t t h n r t nhi u so v i vi c h c nh ng ki n th c m i nh ng l p t c lãng quên", ôn t p bài c là s ti p n i c a vi c h c trên l p và chu n b bài m i, là m t trong nh ng b c quan tr ng không th thi u trong quá trình h c t p. Ôn t p bài c không ch có tác d ng c ng c nh ng ki n th c ã h c mà trong quá trình luy n t p, tr c ng có th h c c nhi u ki n th c m i. Ôn t p bài c là b c quan tr ng liên k t ki n th c c và ki n th c m i, ng th i h th ng l i toàn b ki n th c ã h c, giúp tin t c l u tr trong khu v c "trí nh t m th i" c c ng c và n p vào khu v c "trí nh dài h n".

ôn T p bài c bi n "Trí nh ng n h n" Thành "Trí nh dài h n"

Nghe gi ng trên l p là m t nhi m v vô cùng quan tr ng, nh ng vi c ôn t p bài c c ng không th b qua. Nhà tâm lí h c n i ti ng Ebbinghaus ã ti n hành nghiên c u hi n t ng lãng quên và phát hi n: i v i nh ng ki n th c m i h c, con ng i có th ghi nh 44%, sau hai ngày ch còn nh 28%, sáu ngày sau còn l u l i 25%. Nh ng con s này cho th y con ng i r t nhanh quên nh ng ki n th c m i h c. Quy lu t c a s lãng quên là tr c nhanh sau ch m, tr c nhi u sau ít. Do ó, khi v a h c xong ki n th c m i, nên l p t c ôn t p và c ng c , nh v y chúng ta s n m v ng ki n th c và ghi nh lâu h n. V y, cha m nên giúp tr ôn t p bài c nh th nào?

28.1. ÔNT PTRÊNC S HI UBÀI

Hàng lo t các ví d trong th c ti n ã ch ng minh, sau khi hi u và n m v ng ki n th c, con ng i s ghi nh r t lâu, t c là vi c hi u là ti n c a quá trình ghi nh . Mu n ôn t p m t cách có hi u qu , tr c n "tiêu hóa" h t toàn b ki n th c, mu n làm c nh v y thì khi nghe gi ng c n t p trung chú ý, c g ng hi u toàn b n i dung bài, nâng cao hi u qu h c t p trên l p, tích c c tham gia

suy ngh và tho lu n, n u có th c m c c n l p t c a ra câu h i, câu h i c a ngày nào c n gi i quy t ngay ngày ó, không nên d n l i n ngày hôm sau.

28.2. TH NG XUYÊN ÔN T P, T DÀY ÉN TH A

Não r t d quên nh ng ki n th c v a m i h c, do ó t n su t l n ôn t p c n dày c, nói m t cách n gi n là c n th ng xuyên luy n t p. Sau này, ki n th c ã c c ng c và ghi nh, kho ng cách gi a nh ng l n ôn t p có th dài h n. n m t lúc nào ó, ki n th c s tr nên v ng ch c, không b lãng quên.

28.3. ÔN T • P BÀI C

a. Nh li Nh li là hit ng li nh ng ni dung ã c gi ng trên l p, có tác d ng ki m tra hi u qu nghe gi ng. Nu có th nh li toàn b ni dung ã h c, ch ng t vi c nghe gi ng thi u qu r t cao. Ng c li, nu tr không th nh li ni dung ki n th c ã h c, ch ng t hi u qu nghe gi ng ch a cao, lúc ó ng i l n c n tìm hi u nguyên nhân và tìm cách kh c ph c, nâng cao hi u qu h c trên l p. "Nh li" là m t hành ng mang tính tích c c và ch ng, c n ph i t p trung chú ý, tái hi n li nh ng ki n th c ã h c trên l p, có tác d ng c ng c ki n th c. Nh li có th th c hi n theo cá nhân, c ng có th th c hi n cùng v i ng i khác, có th c n c theo c ng gi ng d y, c n c theo m c l c... Quá trình ôn t p b t u t m c l n, sau ó n các m c nh , r i n t ng n i dung c th . Quá trình này có th ki m ch ng hi u qu nghe gi ng trên l p, nâng cao kh n ng ghi nh .

b. c k tài li u i v i nh ng ph n ki n th c không th nh c ho c nh không rõ, tr có th c k tài li u. Nhi u ví d v quá trình h c t p c a nh ng h c sinh xu t s c cho th y: c tài li u càng k, h c sinh s càng hi u rõ ki n th c, hi u qu ôn t p càng cao, l ng th i gian ti t ki m c càng nhi u. Khi c tài li u, c n chú ý ph i toàn di n và có tr ng i m, ngoài ra nên chú ý c và tìm hi u k nh ng ph n không th nh l i. Khi c, c n chú ý nh ng i m

quan tr ng, cô g ng phân tích t nhiều góc khác nhau, ông th i tiên hành phân bi t rõ nh ng khái ni m và ph n ki n th c d nh m l n.

c. S p x p l i ph n ghi chép Th i gian trên l p có h n, t c gi ng c a giáo viên thu ng khá nhanh, ph n ghi chép trên l p c a h c sinh th ng thi u sót m t s v n , do ó khi ôn t p c n s p x p, s a ch a ho c b sung thêm vào ph n ghi chép trên l p. Tr c tiên, tr c n b sung nh ng ph n n i dung ch a ghi chép k p, ti n hành s a ch a nh ng ph n ki n th c ghi ch a chính xác, sau làm rõ các n i dung tr ng i m, ngoài ra có th ghi thêm nh ng phát hi n m i, c m nh n m i ho c nh ng nghi v n c n gi i áp.

d. luy n t p k p th i Quá trình luy n t p g m làm bài t p v nhà và thao tác th c t . Bài t p v nhà c n c tr hoàn thành c l p trên c s hi u và n m v ng n i dung ki n th c c a bài, h n ch sao chép. Ngoài ra, th y cô giáo là ng i bi t rõ tr ng i m và nh ng n i dung khó c a bài h c, vì th ph n luy n t p nên c ti n hành d i s h ng d n và ch o c a th y cô giáo, không nên làm bài t p dàn tr i mà nên t ng h p cách th c gi i bài t p, tìm ki m quy lu t. Khi g p bài khó, không nên l p t c ^Uc u c u" th y cô giáo ho c ng i l n mà tr c h t c n t mình ngh cách gi i áp. N u b t bu c ph i nh ng i khác gi i áp, tr c ng nên suy ngh k càng tr c khi h i, nh v y m i nh c lâu .

B n ph ng pháp trên có m i liên h ch t ch v i nhau. Nh l i, c tài li u, s p x p n i dung ghi chép là quá trình "tiêu hóa" ki n th c trên l p, luy n t p là quá trình v n d ng ki n th c hình thành nên k n ng, b n b c u có vai trò quan tr ng nh nhau. Tr t t các b c c n c n c theo tình hình th c t quy t nh m i có th t c hi u qu t t nh t.

28.4. N M YÊU CÀU

N m yêu c u là m t nhìn, tay vi t, mi ng nói, tai nghe và t p trung, trong ó t p trung là y u t quan tr ng nh t. Tr c n t p trung, dùng nhi u giác quan ti p nh n ki n th c, có nh v y thì hi u qu ghi nh m i c nâng cao. Nghiên c u ã cho th y, n u ch nhìn, tr thu nh n c 20% ki n th c; n u ch nghe, s

thu nh n c 15% ki n th c. N u k t h p gi a nhìn, nghe, vi t và suy ngh, tr có th ti p nh n n 50% ki n th c. Nh v y, n m yêu c u có th giúp nâng cao hi u qu ôn t p, t ng c ng kh n ng ghi nh, hình thành thói quen t p trung chú ý khi h c. Ngoài ra, tr có th c và ghi âm l i nh ng ki n th c c b n, sau ó v a nghe, v a nh, v a vi t, hi u qu ôn t p s càng cao.

Mách nh ôn t p là b c quan tr ng trong quá trình h c t p, là v khí ch ng l i hi n t ng lãng quên. M i ngày khi lên l p, tr h c thêm nhi u ki n th c m i, dó ó ngoài vi c nghiêm túc nghe gi ng, chúng ta c n yêu c u tr ch m ch ôn t p bài c , không nên ch d ng m c tiêu hoàn thành bài t p v nhà cô giáo ã giao, mà nên c tài li u, h th ng l i nh ng ki n th c ã h c, vi t l i nh ng ki n th c tr ng i m và chú ý ghi nh nh c sâu h n.

29.SUY NGH CLP

Nhi u b c ph huynh lí gi i, do th i gian không cho phép nên khi tr g p khó kh n ã l p t c giúp tr hoàn thành, thói quen này r t có h i cho quá trình tnr ng thành c a tr . Nh ng lúc nh v y, ng i l n nên rèn luy n cho tr kh n ng suy ngh c l p b ng cách yêu c u tr dùng nh ng ki n th c ã h c t gi i quy t khó kh n ch không nên làm thay tr . Khi tr g p khó kh n và "c u c u" b m , ng i l n không nên v i vàng h tr mà nên g i ý cách gi i quy t và ng phó, yêu c u tr t ti n hành .

c sách giúp Vi ch cT pTr nên Thú V h n

29.1. CL PSUY NGH GI PTR PHÁTTRI N

Tr có kh n ng suy ngh clp m i có th phát tri n. Ng i M r t coi tr ng vi c giáo d c cho tr kh n ng suy ngh clp, h cho r ng nh ng a tr c n có kh n ng suy ngh clp thì m i có th tlp. Nhi u b c ph huynh t kì v ng l n vào con cái, r t coi tr ng vi c phát tri n trí tu cho tr, nh ng l i quên m t m t ph ng pháp v a n gi n v a kinh t, ó là yêu c u tr t duy clp. Vì v y ng i l n nên b i d ng cho tr thói quen t duy clp ngay t khi còn nh. Mu n nh v y, chúng ta nên cho tr ch i và môi tr ng c t t duy, t c m nh n, cho tr t phân bi t úng sai, nh ng vi c gì có th làm, nh ng vi c gì không nên làm...

Mu n b i d ng cho tr kh n ng t duy c l p, chúng ta c n chú ý nh ng v n sau:

a. to môi tr ng t duy c l p nhà, nên to cho tr môi tr ng t duy c l p, giúp tr hình thành tính t l p, b i d ng kh n ng t duy sáng t o. Cha m không nên cho r ng tr còn nh nên không hi u chuy n, c n ng i l n b o v mà bao b c tr quá k , bó bu c suy ngh và hành ng c a tr .

b. h n ch th hi n uy quy n c a b c b trên Thích nói, thích h i, thích t ng

t ng là "c tính" ca mi a tr. Thông qua vi c nói chuy n, hi và t ng t ng, tr có th hi u bi t thêm v th gi i bên ngoài. Nu ng i l n h n ch hành ng ca tr thì có th gây nh h ng ti kh nãng nh n th c, c n tr quá trình phát tri n t duy và kh n ng sáng to ca chúng.

Ng i l n nên h n ch th hi n uy quy n, i tho i bình ng giúp tr c m th y t tin và có th tâm s h t m i suy ngh c a mình v i cha m . i v i nh ng câu h i "trên tr i d i bi n" c a tr, ng i l n c th tìm m t kho ng th i gian r i cùng tr th o lu n, tìm ra áp án. Khi tr không ng tình ho c c m th y không ph c, cha m không nên ép bu c tr m t cách khiên c ng mà nên kiên nh n thuy t ph c, ng th i l ng nghe ý ki n và suy ngh c a tr, cho tr c c th hi n ý ki n c a mình, giúp tr nh n ra r ng cha m ang l ng nghe chúng m t cách r t nghiêm túc. Trong quá trình nói chuy n, n u tr dám nói ra nh ng suy ngh c a b n thân, ng i l n nên k p th i c v ng viên, yêu c u tr c g ng t duy c l p và a ra chính ki n c a mình, nh v y tr s càng t tin h n. Ng i l n không nh ng nên t o cho tr không gian t duy, h n ch áp 1 c mà còn c n giúp tr nâng cao t tin, khuy n khích tr ch ng a ra chính ki n. Cha m c ng không nên ch o tr làm theo ý mình mà nên m nh d n giao cho tr quy n quy t nh nh ng v n có liên quan.

c. toch i tr t duy sáng to T duy cl pyêu cu tr phi suy ngh m t cách ch ng và tích cc, tó phát hi n ra nh ng v n m i, ó là ngu ng cc a m i phát minh sáng to. M t ng i thành công không th thi u kh n ng t duy cl p. giúp tr hình thành thói quen t duy cl p, ng i l n nên toch i cho tr t suy ngh ngay trong cu cs ng hàng ngày. Khi tr h i "T i sao", ng i l n nên c n c theo l a tu i và t m ki n th cc a tr gi i thích, ho ccó th l a ch n ph ng án g i ý cho tr t quan sát, ki m ch ng tìm ra l i gi i áp. Ví d: Trong nh ng d p ngh l, ng i l n có th a tr i du l ch, cho tr quan sát nh ng hi n t ng t nhiên, t ng c ng ki n th c th ct. Tr c khi tr i ng, ng i l n có th k cho tr nghe nh ng câu chuy n thú v và sinh ng ho c cùng tr th ng th c nh ng tác ph m h i h a, nh ng tác ph m dành cho thi u nhi... ng th i ua ra nh ng câu h i yêu c u tr suy ngh và tr l i.

Nh v y, ph m vi ki n th c c a tr s ngày càng c m r ng và tr nên phong phú, kh n ng t duy c ng theo ó mà c nâng cao.

d. V a d y v a h c Ti n hành nhi u trò ch i, ch i k t h p v i h c là cách phát tri n t duy có hi u qu . Ng i l n nên cung c p cho tr nh ng tài li u vui ch i trí tu , ví d nh gi y, h t gi ng, t, kéo, g , n c, cát, h p gi y và yêu c u tr suy ngh , t làm. Không nên h n ch tr vì nh ng lí do nh s b n qu n áo, phá h ng c, x c tay chân,,, Tr c khi b t u trò ch i, ng i l n có th gi i thi u cho tr công d ng c a t ng v t và nguyên li u, ng th i nh c nh tr c n chú ý an toàn. Khi tr g p khó kh n, ng i l n nên c v tr t mình ngh cách gi i quy t. Khi ch c ch n tr không th t gi i quy t, ng i l n có th giúp m c thích h p. Nh v y, chúng ta m i có th b i d ng cho tr cách t duy và gi i quy t v n , thúc y quá trình phát tri n trí tu .

Mách nh Einstein ã t ng nói: "H c cách t duy và phán oán c l p còn quan tr ng h n h c ki n th c m i", Quá nhi u tình yêu và s b o v s bi n tr thành nh ng bông hoa trong nhà kính, không th ch u ng c m a gió c a t nhiên, nói cách khác là hoàn toàn m t i b n n ng sinh t n. Tình yêu và s ch m sóc ng nhiên quan tr ng, nh ng ng i l n c ng nên giáo d c tr ph ng th c t sinh t n, cách t duy c l p tr có th t l p t ch".

30.CH M CH H C T P

"Th ng Minh nhà tôi c ngày ch bi t vui ch i, ch ng chú ý h c hành, dù tôi có khuyên nh hay ánh m ng th nào c ng không có tác d ng..." Nhi u b c ph huynh au u vì chuy n h c hành c a con cái. Kì th c, nguyên nhân ch y u không ph i do tr , ch c n có phu ng pháp thích h p, ngu i l n hoàn toàn có th s a i thói quen x u này tr em .

Tr ch m ch h c T p, c n s nh hu ng c a ng i l n H a s n i ti ng T Bi H ng (Trung Qu c) t nh ã yêu thích h i h a, th ng xuyên có c m h ng sáng tác. Khi còn nh , ông luôn mu n v m t b c tranh cho cha th ng th c, ng i cha th y v y ã ng ý d y ông v tranh.

M t hôm, cha k cho T Bi H ng nghe câu chuy n trong Lu n ng v vi c Trang T ã thoát kh i móng vu t c a hai con mãnh h nh th nào. T Bi H ng v a nghe v a ngh và t ng t ng ra hình nh con h . C u bèn nh ng i khác v h mình con h , sau ó t mình tô theo. Sau khi hoàn thành tác ph m, c u vui v mang n cho cha xem. Khi xem b c tranh c a con, ng i cha c i và h i ó là con gì, T Bi H ng hãnh di n áp: "Th a cha, là con h". Ng i cha tròn m t ng c nhiên nói: "Là h ? Ta c t ng là m t chú chó." B d i m t gáo n c l nh, T Bi H ng c m th y vô cùng th t v ng .

Lúc ó, cha nói v i T Bi H ng: "Con trai, mu n v tranh, con ph i t mình quan sát nh ng s v t xung quanh. Con ch a bao gi nhìn th y h thì sao có th v c m t chú h sinh ng. Bây gi con còn nh, ph i chú ý ch m ch c sách, t o m t n n t ng ki n th c v ng ch c. Khi có m t n n t ng v ng ch c, con m i có th phát tri n tài n ng h i h a. Bây gi con c n ch m ch h c t p thì sau này m i có th chuyên tâm h c h i h a".

T ó, T Bi H ng tuân theo l i ch d y c a cha, ngày ngày ch m ch c sách. N m 9 tu i, ông ã c h t nh ng lo i sách c b n nh Thi, Th , L , D ch, T Th , T Truy n... Ng i cha th y con ngày càng ti n b nên b t u d y v tranh, ng th i c n d n r ng nên l y c m h ng ngay t cu c s ng i th ng,

c n i sâu tìm hi u th c t . D i s h ng d n c a cha, T Bi H ng c g ng n l c h c t p, cu i cùng ã tr thành m t nhân v t l i l c trong l ch s Trung Qu c

Mu n b i d ng thói quen c n cù h c t p cho tr, chúng ta có th b t u t nh ng v n sau:

- a. M a d m th m lâu Tr ang trong giai o n phát tri n m nh m, do ó ý chí và ngh l c u không v ng vàng nh ng i tr ng thành, e tr ch ng c n cù h c t p, ng i l n có th áp d ng ph ng pháp "m a d m th m lâu", t c là h ng d n tr h c t p, ng th i chú ý nh ng v n d i ây:
  - 1. B i d ng ph n ki n th c c b n nh kh n ng nghe, nói, c, vi t.
  - 2. N m b t c úng th i i m tr có nhu c u h c t p ti n hành giáo d c
- 3. l ng. Tr v n còn nh , không nên dùng nh ng tiêu chu n c a ng i l n áp t cho tr , không nên v t quá s c ch u ng c a tr .
  - 4. Thái ph i nh nhàng, không nên quá v i vàng tránh ph n tác d ng.
- b. c n c theo bi u hi n c a tr a ra yêu c u thích h p N u thành tích h c t p t t, tr càng d n y sinh tâm lí t mãn, d t hài lòng v i b n thân, không ti p t c c g ng. Lúc này, cha m nên k p th i c n c theo bi u hi n c a tr a ra nh ng yêu c u cao h n giúp chúng có m c tiêu ph n u.
- c. dùng lao ng rèn luy n thói quen c n cù ch m ch Các b c ph huynh nên bi t, c n cù ch m ch không ch bi u hi n trên ph ng di n h c t p mà còn th hi n trên ph ng di n lao ng. Khi b c ra ngoài xã h i, chúng s bi u hi n tr c ti p qua quá trình làm vi c. Do ó, cha m nên coi tr ng vi c giáo d c c tính c n cù ch m ch cho tr thông qua quá trình lao ng ngay t khi còn nh .

Cha m nên tr thành t m g ng cho tr noi theo. Nhi u tr ng h p cha m ph i làm nh ng công vi c h t s c gian kh nh lao ng chân tay trong i u ki n môi tr ng x u, ho c làm nh ng công vi c t n nhi u s c l c và c h i. N u cha m làm vi c m t cách ch m ch và nghiêm túc, tr s t c m nh n c s c g ng n l c c a cha m , khi tr ng thành nh t nh s k th a c c tính t t p ó. Ngoài ra, cha m có th a ra "m c giá" cho nhi u lo i công vi c nhà,

ví d: Lau nhà 1.000 ông, d n phòng 5.000 ông, r a bát 1.000 ông... Sau ó nói v i tr r ng, mu n có cu c s ng t t p thì c n ph i t mình c g ng, t mình lao ng, ph i m hôi m i có th g t hái c thành qu . Ng i l n c n giúp tr nh n th c c r ng, ch có lao ng m i có th thành công, nh ng ng i l i bi ng thì v nh vi n không bao gi thoát kh i s th t b i.

d. ng viên tr ch m ch n 1 c T c ng nói: "Có chí thì nên". N u t nh, tr ã c c m hoài bão thì s c m c tiêu c th ph n u, t giác ch m ch h c t p bi n c m thành hi n th c.

Doanh nhân n i ti ng Lí H o Thành ng i Trung Qu c t nh ã có c m tr thành m t thuy n tr ng và luôn n l c c g ng th c hi n c m ó. Tuy cu i cùng ông không th tr thành thuy n tr ng nh mong mu n, nh ng ông luôn l y thân ph n là m t thuy n tr ng chèo lái công ty phát tri n theo úng l trình ã nh. Ông thích ví cu c i mình và t p oàn Lí Th nh m t con thuy n và t hào tuyên b r ng: "Tôi chính là thuy n tr ng, chèo lái con thuy n l n v t qua bão táp phong ba".

Cha m nên hi u c c m hoài bão c a tr , giúp tr xác nh m c tiêu ph n u, c v và ng viên tr n l c h t minh bi ng i c m t hành hi n th c .

Mách nh Hi m có a tr nào sinh ra ã ch m ch, thói quen này c n s giáo d c và h ng d n c a ng i l n. Chúng ta c n giúp tr nh n th c c t m quan tr ng c a vi c chãm ch h c t p, t ó tr s h c t p m t cách t giác, t o n n t ng v ng ch c cho cu c s ng trong t ng lai.

31.T PTRUNG CHÚ Ý

Nhiều a tr không thế t p trung khi lên lớp hay khi làm bài t p về nhà. Trên l p, tr r t ngoạn ngoãn nhu ang nghe gi ng, nh ng th c t chúng hoàn toàn không chú ý. Khi làm bài t p, chúng m sách trên bàn, nhìn qua có v r t ch m ch làm bài t p, th c t hi u qu và chính xác kh ng cao. N u ng i l n không chú ý, tr s d n hình thành tính cách h ng n i, c ch p, thi u linh ho t khi gi i quy t m i vi c, vì v y vi c b i d ng kh n ng t p trung chú ý là m t v n c n c ng i l n chú tr ng .

T p Trung chú ý, c n có ph ng pháp Thích h p Theo k t qu i u tra, càng ngày càng có nhi u tr không th t p trung chú ý, khi n không ít các b c ph huynh c m th y au u.

Tr không chuyên tâm, không t p trung chú ý th ng bi u hi n qua hai ph ng di n: M t là m c tiêu th ng xuyên không n nh, th hai là không t p trung chú ý, th ng xuyên m chìm trong suy ngh lan man c a b n thân mà quên làm nh ng vi c quan tr ng tr c m t. Hi n t ng th hai không ph i do tr không t p trung mà ch là t p trung không úng ch . Ch c n ng i l n i u ch nh, giúp tr chú tâm vào nh ng v n quan tr ng tr c m t thì ch c ch n s

t c nh ng hi u qu ngoài s c mong i. Nguyên dân d n t i hi n t ng tr không t p trung có r t nhi u, ví d nh các y u t sinh lí, s c kh e, tính cách hi u ng... i u này c n s ki m tra và t v n t phía bác s chuyên khoa. Ngoài ra, chúng ta còn có th k t i các nguyên nhân nh c m giác thi u an toàn, thi u t tin, l i quá m c, thi u kiên nh n hay tinh th n không n nh... Nh ng nguyên nhân này có th c kh c ph c b ng các ph ng pháp giáo d c. Ngoài vi c gi i quy t các v n sinh lí, ng i l n có th thông qua nhi u ph ng pháp giáo d c khác nhau hình thành cho tr kh n ng t p trung chú ý.

Mu n kh c ph c nh c i m trên, chúng ta có th b t u t nh ng v n d i ây:

a. ng viên tr hoàn thành nhi m v úng gi Yêu c u tr phân giai o n

hoàn thành nhi m v h c t p. N u tr hoàn thành, ng i l n nên ng viên c v k p th i. Ví d , ng i l n có th khen ng i, vu t u, hôn... và cho tr c ngh ng i, sau ó ti p t c hoàn thành ph n nhi m v còn l i. Khi tr ã làm t t, chúng ta s t t kéo dài th i gian t p trung chú ý. Khi làm bài t p, cha m nên yêu c u tr ph i ánh d u yêu c u và tr ng i m c a bài, tránh vi c tr làm sai do không t p trung chú ý. Nh ng vi c làm này có tác d ng nâng cao kh n ng t p trung chú ý, giúp tr c m th y "Mình có th t t p trung làm bài",

- b. Không làm phi n tr Ng i l n nên th ng xuyên c v ng viên và không can thi p khi tr ang làm vi c chúng yêu thích. Khi tr chú ý ch i l p ghép ho c quan sát nh ng loài ng v t mà quên m t n c m, ng i l n không nên làm phi n mà nên i khi chúng hoàn thành công vi c nào ó r i hãy nh c nh . Tr t p trung chú ý khi ch i trò ch i chính là th i i m thích h p nh t b i d ng thối quen t p trung chú ý, lúc ó ng i l n không nên t ý can thi p, làm phi n ho c làm gián o n công vi c c a tr , Th ng ngày, cha m có th phân chia rõ th i gian h c t p và th i gian vui ch i, ng th i s p x p m t a i m vui ch i c nh cho tr , s p x p phòng vui ch i m t cách ng n n p, làm gi m các y u t phân tán s chú ý. Ng i l n không nên yêu c u tr làm nh ng vi c tr không thích ho c v t quá kh n ng. Nên bi t r ng, khi tr t p trung chú ý vào trò ch i là lúc chúng ang t b i d ng kh n ng t p trung chú ý cho mình
- c. Không nên c n nh n Cha m hay c n nh n ho c giáo hu n s khi n tr c m th y chán ghét m i vi c, hi n nhiên c ng không th t p trung chú ý gi i quy t m i v n . Ng i l n nên d y tr cách s p x p th i gian m t cách h p lí, n u có th nhanh chóng hoàn thành nhi m v h c t p thì có th dành nhi u th i gian làm nh ng vi c mình yêu thích. Khi ã t i u ch nh và s p x p c th i gian, tr s c m th y t tin h n.
- d. c t p trung chú ý M i ngày, ng i l n có th dành kho ng 10-20 phút tr t l a ch n và c tài li u mình yêu thích. Lúc ó, ng i l n ph i l ng nghe m t cách nghiêm túc, ph ng pháp này có th t ng c ng s k t h p ho t ng gi a mi ng, m t và não. Trong quá trình c, ng i l n có th h ng

d n tr không c sai, không b sót, không gián o n, nh v y s c t p trung t nhiên s c nâng cao.

e. tom itr ng thích h p cho tr t p trung chú ý giúp tr hình thành thói quen t p trung chú ý, không ch d a vào s giáo d c c a ng i l n mà y u t môi tr ng c ng vô cùng quan tr ng. Trên giá sách c a tr ch nên t sách ho c nh ng tài li u ph c v h c t p, không nên có ch i, th c n, tivi, i n tho i... Cha m c ng không nên ra ra vào vào, nói chuy n l n ti ng ho c làm phi n khi tr ang h c. Ngoài ra, ánh sáng trong phòng c ng là m t y u t quan tr ng, c n i u ch nh ánh sáng c ng thích h p, giúp tr t p trung chú ý.

Thông th ng, khi c và vi t quá 30 phút, tr s có tâm lí mu n làm nh ng vi c khác. Lúc ó, tr có th ng d y v n ng ho c i qua i l i, ó là hành ng h t s c bình th ng, ng i l n không nên yêu c u quá kh t khe.

Mách nh B i d ng k n ng t p trung chú ý, nên c n c theo c i m l a tu i. Ng i l n c n h ng d n tr cách hoàn thành nhi m v trong th i gian nh t nh, nh ng tu i khác nhau, th i gian t p trung chú ý c a tr c ng khác nhau. L p 1-2, tr có th chú ý kho ng 10-20 phút, v t qua kho ng th i gian này tr t nhiên s c m th y m t m i và bu n chán, r t d m t t p trung. L p 3-4, tr có th t p trung kho ng 30 phút. en l p 5-6, tr có th t p trung trong kho ng h n 40 phút. Giai o n h c trung h c, tr có th t p trung trong kho ng th i gian dài h n.

32.T PTRUNG QUAN SÁT

Quan sát là con ng giúp tr nh n th c v th gi i bên ngoài. Thông minh ngh a là có ôi m t bi t quan sát, n u không có kh n ng quan sát nh y bén thì s không có cái g i là thông minh, càng không th thành công. Kh n ng quan sát nh y bén là i u ki n quan tr ng giúp tr hoàn thành nhi m v h c t p.

quan sáT giúp Tr pháT Tri n Trí Tu Nhà Sinh lí h c ng i Nga - Ivan Petrovich Pavlov ã nói: "Tr c n quan sát, quan sát n a, quan sát mãi". Qua quá trình quan sát, tr có th nh n th c c s v t, phân bi t s khác bi t gi a các v t, t ó ti n t i xác nh nguyên t c và gi i thích nguyên nhân. Quá trình này có l i cho vi c phát tri n trí tu c a tr .

Quan sát là con ng quan tr ng nh t nh n th c kinh nghi m th c t , kh n ng quan sát kém hay t t nh h ng tr c ti p t i thành tích h c t p c a tr . Trong quá trình vi t v n, nh ng a tr có kh n ng quan sát t t có th d dàng tìm c tài li u và c m h ng ngay t cu c s ng i th ng, cách miêu t nh ó c ng tr nên sâu s c, c th và sinh ng h n. Ng c l i, nh ng a tr không bi t quan sát s không tìm c n i dung thích h p, nh ng tác ph m sau khi hoàn thành th ng tr ng r ng và vô ngh a .

Ng i l n nên th ng xuyên yêu c u tr quan sát, suy ngh. Mu n tr h c c cách quan sát, không ch c n yêu c u tr xác nh s v t có hình d ng nh th nào mà còn c n chúng gi i thích c t i sao l i nh v y. Tr mu n nh n bi t b t kì m t s v t nào c ng u ph i b t u t công o n quan sát, có quan sát m i có các ho t ng ti p theo là chú ý, ghi nh , t ng t ng và t duy. N u em vi c tr quan sát so sánh v i hành ng ong th ki m ph n hoa, thì t duy t ng ng v i quá trình ph n hoa thành m t ong, n u không có ph n hoa thì không có m t hoa. Không có quá trình quan sát, t duy s thi u i nh ng t li u c n thi t, d n n h u qu là t duy phát trì n không t t. Quan sát là c s nh n bi t s v t, là c quan xúc giác, c m nh n c a t duy. Cách b i d ng kh n ng quan sát t t nh t chính là tìm "v t trong v t", quan sát c s khác bi t trong s

32.1. XÁC NHM C TIÊU QUAN SÁT

Nh ng hi u bi t c a tr v m c tiêu quan sát có ý ngh a quy t nh t i hi u qu quan sát. i v i tr, m c tiêu quan sát càng rõ ràng c th thì càng d t p trung chú ý, tr quan sát càng t m, sâu s c, hi u qu theo ó s c nâng cao rõ r t. Trong quá trình tr quan sát, m c tiêu có xác nh hay không s cho ra nh ng k t qu hoàn toàn khác nhau. N u quan sát không có m c ích, cho dù có c nh ng k t qu nh t nh c ng không g i là quan sát. Ví d, cha m t con i công viên ch i, i qua i l i, nhìn ông ng tây c bu i nh ng tr v n không th xác nh ã h c c nh ng gì. N u tr c ó, cha m yêu c u tr quan sát nh ng loài chim trong công viên, nh v y khi n n i, tr nh t nh s t p trung chú ý quan sát nh ng loài chim, t ó h c và ghi nh c hình d ng bên ngoài, màu lông, m t, cao th p c a ti ng kêu, tên g i c ng nh nh ng thông tin c b n khác v các loài chim. Có nh v y, tr m i có c thu ho ch t ho t ng quan sát có m c ích.

32.2. H NG D N TR CÁCH QUAN SÁT

Tr c khi cho tr quan sát, chúng ta nên làm t t công tác chu n b, c bi t là nh ng ki n th c có liên quan giúp tr hi u và n m v ng ki n th c m i. ng th i, ng i l n nên kích thích nhu c u h c h i tr, b i d ng ni m dam mê quan sát. Quan sát là quá trình c m nh n có m c ích, có k ho ch và th ng di n ra trong kho ng th i gian dài, là bi u hi n mang tính ch ng c a quá trình nh n th c i t ng quan sát, là ho t ng c p cao c a quá trình c m nh n có ý th c. Quan sát là cách ch y u giúp tr t ng c ng ki n th c, có vai trò vô cùng quan tr ng trong cu c s ng c a tr. H ng thú và dam mê là ng i d n ng t t nh t. Có h ng thú và ni m dam mê, tr s ch ng quan sát và nh n th c s v t. nhanh chóng nâng cao kh n ng quan sát, khi m i b t u, ng i l n có th

cho tr $\$ quan sát $\$ nh $\$ ng $\$ v $\$ t chúng quen thu $\$ c, yêu thích ho $\$ c $\$ nh $\$ ng $\$ v $\$ t $\$ c trung $\$ d $\$ phân bi $\$ t $\$ kích thích nhu $\$ c $\$ u quan sát và $\$ nh $\$ n th $\$ c $\$ c $\$ a tr $\$.

Mách nh "Quan sát" khác v i ho t ng nhìn và nghe m t cách tùy ti n. Ch khi i vào i s ng th c ti n, vi c quan sát m i th hi n u c tác d ng to l n c a mình. Qua quá trình quan sát, tr thu nh n c r t nhi u ki n th c, có nhi u n t ng m i m v nh ng s v t xung quanh mình. Các b c ph huynh có trách nhi m m cánh c a d n ra th gi i bên ngoài, a nh ng thông tin ngoài môi tr ng vào nh n th c cùa tr , giúp tr h c ngay trong cu c s ng th c t .

33.THÓI QUEN H I

"H i là bi n pháp kích thích c m h ng sáng t o" Khi cùng tr h c t p, ng i l n c n chú ý g i ý và ng viên tr a ra câu h i. Nh ng câu h i c a tr dù còn nhi u thi u sót, th m chí r t hoang ng, nh ng ng i l n c ng nên c v k p th i, d n hình thành cho tr thói quen t câu h i. Trong quá trình h c t p, tr s g p ph i nhi u khó kh n, a ra câu h i là hành ng h t s c bình th ng. Dám a ra câu h i là bi u hi n c a quá trình ch ng t duy, là kh i ngu n c a ý th c sáng t o, ng i l n c n chú ý b i d ng tinh th n và thói quen áng quý này cho tr .

h c V n, V a h c V a "V n" (h i) Khi nào tr a ra câu h i?

- 1. Trong quá trình so sánh gi a ki n th c $\tilde{a}$ bi t và nh ng ki n th cm i m, trth ng n y sinh nhi u th cm c.
- 2. Khi m i hình thành ý ki n và ch tr ng cá nhân, tr th ng th c m c không bi t nh ng gì mình làm là úng hay sai, t ó n y sinh nhu c u c gi i áp.
  - 3. Trong quá trình h c, tr không hi u m t ph n ki n th c nào ó, mu n c gi i áp.

Vi c tr a ra câu h i th hi n nhu c u tích l y tri th c, ch ng minh tr ã có kh n ng nh n th c khá hoàn thi n, và ã n m b t c m t l ng ki n th c nh t nh. Cha m nên c m th y vui m ng khi tr a ra câu h i, ng th i c ng nên t o cho tr môi tr ng gia ình dân ch , hoàn thu n và không áp l c, giúp tr c m th y yên tâm khi a ra b t kì câu h i nào.

33.1. TH NG XUYÊN H I TR

Cha m nên th ng xuyên h i nh ng câu h i xoay quanh nh ng v n tr quan tâm, yêu thích bu c chúng ph i ng não suy ngh, s ng trong môi tr ng th ng xuyên có câu h i, tr s hình thành c thói quen suy ngh và

thói quen t câu h i khi có th c m c. Nhà khoa h c Herbert C.Brown t ng gi i Nobel Hóa h c n m 1979 ã nói: "Tr c ây, ông n i th ng h i tôi, t i sao hôm nay l i khác nh ng ngày tr c ây? ông th ng yêu c u tôi a ra câu h i r i giúp tôi t gi i áp. Trong su t th i th u, cha m u ng viên tôi a ra câu h i, không b t tôi d a vào ni m tin ti p nh n b t kì s v t nào, mà giáo d c tôi r ng t t c m i v n u có lí do c a nó". Cha m có th cùng tr ch i trò ch i thi h i áp, thông qua hình th c thi u nâng cao h ng thú c a tr, d n hình thành nên thói quen h i. ng nhiên, n i dung câu h i ph i phù h p v i l a tu i và ph m vi ki n th c c a tr . Nh ng câu h i quá khó ho c quá d ng t i tính tích c c c a tr. u nh h

33.2 KHUY N KHÍCH TR T GI I ÁP

Bác s ph u thu t ng i Anh - John Hunter trong m t l n i d o trong công viên ã nhìn thy trên um i con h u u có m t b s ng r t p, t ó ông r th ng thú v i loài h u. Khi ch m vào s ng h u, ông nh n th y nó nóng. T i sao s ng h u l i nóng? Hunter c m th y r t hi u kì. Khi quan sát k h n, ông phát hi n trên s ng h u c nhi u m ch máu. ông ngh: N u ta bu c dây quanh ng m ch ch thì s ng h u s ra sao? Ngh v y, u, ch n h th ng s ng h Hunter ã ti n hành th c nghi m và phát hi n: N u ch n ng m ch ch, s ng u s l nh i rõ r t, ng th i trong kho ng th i gian ó, s ng s không phát tri n n a. Nh ng vài ngày sau, s ng h u 1 i nóng m tr 1 i, nguyên nhân không ph i do Hunter tháo dây bu c s ng mà do h th ng mao m ch g n ó ã máu lên s ng. Qua th c nghi m, Hunter ã phát hi n: Mao phình to, cung c p m ch có th phình ra và co l i, nh ó phát minh ra m t ph ng pháp ph u thu t m i.

Trong quá trình giáo d c tr, ng i l n c ng có th áp d ng ph ng pháp này: Khi n tr n y sinh nghi v n tr c m t v n nào ó, sau ó c n c theo n i dung c a v n mà ti n hành quan sát ho c th c nghi m, bu c tr ph i không ng ng suy ngh và c g ng, t d a vào s c mình gi i áp th c m c ã t ra.

33.3. KHUY N KHÍCH TR A RA NH NG Ý T NG c ÁO

Nh ng a tr khác nhau có ph ng th c t duy khác nhau, nh ng suy ngh không gi ng v i i a s ng i khác không có ngh a là nó sai l m. Trong cu c s ng, ng i l n nên khen ng i nh ng a tr thích h i, khích l tr can m a ra nh ng v n mình còn th c m c. Khi tr a ra nh ng ý ki n khác v i a s , ng i l n không nên áp t mà nên khen ng i, cho dù cách ngh có sai l m, chúng ta c ng nên ghi nh n tinh th n và lòng can m c a tr , tuy t i không nên ph nh n ngay l p t c .

Ng il n nên to cho tr c m giác, a ra câu h i là m t hành ng t do và an toàn, gi m thi u n m c t i a nh ng quy nh h n ch khi tr a ra câu h i, ng th i cho tr th i gian và c h i c th hi n chính mình. i v i nh ng câu h i tr a ra, ng il n c n gi i áp th a áng, n u có th gi i áp ngay thì l p t c gi i áp, còn v i nh ng câu h i c n th c ti n ch ng minh, chúng ta có th t o c h i cho tr t mình th nghi m và gi i áp.

Mách nh Nh ng a tr ho t bát th ng cm n cho chúng ta nh ng c m giác r t khác bi t. M t bi u hi n quan tr ng c a tính cách ho t bát chính là dám thách th c v i "quy n uy", t c là d ng c m a ra nh ng nghi v n và th c m c. Cu c s ng quá yên ch t o ra hàng lo t nh ng chú c u non ngoan ngoãn, không th ng v ng tr c sóng gió cu c i. Ng i l n c n khuy n khích tr h i, ng th i gi i áp m t cách th a áng nh ng câu h i "T i sao" mà tr a ra, có nh v y m i có th hình thành tr thói quen h i, suy ngh c l p, t ó tr s có ng l c v t qua m i rào c n bó bu c và tr nên ho t bát, t tin h n.

34.THÓI QUEN VI T

Ch vi t là b m t th hai c a con ng i. Hi n nay, máy tính ã c ph c p, nh ng ch vi t tay v n là công c truy n t thông tin và ki n th c ph bi n, không th thi u trong cu c s ng hàng ngày. Ch vi t p và ngay ng n là tiêu chu n u tiên khi ánh giá v m t nhân tài, do ó nên b i d ng cho tr thói quen vi t ch p và ngay ng n ngay t khi còn nh .

néT ch n T ng i Ngày nay, không ít h c sinh vi t sai chính t, ch vi t c u th, r t áng lo ng i.

Trong th i i công ngh thông tin, máy tính tr nên ph bi n và c ph c p, do ó h c sinh th ng không coi tr ng vi c vi t ch, ngoài ra, c ng ph i k t i y u t qu n lí, giám sát thi u sát sao t phía gia ình và nhà tr ng. Trong k ho ch h c t p và b i d ng, luy n ch p d n b a ra kh i danh sách. Nhi u b c ph huynh cho r ng, vi t ch p và t quy chu n là y u t không quan tr ng.

Th c t, trong quá trình luy n ch, chúng ta có th rèn luy n tính nh n n i và kh n ng quan sát. Ngoài ra, vi t ch p còn giúp nâng cao quan ni m th m m, b i d ng ý chí và ph m ch t o c. Vi t ch p th hi n ph m ch t con ng i, là i u ki n c b n tr hòa nh p v i xã h i. Mu n luy n vi t ch p cho tr, giai o n ti u h c và trung h c là th i kì thích h p nh t.

Trong quá trình luy n ch p, ng i l n nên nh c nh tr l u ý t th ng i vi t, cách c m bút, ngoài ra còn c n h ng d n tr v c u t o ch vi t, kho ng cách gi a các ch ... Tr r t d b nh h ng b i nh ng y u t bên ngoài, do ó khi luy n ch , chúng ta nên yêu c u tr d n d p góc h c t p quang ãng, s ch s , ng th i ph i t nh tâm vi t ch , gi m thi u hi n t ng vi t sai chính t , vi t thi u ch do thi u t p trung. C th , chúng ta có th tham kh o nh ng cách d i ây:

34.1. TUÂN TH YÊU CÀU LUY N CH

Tr c tiên, chúng ta c n h ng d n tr t th c m bút chu n: bút d a vào hõm bàn tay, ngón cái và ngón tr n m l y thân bút, ngón gi a, ngón áp út và ngón út l y thân bút. Ngoài ra, c n h ng d n tr cách ng i vi t úng t th: u ngay ng n, l ng th ng, vai m r ng, chân vuông góc, m t cách gi y m t kho ng cách an toàn cho ôi m t. Luy n ch p c n b t u t nh ng nét c b n, yêu c u tr vi t chính xác t ng nét bút, t d n khó, khi c n thi t có th yêu c u tr b t u v i môn t p tô, Ngoài ra, chúng ta còn c n d y tr cách vi t tiêu chu n, ng th i duy trì luy n t p th ng xuyên, không th nay luy n mai ngh, nh v y s không t c hi u qu mong mu n.

34.2. TH NG XUYÊN NH C NH , K P TH IS A CH A

M t thối quen t t không th hình thành trong th i gian ng n. Kh n ng t kh ng ch c a tr t ng i y u nên ng i l n c n th ng xuyên giám sát nh c nh , kh ng nên quá v i vàng, c bi t v i tr càng nh tu i thì càng c n nh c nh th ng xuyên. N u ý, chúng ta có th phát hi n, khi nh c nh tr i u ch nh t th ng i vi t, chúng s l p t c i u ch nh, nh ng m t lúc sau l i ng i theo t th mình c m th y tho i mái, Các b c ph huynh c n c bi t l u ý, ki m tra quá trình làm bài t p v nhà là c h i t t, không ch ki m tra tr làm bài chính xác hay không mà còn c n ki m tra ch vi t có p, ngay ng n và s ch s hay không.

34.3. LÀM G NG

Cha m vi t ch p là ví d tr c quan nh t, là cách giáo d c có s c thuy t ph c nh t i v i tr . Tr có kh n ng b t ch c r t cao, n u nhìn th y cha m vi t ch p, tr s b tác ng. Tr s r t khâm ph c và b c ng h ng, hình thành nên thói quen vi t ch p.

Ng i l n nên không ng ng viên tr vi t ch p. Quá trình tr ng thành c a tr không th không có khen ng i và khuy n khích. Khi tr có ti n b ,

dù là r t nh , ng i l n c ng nên ng viên k p th i. M t n c i nh nhàng, m t câu khích l n gi n, m t ngôi sao nh , i v i cha m ch là nh ng chuy n nh nh t nh ng i v i tr ó là nh ng i u vô cùng quý giá. Do ó, chúng ta không nên b qua vi c ánh giá ch vi t c a tr . Nhi u lúc, m t câu nh n xét n gi n c ng có tác d ng c v ng viên tr hoàn thành t t bài t p c giao .

Mách nh Thói quen t t m t khi ã c hình thành s tr thành ngu n ng l c to l n giúp ích cho tr trong su t cu c i sau này. i v i tr, b i d ng thói quen vi t ch p là m t công vi c òi h i s kiên nh n. Ch khi cha m kiên trì h ng d n, tr m i có th hình thành c thói quen vi t ch p, có l i cho quá trình h c t p và cu c s ng sau này.

35. IH C ÚNG GI

Tr n h c là thói quen không t t, th ng x y ra trong giai o n tr h c ti u h c và trung h c, c ng là v n khi n các b c ph huynh lo l ng và mu n gi i quy t tri t . ây là m t hi n t ng th ng th y trong môi tr ng giáo d c. Tr n h c, tr s m hòa nh p vào xã h i, ó là nguyên nhân quan tr ng d n t i s l ng t i ph m v thành niên t ng cao. Hi n t ng tr n h c th ng chia thành hai lo i: M t lo i là tr n h c không th ng xuyên, m t lo i là tr n h c th ng xuyên. Nh ng h c sinh tr n h c a s u có thành tích h c t p y u kém. N u tr tr n h c, ng i l n nên làm th nào?

i h c úng gi , không b h c Tr n h c chia thành nhi u giai o n. Ban u, do thành tích h c t p không t t, b th y cô giáo ho c b n bè xa lánh, không thích ng v i môi tr ng h c t p, lúc này ng c tr n h c và ng c ph i i h c mâu thu n v i nhau, cu i cùng n u ng c tr n h c chi m l i th , tr s quy t nh tr n h c. Lúc ó, n u ng i l n không k p th i phát hi n, hi n t ng này s tr nên ph bi n, kh n ng tr b nhà ra i ho c có nh ng hành vi không t t khác t ng lên rõ r t.

35.1. NGUYÊN NHÂN TR TR N H C

Ngoài nh ng yêu tô tâm lí, tr trôn h c do nh ng nguyên nhân sau:

- a. Nguyên nhân t phía nhà tr ng H c sinh c m th y quá trình h c t p tr ng quá n ng n , quá áp l c nên tr n h c. Ch ng trình h c tr ng t ng lên, bài t p v nhà nhi u khi n m t s h c sinh không k p thích ng v i ph ng pháp giáo d c nên c m th y n i u nhàm chán, không th ch p nh n, m t h ng thú... Trong hoàn c nh ó, n u nhà tr ng và gia ình không k p th i phát hi n và h ng d n s d n t i hi n t ng h c sinh tr n h c .
- b. Nguyên nhân t phía gia ình Giáo d c gia ình có nh h ng r t l n t i tính cách và cu c s ng c a tr , ó c ng là m t trong nh ng nguyên nhân gây nên

hi n t ng h c sinh tr n h c. Trong xã h i hi n nay, nhi u gia ình áp d ng cách giáo d c chi u chu ng h t m c ho c th ng cho voi cho v t, ghét cho ng t cho bùi. Nh ng a tr c chi u chu ng s không hi u c t m quan tr ng c a vi c h c t p, còn nh ng a tr b ánh ph t th ng xuyên s có tâm lí ph n kháng, hình thành nên mong mu n c tr n h c. D n d n, tr s m t h ng thú h c t p, m t ni m tin vào nhà tr ng .

- c, Nguyên nhân cá nhân Tình hình h c t p t t hay x u nh h ng tr c ti p t i c m giác c a tr, nh ng a tr th ng xuyên b t t l i phía sau t nhiên s n y sinh tâm tr ng bu n chán. Trong th i i công ngh thông tin phát tri n m nh nh hi n nay, nhi u ngu n thông tin không chính th ng du nh p vào nhà tr ng, tr ch u nh h ng c a nh ng y u t bên ngoài nên ã d n m t i h ng thú i v i ho t ng h c t p. Thêm vào ó, nhi u a tr không t làm ch c b n thân, th ng xuyên giao du v i b n x u nên càng có nguy c tr n h c.
- d. Ng i khác d d Trong s nh ng a tr tr n h c, m t t l l n là do b ng i khác d d, khích bác. M t s tr ng h p cá bi t do không hi u bi t, thi u nh n th c nên r t d b ng i khác d d tr n h c, h c t p theo nh ng ph n t x u, b thu hút b i nh ng giá tr v t ch t phù phi m... T t c u nh h ng x u n tr, thúc y chúng b c n con ng tr n h c.

35.2. LÀM TH NÀO I U CH NH HÀNH VI TR N H C?

Ng i l n c n k p th i phát hi n hi n t ng chán h c tr, ng th i nhanh chóng áp d ng các bi n pháp giúp h n ch hành vi tr n h c kéo dài:

a. th ng xuyên khuy n khích ng viên, nâng cao tính tích c c h c t p Ng i l n c n nâng cao tính tích c c trong h c t p cho tr . Khi tr tan h c, ng i l n nên t n tình h i th m, giúp tr nh l i ho t ng tr ng, ng th i cùng tr t n h ng ni m vui trong h c t p, giúp tr nh n th c c h c t p là m t ho t ng vui v và thú v. Ng i l n c n ng viên, khuy n khích khi tr ti n b , kiên nh n gi ng gi i nh ng v n tr còn th c m c, không nên m ng nhi c n ng l i khi n tr c m th y t i thân, nh h ng t i tính tích c c h c t p.

b. giúp tr thích ng v i hoàn c nh nh ng l a tu i khác nhau, tr có nh ng c i m tâm sinh lí khác nhau và phát tri n theo xu hu ng ngày càng hoàn thi n. c i m c a nh ng a tr tu i i h c là ã có chính ki n c a b n thân, mu n th hi n cá tính, ng th i có s n tâm lí ph n kháng. Lúc ó, ng i l n c n giúp tr thích ng v i hoàn c nh s ng, h ng d n chúng cách i m t v i khó kh n, thay i nh n th c phi n di n v ng i và s v t xung quanh, giúp tr t giác tuân th quy nh c a nhà tr ng và xã h i,

c. giúp tr t c thành công Cho tr c m nh n c m giác khi thành công là m t bi n pháp h u hi u giúp t ng c ng h ng thú h c t p. Ng i l n c n giáo d c tr h c hành ch m ch, khuy n khích tr d a vào n ng l c c a b n thân gi i quy t v n . Khi c m nh n c ni m vui c a s thành công, tr s càng có tinh th n trách nhi m và h ng thú v i ho t ng h c t p.

d. gia ình và nhà tr ng c n có s ph i h p ch t ch M t s b c ph huynh cho r ng, vi c giáo d c tr là trách nhi m c a nhà tr ng và th y cô giáo mà không bi t r ng, tr không tuân th n i quy chính là bi u hi n c a vi c thi u kh n ng t ki m ch . Nh ng hành ng trong nhà có th ph n ánh nh ng bi u hi n khi tr ng. Khi nhà, tr không l phép thì khi tr ng, chúng c ng không th là nh ng a tr ngoan. Vì v y, ng i l n c n ph i h p ch t ch v i nhà tr ng giáo d c, qu n lí tr m t cách toàn di n nh t.

e. h c cách "bình t nh"

Khi bi t tr tr n h c, ng i l n kh ng nên quá kích ng mà l n ti ng m ng m , i u này có th khi n h ng thú h c t p v n không nhi u tr tiêu tan h t, tr s c m th y s hãi và nói d i. Ng i l n m ng m quá n ng l i s t o c h i cho nh ng ph n t b t l ng ngoài xã h i, h u qu s không th l ng h t c. Khi bi t tr tr n h c, ng i l n không nên quá kích ng mà nên bình t nh x lí, c n khách quan i u tra nguyên nhân tr tr n h c, sau ó m i ti n hành nh ng bi n pháp giáo d c thích h p.

M i ngày, ng i l n nên dành m t kho ng th i gian nh t nh quan tâm và trò chuy n v i tr, th ng xuyên kiêm tra tình hình h c t p tr ng và bài t p nhà. Cha m nên tr thành m t ng i b n cùng tr chia s và tâm s m i

ni m vui n i bu n trong cu c s ng.

Mách nh Tr tr n h c vì nhi u lí do khác nhau nhu nguyên nhân cá nhân hay ch u nh h ng b i nh ng y u t bên ngoài... Nh ng a tr có tính cách h ng n i, t coi mình là trung tâm ho c quá t ti, m t khi thành tích h c t p không t t ho c b th y cô giáo hay b n bè xa lánh thì s r t d tr n h c. Cha m c n chú ý, tích c c ph i h p v i nhà tr ng giúp tr t p trung h c t p, d n lo i b hi n t ng tr n h c.

36.CH NG H C T P

Tr có tinh th n ham h c, ch m ch và ch ng h c t p m i có th tr ng thành và tìm c ch ng trong xã h i. Cha m nên c g ng kích thích tính tích c c h c t p, khám phá ti m n ng tr , giúp xã h i b i d ng m t nhân tài có kh n ng t duy và sáng t o .

ch ng h c T p, nâng cao hi u qu Do c tr ng c a tu i, tính cách c a tr th ng không n nh. Mu n tr t giác h c t p, ng i l n c n khi n tr hi u c ý ngh a c a vi c h c t p, ng th i h ng d n tr phát hi n c nh ng i u thú v trong quá trình h c t p, t ó nâng cao tính t giác. Các chuyên gia tâm lí a ra m t s ph ng pháp nh sau:

36.1. CHO TR TH NGHI M C M GIÁC T C THÀNH TÍCH CAO

Mu n tr t giác h c t p mà không c n ng i l n nh c nh , tr c tiên chúng ta nên cho tr th nghi m c m giác thành công. Dù ch là nh ng ti n b r t nh , ng i l n c ng nên k p th i bi u d ng giúp tr t tin h n, t t hình thành nên thói quen h c t p t giác.

36.2. KHÔNG ÉP BU CTR H CT P

Cha m c n nh ^uD c t c b t t", không nên ép bu c tr h c t p. N u ép bu c quá m c, tr s c m th y lo l ng, d n n n y sinh tâm lí ph n kháng, tâm tr ng kh ng t t, hi u qu h c t p không cao.

36.3. KHÔNG NÊN so SÁNH TR V I NG I KHÁC

Khi tr quá ham ch i, không ch m ch h c t p, cha m không nên quá t c gi n, không nên cáu g t than phi n vi c tr thi u ch ng trong h c t p. Ng i

l n không nên t quá nhiều kì v ng r ng ch qua m t hai lân, tr có thể hình thành u c thói quen t giác h c t p mà nên nh n n i, th ng xuyên nh c nh . Khi tr không c thành công nh ý mu n, ng i l n không nên so sánh tr v i nh ng a tr khác ho c trách m ng quá n ng l i, n u không s khi n tr n y sinh tâm lí ph n kháng, t ó ánh m t ý chí ph n u trong h c t p.

36.4. TH NG XUYÊN KÍCH THÍCH Ý MU NH CT PC A TR

Ng il n c n th ng xuyên kích thích trí tò mò và ý mu n h c t p c a tr. Khi có th i gian r nh r i, chúng ta có th a tr i tham quan nh ng a i m có ích cho h c t p nh vi n b o tàng, v n thú hay th vi n,,,

36.5. KHUY N KHÍCH TR T DUY CL P

Khi tr g p khó kh n trong lúc làm bài t p, không nên chúng 1 i vào s giúp c a ng i l n. Cha m c n dùng thái tích c c khuy n khích tr ch ng t duy, tránh vi c tr hình thành tâm lí l i. Khi tr g p khó kh n, cha m nên nói: "Con suy ngh thêm m t chút n a i, xem xem có bi n pháp nào khác không?" Ho c cha m có th yêu c u tr nh l i nh ng ki n th c th y cô ã gi ng trên l p, áp d ng thêm m t s ph ng pháp khác, giúp tr hình thành ng l i t duy rõ ràng. N u cha m thay tr suy ngh thì s hình thành nên thói quen l i, mu n t c nh ng l i không mu n c g ng tr . Ng i l n c n gi i thích cho tr hi u, làm bài t p v nhà là trách nhi m c a tr .

Mách nh i v i cha m , m i a tr u là m t gia tài quý báu, do ó nhi u ng i không mu n con mình ph i ch u kh , th m chí còn "giúp" con làm bài t p. Tr m t i c h i c h c t p t giác và t ch , không có không gian t t duy và t ng t ng, quá trình phát tri n vì v y mà b h n ch . Cha m không nên quá chi u chu ng tr mà nên h ng d n r i t t tr t l p, phát huy t i a kh n ng c a b n thân, có nh v y m i có th hình thành thói quen h c t p m t cách t giác.

5.NH NG THÓI QUEN T T TRONG GIAO TI P

Con ng i Là Ch Th C a Xã h i, Ch Có giao Ti p m i giúp Con ng i pháT Tri n, Có Thêm nhi u m i quan h Xã h i, Cu C s ng Tr nên Vui v h n

nh h ng gi a nh ng ng i cùng l a tu i là r t l n, cu c s ng c a tr không th ch có búp bê hay ch i, m i quan h b n bè khi còn nh nh h ng tr c ti p n s hình thành kh n ng giao ti p và lòng t tôn tr . Thói quen giao k t b n bè khi còn nh chính là c s hình thành nên kh n ng giao ti p khi tr ng thành.

37.LÒNG BI T N

Maksim Gorky ã t ng nói: "N u b t kì n i âu, b t kì n i nào, b n u l i cho ng i khác nh ng th t t p - hoa t i, t t ng và nh ng h i c t t p, cu c s ng c a b n s r t h nh phúc và vui v . Lúc ó, b n s tr thành ng i có tâm h n phong phú, b n s c m nh n c m i ng i c n b n và cu c s ng c ng có ý ngh a h n. Nên bi t r ng, cho luôn h nh phúc h n nh n".

bi T n là m T ph m ch T áng quý Ti u thuy t gia ng i Anh - William Makepeace Thackeray nói: "Cu c s ng nh m t t m g ng, b n c i, hình nh trong g ng c ng c i; b n khóc, hình nh trong g ng c ng khóc. B n bi t n cu c s ng, cu c s ng s ban cho b n ánh sáng m t tr i m áp. N u b n không bi t n cu c s ng, ch bi t than vãn oán h n thì cu i cùng s ch ng nh n c gì" •

Nh ng ng i không bi t c m n ho c không mu n c m n ng i khác u là nh ng ng i thi u tình c m và không c hoan nghênh. Do ó cha m nên b i d ng lòng bi t n cho tr, có nh v y chúng m i có th tr thành ng i c m i ng i yêu m n.

37.1. GIÁO D C TR BI T N THÀY CÔ GIÁO

Hi n nay, nhi u b c ph huynh có thói quen che gi u nh ng khó kh n gian kh mình ph i ch u ng, ch gi tâm tr ng vui v , th hi n nh ng m t t t p nh t tr c m t tr và coi ó là cách th hi n tình yêu v i con. Tuy nhiên, chúng ta ã b qua m t v n quan tr ng, ó là tr s không c m nh n c giá tr th c s c a h nh phúc, không th hi u và không bi t n cha m hay ng i khác. Vì v y, cha m nên giáo d c tr ph i bi t c m thông v i ng i khác và bi t n th y cô giáo.

Vua Alexandros i ã t ng nói: "Ta tôn tr ng Aristotle nh chính cha ru t c a mình, n u nói sinh m nh c a ta thu c v cha thì Aristotle là ng i ã cho ta bi t giá tr c a cu c s ng".

Th y cô giáo là ng i d y chúng ta ki n th c, giúp chúng ta khám phá cu c s ng. T tr c n nay, nhi u ng i t c thành công l n u th hi n lòng bi t n vô h n i v i th y cô giáo c a mình.

Mu nhình thành cho tr thói quen tôn tr ng và bi t n, chúng ta nên b t u ngay t khi tr còn nh, c bi t c n giáo d c tr r ng, thái h c t p tích c c và thành tích h c t p u tú là món quà c ý ngh a nh t báo áp công n d y d c a th y cô giáo.

37.2. GIÁO D C TR BI T N CHA M

R t nhi u b c cha m ch bi t yêu th ng tr mà không ngh n vi c giáo d c chúng ph i bi t n và báo áp l i công n d ng d c c a cha m . Nh v y, chúng ta ã d n bi n tr thành con ng i ích k .

Th c t , nhi u a tr s d không hi u cách báo áp công n cha m là do chúng không có c h i. Nh ng lúc nh v y, chúng ta c n giáo d c tr v lòng bi t n. V y, tr ph i làm gì báo áp công n c a cha m ?

Có m t ng i cha v n r t m c yêu th ng con, l n n , khi nhìn th y con ang n socola thì ng l i mu n con chia cho mình m t mi ng. C u con trai ban u không ng ý, ng i cha b t u khuyên b o nh ng a con v n kiên quy t không ch u, ng i cha vô cùng th t v ng bèn gi v t c gi n. C u con nhìn th y cha t c gi n, ành chia cho cha n a th i socola.

Sau này, ng i cha nói v i con: "Th c ra không ph i là cha mu n n socola c a con, cha ch mu n con hi u c cách bi t n cha m, báo áp cha m mà thôi".

M t ng i m r t thích hoa, bà th ng xuyên k cho con gái nghe nh ng l i ích c a vi c tr ng hoa. M t hôm, bà a con gái i ch hoa, nh ng ch h i giá ti n ch không mua. Bà nói v i con: "Hoa r t p, nh ng t quá, m dành ti n mua sách v cho con".

Sau khi tr v nhà, trong lòng ng i m v n còn r t luy n ti c v nh ng bó

hoa ngoài ch. Ngày c a m s p t i, kh p n i êu treo b ng rôn, khâu hi u nh c nh con cái ph i hi u thu n v i m. Ngày l n, ng i m i làm v và th y trên bàn bày r t nhi u hoa, bên trên còn có m t b c th c a con gái, vi t: "M, c m n m ã nuôi d ng con su t nh ng n m qua, bây gi con không bi t ph i báo áp m nh th nào. Con bi t m r t thích hoa, con ã dành ti n tiêu v t mua hoa báo áp công n c a m!"

Cha m nào c ng mu n con mình tr thành ng i có ích cho xã h i, Mu n tr làm c i u ó, tr c tiên c n ph i d y tr bi t hi u kính v i cha m , báo áp công n sinh thành và nuôi d ng c a cha m .

37.3. GIÁO D C TR C M NB NBÈ

Cu c s ng c a m i ng i u không th thi u b n bè. B n bè th c s không nh ng có th cùng b n chia s ni m vui, n i bu n mà còn bi t ng viên b n nh ng lúc khó kh n trong cu c s ng. M i ng i mu n t c thành công u c n n s h tr và giúp s c c a b n bè.

Cha m nên d y tr ph i bi t n và báo áp n ngh a c a ng i khác.

37.4. GIÁO D C TR C M N cu c S NG

Th i x a, ng i Nh t B n th ng xay g o làm bánh, ng i già trong nhà s c u kh n: "H i Th n Lúa G o! Chúng con l bái Ng i! C m n Ng i ã nuôi d ng chúng con. Chúng con n Ng i, chúng con l bái Ng i, c m n Ng i!" Sau khi ti n hành các nghi l , h m i n bánh .

Cu c s ng u có ni m vui và n i bu n. Ch nh ng ng i bi t n cu c s ng m i có th v t qua kh n n, h ng th nh ng i u t t p. Herschell nói: "Th gi i là v y, khi i m t, con ng i c n ý th c c mình là ng i ch u n, không ph i là ng i làm ch . Con ng i c m nh n c s t n t i c a th gi i thì nên có câu tr l i, ng th i ph i ch u trách nhi m".

Cha m nên giáo d c tr c n c m n cu c s ng, c m n nh ng gì mình ang

có. K c khi g p ph i khó kh n hay b t h nh, con ng i c ng nên bi t cách c m n cu c s ng, không oán h n trách móc ng i khác mà nên t làm ch cu c s ng c a mình.

Mách nh Ng i có ân không báo không ph i là quân t, ch u n ph i báo áp là nh ng i u c n b n mà x a nay con ng i v n th ng dùng giáo d c l p tr. Chúng ta không ch c n hi u thu n v i cha m, kính tr ng th y cô giáo mà còn c n bi t n nh ng ng i ã giúp mình, Nh ng ng i bi t bi t n ng i khác ch c ch n s c ng i khác tôn tr ng và yêu m n, nh ng ng i bi t bi t n cu c s ng s c cu c s ng uh i áp" x ng áng.

38.THOI QUEN CHIA SE

Nhà v n George Bernard Shaw ã t ng nói: "N u b n có m t qu táo, tôi có m t qu táo, hai ng i trao i v i nhau thì m i ng i v n ch có m t qu táo. N u tôi có m t ý t ng, b n có m t ý t ng, chúng ta trao i v i nhau thì m i ng i s có hai ý t ng". Chia s v i ng i khác giúp con ng i gi m b t khó kh n và c m th y h nh phúc. Trong cu c s ng, khi c n ng i chia s thành công và th t b i, ni m vui và n i bu n nh ng không có ai bên c nh, thì ó là s tr ng ph t nghiệm kh c nh t i v i m t con ng i.

chia s là m T c Tính T T, c ng là m T ni m Vui Nhi u b c ph huynh do quá chi u chu ng con cái nên t tr vào v trí trung tâm trong gia ình, k t qu là khi l n lên, tr tr thành con ng i ích k. Chúng không bi t cách quan tâm t i ông bà, cha m và ng i khác, càng không mu n ph c v xã h i, th t áng lo ng i.

trái tim tr mãi tràn y tình th ng, cha m không nên ch n ph ng yêu th ng tr mà nên d y tr cách yêu th ng ng i khác. M t nhà giáo d c ã nói: "Chi u chu ng là i u au kh nh t trong m i quan h gi a cha m và con cái, nh ng a tr l n lên trong hoàn c nh ó u không mu n m r ng trái tim mình v i ng i khác". Vì v y, ng i l n ngoài vi c yêu th ng tr còn c n giáo d c tr cách chia s và yêu th ng ng i khác.

Chia s, không ch là k n ng mà còn là m t ph m ch t o c t t p. Ch khi bi t chia s, chúng ta m i c m nh n c ni m vui, n i bu n c a ng i khác. Ch khi chia s, ng i khác m i hi u c tình c m c a b n thân. Ch khi chia s, k n ng giao ti p c a con ng i m i c nâng cao. Ch khi chia s, bên c nh mình m i có nh ng ng i b n th c s.

V y, chúng ta ph i làm gì b i d ng cho tr tinh th n s n sàng s chia v i ng i khác?

38.1. D Y TR SUY NGH NH NG GÓC KHÁC NHAU

Ch nh t, m a Linh ên công viên ch i. ên tr a, hai m con cùng ngôi ngh , m l y s a mang s n t nhà cho Linh u ng. Nhìn th y c u bé ng i bên c nh Linh ang nhìn h p s a m t cách ch m chú (m c a c u bé i v sinh), m nói: "Linh, con cho b n m t h p s a c không?" Linh vùng v ng nói: "Không, con s u ng h t".

Nghe Linh nói v y, m b t giác nhíu mày, nh ng v n kiên nh n thuy t ph c bé: "Linh à, n u m không bên c nh con, và c u b n kia ang u ng s a thì con có mu n u ng không?" Linh l p t c tr l i: " ng nhiên là có ." M m m c i nói: "V y ó, n u con cho b n m t h p s a, l n sau khi m không bên c nh con, c u b n ó c ng s cho con n".

Linh ch p m t nhìn m , sau ó quay sang nhìn c u b n, suy ngh m t lúc r i l y h p s a trong ba lô a cho b n .

Ngày nay, không ít thanh thi u niên không mu n chia s v i ng i khác mà ch mu n ng i khác chia s v i mình. Vì v y, ngay t khi tr b t u ti p xúc v i t p th , ng i l n nên chú ý b i d ng cho chúng k n ng chia s . Tùy theo t ng l a tu i, cha m có th yêu c u tr g p th c n cho ng i l n, khuy n khích tr làm vi c giúp các thành viên trong gia ình, yêu c u tr nh ng ch cho ng i khác... T nh ng hành ng nh th ng ngày, tr s c m nh n c ni m vui khi c chia s v i ng i khác .

Cha m c n n m c c i m tâm lí c tr ng c a tr, t tr vào nh ng v trí khác nhau suy ngh, hình thành cho tr k n ng chia s, giúp tr hoàn thi n nhân cách.

38.2. CHA M CUNG CAN CHIA SE

Nhi u b c ph huynh cho r ng, dù cho cha m có kh, có m t n âu c ng c g ng không cho tr ch u kh, nh ng th ngon nh t, p nh t u nh ng cho con. Cha m lo l ng tr tr thành nh ng ng i không bi t chia s quan tâm n ng i khác, nh ng b n thân l i không bao gi chia s v i chúng. Trong cu c s ng, chúng ta có th th ng xuyên b t g p hình nh: Con cái quan tâm g p th c

n cho cha m, cha m kiên quy t t ch i, nói: "Con n i, b m không n". K t qu là ý th c chia s v i ng i khác c a tr b ph nh n, th i gian càng lâu, tr s d n m t i k n ng chia s c n thi t.

M t ng i b n t ng anh Lâm gi quýt. Minh - con trai anh Lâm th ng ngày r t thích n quýt, nh ng theo l i m d y, m i khi n Minh th ng l y ba qu, m t qu a cho b, m t qu a cho m, sau ó m i n mình. M t tu n sau, trong gi ch còn l i duy nh t m t qu, Minh n m ch t trái quýt trong tay, a m t nhìn b m ng n ng. M c u th y v y nh nhàng nói: "Minh, con có th chia qu quýt ó thành hai n a, m t n a cho b, m t n a cho m c không?" Nghe m nói, Minh bu n n s p khóc, nh ng tay v n tách trái quýt thành hai n a và a m i b m. V ch ng anh Lâm nh n l y n a trái quýt và c m th y vô cùng mãn nguy n.

Th c ra, r t nhi u thói quen c a tr c hình thành ngay t cu c s ng hàng ngày, Tr h c nh ng thói quen t t hay hình thành nh ng thói quen x u thu c vào quá trình giáo d c c a cha m . Nhi u a tr khi ch i nh ng i m công c ng mu n c chi m không gian và ch i. Hành ng này chình thành do th ng ngày cha m quá nuông chi u tr . Nh ng b c ph huynh nuông chi u con cái quá m c c n hi u c t m quan tr ng c a vi c b i d ng k n ng chia s, sau ó m i tìm ph ng pháp thích h p ti n hành, ví d: Khi trong nhà có n ngon, có ch i m i, thì không nên tr c chi m m t mình, có th d y tr cách chia hoa qu cho các thành viên trong gia ình, giáo d c tr c n ph i chia cho ông bà, cha m, anh ch em, sau ó m i n mình.

Trong quá trình chia th c n, tr s h c c k n ng chia s , hi u c o lí tôn tr ng ng i l n tu i và quan tâm n ng i khác .

Mách nh D y tr cách chia s là b c u tiên c a quá trình hình thành k n ng chia s . Khi chia s v i ng i khác, tr s c m nh n c ni m vui, d n hình thành nên m t ph m ch t t t p. Chia s n, ch i, nói nh ng l i quan tâm n ng i khác, c m thông và chia s khó kh n, b qua l i l m, khoan dung và nh ng nh n ng i khác... th hi n tr ã bi t quan tâm và c m thông v i ng i khác, i u này có l i cho vi c hình thành c nhân cách t t p cho tr .

39.THÓI QUEN H P TÁC

H p tác là tô chất quan tr ng cân có trong cu c sông hi n nay. M t ngu i không h p tác thì không th thành công .

T p Th m nh h n cá nhân H p tác không n gi n ch là m i quan h giao ti p th ng th ng, mà là m i quan h hai bên cùng có l i trên c s cùng c g ng vì m t m c tiêu chung. H p tác m nh h n t ng b ph n riêng bi t c ng l i. Tuy nhiên trong th c t , r t nhi u ng i không bi t cách h p tác v i ng i khác .

Ng i x a có câu: "M t cây làm ch ng nên non, ba cây ch m l i nên hòn núi cao". Câu nói này ã th hi n ý ngh a c a vi c h p tác. B i d ng k n ng h p tác là nhi m v quan tr ng hàng u.

V y, làm th nào b i d ng cho tr k n ng h p tác?

39.1. GIÚPTR HI U CT MQUANTR NGC AVI CH PTÁC

Trong cu c s ng, r t nhi u vi c không th d a vào s c l c c a cá nhân mà c n s ph i h p c a nhi u ng i m i có th hoàn thành. Cha m có th dùng nh ng câu chuy n v tinh th n h p tác giúp tr ý th c c h u qu c a vi c không h p tác, t ó hi u c t m quan tr ng c a vi c h p tác.

M t giáo viên khi gi ng bài ã yêu c u h c sinh ti n hành m t trò ch i rèn luy n k n ng h p tác. Th y m i m t h c sinh ng lên, gi tay ra và nói u i m c a t ng ngón tay. H c sinh n áp: "Ngón tay cái dùng tán th ng ng i khác, ngón tay tr dùng ch, ngón tay út dùng moi nh ng khe h p, ngón tay gi a...." Không i h c sinh này nói h t, nh ng h c sinh ng i d i ã thi nhau nói u i m c a các ngón tay.

Sau khi nghe h c sinh tr 1 i, th y giáo m m c i r i l y ra m t chi c c c, bên trong có m y qu c u th y tinh và nói: "Các em ã tr 1 i r t t t. Bây gi chúng ta s ch i m t trò ch i nh, các em hãy nh c nh ng qu c u th y tinh ra kh i c c, m i b n ch có m t c h i. Các em có th s d ng b t c ngón tay nào

mà mình cho là h u d ng nh t, nh ng ph i chú ý, ch c dùng m t ngón tay".

H c sinh nhi t tình tham gia trò ch i c a th y giáo, không khí l p h c tr nên sôi ng. M i h c sinh u b c lên b c gi ng, nghiêm túc th c hi n úng yêu c u c a th y giáo nh ng không ai có th thành công. Lúc này, th y giáo m i nói: "Bây gi các em hãy dùng thêm m t ngón tay n a, hai ngón tay cùng th c hi n xem sao". L n này, t t c h c sinh u nh c qu c u ra kh i c c thành công

Trò ch i k t thúc, th y giáo nói: "T trò ch i này, các em c n hi u c m t i u, ó là m t ng i dù có m nh n âu c ng không th m t mình hoàn thành m i công vi c, h p tác gi a ng i v i ng i là m t y u t vô cùng quan tr ng".

Hàng ngày, cha m có th áp d ng nh ng trò ch i t ng t giáo d c tr , ví d : Khi c n d ch chuy n v t n ng, cha m có th cho tr th tr c, khi tr không y c, chúng ta m i h tr d ch chuy n, nh v y tr s hi u c ý ngh a c a vi c h p tác, M t ví d khác, khi tr mu n ch i trò ch i, b m không nên l p t c ng ý mà nên cho tr ch i m t mình chúng t c m nh n c m giác bu n chán, sau ó m i gia nh p khi n tr c m th y vui h n khi có ng i ch i cùng, nh v y tr s ý th c c vai trò và t m quan tr ng c a vi c h p tác .

Cha m nên t n d ng m i c h i trong cu c s ng giúp tr ý th c c t m quan tr ng c a vi c h p tác.

39.2. GIÚP TR C M NH N C NI M VUI KHI H P TÁC

H p tác thành công có th khi n tr c m th y vui v và t tin, t ó thúc y tr ti p t c h p tác.

M t th y giáo khi gi ng t i bài "H p tác và c nh tranh" ã t ch c m t trò ch i nh . Trên bàn giáo viên t ba chai bia, m i chai ch a hai ng xu có kích th c nh h n mi ng bình m t chút và c bu c dây, u dây ngoài mi ng bình. Th y g i sáu h c sinh lên b c gi ng, chia thành ba nhóm, m i nhóm hai h c sinh. Nguyên t c c a trò ch i là m i h c sinh n m m t u dây, khi th y hô "b t u" thì s tính gi , n u kéo hai ng xu ra kh i mi ng chai trong vòng ba

giây s thành công.

Trò ch i b t u, ba nhóm h c sinh kéo dây nh ng k t qu không gi ng nhau

Nhóm 1: Khi th y v a hô b t u, hai ng i u mu n giành chi n th ng nên ra s c kéo, k t qu dây kéo b t, hai ng xu r i xu ng áy chai.

Nhóm 2: Hai h c sinh tuy không dùng s c nh nhóm 1 nh ng c ng u kéo ng xu ra kh i bình cùng lúc, k t q chai bia b nh c lên kh i m t bàn,

Nhóm 3: Là nhóm duy nh t hoàn thành nhi m v trong th i gian quy nh. Hai thành viên l n l t kéo ng xu ra kh i mi ng chai. Khi th y giáo h i t i sao hai em l i làm nh v y, m t thành viên áp: " ng xu ch nh h n mi ng bình m t chút, n u c hai cùng kéo ch c ch n s không thành công, vì v y em nh ng b n kéo ra tr c, sau ó em m i kéo, nh v y m i có th hoàn thành nhi m v trong th i gian quy nh".

H c sinh này ã nh n th c c ý ngh a th c s c a vi c h p tác, tin ch c r ng trong cu c s ng, h c sinh ó s c bi t chú ý t i vi c h p tác v i ng i khác.

39.3. GIÚPH C SINHH C CK N NG H PTÁC QUA CÁC TRÒ CH I T. PTH

Trong th c t , có r t nhi u trò ch i t p th giúp rèn luy n k n ng h p tác, th y cô giáo có th chia h c sinh thành nh ng nhóm nh , c n c theo nh ng quy t c nh t nh phân th ng b i. Trong quá trình ó, nh ng thành viên trong cùng m t nhóm c n ng tâm hi p l c, oàn k t và h p tác ch t ch m i có th giành c chi n th ng. Thành viên nào ích k , không quan tâm n ng i khác, không có tinh th n h p tác, thành viên ó ch c ch n s ph i n m tr i mùi v c a s cô n. Sau ó, tr có th s suy ngh và rút kinh nghi m, ng th i tìm m i cách hòa nh p v i t p th .

Ng i Nh t B n r t chú tr ng vi c b i d ng k n ng h p tác và ho t ng t p th cho tr . Trong các ho t ng giáo d c th ch t, chúng ta th ng b t g p

r t nhi u ho t ng t p th , r t ít khi th y xu t hi n các ho t ng cá nhân. Ngu i Nh t mu n thông qua nh ng trò choi t p th b i d ng k n ng h p tác cho tr ngay t khi còn nh . Ví d nh trò ch i "c u ng i", m i ng i t p trung x p thành hàng, cúi ng i khom l ng t o thành m t chi c c u. M t thành viên trong i b c trên l ng các thành viên còn l i, i n u bên kia và l i cúi ng i khom l ng tr thành m t ph n c a "chi c c u", c nh v y cho t i khi ch m ích. Trò ch i này òi h i tinh th n h p tác cao , ch khi m i thành viên trong nhóm u ng v ng, nh ng thành viên khác m i có th hoàn thành nhi m v , toàn i m i có c h i giành chi n th ng .

Nhi u b c ph huynh c m th y không n khi th y con b ng i khác gi m trên l ng, nh ng trên th c t, thông qua trò ch i này, tr ã h c c cách h p tác v i ng i khác m t cách có hi u qu .

39.4. C NH TRANH KHI H PTÁC, H PTÁC KHI C NH TRANH

H p tác và c nh tranh luôn t n t i song song. R t nhi u b c ph huynh ch chú tr ng giáo d c tr ph i d ng c m c nh tranh v i ng i khác, v i hi v ng con mình có th v t trên b n bè, Không th ph nh n, c nh tranh là ngu n s c m nh c bi t, không nh ng có th kích thích tính tích c c mà còn giúp nâng cao tinh th n ph n u. Tuy nhiên, c nh tranh n thu n không có giá tr, ch khi k t h p v i h p tác, nó m i phát huy tác d ng tích c c c a mình.

Thành tích h c t p c a Lâm không t t. Tháng v a qua, c u còn là thành viên có k t qu thi th p nh t l p. Qua quá trình quan sát k l ng, b c u ã i n k t lu n, nguyên nhân khi n Lâm không t c thành tích cao là do c u thi u tinh th n c nh tranh, không có ng l c nên m i d m chân t i ch , vì v y anh nói v i con: "Th t b i là m thành công, bây gi con ã ng cu i l p r i, không th lùi c n a, ch còn cách ti n lên thôi. B hi v ng con có th tìm m t i th c nh tranh và l y ó làm m c tiêu ph n u, nh v y thành tích c a con m i cao lên c".

Qua quá trình th o lu n, Lâm quy t nh l y c u b n có thành tích x p th 10

t d i lên làm m c tiêu ph n u. Nh ng kì thi sau ó, thành tích c a Lâm càng ngày càng cao úng nh nguy n v ng ban u c a b , v t qua hai m c tiêu c nh tranh v n lên. Tuy nhiên, m t v n m i l i n y sinh, Lâm không ti p t c ch i v i nh ng ng i b n ã b c u v t qua, b i c u cho r ng bây gi mình ã gi i, n u ch i v i nh ng b n kém h n s nh h ng t i h c t p. Khi g p ph i nh ng câu h i khó, c u c ng không mu n th o lu n chung, thành tích h c t p c ng theo ó mà gi m d n, Sau khi bi t chuy n, b ã nói v i c u: "C nh tranh là ng l c giúp con ng i ti n v phía tr c, nh ng h p tác c ng là y u t không th thi u. N u không có tinh th n h p tác, không oàn k t v i b n bè thì cu i cùng con s b b n bè cô l p". Lâm hi u c sai l m c a mình và b t u th o lu n bài chung v i các b n, k t qu là thành tích h c t p c a Lâm ngày càng ti n b và m i quan h b n bè c ng ngày càng t t h n .

B Lâm úng là m tông b tài ba, bi t l i d ng nh ng s vi c trong th c t giúp con ý th c c ý ngh a c a quá trình c nh tranh c ng nh t m quan tr ng c a vi c h p tác. Trong th c t , m t s b c cha m không làm c i u này, h ch nh n m nh vi c c nh tranh mà b qua nhi m v b i d ng k n ng h p tác. Thi u k n ng h p tác s nh h ng tr c ti p n t ng lai c a tr .

Cha m c n giáo d c nh ng k n ng c b n tr hình thành thói quen h p tác, c n cho tr c m nh n ni m vinh d c a thành công t p th , d y tr cách ki m soát hành vi, hi sinh l i ích cá nhân b o v l i ích t p th trong nh ng th i i m quan tr ng. N u tr không có ý th c h p tác thì s không th hình thành k n ng h p tác trong t ng lai.

Mách nh H p tác và c nh tranh luôn t n t i song song. Cha m nên d y tr ph i ng v ng khi c nh tranh, m b o c nh tranh công b ng. M c ích c a vi c c nh tranh chính là t c m c tiêu ch không ph i là ph nh n nh ng i th c nh tranh. Cha m nên nói v i tr, ch có th coi b n bè là nh ng i th c nh tranh trong h c t p, còn trong cu c s ng hàng ngày thì nên coi b n bè là nh ng i tác t t, tuy t i không nên i u tr c ti p v i nhau. Nên nh n m nh v i tr, vi c i u và coi b n bè nh k thù là suy ngh không úng n, c n k p th i i u ch nh.

40.THÓI QUEN XÃ GIAO

K n ng giao tiếp và môi quan h xã h i có nh h ng l n ên quá trình h c t p và s nghi p c a tr sau này, vì v y cha m c n chú ý b i d ng k n ng giao ti p cho tr ngay t khi còn nh . Dale Camegie ã t ng nói: " i v i m t ng i thành công, ki n th c chuyên môn ch chi m 15%, còn k n ng giao ti p chi m 85%. M i quan h hoà thu n, k n ng giao ti p t t là tiêu chu n quan tr ng ánh giá ng i thành công trong xã h i. M t ng i s ng trong xã h i không th không giao ti p v i ng i khác".

giao Ti p g m quan Tâm, l ng nghe, h p Tác Và chia s Tr ang tu i b t u ti p thu ki n th c, tìm hi u xã h i, khám phá m i quan h gi a ng i v i ng i nên r t c n k t giao v i nh ng tr cùng trang l a. N u tr khép mình, không mu n giao ti p v i ng i khác, không oàn k t v i b n bè thì không th thích ng c v i xã h i v n vô cùng ph c t p. Nh ng tr ng i v tâm lí nh cô l p, khép mình, c ch p, t k ... s nh h ng r t l n n quá trình h c t p và s nghi p c a tr .

M i a tr u mong mu n có nh ng ng i b n tâm u ý h p trong h c t p c ng nh trong cu c s ng, b i t b n bè, chúng c m nh n c s tin t ng, ng viên và khích l, t ó nh n th c c t m quan tr ng c a vi c giao l u v i ng i khác, h c c cách hi sinh l i ích c a b n thân vì t p th . Trong quá trình giáo d c, cha m nên chú ý h ng d n tr các k n ng giao ti p.

V y, chúng ta ph i làm gì b i d ng k n ng giao ti p cho tr?

40.1. TÍNH CÁCH T

Nh ng a tr vui v , ho t bát th ng c ng i khác yêu quý, vì v y mu n b i d ng k n ng giao ti p thì tr c tiên ng i l n c n giúp tr kh c ph c tâm lí t ti. T ti khi n tr c m th y cô c và hèn nhát, thi u t tin khi giao ti p, không dám i m t tr c ti p v i hi n th c và thách th c mà l a ch n cách ch y

tr n. e duy trì tính cách vui v, cha m nên khuy n khích tr phát hi n m t t t c a s v t, hi n tu ng, m i v n u nên ngh n m t tích c c, không nên quá bi quan m t ni m tin, ng th i giáo d c tr ph i t i c i khi g p ng i khác, tr c khi ra ngoài c n chu n b k càng, chú ý c ch hành ng, h c t p m t cách vui v và t nguy n... Nh ng y u t này s giúp tr t tin h n khi giao ti p v i b n bè và ng i khác.

M i ng i u có kinh nghi m, s thích và ni m dam mê riêng, yêu c u m i ng i u gi ng mình là i u không th . Cha m c n giúp tr nh n th c c i m khác bi t gi a tr v i ng i khác, ng th i h ng d n tr cách thích nghi v i hoàn c nh m i, t ki m soát hành vi c a b n thân, xây d ng m i quan h t t v i b n bè. Trong m i quan h b n bè, c n giáo d c tr không nên th ng xuyên làm phi n ng i khác, thay vào ó nên bi t giúp d b n bè, ng i thân và nh ng ng i xung quanh. N u tr c nuông chi u quá m c, khi n tr ng chúng s th ng xuyên làm phi n ng i khác, yêu c u ng i xung quanh ph i nghe theo mình, giúp mình chuy n này chuy n kia, thói quen này s khi n các h c sinh khác c m th y khó ch u và không k t giao v i tr n a. Hình thành cho tr m t tính cách t t là nhân t quy t nh t ng lai c a tr sau này, và i u này ph thu c nhi u vào y u t giáo d c gia ình.

40.2. THAM GIA HO T NG T P TH , PHÁT TRI N M I QUAN H

Cha m nên khuy n khích tr tham gia các ho t ng t p th có c h i ti p xúc v i môi tr ng t p th , t ng c ng m i quan h b n bè, giúp tr c m th y t tin h n khi giao ti p v i ng i khác. Trong các ho t ng t p th , cha m nên yêu c u tr ch m ch làm vi c, h n ch ch huy hay ra l nh cho ng i khác, b i n u không làm vi c mà ch ng ch huy thì r t d khi n ng i khác ph n c m và không mu n ti p t c k t giao. Bên c nh ó, c ng nên d y tr ph i tôn tr ng ng i khác, khi th y ng i xung quanh g p khó kh n nên ch ng h tr giúp , có nh v y tr m i tr thành ng i c m i ng i yêu quý và phát tri n c các m i quan h trong xã h i.

Cha m nên giáo d c tr , i v i nh ng ng i b n có thái 1 nh nh t, chúng ta không nên quá tâm suy ngh mà nên duy trì thái 1 c quan và giao ti p bình th ng, sau m t th i gian, m i quan h b n bè ch c ch n s có nh ng b c ti n áng k .

40.3. KHUY N KHÍCH TR A B N BÈ VÊ NHÀ

Cha m nên khuy n khích tr a b n bè v nhà ch i, ng th i giúp tr t n tình ti p ãi b n, nâng cao hình nh và a v c a tr trong m t b n bè, t ó phát tri n ph m vi xã giao c a tr . S nhi t tình c a cha m có tác d ng t ng c ng m i quan h b n bè c a tr . Ngoài ra, cha m còn có th m i con cháu hàng xóm xung quanh n nhà mình ch i, giúp tr c m th y t tin h n khi nói chuy n, góp ph n nâng cao k n ng giao ti p .

B c Kinh có m t ngôi tr ng t ng ti n hành ho t ng "c m tr i m t ngày", n i dung ho t ng là l a ch n nhà c a m t thành viên trong nhóm n m, sáu h c sinh làm a i m c m tr i t p th cho c nhóm cùng sinh ho t. Ho t ng này nh n c nhi u ph n h i tích c c, h c sinh r t thích thú, các b c ph huynh c ng r t vui v tham gia công tác t ch c. n nhà b n, m i a tr u c m th y hi u kì, tò mò và h ng thú v i m i v t và cách bài trí trong nhà. Tr s cùng nhau h c t p, ch i ùa, i ch , làm c m, th m chí còn c th nghi m c m giác "x p hàng ch i v sinh". Nh ng ho t ng t ng ch ng nh n gi n ó khi n tr c m th y vô cùng vui v và tho i mái, ng th i có tác d ng nâng cao k n ng giao ti p và t ng c ng m i quan h b n bè .

Cha m không nên can thi p quá sâu vào m i quan h b n bè c a tr, càng không nên quy nh chúng ch c k t giao v i m t vài ng i nh t nh mà nên ng ý cho tr k t giao v i nh ng ng i tu i khác nhau, có tính cách và s tr ng khác nhau. Ví d, khi k t giao v i nh ng ng i b n có s tr ng v h i h a hay âm nh c thì c ng ch ng khác nào tr ã tìm c m t ng i th y t t, n ng khi u và t ch t u có th c nâng cao, ph m vi k t giao c m r ng.

T mình giao ti p v i nhà hàng xóm c ng là m t cách giáo d c có hi u qu

và th c tê. Khi giao tiếp v i hàng xóm, tr t mình thế nghi m các ho t ng nh nói chuy n hàn huyên, h i th m, t ng quà... ó là c h i rèn luy n tuy t v i. N u nhà có khách, ng i l n c ng có th giao cho tr ph trách ti p ón, khi khách d t theo con tu i t ng ng v i tr , cha m hoàn toàn có th giao cho tr ph trách.

Cha m c n giúp tr hình thành quan ni m úng n v tình b n. Einstein nói: "Th t t p nh t trên th gian chính là nh ng ng i b n th c s v i tâm h n và trái tim ngay th ng".

40.4. D YTR K N NG GIAO TI P

Do th i i khác nhau, hi n nay tr r t coi tr ng cá tính. Mu n duy trì t t m t m i quan h c n ph i có k n ng. Cha m nên chú ý h ng d n tr m t s k n ng giao ti p c n thi t chúng có th k t giao và thi t l p m i quan h t t p v i ng i xung quanh. Các k n ng ó bao g m:

- D y tr nói chuy n l phép và c n tr ng, ví d nh "c m n", "t m bi t", "xin l i", "không sao", không nói t c ch i b y, không có nh ng hành ng thi u l phép...
  - Ch ng chào h i và nói chuy n v i b n bè.
- Khi giao ti p v i b n bè, c n khoan dung, không ch p nh t, không tính toán thi t h n.
  - Khi k t b n nên ch ng cho i mà không yêu c u ph i c báo áp l i.
- Không ng t l i ng i khác, l ng nghe m t cách nghiêm túc, không m t t p trung ho c ch chú tâm làm vi c c a mình mà quên m t chuy n c a ng i khác.
- Không bàn lu n hay nói x u sau l ng, không tùy ti n th m dò chuy n riêng t c a ng i khác .
  - i x chân thành, gi l i h a, không nói d i, l a g t.
- Không ùa c t, ch nh o ng i khác thu hút s chú ý, b i nh v y s khi n ng i khác ph n c m .
  - Trong m i quan h b n bè, c n phát hi n nh ng u i m và s tr ng c a

ng i khác, bi t khen ng i ch không nên ch khoe khoang v tài n ng c a b n thân mà không ý t i c m nh n c a ng i khác.

- Khi nói chuy n, c n l a ch n nh ng tài mà hai bên u h ng thú, không nên ch ch m chú nói m t mình mà không suy ngh n c m nh n c a ng i i di n.
  - Trong m i quan h b n bè, không nên dính dáng quá nhi u n v t ch t.
- D y tr cách h ng d n b n bè tham gia các ho t ng t p th ho c t t ch c các ho t ng t p th ti n hành th o lu n m t v n nào ó.

Mách nh Trình và k n ng giao ti p c a tr c th hi n qua cách ng x v i b n bè, th y cô, ng i xung quanh và các m i quan h xã h i. K n ng giao ti p t t không nh ng giúp ích cho tr trong h c t p, trong các m i quan h xã h i mà còn trong s nghi p sau này.

41.THÀNH TH T, BI T GI L I

Chi khi h c c cách làm ng i, tr m i có th h c t p, làm vi c và giao ti p t t. Nhà giáo Phùng Ân H ng (Trung Qu c) nói: "Ngu i l n c n d y tr nh ng gì? D y chúng cách làm ng i còn quan tr ng h n d y chúng ki n th c. C n h ng d n cách làm ng i, sau ó m i h ng d n cách nghiên c u". Cách làm ng i là cách i nhân x th , o c và thái ng x úng n. N u cha m không quan tâm t i v n o c, tr s r t d hình thành nh ng thói quen x u, nh h ng tr c ti p t i quá trình h c t p và cu c s ng .

gi l i h a là y u T quan Tr ng T o nên Thành công Benjamin Rudyerd nói: "Không ai bu c ph i tr thành ng i giàu có hay ng i n i ti ng, không ai bu c ph i tr thành ng i thông minh, nh ng ai c ng ph i tr thành ng i thành th t".

Thành th t là c s cho m i u i m c a con ng i. Trên th gi i, s l ng ng i có tài nhi u không m xu , nh ng nh ng ng i n i ti ng có áng tin c y không? Ch nh ng ng i thành th t và gi úng l i h a m i áng tin c y. Thành th t là ph m ch t áng quý nh t, càng thành th t càng d giành c ni m tin c a ng i khác. Thành th t là i u ki n c b n làm ng i, là tài s n quý giá nh t trong cu c s ng, giúp tr tr thành m t ng i chính tr c .

Chúng ta c n làm gì giáo d c tr v s chân thành?

41.1. LÀM G NG

Tr có gi l i h a hay không, có tr thành ng i áng tin c y c hay không, y u t quan tr ng nh t là s giáo d c trong gia ình. i v i hành vi nói nh ng không làm c a tr , ng i l n không nên v i vàng k t lu n ó là v n

o c nghiêm tr ng mà ánh p hay quát m ng, thay vào ó nên tìm hi u nguyên nhân, d n d n thuy t ph c giáo d c tr . N u cha m càng s m coi tr ng v n giáo d c o c, ng th i là t m g ng sáng cho tr noi theo thì

chúng s càng s m hình thành c nh ng phâm chât o c tôt.

T ng T là nhà t t ng n i ti ng Trung Qu c, ông r t coi tr ng giáo d c vi c gi ch tín. Có m t l n, v ông có vi c ph i ra ngoài, a con th y v y v i gào khóc òi i theo. Bà không mu n d t con i theo phi n ph c, mu n d nó nhà nên nói: "Con ngoan, ng khóc n a, m i m t lát, khi v s mua th t cho con n, c không?" a con nghe nói có th t n nên không òi i theo n a. V ông ch thu n mi ng nói d con, nh ng T ng T l i ghi nh l i h a ó,

Khi tr v, ng i v th y T ng T ang mài dao bèn ng c nhiên h i: "ông mài dao làm gì?" T ng T áp: "Gi t l n l y th t cho con n". V ông nói: "Tôi ch nói th d con thôi, ông không c n coi ó là th t!" T ng T gi i thích: "Tuy bà nói v y ch là d con, nh ng c ng c n bi t r ng con ch a ch c ã b l a. Chúng th ng coi l i c a cha m là chân lí, n u cha m nói mà không gi l i thì khi l n lên, chúng c ng s tr thành ng i không bi t gi l i h a". V ông nghe xong, ng ra chân lí nên ã cùng ch ng m l n l y th t n u cho con n,

Nh ng hành ng và suy ngh c a cha m có nh h ng r t l n n con cái. M t ngày n , a con c a T ng T v a ng ch a c bao lâu ã th c d y, không nói không r ng, ch c m cu n sách ch y nh bay ra kh i nhà. Khi tr v , v T ng T h i: "Mu n nh v y r i, con còn i âu?" a con áp: "M y ngày tr c, con có m n b n m t cu n sách, h a là hôm nay tr nh ng ban ngày quên m t. Bây gi tuy là ã mu n nh ng con ph i i tr , b ng không s tr thành ng i không gi ch tín". Nghe con nói, T ng T m m c i y mãn nguy n .

The ng ngày, dotro, cha moth ng tùy tino a ra loi hoa và i u kin, nhong sau ó loi không tho chin. Khi ó, troso com thoy vô cùng tho to ng và cho rong cha mothanh. Cha mokhông gio loi hoa, i xo không chân thành so loi no rot xo u và sâu so cho tro. Khi suy ngho ó bi u hi no ra bên ngoài qua vi co tro nói doi, lúc ó e rong ngo i lon không còn co hoi so a choa sai lomb co a mình.

Mu n tr i x chân thành v i ng i khác, cha m c n l y mình làm g ng, l y s chân thành b i d ng s chân thành, ó là o lí muôn i.

41.2. B T UT CHAM

Nhà chính tr ng i Anh - Ford là ng i luôn gi l i h a.

ng có c thói quen ó là nh s giáo d c t ng i cha.

Cha Ford là m t ông ch giàu có. Khi Ford còn nh, trong v n nhà có m t c n chòi hóng mát c , cha Ford mu n tháo d xây d ng c n chòi m i. Ford c ngh l và tr v nhà, v a úng lúc c n chòi c c tháo d . C u bé r t mu n quan sát quá trình tháo d c n chòi nên ã ngh cha cho phép mình tr v tr ng mu n h n kì h n vài ngày, Không ng , cha Ford nh t quy t không ng ý và yêu c u c u tr v tr ng úng h n, ng th i ng ý hoãn vi c tháo d c n chòi n kì ngh l n m sau .

Sau khi Ford tr v tr ng, cha c u l p t c ra l nh tháo d c n chòi c , xây d ng m t c n chòi m i thay th . Ai ng , Ford v n luôn ghi nh l i h a c a cha. Khi tr v nhà vào kì ngh l n m sau, nhìn th y c n chòi m i ã c hoàn thành, c u th t v ng nhìn cha nói: "Cha nói mà không gi l i". Cha Ford r t ng c nhiên khi nghe con nói, sau ó nghiêm túc nói: "Con trai, con sai r i. L i h a quan tr ng h n ti n b c".

Nói r i, ng i cha l p t c g i ng i n tháo d c n chòi, ng th i xây d ng l i m t c n chòi khác thay th , hoàn thành l i h a cho con trai quan sát quá trình tháo d và xây d ng c n chòi hóng mát.

Trong cu c s ng, không ít b c cha m th ng nói nh ng l i không úng s th t, ho c không th c hi n l i h a. Nh ng lúc nh v y, cha m nên h th p thân ph n và lòng t ái, thành th t nh n sai, nh v y m i có th giành c lòng tin c a tr .

M t bà m t ng k cho con nghe câu chuy n, n u nói d i thì m i s không ng ng dài ra. a con nghe câu chuy n và luôn tin t ng ó là s th t.

M t hôm, a tr l i nghe c câu chuy n này tr ng, sau khi tr v nhà ã nói v i m: "M i, sau này con s không bao gi nói d i!" Lúc này, bà m c m th y c n ph i gi i thích v i tr tính chân th c c a câu chuy n này nên nói v i con: "Con à, ó ch là m t câu chuy n c tích, th c t n u con nói d i, m i s

không dài ra mà ch c m th y l ng tâm c n r t mà thôi."

a con nghi ho c h i: "Nh v y có ph i chúng ta u có th nói d i không

Bà m bình t nh tr 1 i: " ng nhiên là không. M i ng i u nên nói th t, n u con nói d i s m t b n bè, i u này còn áng s h n m t chi c m i dài". Lúc này, a con m i hi u c ý ngh a th c s c a câu chuy n, truy n c tích ch là h c u nh ng không ph i là s 1 a d i, mà ch là dùng m t cách bi u t khác nói v i chúng ta r ng c n ph i s ng thành th t.

41.3. TIN T NG TR

Chúng ta th ng xuyên b t g p tr ng h p: Ng i l n yêu c u tr sau khi n c m ph i t h c 30 phút, nh ng cách 5 phút l i vào phòng ki m tra xem chúng có h c không; cha m nh tr i mua nh ng luôn s chúng l y ti n th a mua quà v t...

Nh ng hành ng này c a ng i l n càng khi n tr dùng cách nói d i i phó, còn cha m luôn ngh r ng, mình nghi ng là có c s . T i sao cha m l i không tin t ng con cái? Th c t , tin t ng và nghi ng có s khác bi t r t l n ,

Nhà giáo d c l i l c ng i Liên Xô c , Makarenko r t tin t ng con cái, ông tin r ng, lòng tin có th giúp hình thành thói quen thành th t tr .

M t l n, Makarenko yêu c u m t h c sinh tr c ó t ng có hành vi tr m c p i l y m t kho n ti n l n. Vì tr c ây ã t ng ph m l i nên h c sinh này luôn b nh ng h c sinh khác kì th, h u nh không ai mu n k t b n, vì v y c u r t mu n giành c ni m tin c a m i ng i.

Sau khi nh n c nhi m v c a Makarenko, h c sinh này không dám tin ó là s th t nên h i: "Hi u tr ng, n u em l y ti n nh ng m t i không tr l i, th y s x lí nh th nào?"

Makarenko bình t nh áp: "Không th nào, th y tin em là m t a tr thành th t, mau i i!" Khi l y ti n tr v, h c sinh n yêu c u ông m l i, ông l i g t i nói: "Em m r i là c!" Nói r i b ti n vào ng n kéo .

Sau ó, h c sinh n việt l i c m giác c a mình nh sau: "Khi câm trên tay t b n ch tuy n ng, tôi luôn ngh, n u có ng i t n công mình, dù ó là m i ng i hay nhi u h n th, tôi nh t nh s dùng m i cách, th m chí dùng c tính m ng hoàn thành nhi m v!"

Makarenko ã dùng lòng tin b i d ng cho h c sinh thói quen thành th c.

41.4. GIÁO D C TOÀN DI N

Làm cha m, ai c ng mu n con mình tr thành ng i thành th t và gi ch tín. Trên th c t, m t s tr nói m t ng làm m t n o, tr c m t nói th này, sau l ng l i làm th khác. Khi phát hi n nh ng hành vi này c a tr, ng i l n th ng r t t c gi n nên kh ng ng ng trách m ng hay giáo hu n, nh ng ph ng pháp này th ng xuyên ph n tác d ng.

a tr khi sinh ra u thích nói d i hay không gi ch tín, Không ph i m i c hình thành t nh ng nhu c u th c t, ví d nh nh ng hành vi này th ng mu n áp ng nhu c u n, u ng và vui ch i, mu n tránh b phê bình hay trách m ng... T góc Tâm lí h c, ý th c o c và hành vi c có m i quan 0 h m t thi t v i nhau, ý th c o c quy t nh hành vi c, hành vi c th hi n ý th c o c. Do trình nh n th c c a tr ch a theo k p "b c ti n" c a hành vi o c nên th ng xuyên có hi n t ng "nói m t ng làm a tr nh n th c c hành vi c a mình là sai, nh ng do m t n o". Không ít thi u ý chí, thi u kh n ng ki m ch nên không th ki m soát ng xuyên có bi u hi n nói không gi 1 i, hay nh n l i v i ng i khác nh ng không th c hi n.

Giáo d c tr là trách nhi m c a cha m . Khi tr nh n l i v i ng i khác, cha m nên c g ng khuy n khích và t o i u ki n cho tr hoàn thành l i h a, n u không th th c hi n l i h a thì c n chân thành xin l i và gi i thích lí do v i i ph ng. i u quan tr ng nh t là ph i giáo d c tr , tr c khi nh n l i ng i khác c n suy ngh th n tr ng, suy xét xem li u mình có kh n ng th c hi n hay không. N u kh n ng có h n, không nên tùy ti n nh n l i i ph ng tránh vi c nói

không gi 1 i.

ng nhiên, vi c giáo d c nên ti n hành ngay t khi tr còn nh và c n duy trì trong th i gian dài. Cha m mu n tr tr thành ng i gi ch tín thì nên yêu c u nghiêm kh c ngay t khi tr còn nh; khi tr ph m l i, nên d y chúng ph i d ng c m nh n sai, ch p nh n hình ph t, không nên gi u gi m. Cha m có th cùng tr th o lu n t m quan tr ng c a vi c gi ch tín, c cho tr nghe nh ng câu chuy n v lòng tin, k cho tr câu chuy n v cu c s ng và cách hành x c a các v nhân. i v i nh ng hành vi l a o trong xã h i, cha m nên có thái rõ ràng, ng th i giáo d c tr r ng, nh ng hành vi ó ch c ch n s b tr ng ph t. Nh v y, khi l n lên, tr s phân bi t c ph i trái và tr thành ng i quang minh chính i.

Khi giáo d c tr v lòng tin, ng i l n có th s d ng nh ng ví d ho c câu chuy n th c t giúp tr ý th c c t m quan tr ng c a vi c tr thành ng i gi ch tín: Hành ng không gi l i h a s gây ra h u qu gì, gi ch tín s t c thành công nh th nào...

Mách nh Tr có kh n ng b t ch c r t gi i, vì th r t d b nh h ng b i nh ng hành vi không lành m nh. N u cha m là ng i không gi l i h a, con cái s l p t c b t ch c. Ví d , n u cha m h a ch nh t s a tr i ch i công viên thì ph i th c hi n. N u lúc ó b t ng có vi c g p, chúng ta c n ánh giá t m quan tr ng c a công vi c. N u là vi c không quan tr ng, nên tuân th theo úng l i ã h a v i tr . N u ó là vi c quan tr ng không th trì hoãn, ng i l n c n gi i thích lí do và dành m t th i gian khác a tr i công viên nh ã h n. Có nh v y, chúng ta m i giành c ni m tin c a tr , sau khi l n lên, chúng m i tr thành ng i bi t gi l i h a.

42.KHOAN DUNG

Foley ã t ng nói: "M t ng i không mu n tha th cho ng i khác chính là không ch a l i thoát cho chính mình, b i m i ng i u có lúc m c l i và c n ng i khác tha th ". Khi ng i khác m c l i, ch c n h bi t th a nh n l i l m v i m t thái thành kh n và m t câu xin l i chân thành, thì chúng ta hãy bao dung mà tha th cho h . Trong cu c s ng, con ng i th ng vì nh ng chuy n v t vãnh, nh ng câu nói b t c n mà làm ng i khác c m th y không vui, vì th , chúng ta c n giáo d c tr ph i khoan dung, tha th cho ng i khác ngay t khi còn nh .

Ng i l n c n giáo d c tr , trong cu c s ng ng n ng i này, ng lãng phí th i gian vào nh ng vi c vô ích. Cu c s ng không thi u nh ng i u t t p, ch thi u nh ng t m lòng bi t c m nh n mà thôi. Khoan dung không nh ng khi n ng i khác vui v mà còn có tác d ng an i b n thân. Tuy nhiên, hi n nay có không ít thanh thi u niên theo ch ngh a cá nhân, l y mình làm trung tâm, x y ra chuy n gì c ng u suy ngh n l i ích c a mình tr c, sau ó m i xét n ng i khác. V i nh ng ng i ph m l i l m, chúng không bi t cách khoan dung tha th mà ý ghi nh c nh ng i u nh nh t nh t.

Các chuyên gia tâm lí Trung Qu c ã ti n hành m t nghiên c u ng u nhiên i v i h c sinh ti u h c và trung h c, trong ó có m t câu h i nh sau: "N u ng i b n mà em ghét g p khó kh n c n em giúp , gi s em hoàn toàn có kh n ng giúp b n, em có giúp ng i b n ó không?" K t qu thu c, t l h c sinh tr l i "s n sàng giúp d " c a các b c ti u h c, trung h c c s và trung h c ph thông l n l t là 59.8%, 41.7% và 37%. Nh v y, tuy r ng không ít h c sinh

có tinh th n s n sàng giúp ng i khác, nh ng i u áng nói là t l này gi m d n theo s tr ng thành c a tr. Ngoài ra, trong b n i u tra còn có m t câu h i: "Em có tha th cho nh ng ng i b n ã t ng b t n t hay làm mình b t n th ng không?" K t qu, ch có 29% h c sinh tr l i "S tha th ", 24% h c sinh tr l i "Khó có th tha th ho c nh t quy t không tha th ", s h c sinh còn l i tr l i "S tha th nh ng s không bao gi quên". K t qu i u tra cho chúng ta th y, s h c sinh ch ng m r ng t m lòng v tha th c s quá ít.

Cha m nên giúp tr ý th c c t m quan tr ng c a lòng khoan dung, c n cho tr bi t "khoan dung" không ch là m t chu n m c làm ng i mà còn là bi u hi n c a m t tâm h n lành m nh. Các nhà khoa h c ã ch ng minh, khoan dung có l i cho vi c kéo dài tu i th . Do ó, cha m nên hình thành cho tr thói quen khoan dung v i ng i khác ngay t khi còn nh .

V y, chúng ta ph i làm gì giáo d c tr v lòng khoan dung?

42.1. KHOAN DUNG V I TR

Trong cu c s ng, cha m không ch c n khoan dung v i ng i khác mà nên khoan dung c v i con cái, nh v y tr c th h c h i lòng khoan dung t chính cha m .

Ng i anh hùng dân t c c a Ân - Gandhi khi nh l i quá trình tr ng thành c a mình ã nói: "Chính lòng khoan dung cao th ng c a cha m ã c u r i linh h n tôi".

Gandhi c nhân dân n x ng t ng là "Thánh Gandhi". ng là lãnh o c a ng Qu c dân i h i Ân và Ch ngh a Dân t c Ân . ông c coi là v cha già c a nhân dân Ân và c ng là nhà lãnh o ki t xu t, nhà chính tr v i c a t n c này. Th t khó có th t ng t ng, khi còn nh , Gandhi r t thích làm n ng. C u bé Gandhi r t nh y c m v i nh ng v t xung quanh mình, có lòng t tr ng cao, n u b phê bình, c u s c m th y r t bu n và th t v ng. en tu i thi u niên, do tính hi u kì, Gandhi nghi n thu c lá. C u th ng xuyên l y tr m ti n c a gia ình mua thu c hút, càng ngày càng nghi n thu c n ng h n.

Sau ó, Gandhi t nh n th c c hành vi lây tr m tiên và hút thuộc th t áng chê trách nên không còn m t m i nào nhìn ng i khác. C u c m th y r t bu n bã, lo l ng, th m chí ã t ng có ý nh t sát.

Gandhi không ch u ng c s giày vò c a l ng tâm nên ã vi t l i toàn b quá trình tr t d c c a mình và a cho b . Nh ng t ng ng i cha s m ng và ánh con m t tr n nh i, nh ng không, b Gandhi không nh ng không trách c c u mà còn c m ng n r i n c m t, Gandhi là m t a tr r t hi u bi t, l i có hi u v i cha m , khi nhìn th y cha mình khóc, c u c m th y mình ã ph m ph i l i l m quá l n nên r t au lòng, sau ó ã h quy t tâm s a sai, b t u b c i trên con ng úng n .

Hành ng c a cha m nhi u lúc có th nh h ng n c cu c i tr, vì v y khi tr ph m l i, chúng ta không nên l p t c ánh m ng mà nên dùng trái tim khoan dung, giúp tr nh n th c và s a ch a l i l m.

42.2. SUY NGH GÓC KHÁC

Khi chúng ta làm t n th ng ng i khác, c ng chính là ã làm t n th ng chính mình, Khi chúng ta ném bùn v phía ng i khác, tr c tiên ta ã t làm b n bàn tay mình. Khi t ng hoa cho ng i khác, chúng ta là ng i u tiên c m nh n c h ng th m c a hoa. Nh ng câu nói quan tâm nh nhàng c ng gi ng nh vi c chúng ta x t n c hoa cho ng i khác, b n thân mình c ng c th m lây. Cha m nên giáo d c tr ph i bi t t mình vào v trí c a ng i khác suy ngh m i chuy n, không nên quá c oán.

ào Hành Tri là m t chuyên gia giáo d c n i ti ng c a Trung Qu c. Khi ông làm hi u tr ng c a m t tr ng chuyên ã x y ra m t chuy n nh sau: Khi ang i d o trong khuôn viên tr ng, ào Hành Tri nhìn th y m t h c sinh tên là V ng H u ang dùng bùn ném vào b n cùng l p. ông l p t c ng n c n hành vi c a h c sinh và yêu c u c u sau gi h c n phòng hi u tr ng.

Sau khi tan h c, V ng H u n phòng hi u tr ng, tr c ó c u ã chu n b s n tâm lí cho m t bu i giáo hu n kéo dài. Nh ng th y hi u tr ng b c n,

không nh ng không trách m ng mà còn l y m t viên k o a cho V ng H u, nói: "ây là ph n th ng cho vi c em ã n úng gi, còn th y ã n mu n". V ng H u r t ng c nhiên nhìn th y hi u tr ng. ào Hành Tri l i v i tay l y thêm m t viên k o a cho V ng H u, nói: "ây là ph n th ng cho em. Khi th y yêu c u em d ng tay, em ã nghe theo, i u ó ch ng minh em tôn tr ng th y, th y nên th ng cho em vì i u ó". V ng H u nh n l y viên k o, c u không th hi u n i t i sao th y hi u tr ng l i làm v y. ào Hành Tri nhìn V ng H u m m c i, ti p t c l y ra m t viên k o t vào tay V ng H u, nói: "Th y ã i u tra r i, s d em l y bùn ném b n nam ó là do b n ó không tuân th nguyên t c c a trò ch i, b t n t các b n n . Em dám ném b n, ch ng minh em là ng i ngay th ng, có d ng khí i u v i cái x u, hành vi ó áng c th ng". V ng H u nghe xong, v a ng c nhiên v a c m ng, nói: "Th a th y, em sai r i, th y hãy ph t em i . Em không nên dùng bùn ném ng i khác, ng i em ném không ph i ng i x , mà là b n h c c a em,"

Nghe V ng H u nói v y, ào Hành Tri m m c i mãn nguy n l y thêm m t viên k o n a t vào tay c u h c trò nh, nói: "Viên k o này là ph n th ng cho vi c em ã nh n ra l i l m c a mình. ây là viên k o cu i cùng, em có th ra vê!

Chính nh ng "viên k o tinh th n" ã giúp V ng H u t nh n ra sai l m c a mình và hi u c cách t mình vào v trí c a ng i khác suy ngh .

Trong quá trình giáo d c tr , ng i l n nên th ng xuyên t h i: "N u vào hoàn c nh ó, mình s làm gì? Ngh gì? Mình ph i làm gì tr nh n ra l i l m mà v n không quá th t v ng?" Có nh v y, tr m i h c c cách suy ngh t nh ng góc và v trí khác nhau, ó ch ng ph i là cách có hi u qu nh t b i d ng lòng khoan dung cho tr hay sao?

Ng i l n nên khuy n khích tr ti p xúc v i nh ng ng i có tín ng ng tôn giáo, dân t c, v n hóa, gi i tính và n ng l c khác nhau. B i i u này có l i cho vi c tr h c cách giao l u v i nh ng i t ng khác nhau, i x chân thành, tôn tr ng nguyên t c, c nh tranh công b ng.

Mách nh Khoan dung, i v i ng i khác hay i v i b n thân u là m t

thang thu c b t nhiên mi n phí. Khoan dung không ch có l i cho vi c phát tri n tâm lí lành m nh mà còn có tác d ng c ng c tình h u ngh, giúp gia ình hòa thu n, s nghi p thành công. M t ng i khi bi t cách tha th cho ng i khác thì s càng ti n g n h n n thành công. Cha m nên nói v i tr, trong cu c s ng, chúng ta c n ph i dùng m t trái tim khoan dung i x v i ng i khác, có nh v y cu c s ng m i tr nên t t p h n.

43.K N NGT CH I

Nh ng ng i dám nói "không" th ng là ng i bi t suy ngh. Không suy ngh, con ng i s không th ánh giá m i v n m t cách chính xác. M i ng i nên hình thành thói quen suy ngh ngay t khi còn nh, ng th i th ng xuyên t nh c nh b n thân "suy tr c tính sau", ng làm r i m i quay u l i suy ngh. Nh ng ng i dám nói "không" là nh ng ng i có chính ki n riêng c a mình, ch khi có nh ng suy ngh khác v i m i ng i thì m i dám nói "không".

d y Tr cách nói "không"

ông là m t c u bé hi n lành, tính tình ôn hòa, tr ng hay nhà u c m i ng i quý m n. C u không bao gi t ch i yêu c u c a b n bè, dù ó là yêu c u l n hay nh . M t bu i chi u, c u m v chu n b làm bài t p v nhà thì m t ng i b n cùng l p g i i á bóng. Bài t p ngày hôm ó r t nhi u, ông v n mu n t ch i nh ng l i không dám nói, ành mi n c ng tham gia tr n bóng á, mãi n t i m i tr v nhà. Sau khi n c m, c u v i vàng ng i vào bàn làm bài t p, mãi n m i hai gi êm m i hoàn thành. Ngày hôm sau, khi tr v bài t p, ph n bài làm có r t nhi u l i sai, ông b cô giáo phê bình. ông không dám nói "không" v i ng i khác nên m i d n t i h u qu nghiêm tr ng nh v y.

M t ng i b n thân c a ông ánh nhau v i ng i khác và b thua, m y b n nam trong l p không nh n c nên t ch c l p h i i tr thù và r ông cùng tham gia. ông là cán b l p, c u bi t rõ hành vi ó là sai trái, nh ng s các b n nói mình là "nhát gan", "th " nên mi n c ng tham gia, k t qu b th y giáo phê bình m t tr n nên thân.

Có nhi u ng i cho r ng, hai câu chuy n trên không liên quan gì n nhau, kì th c chúng u xu t phát t m t nguyên nhân: S i l p gi a phán oán c a lí trí và hành ng m t cách mù quáng, lúc c n nói "không" thì không dám nói, khi n nh ng v n v n r t n gi n tr nên vô cùng ph c t p. Cha m nên d y tr ph i có thái rõ ràng tr c m i s v t, s vi c, khi c n t ch i nên d ng

c m nói "không". Tr có th t ch i các hành vi nh h ng n k ho ch chung $_{?}$ gây t n h i t i l i ích cá nhân, gây tr ng i t i tr t t xã h i, vi c làm này th hi n chúng $\tilde{a}$ có b n l nh i m t v i xã h i ph c t p sau này.

43.1. D YTR CÁCH NÓI "KHÔNG"

Các chuyên gia Tâm lí h c cho r ng, giáo d c là quá trình giúp tr s a ch a khuy t i m. Cha m nên ch u trách nhi m v i l i nói và hành vi c a b n thân, tr thành t m g ong cho con tr noi theo. N u cha m không ki m ch các hành vi không úng n c a tr , không nõ nói "không" v i con thì quá trình giáo d c ó hoàn toàn không có hi u qu . M i a tr u có tính cách riêng, vì v y nh ng v n chúng g p ph i c ng r t khác nhau, nh ng m t c n h n ch c ng khác nhau. Khi t ch i tr , chúng ta c n tuân th theo nh ng nguyên t c sau:

a. d y tr tr c khi làm vi c c n a ra quy nh c th Quy t c chính là y u t quan tr ng có th ràng bu c tr .

Cha m mu n d y tr ch u trách nhi m v i hành vi c a mình thì c n ph i t ra nh ng quy t c phù h p v i l a tu i và tính cách c a chúng. Cha m nên n m c m i thói quen c a tr , c n c theo nh ng hành vi không t t t ra nh ng quy nh ràng bu c, ví d nh nh ng quy nh liên quan n các ho t ng nh n com, xem tivi, làm bài t p v nhà, mua choi... nh ng quy nh có th i vào th c ti n, ng i l n có th cho tr tham gia vào quá trình l p quy t c, i u này th hi n ng i l n tôn tr ng quy t nh c a tr , có l i cho vi c tr th c hi n quy nh sau này.

b. d y tr cách chuy n i s chú ý Khi n tu i i h c, th i gian tr tr ng nhi u h n th i gian nhà, thích ch i và h c cùng b n bè là i u r t t nhiên. Tuy nhiên, không ph i ng i b n nào c ng là b n t t, n u tr k t b n v i nh ng h c sinh không có thói quen h c t p t t, chúng ta ph i x lí nh th nào? Ví d , nh ng ng i b n thích lên m ng ch i b i, thích tr n h c, th ng xuyên r rê ng i khác làm nh ng hành vi không ng n, lúc ó, n u tr không dám t ch i s r t d nhi m nh ng thói quen x u. Th ng ngày, cha m nên yêu c u tr

làm nh ng vi c có ý ngh a, khi g p ph i nh ng vân ê t ng t có thê s d ng chúng làm "ph ng án d phòng", ví d khi b n r i ch i i n t, tr có th nói "Hôm nay th i ti t p nh v y, hay là chúng ta n ngo i ô i d o i, th di u c ng c, t th y th vui h n".

c. d y tr cách t ch i Khi tr a ra nh ng yêu c u không h p lí ho c làm nh ng hành vi không úng v i quy nh, ng i l n nên m nh d n t ch i và gi i thích rõ lí do, không nên tùy ti n l a g t tr, Ví d, khi tr mu n mua ch i, cha m th ng nói "t quá, m kh ng mua c", nh ng th c t kh ng ph i nh v y.

Th c ra, cha m có th nói th t v i tr, có nhi u ch i không có ngh a là vui v, mua còn ph i suy ngh n vi c có áng mua hay không. S th ng th n c a ng i l n c ng góp ph n hình thành cho tr thói quen tiêu dùng h p lí. N u trong cu c s ng sau này, tr g p ph i nh ng v n t ng t, chúng c ng có th a ra nh ng lí do h p lí t ch i, gi i quy t v n m t cách th u áo,

d. Khi t ch i c n kiên quy t n cùng Cha m c n nói v i tr , i u quan tr ng nh t trong vi c t ch i m t chuy n gì ó, chính là kiên quy t. M t s b c ph huynh c m th y r t khó x b i khi t ch i tr , h không th kiên quy t n cùng. Th c ra, cha m có th c nh cáo nh ng hành vi n v c a tr , không ý n vi c tr khóc lóc van xin th hi n quy t tâm và thái rõ ràng, th m chí có th yêu c u tr n m t n i nào ó yên t nh t suy ngh m i phút. Tóm l i, cha m mu n t ch i c n kiên quy t n cùng, có nh v y tr m i h c c k n ng này t cha m .

Mách nh Hi n nay, r t nhi u tr mu n gì c n y, ng i l n s làm chúng c m th y t i thân nên c g ng áp ng m i yêu c u c a tr . Tuy nhiên, n u mu n t t cho tr , cha m nên d ng c m nói "không" tr c nh ng yêu c u không h p lí. Không bao gi t ch i ho c không n t ch i là bi u hi n c a s y u u i, nh ng a tr nh v y r t d b xã h i ào th i.

44.GIÚP NG I KHÁC

Giúp ng i khác c ng gi ng nh vi c chia "k o" cho m i ng i v y, b n thân c ng c m nh n c v ng t c a h nh phúc. Th c ra, ni m vui và h nh phúc gi ng nh ánh sáng m t tr i, có m t kh p n i. M t ng i b t k trong hoàn c nh khó kh n n âu, ch c n trong lòng lu n có tinh th n chia s v i ng i khác thì ni m vui và h nh phúc ch c ch n s n, cu c s ng ch c ch n s tr nên t t p h n.

giúp ng i khác là h nh phúc, là ni m Vui, là kho báu quý giá nh T Ni m vui l n nh t trong cu c i chính là nhi t tình, c g ng h t s c giúp m i ng i xung quanh. Giúp ng i khác là ngu n g c c a ni m vui, chúng ta không ch em n ni m vui cho ng i khác mà còn gi l i m t ph n h nh phúc cho riêng mình. Giúp ng i khác c ng gi ng nh vi c truy n tay nhau cây g y ti p s c, b n a cho ng i khác, ng i khác l i ti p t c truy n cho nhi u ng i khác n a, nh v y ni m vui s c truy n n r t nhi u ng i. Cha m nên d y tr lúc nào c ng ph i bi t suy ngh cho ng i khác, th ng xuyên quan tâm giúp b n bè, có nh v y cu c s ng m i tr nên t t p h n, quãng ng i còn l i s tr nên b ng ph ng h n.

44.1. QUA QUÁ TRÌNH GIÚP NG I KHÁC, TR NGÀY CÀNG TIÉN B

N u em v t ch t tài s n c a mình chia cho ng i khác, b n thân s m t i ít nhi u. Ki n th c và k n ng không nh v y, khi em ki n th c và k n ng c a mình chia s v i ng i khác, chúng ta s ngày càng ti n b , b i ki n th c và k n ng s không ng ng c c ng c , t ng c ng và nâng cao. Vì v y, cha m nên ng viên tr tích c c giúp ng i khác ngày càng ti n b h n .

B c a L có yêu c u r t cao v i con cái, nh ng thành tích môn ti ng Anh c a L l i không c lí t ng, vì v y b yêu c u sau m i bu i h c ti ng Anh,

L ph i h c thu c lòng và n m c ý ngh a c a tất c t m i và các câu ã h c, không c phép h i th y cô, b n bè hay ng i thân. L ng ý, nh ng không th th c hi n theo úng l i cha d n. M i khi c bài khóa, L còn r t nhi u ch không hi u. Th y th i i m b ki m tra bài t p ã n, L r t lo l ng, c m cu n v bài t p n tìm ng i b n thân cùng l p tên là Oanh nh giúp .

Th c ra trình ti ng Anh c a Oanh c ng không gi i l m, khi nghe l i ngh giúp c a L , Oanh c m th y r t khó x . Th y v y, m Oanh khuy n khích con: "Con c c g ng h t s c th h ng d n b n xem sao, L là b n thân nh t c a con mà. Câu nào không hi u, các con có th tra c u tài li u, khi g p t m i có th m v ghi ra xem l i, sau ó t t d ch là c thôi". D i s khuy n khích c a m , Oanh b t u nghiên c u tài li u, m v h c l i ki n th c h ng d n L . M t th i gian sau, L ã ti n b rõ r t.

M t hôm, L t i c i n nhà Oanh, nói: "Hôm qua b mình h i n nh ng câu mình không hi u tr c ó, mình u tr l i úng, b còn khen ng i mình n a". Oanh c m th y r t t hào, m c ng khen ng i Oanh.

Thành tích c a Oanh tuy không cao, nh ng d i s khuy n khích và ng viên c a m, Oanh ã tích c c giúp b n. Khi giúp ng i khác, Oanh không nh ng c m th y vui mà thành tích h c t p c a em c ng c c i thi n rõ r t. H c kì sau ó, Oanh c bình xét là h c sinh g ng m u.

Cha m nên khuy n khích tr giúp ng i khác, qua quá trình ó, tr s càng ti n b và tr ng thành h n.

44.2. HÌNH THÀNH CHO TR THỚI QUEN GIÚP VÀ QUAN TÂM T I NG I KHÁC

Trong cu c s ng, cha m nên giúp tr hi u c nh ng khó kh n trong công vi c và cu c s ng, cho phép tr chia s khó kh n v i mình. Nh v y, tr không ch c m nh n c tình yêu c a cha m mà còn h c c cách quan tâm, ch m sóc ng i khác .

Hi n nay, trong r t nhi u gia ình, khi cha m tr v nhà sau m t ngày làm

vi c m t nh c, tr t giác mu n chia s m t chút công vi c nhà nh ng l i b g t i: " e ó m làm, con i h c bài i. H c gi i là ã giúp cha m nhi u l m r i." Th c ra, cha m làm nh v y m t m t là th hi n tình th ng vô b b n v i con tr , nh ng m t khác l i khi n tr hình thành tâm lí h ng th , không có ngh a v và trách nhi m gì v i gia ình nh ng v n mong mu n c h ng quy n l i. N u suy ngh này không k p th i c lo i b , tr r t d tr thành ng i ích k , lãnh m và không bi t quan tâm n ng i khác.

44,3, T O CHO TR MÔI TR NG S NG HÒA THU N VÀ THO I MÁI

Duy trì m i quan h hàng xóm hòa thu n r t quan tr ng i v i tr . Hi n nay, chúng ta u s ng trong nh ng c n nhà riêng bi t, hàng xóm xung quanh th ng không quan h m t thi t v i nhau, i u này r t không có l i cho quá trình tr ng thành c a tr . Cha m nên t o m i c h i cho tr c ti p xúc v i hàng xóm xung quanh, giao ti p và k t b n v i nh ng a tr g n ó .

Cha m nên d n tr c n b t u t nh ng i u nh nh t nh t, b i d ng thói quen quan tâm t i ng i khác, Ví d , khi i xe b ýt và nhìn th y ng i già, ng i tàn t t, ph n có thai ho c ng i d t theo con nh thì nên ch ng nh ng ch ; khi i mua , n u y c a c n chú ý xem phía sau có ng i không, n u có ng i phía sau c n chú ý gi c a cho n khi ng i ó i qua an toàn r i m i buông tay; khi i thang cu n nên ng g n sang bên ph i, không nên c n tr nh ng ng i có vi c g p v t lên; khi i xem phim trong r p không nên n mu n, khi xem không nên phát ra âm thanh kh i nh h ng t i ng i khác; khi n nh ng n i c ng c ng nên c x v n minh l ch s , không v t v hoa qu , gi y hay k o cao su b a bãi.

Mu n tr tr thành ng i s n sàng giúp ng i khác, chúng ta không nên v i vàng. Ch c n các b c ph huynh chú ý n t ng hành ng nh, kiên trì không m t m i, thì nh t nh s thành công.

Mách nh Mu n b i d ng cho tr thành ng i s n sàng giúp ng i khác,

cha m c n giúp tr ý th c c vi c giúp ng i khác c ng là giúp chính mình. N u m t ng i th t lòng quan tâm, c g ng h t s c giúp ng i khác, thì ng i ó s tr nên cao th ng h n, cu c s ng s tr nên t t p h n.

45.L PHÉP

M t ng $\,$ i biết cách $\,$ c $\,$ x $\,$ v $\,$ i ng $\,$ i khác $\,$ s $\,$ có $\,$ s $\,$ c thu hút riêng. Vê $\,$ v $\,$ bê ngoài, $\,$ l phép là m $\,$ t bi $\,$ u hi $\,$ n ho $\,$ c $\,$ m $\,$ t hình th $\,$ c giao ti $\,$ p, $\,$ V $\,$ b $\,$ n $\,$ ch $\,$ t, $\,$ l phép là m $\,$ t bi $\,$ u hi $\,$ n $\,$ c $\,$ a tu $\,$ d $\,$ ng $\,$ o $\,$ c. $\,$ L phép $\,$ c $\,$ n xu $\,$ t phát $\,$ t $\,$ m lòng chân thành $\,$ ch không nên $\,$ ch $\,$ là $\,$ gi $\,$ t $\,$ o $\,$ ngoài.

l phép là T m g ng ph n chi u s Tu d ng o c c a m i ng i L phép là c s c a vi c x lí t t các m i quan h xã h i. M i quan h h p tác gi a ng i v i ng i th ng b t u t vi c i x l phép úng m c v i ng i khác. Hành vi úng m c, h p l ngh a giúp chúng ta d k t b n, d tìm công vi c. M t tri t gia t ng nói: "Phàm là nh ng ng i thông minh và có l thì u khiêm t n c n tr ng, không ra v ta ây hay khoe khoang quá . H u dùng vi c làm c th ch không ph i l i nói th hi n ph m ch t o c c a mình".

Nh ng a tr có giáo d c u i x l v i ng i khác và th ng c m i ng i quý m n. Làm th nào d y tr cách i x l phép v i ng i khác? Các b c ph huynh có th b t u t nh ng i m sau:

45.1. LÀM G NG CHO CON

Hành vi hàng ngày c a cha m là cách giáo d c sinh ng, tr c ti p và có hi u qu nh t. Cha m có th t n d ng lúc nhà có khách d y tr cách i x l v i ng i khác, ng th i dùng hành ng và l i nói làm g ng cho tr noi theo .

Hoa n m nay b y tu i. M t hôm, nhà có khách, nh ng khi nói chuy n v i khách, Hoa ã quên không n nói l phép. Khi phát hi n con mình không n nói m t cách l , m Hoa không m ng con tr c m t khách, b i ch bi t m ng m và trách c ch khi n t o thành tâm lí ph n kháng, h n n a cách c x ó c ng không m y l ch s . Sau khi khách ra v , m g i Hoa n bên, nh nhàng nh c nh : "Hoa, hôm nay chú t ng con quà, con có thích không?" Hoa l p t c tr l i:

"D, thích ." M nói ti p: "Khi nói chuy n v i chú, con nói ch a l phép, nh v y là không úng, con nên nói 'Con c m on chú', con th y có úng không?" Hoa hi u ra, tr l i: "D, con xin l i m, con quên m t, l n sau con s chú ý . L n sau khi g p chú, con s nói c m n, c không?" M m m c i mãn nguy n.

M t ví d khác, m t bà m phát hi n a con trai b n tu i c a mình khi nh n c quà c a ng i khác ã không dùng l i l l phép, M t hôm, khi nh n c quà c a m t v khách, m m m c i nói: " ng, con quên m t nói v i chú i u gì ph i không?" ng b n tu i không th hi u c mình c n nói gì. Lúc ó, bà m nói v i khách: "C m n chú ã t ng quà cho ng, tôi thay cháu c m n chú nhé!" ng nghe m nói v y, m i ý th c c mình c n c m n chú bèn nói: "Con c m n chú!"

45.2. C MTR NÓIT C, CH IB Y

Tr nói t c ch i b y, nguyên nhân ch y u là do nh h ng t môi tr ng. Mu n tr tr thành ng i n nói l , v n minh l ch s thì môi tr ng s ng óng vai trò vô cùng quan tr ng .

D ng m i h c l p 1, nh ng khi m i vào l p, c u ã luôn mi ng nói t c ch i b y, th ng xuyên b t n t các b n n , th m chí không tôn tr ng các n giáo viên. Cô giáo ch nhi m liên h v i m c a D ng, ai ng m c u còn l n ti ng m ng c cô giáo và cho bi t th ng ngày D ng c ng n nói và i x v i m nh v y. Cô giáo ch nhi m quy t tâm s a i thói quen x u này c a D ng, nh ng r t lâu mà không có hi u qu . M t bu i sáng, cô giáo ch nhi m n nhà D ng th m h i, cha c u là ng i ti p ón. Cô giáo h i m D ng âu, không ng cha c u nói: "M y gi này v n còn n m n ra trên gi ng, ng tr ng m t ch lên cô ". Cô giáo nghe xong, l p t c hi u ra t i sao D ng l i c x thi u l , hay nói t c ch i b y nh v y .

C b và m u c x thi u v n hóa nh v y, thì a con sao có th h c c cách c x l ? Cô giáo ch nhi m ã nghiêm kh c góp ý v i b m c a

D ng. Sau ó, b và D ng u ý th c c hành vi c a mình là không úng và c g ng s a i thói quen nói t c ch i b y, d n h c cách tôn tr ng ng i khác. Khi ng i cha s a c t t nói t c, D ng t nhiên s b c thói quen ch i b y, tr thành ng i bi t c x l phép.

Cha m nên l y mình làm g ng, c x m t cách l , không nói t c ch i b y, nói chuy n nh nhàng, th ng xuyên s d ng nh ng câu nói l phép, giúp tr hình thành thói quen c x l , n nói l phép ngay t khi còn nh .

45.3. D Y TR CÁC NGUYÊN T C cu x THÔNG TH NG

a. V b ngoài D y tr ph i gi v sinh c th nh : Ph i r a m t và r a tay s ch s , móng tay móng chân c t t a g n gàng, ánh r ng th ng xuyên, sau khi n ph i súc mi ng s ch s , gi v sinh r ng mi ng, qu n áo g n gàng và phù h p v i hoàn c nh...

b. hành vi c ch D y tr ph i có hành vi, c ch v n minh l ch s , ng th ng không ng nghiêng, hành ng g n gàng, ng ng i v ng ch c. Dáng ng cao th ng, n ng c m vai, gót chân x p thành hình ch V, dáng i ng n, t c v a ph i,..

Khi nói chuy n v i ng i khác có th m m c i nh nhàng; không nên tùy ti n c y r ng, ngoáy tai, ngoáy m i, gãi ng a tr c m t ng i khác.

c. n nói l D y tr ph i s d ng l i l l , ví d : "Xin chào", "C m n", "M i...", "Xin l i!", "Không sao!"... Yêu c u tr khi giao ti p v i ng i khác c n chân thành, quan tâm, dùng t v n minh l ch s , không nên l p b p, vòng vo .

Khi d y tr cách c x l , cha m nh t nh ph i c ng r n, c ng quy t, c n nh c i nh c l i nhi u l n, kiên nh n d y d . ng th i, cha m còn c n nói v i tr , n u x y ra tình hu ng hi u l m, không c phép m t bình t nh mà dùng t ng không v n minh, n nói không l , c n có thái khoan dung v i ng i khác .

Mách nh Khi phát hi n con s d ng l i l không l v i ng i khác, cha

m không nên l p t c ép bu c tr , b i nhiều ví d th c tê ã ch ng minh nêu b ng i l n ép bu c, tr s có tâm lí ph n kháng. Nh ng lúc nh v y, cha m nên h ng d n tr , giúp tr t mình vào nh ng v trí khác nhau suy ngh cho th u áo.

46.TÔN TR NG NG I KHÁC

Muôn c ng i khác tôn tr ng thì cân ph i biết tôn tr ng ng i khác. Tuy nhiên, trong cu c s ng, nhi u ng i không th th c hi n c nguyên t c này, c bi t là i t ng mà n ng l c nh n th c ch a hoàn thi n nh tr nh. Cha m nên giáo d c tr cách tôn tr ng ng i khác, giúp tr hi u c r ng, tôn tr ng ng i khác không ch là m t thói quen t t mà còn là m t ph m ch t o c cao quý.

T n Tr ng ng i khác là bi u hi n c a ng x V n minh, l ch s Hi n nay, các b c ph huynh nhi u lúc vô tâm mà buông nh ng l i than vãn v các b c b trên, th y cô giáo... ngay tr c m t tr . i u này d khi n tr hình thành nên tâm lí "không tôn tr ng ng i khác", hai ch "kính tr ng" d n tr nên xa l i v i tr .

Mu n kh c ph c tình tr ng này, chúng ta có th áp d ng m t trong nh ng cách d i ây:

46.1. MUÓN TR TÔN TR NG NG I KHÁC, CHA M PH I L Y MÌNH LÀM G NG

Nh ng a tr có lòng t tr ng u bi t cách tôn tr ng b n thân c ng nh bi t làm th nào duy trì lòng t tr ng. Nh ng a tr bi t tôn tr ng ng i khác th ng quan tâm t i c m nh n c a ng i xung quanh, vì v y tr c tiên cha m nên tôn tr ng con mình và tr thành t m g ng sáng cho con noi theo, t ó giáo d c tr cách tôn tr ng ng i khác.

Nhà Giáo d c n i ti ng ng i Anh - Spencer ã t ng nói: "Dã man sinh ra dã man, nhân ái sinh ra nhân ái, ó là chân lí muôn i. B n không t n tr ng tr, tr s tr thành ng i không bi t tôn tr ng ng i khác. Nên i x v i chúng nh nh ng ng i b n, ó là cách giáo d c h u hi u nh t". Ch khi cha m tôn tr ng tr, tr m i tr thành ng i bi t tôn tr ng ng i khác.

Trong m t gia ình ng i c n , môi khi nh con giúp mình làm vi c gì ó, ng i m u nói: "Con giúp m làm.... c không?". T tr c n nay, ng i m ch a bao gi dùng l i l ép bu c hay ra l nh yêu c u con làm gì. M i khi con hoàn thành công vi c, cha m luôn nói: "C m n con!" B t k có chuy n gì, cha m c ng u th ng l ng v i tr , ví d : Khi hai cha con cùng xem tivi, n u cha mu n chuy n kênh thì u nói v i con: "Mark, chúng ta xem kênh khác c không?"

Vào ngày l giáng sinh, b Mark mua t ng c u m t b ch i golf. M t hôm, m t ng i b n c a b n nhà ch i, ng i b mu n ch i golf cùng b n nên h i con: "Mark, b có th m n b golf c a con ch i m t lát không?" ông cho r ng ã là quà t ng cho con thì nó thu c quy n s h u c a con, b t k là ai, k c cha m n u mu n s d ng u ph i h i m n, và ph i c chúng ng ý m i có th s d ng. Cách giáo d c này ã giúp Mark tr thành m t a tr l phép và c x r t l .

Cha m nên bi t cách tôn tr ng con cái và tôn tr ng l n nhau, b i có nh v y, tr m i h c c nh ng thói quen t t ngay trong môi tr ng chúng ti p xúc hàng ngày.

46.2. M N GIÁO D C TR BIÉT TÔN TR NG NG I KHÁC, C N S D NG PH NG PHÁP THÍCH H P

Không ít tr ngay t nh ã t ra ích k, t coi mình là trung tâm, nguyên nhân là do chúng còn nh, ch a ý th c c vi c ph i quan tâm n nh ng vi c xung quanh mình.

M thôm, anh Mike m i m t ng i b n thân n nhà hàng dùng c m và d n theo m y a con t m 10 tu i c a mình. Khi v a n c m xong, m y a tr ã không th kiên nh n ng i ti p nên òi v nhà tr c, anh Mike th y v y bèn ng m ra hi u và t thái không b ng lòng. Sau khi tr v nhà, anh nói v i các con: "Gia ình chúng ta có khách, các con c ng là ch nhân, ch nhân ra v tr c khách là m t hành ng r t b t l ch s". Nh ng a con nghe xong l i cha d y

thì c m thây rất có lôi về hành vi thiêu l ch s v a rôi c a mình. T ó về sau, m i khi nhà có khách, chúng u c g ng làm tròn vai trò c a ch nhà.

Mu n d y tr cách tôn tr ng ng i khác, cha m nên t n d ng nh ng chuy n nh ngay trong cu c s ng hàng ngày h ng d n tr , ví d : D y tr ch ng chào h i th y cô và b n bè khi n tr ng, khi g p ng i quen c n chào h i l phép, khi mu n nh ng i khác giúp c n n nói l ... Ngoài ra, cha m còn có th nói v tính cách và u i m c a nh ng ng i b n cho tr nghe, khuy n khích tr noi theo nh ng u i m ó. c bi t, cha m c n d y tr ph i khiêm t n nh ng nh n, không c kiêu ng o t mãn, không l y i m m nh c a mình so sánh v i i m y u c a ng i khác, i x úng m c v i khuy t i m c a ng i xung quanh, c n giúp tr hi u r ng trên i không có ng i nào là th p toàn th p m , hoàn toàn không có khuy t i m .

Trong các ho t ng giao ti p hàng ngày nh nói chuyên, h c t p hay làm vi c, tr th ng ch a bi t suy ngh n c m giác c a ng i khác, ví d : Vô t t bi t danh cho cô giáo và b n bè, khi b n bè g p khó kh n thì ng bên c nh trêu ch c, th y ng i khác khúc m c thì c m th y vui v , trên l p th y b n tr l i sai thì c i nh o, không h i ý ki n ã l y c a ng i khác, không nghiêm túc l ng nghe ý ki n c a ng i khác... Nh ng hành vi nh v y có th do tr hi u kì, có th do chúng mu n ùa c t, có tr ng h p l i do hùa theo ám ông m t cách mù quáng, nh ng b t k là do nguyên nhân gì, n u hành vi này ti p t c duy trì trong th i gian dài thì ch c ch n s nh h ng n tình b n, s oàn k t gi a các thành viên trong l p, h n n a còn khi n tr m t i khái ni m v hai ch "tôn tr ng" khi i x v i ng i khác .

Vì v y, các b c ph huynh c n h t s c chú ý. Chúng ta có th s d ng các bi n pháp nh làm g ng, l y ví d th c t giáo d c, giúp tr hi u c c m giác khi không c ng i khác tôn tr ng, khi n tr ý th c c r ng, nh ng a tr có giáo d c ph i bi t ng c m, giúp và tôn tr ng ng i khác ch không ph i là c i nh o, khinh mi t h . Chúng ta c n gi i thích cho tr hi u, tôn tr ng ng i khác m i c ng i khác tôn tr ng, tôn tr ng ng i khác chính là tôn tr ng b n thân .

Mách nh Thông th ng, khi phát hi n tr có hành vi thi u tôn tr ng ng i khác, cha m nên giáo d c nh m giúp tr nh n th c c r ng, hành vi c a mình là thi u l , xúc ph m ho c làm t n th ng ng i khác. N u c n thi t, cha m có th áp d ng m t s bi n pháp tr ng ph t i v i tr trong m t kho ng th i gian nh t nh, ví d : Không cho chúng ch i ch i, t ch thu ch i, không cho chúng n nh ng n v t chúng yêu thích... c n giúp tr ý th c c cái giá c a vi c không tôn tr ng ng i khác, ó chính là s tr ng ph t.

47.VUI TÍNH NG LÚC

Nhà hài k ch n i ti ng Craig Wilson ã t ng nói: "Trong quá trình tr ng thành c a tôi, s hài h c chính là ánh c u v ng r c r . Không có nó, ch c ch n s không có m t tu i th y màu s c, c ng không có gia ình y p ti ng c i và h nh phúc nh ngày nay". Khi ti p xúc v i nh ng ng i vui tính, chúng ta th ng c m th y tho i mái và c m nh n c ch t trí tu toát ra t nh ng câu nói ùa hài h c. Nh ng ng i thông minh u có m c hài h c nh t nh, t duy hài h c có th giúp chúng ta có nh ng cách x lí thông minh khi g p ph i tình hu ng b t ng .

s hài h c là gia V không Th Thi u c a cu c s ng Hài h c là m t d ng nh h ng tâm lí. Sigmund Freud ã t ng nói: "Hài h c là quá trình em n ng l ng tâm lí gi i phóng ra bên ngoài". Hài h c th hi n thái l c quan tr c cu c s ng. Vui tính khác v i làm trò, trong nhi u hoàn c nh, nh ng ng i vui tính có th khi n ng i khác c m th y vui v và h nh phúc.

Nhà tâm lí h c Pavel nói: "S hài h c có th giúp nâng cao kh n ng giao ti p c a tr . Nh ng a tr vui tính th ng có m i quan h xã h i khá phát tri n, b i không ai l i c m ghét ng i em n cho h ti ng c i". Nhà tâm lí h c tr em L.Snarplro cho r ng: "S hài h c c hình thành ngay t khi tr c vài tu n tu i, vì v y cha m c n n m v ng quá trình phát tri n c a tr ti n hành ng d n khi c n thi t".

47.1. DÙNG BI N PHÁP HÀI H C B I D NG TÍNH HÀI H C C A TR

Trong cu c s ng th ng ngày, cha m có th dùng nh ng câu nói ho c hành ng hài vui nh n b i d ng tính hài h c cho tr .

Khi tr y tháng, cha m có th cùng tr ch i trò tr n tìm, dùng m t chi c kh n nh che m t, sau ó l p t c b ra, nh v y tr s c i. Khi tr l n h n m t chút, chúng ta có th tr n m t n i nào ó trong nhà tr i tìm, trong quá trình tìm ki m ó, tr s c m th y r t vui và thú v .

Trong quá trình giáo d c tr, cha m nên s d ng ngôn ng mang tính hài hu c khi n tr c m th y tho i mái và vui v, t ó nâng cao hi u qu giáo d c.

S hài hu c có th coi là m t li u thu c h u hi u thúc y m i quan h gi a ng i v i ng i. M t câu nói hài h c có th hóa gi i c m giác lo l ng, t o nên không khí vui v hòa nhã, tr tr thành ng i vui tính, chúng ta c n cho chúng m t không gian r ng phát tri n, cho phép tr t tìm ki m ni m vui, t ó tích l y "nguyên li u" cho s hài h c.

47.2. TH NG XUYÊN K CHO TR NGHE NH NG CÂU CHUYÊN HÀI H C

Trong cu c s ng hàng ngày, cha m có th th ng xuyên k cho tr nghe nh ng câu chuy n hài h c chúng c m nh n c th nào là hài h c M t bà a con trai m i chín tu i c a mình m t câu chuy n c i nh sau: M t phu nhân tu i ngoài n m m i r t thích ng i khác khen mình p. Bà r t thích trang i m, nh ng do tu i tác ã l n nên dù c g ng n âu c ng không c khi m khuy t v ngo i hình c a mình. M t l n n , bà th che l p bu i ti c sang tr ng và g p George Bemard Shaw. Bà l p t c b c t i b t chuy n và g i ý Shaw oán tu i tác c a mình. Shaw áp: "Nhìn hàm r ng tr ng bóng c a bà ây, ch c ch 18 tu i; nhìn mái tóc qu n óng m t, ch c không quá 19 tu i; nhìn eo thon và khuôn m t, cùng 1 m c ng ch 14 tu i thôi!" Quý phu nhân nghe 1 i nh n xét c a Shaw, c m th y r t vui m ng, bèn nói: "Ngài Shaw, v y ngài th oán xem tôi bao nhiều tu i?" Shaw m m c i áp: "R t n gi n, em c ng ba con s tôi v a d oán l i v i nhau là ra ngay thôi. 18 c ng 19, c ng thêm 14, ch c h n bà ây ã 51 tu i". Câu nói c a Shaw khi n m i ng i u không nh n tham gia b a ti c cc i.

Nghe m k chuy n, c u bé c ng m m c i. M y ngày sau, m t ng i b n c a m n ch i, c u bé m nh d n nói: "Cô i, nhìn cô tr quá!" Ng i b n c a

m ng c nhiên h i: "Sao cháu l i nói v y?" C u bé nói: "Nhìn t phía sau, cô gi ng nhu ch c a cháu; nhìn khuôn m t khi m m c i, cô gi ng nh nh ng b n n cùng l p v i cháu v y!" Câu nói c a c u bé khi n ng i b n c a m c m th y r t vui, không khí trò chuy n c ng tr nên tho i mái h n.

N u tr c nghe nhi u chuy n c i, chúng s bi t cách v n d ng vào cu c s ng, bi n mình tr thành m t ng i vui tính.

47.3. LÀM PHONG PHÚ V NT V NG C A TR

Nh ng a tr h n m i tu i th ng thích s d ng t ng và chuy n c i bi u t tình c m c a b n thân, t ng c ng m i quan h v i ng i khác, nhi u tr ng h p nh ng câu chuy n c i tr thành bi u t ng cho tình b n c a tr. Do ó, t ng c ng v n t v ng là y u t quan tr ng nh t giúp hình thành s hài h c tr. N u tr thi u v n t v ng, kh n ng bi u t ngôn ng kém thì s khó lòng t c hi u qu hài h c nh mong mu n. Khi k chuy n c i cho tr nghe, chúng ta có th a ra vài câu , nh v y không nh ng có th rèn luy n kh n ng ph n ng mà còn có tác d ng nâng cao v n t v ng. N u m t ng i b n s n sàng k chuy n c i cho b n nghe thì ch ng t h ã s n sàng mu n k t b n v i b n.

Cha m c ng nên nghiêm kh c nh c nh tr, s hài h c ôi lúc c ng có th làm t n th ng ng i khác. Nhà tâm lí h c Lawrence ã t ng nói: "S hài h c ôi lúc c ng b ng i ta l i d ng làm công c công kích và làm t n th ng ng i khác". Vì v y, ng th i v i vi c b i d ng s hài h c, cha m c ng nên giúp tr phân bi t th nào là trò ùa ác ý, th nào là s hài h c ích th c, giúp tr nâng cao s c ch u ng, ví d : dân t c, tôn giáo tín ng ng, b nh t t, khuy t i m c a ng i khác là nh ng tài nh y c m, không c phép tùy ti n ùa c t, b ng không s gây nh h ng x u t i m i quan h gi a hai bên. N u tr vô ý ng ch m t i v n này, cha m nên l p t c nh c nh giúp tr s a ch a .

Khi b i d ng s hài h c cho tr, chúng ta c n ghi nh: Hài h c c n có thi n chí, không c làm t n th ng ng i khác; hài h c c n l , không

c c i nh o ng i khác; hài h c ch c h n ch trong ngôn t , không nên phát tri n t i hành vi.

Mách nh M i a tr u có c i m tính cách riêng, có tr ho t bát, có tr l i khá h ng n i, vì v y s hài h c và m c hài h c c a chúng c ng có s khác bi t rõ r t, có tr th ng xuyên bi u hi n ra bên ngoài, có tr l i t ng i kín áo. S hài h c b t ngu n t n i hàm phong phú. Cùng s phát tri n c a ki n th c n n, c ch l i nói c ng có s thay i rõ r t, vì v y cha m không nên quá v i vàng. S hài h c là m t quá trình t nhiên, không nên quá ép bu c, b ng không s không thu c k t qu nh ý.

48.THÓI QUEN L NG NGHE

M t tri t gia ã t ng nói: "Th ng ban cho chúng ta hai l tai, nh ng ch cho có m t cái mi ng, i u này có ngh a Ngài khuyên chúng ta nên nghe nhi u nói ít". Có m t câu ng n ng ph ng Tây r ng: "Dùng 10 giây nói, dùng 10 phút nghe". Nhà xã h i h c Lan Kim - Trung Qu c nói: "Trong các ho t ng giao ti p ngôn ng hàng ngày, th i gian nghe chi m 45%, th i gian nói chi m 30%, th i gian c chi m 16%, th i gian vi t ch chi m 9%. i u này ch ng minh ho t ng nghe óng vai trò vô cùng quan tr ng. L ng nghe ng i khác là hành ng th ng th y trong cu c s ng c a m i chúng ta.

l ng nghe là s b T u c a m i ho T ng giao l u Theo nghiên c u c a các nhà Tâm lí h c, nh ng ng i càng có kh n ng l ng nghe ng i khác thì càng duy trì c nhi u m i quan h . L ng nghe là m t cách th m th u l i nói c a i ph ng. L ng nghe m t cách nh n n i t c là b n ã truy n t thông i p: "B n là ng i áng tôi l ng nghe". M t danh nhân ã t ng nói: "Bi t cách l ng nghe ng i khác, b n có th h c c nhi u i u, k c t nh ng ng i n nói v ng v nh t".

L ng nghe ng i khác là c tính t t c n b i d ng tr. Mu n hòa nh p và giao l u k t b n v i ng i khác, chúng ph i bi t cách l ng nghe. L ng nghe v a là ho t ng nghe, v a là quá trình h c t p. Trong quá trình l ng nghe, tr có th h c c nh ng ki n th c mình ch a c bi t, thái và nguyên t c s ng c a ng i khác, t ng b c hoàn thi n b n thân.

Hi n nay, nhi u a tr r t bi t cách th hi n b n thân nh ng ch a bi t l ng nghe ng i khác, th m chí chúng không mu n nghe l i khuyên hay góp ý c a nh ng ng i xung quanh. Cha m nên b i d ng cho tr thói quen l ng nghe ng i khác, b i nó s giúp ích r t nhi u cho cu c s ng c a tr sau này.

V y, chúng ta nên làm gì b i d ng cho tr thói quen l ng nghe?

48.1. CHA M NÊN TH NG XUYÊN L NG NGHE Ý KI N C A TR

Hi n nay, nhiều b c ph huynh thiều k n ng l ng nghe tr, ó là m t trong nh ng nguyên nhân khi n tr không mu n l ng nghe ng i khác. Chúng ta th ng nghe th y nh ng l i than vãn: "Con ch ng bao gi nói v i t i chuy n gì c, tôi nói gì nó c ng không nghe, th t ch ng bi t ph i làm sao n a!" Th c ra n u cha m không bi t cách l ng nghe tr, nh ng l i chúng nói s không c cha m coi tr ng, tình tr ng này kéo dài s khi n tr hình thành thói quen gi u nh ng suy ngh th t c a mình trong lòng, không mu n nói ra và c m th y cha m không tôn tr ng chúng, d n d n s hình thành nên kho ng cách gi a cha m và con cái.

Các nhà Tâm lí h c khuyên các b c cha m: N u không l ng nghe ý ki n c a tr, sau khi l n lên tr s c n m t quãng th i gian dài khôi ph c lòng t tr ng. Th c t, tuy tu i c a tr còn nh nh ng c ng có tính cách c l p và lòng t tr ng, chúng c ng c n bi u t ý ki n và c m xúc, cha m không nên t c o t hay coi nh quy n l i này c a tr.

L ng nghe tr không ch là con ng h u hi u hi u c tâm h n chúng, mà còn là cách quan tr ng nh t b i d ng cho tr k n ng l ng nghe ng i khác. Cha m nên dành nhi u th i gian l ng nghe tr chúng c m nh n c, cha m luôn coi tr ng và s n sàng l ng nghe ý ki n c a chúng.

Nh ng b c ph huynh có kinh nghi m u bi t, 1 ng nghe ý ki n c a tr là con ng h u hi u nh t n m b t c suy ngh và tính cách c a tr . B t lu n v n mà tr a ra l n hay nh , cha m nên l ng nghe m t cách nghiêm túc, nên ch ng giành th i gian l ng nghe ch không nên yêu c u tr i khi cha m có th i gian m i c nói. L ng nghe tr úng lúc, cha m có th dành c s tín nhi m c a tr , ó c ng là cách b i d ng k n ng giao ti p và l ng nghe ng i khác cho tr .

Khi l ng nghe tr, cha m nên nghiêm túc, không nên làm ra v l ng nghe nh ng l i ph n i, không ý n c m giác c a tr. Nh v y, sau này tr ch c ch n s không ch ng nói chuy n và chia s v i cha m n a.

48.2. D YTR M R NGT MLÒNG L NG NGHE NG I KHÁC

Không ít tr khi l ng nghe ng i khác thì có biểu hi n không chú tâm, nêu không ch i ch i thì c ng nhìn ngang ngó d c, làm vi c riêng ho c không ng ng i qua i l i... Nh ng hành vi này th ng làm t n th ng lòng t tr ng c a ng i nói, khi n h có c m giác mình không c tôn tr ng, do ó không mu n ti p t c nói, càng không mu n chia s suy ngh th t c a mình. i u này không nh ng khi n cho cu c nói chuy n không t c hi u qu nh mong mu n mà còn nh h ng n m i quan h hai bên.

a. d y tr cách c m nh n c m giác c a ng i khác Trong quá trình giao ti p, tr không nh ng ph i h c cách quan sát s c thái bi u c m khi nói c a ng i khác, mà còn c n bi t cách n m b t tâm lí tình c m c a ng i nói. Cha m c n giúp tr hi u r ng, khi ng i khác c m th y vui, chúng ta có th chia s ni m vui v i h , khi ng i khác c m th y au bu n và th t v ng, chúng ta có th an i h , nh v y ch c ch n s giành c tình c m và s tin t ng c a ng i khác.

b. cha m nên c thái rõ ràng i v i tr M t s tr do c cha m nuông chi u nên có thói quen th ng xuyên ng t l i, không mu n l ng nghe ng i khác. Thói quen không t t này thong do nh hong tong i lon, vì v y cha m rõ ràng i v i tr . Tr là m t cá th c l p, hoàn toàn bình nên có thái v i ng i l n, n u tr hình thành nên thói quen l y mình làm trung tâm thì vi c yêu c u tr nh n n i l ng nghe ng i khác s tr nên vô cùng khó kh n. Vì v y, cha m không th coi nh lòng t tr ng c a tr, c ng không c n thi t ph i coi tr là trung tâm c a c gia ình, không nên vi c gì c ng chi u theo chúng. Cha m c n d y tr khi ng i khác ang nói chuy n, nh t nh ph i tôn tr ng ph ng, b t k là ang ng i hay ang ng, m t u ph i nhìn th ng vào ng c ng t l i, ph i i ng i khác nói h t m i c ti p l i. i di n, không là phép l ch s c b n khi giao ti p v i ng i khác.

Dale Carnegie ã t ng nói: "N u b n mu n tr thành m t ng i gi i nói chuy n thì tr c tiên ph i là m t ng i bi t l ng nghe".

48.3. D YTR NH NG QUYT C c B N KHI L NG NGHE NG I KHÁC

- Khi l ng nghe ng i khác, nên ch n n i yên t nh làm gi m tác ng t hoàn c nh bên ngoài.
- Khi nói chuy n v i ng i khác, chúng ta nên gi t th n nh, u óc suy ngh t nh táo, không b nh h ng b i nh ng y u t khác .
- Trong quá trình giao ti p, chúng ta nên duy trì thái vui v , không nên t v m t t p trung, nên t o không khí vui v i ph ng c m th y t nhiên, không b áp l c ,
- Khi nói chuy n, không nên dò oán hay b i móc khuy t i m c a i ph ng, c ng không nên a ra ý ki n phê bình c a b n thân, càng không nên tranh lu n nh ng tài d gây hi u l m, tranh ch p. Chúng ta nên h n ch s d ng cách tr l i hoàn toàn ph nh ý ki n c a ng i khác nh "Không th nào", "Tôi không ng ý v i ý ki n c a b n", "Tôi không ngh v y", "Tôi cho r ng không ph i nh v y"... Nên t mình vào v trí c a ng i khác suy ngh và l ng nghe, nh v y m i có hi u qu .
- Khi l ng nghe ng i khác, nên s d ng ánh m t và bi u c m khuôn m t m t cách linh ho t truy n t n i ph ng thông i p "Tôi ang l ng nghe m t cách r t nghiêm túc". Chúng ta nên dùng ánh m t ôn hòa, th nh tho ng có th g t u, m m c i... áp l i l i c a ng i nói. Ngoài ra, chúng ta có th nói: " úng v y!", "Hi u r i!", "Anh nói ti p i!"... bi u th thái ng tình v i ng i nói.
- N u b n có h ng thú v i n i dung câu chuy n c a i ph ng, có th g t u, sau ó dùng l i nói bi u th rõ thái c a b n thân, sau cùng dùng các cách nói nh : "B n nói ti p i!", "Chuy n này c u cho r ng nên làm th nào?", "Còn cách nào khác không?"... t ng h ng thú c a i ph ng .
- Chúng ta nh t nh ph i l ng nghe n i dung câu chuy n c a i ph ng, cách t t nh t là sau khi i ph ng d t l i, nên dùng vài câu khái quát l i n i dung câu chuy n v a c nghe, nh v y s khi n i ph ng c m th y chúng ta ang l ng nghe m t cách nghiêm túc, ng th i hi u c n i dung h ang nói.
  - N u không h ng thú v i n i dung câu chuy n c a i ph ng, chúng ta có

th chuy n tài m t cách t nhiên, ví d : "Chúng ta nói chuy n liên quan n... c u th y sao?"

Mách nh L ng nghe ng i khác là m t thói quen t t, cha m nên c g ng b i du ng cho tr k n ng này. Ph ng pháp có th là thông qua trò ch i, ho t ng... ch c n thu hút và kh i g i c s chú ý c a tr là c. Ví d nh trò ch i truy n l i, cha m có th nói v i tr m t o n hay m t câu chuy n ng n, i khi tr nghe xong, yêu c u chúng em câu chuy n k l i cho b nghe. Trò ch i này v a n gi n v a thú v, c tr r t yêu thích, cha m có th th ng xuyên s d ng.

49 THÓI QUEN KHEN

T góc Tâm lí h c, khen là m t k n ng giao ti p quan tr ng, có th rút ng n kho ng cách gi a ng i v i ng i. Mu n c ng i khác khen ng i là ý nguy n c b n c a m i con ng i. N u ó ã là c nguy n c b n c a m i con ng i, thì chúng ta c n b i d ng k n ng khen ng i ng i khác.

khen ng i ng i khác, T o m i quan h V ng ch c M t nhà Tâm lí h c ã t ng nói: " i v i con ng i, l i khen gi ng nh ánh sáng m t tr i, thi u ánh sáng, cây không th n hoa". M i ng i u mu n nh n c s kh ng nh c ng nh nh ng l i khen ng i th t lòng t phía ng i khác, nh ng trong cu c s ng có r t nhi u a tr không c h c cách khen ng i ng i khác.

Không bi t cách khen ng i ng i khác có th d n t i nhi u h u qu nh : khó k t b n, không th c p n n i dung c t y u c a câu chuy n, không c ng i khác yêu thích... Vì v y, cha m ngoài vi c dành cho tr tình yêu và s quan tâm thì còn nên d y tr cách khen ng i ng i khác.

49.1. CHA M NÊN TH NG XUYÊN KHEN NG I CON CÁI

Khen ng i có th thúc y s hình thành nh ng thói quen và ph m ch t o c t t tr. Vi c cha m bi u d ng tr s khi n chúng c m th y t tin, kích thích h ng thú và lòng nhi t tình c a tr. Cha m a ra nh ng nh n xét tích c c khi tr có bi u hi n t t có tác d ng khi n không khí gia ình thêm hòa thu n. V y, chúng ta nên khen ng i tr nh th nào?

• Kiên trì theo nguyên t c nh t nh: M t s b c ph huynh do quá nuông chi u con cái nên th ng khen ng i chúng m i lúc m i n i, khi n tr s m có tính kiêu ng o, ng nh n v b n thân. Cha m nên khen ng i tr , nh ng c n h p lí và có m c thích h p, ví d n u tr hoàn thành nhi m v , cha m nên k p th i khen ng i. N u làm sai, cho dù chúng khóc lóc, cha m c ng không nên m m lòng, càng không nên chi u theo tr .

- Khen ng i úng lúc: Nêu tr ã hoàn thành ho c ang cô g ng hoàn thành nhi m v c giao, cha m nên k p th i khen ng i và ng viên, n u nh t th i quên m t thì nên tìm c h i bù l i.
- Khen ng i úng ch: Khen ng i tr không nên khu ch i, n u không tr s sinh ra thói quen t mãn. Ví d: Tr có h ng thú v i vi c v tranh, v ra nhi u "tác ph m" m i, lúc ó n u ng i l n khen: "Con th t thông minh!", thì l i khen ó hoàn toàn không h p c nh, ng c l i s khi n tr c m th y gi t o. Trong tr ng h p này, chúng ta nên nói: "B c tranh con v th t p!" s thích h p h n
- Khen ng i tr c m t ng i khác: Khi tr hoàn thành nhi m v , cha m có th khen tr tr c m t ng i khác, khi ó hi u qu c a vi c khen ng i s t ng lên g p ôi. B t lu n tr có ph i c g ng h t s c m i có th hoàn thành, hay ch v a v n hoàn thành nhi m v c giao, cha m c ng nên có thái tán th ng, nh ng c n chú ý không nên khen l p i l p l i m t s vi c, Khi tr ã hình thành c nh ng thói quen t t, có th gi m b t c ng và m c khen ng i.
  - S ng viên, khen ng i và kh ng nh c a cha m có th giúp tr phát huy c n ng l c ti m n.

49.2. D YTR KHEN NG I NG I KHÁC

Thích nghe l i nói ng t ngào, thích nghe ng i khác khen ng i là b n tính c a m i con ng i, ai c ng thích c nghe l i khen, không thích ph i nghe l i chê bai. N u trong quá trình giao ti p, m i ng i u bi t khen ng i u i m c a ng i khác thì m i quan h gi a ng i v i ng i s tr nên ngày càng t t p h n. Khen ng i có th khi n ng i khác c m th y vui v , ph n h i c a ng i c khen ng i c ng khi n chúng ta c m th y vui v , t ó m i quan h gi a ng i v i ng i tr nên t t p h n.

Khi khen ng i ng i khác, c n yêu c u tr chú ý hai nguyên t c: Th nh t là chân thành. Khen ng i ng i khác c n chân thành, n i dung c khen ng i ph i là nh ng ph m ch t ho c u i m mà i ph ng có, không nên khi n ng i

khác có c m giác gi t o. Th hai là n i dung khen ng i c n c i ph ng kh ng nh.

Mách nh Khen ng i ng i khác giúp chúng ta c m th y vui v và h nh phúc.

50 THÓI QUEN GIAO L U

Giao l u là m t b c quan tr ng trong quá trình giao ti p xã h i, c ng là co S cho vi c gi i quy t mâu thu n. Vi c nghe và nói nhu th nào tu ng nhu có v n gi n, nh ng mu n nghe t t, nói gi i thì th c s không n gi n chút nào. Trong cu c s ng, chúng ta th ng xuyên g p ph i nh ng mâu thu n, nguyên nhân ch y u là thi u s giao l u liên k t, không truy n t c ý ki n và ý t ng c a mình n i ph ng, t ó hình thành hi u l m và mâu thu n.

giao l u liên k T là m r ng con ng d n T i Thành c ng Giao l u là cây c u liên k t tâm h n gi a ng i v i ng i, chính nh giao l u, cu c s ng m i tr nên t t p h n. Hi n nay, r t nhi u a tr không hi u c ý ngh a th c s c a t "giao l u", th ng xuyên mâu thu n v i b n bè do ý ki n không ng nh t, v ng t c ch i b y khi b n bè vô tình m o ph m, n nói x ng b y khi b n bè nh t th i x c n i, không ki m ch c b n thân....

Ng i l n th ng c m th y nghi ho c: Tình b n c a tr quá nông c n hay do chúng còn quá nh? T t c u không úng, nguyên nhân ch y u là do chúng không bi t cách giao l u liên k t v i nhau. Là ng i th y u tiên c a tr, cha m nên h ng d n chúng cách giao ti p v i ng i khác.

50.1. CHA M NÊN GIÚP TR HÌNH THÀNH THÓI QUEN GIAO L U

a. cha m th ng xuyên trò chuy n, giao l u v i tr Khi tr tan h c v nhà, cha m nên dành th i gian trò chuy n n m c tình hình h c t p c a tr khi tr ng. Khi trò chuy n, cha m óng vai trò là khán gi s n sàng l ng nghe, ng th i c ng là giám kh o ánh giá m i hành ng c a tr, giúp tr phát huy u i m, kh c ph c nh c i m. Trong quá trình giao l u, cha m không nên ch quan tâm n thành tích h c t p c a tr mà còn c n nh n n i l ng nghe nh ng câu chuy n v tài mà tr c m th y h ng thú, t ó n m b t c tâm t tình c m c a tr h ng d n k p th i. Thông qua quá trình giao l u, chúng ta c ng

có th phát hi n c nh ng u, nh c i m c a tr, t ó ng viên, c v tr m t cách h p lí. N u thói quen này c duy trì, kh n ng giao l u và liên k t c a tr s c nâng cao.

b. cha m nên ng viên tr duy trì s liên k t m t thi t v i th y cô giáo Trong quá trình tr ng thành c a tr , không th không k t i vai trò c a th y cô giáo. Cha m có th ng viên tr th hi n u i m c a mình tr c m t th y cô giáo, t ng c ng m i quan h hi u bi t gi a cô và trò, nh v y r t có l i cho quá trình h c t p c a tr . c n d y tr : Kính tr ng th y cô giáo, hi u c t m lòng c a th y cô dành cho các h c trò thân yêu, th ng xuyên giúp th y cô kh c ph c khó kh n; khi lên l p c n t p trung chú ý suy ngh , chuyên tâm nghe gi ng, tích c c phát bi u; khi g p nh ng ph n ki n th c không hi u nên l p t c t câu h i, c g ng hoàn thành nhi m v c giao; n u có i u gì không b ng lòng, có th ti n hành th o lu n ch không nên tranh lu n v i th y cô ngay tr c m t các b n cùng l p.

c. cha m nên ng viên tr duy trì s giao l u liên k t v i b n bè Tr c tiên, c n giáo d c tr duy trì m i quan h t t v i b n bè, ng th i ng viên tr ch ng giúp nh ng ng i b n g p khó kh n. Vào ngày ngh, có th t ch c cho tr cùng b n bè i tham quan ho c có nh ng ho t ng phù h p v i l a tu i, giúp tr tìm c nh ng ng i b n tâm u ý h p, cùng nhau ti n b . Ngoài ra, chúng ta c n khuy n khích tr duy trì liên l c, th ng xuyên giao l u v i b n bè, không nh ng "cùng nhau h c t p, cùng nhau ti n b " mà còn c n khuy n khích tr h c t p nh ng u i m c a b n bè, ng th i h c c k n ng h p tác. Nh v y, tr s c m th y vui v , trong quá trình giao l u s h c c k n ng giao ti p nh t nh.

B i d ng k n ng giao ti p là m t y u t v cùng quan tr ng, b o m cho s thành công. Vì v y, cha m nên coi tr ng b i d ng k n ng này cho tr , thông qua quá trình giao ti p giúp tr ngày càng ti n b và tr ng thành h n .

Mách nh K n ng giao ti p t t có th thúc y m i quan h gi a tr và cha m , ng th i xây d ng m i quan h xã h i t t p, có l i cho quá trình phát tri n và tr p ng thành c a tr .

6 NH NG THÓI QUENT T VÈ TIÈN B C

hi n nay, nhiều Tr Có nh n Th c L Ch L C Vê Tiên b C, Cho r ng Tiên Là V n n ng Và Có Th Tiêu mãi không h T .

ngay t khi còn nh, tr ã có th h c c nh ng quan ni m v ti n b c t cha m . ng i l n ph i giáo d c cho tr nh ng ki n th c và quan ni m v ti n b c, i u này có l i cho quá trình phát tri n và hình thành nhân cách c a tr sau này.

51 TIÊU PHA H PLÍ

Thói quen tiêu pha h p lí giúp tr hình thành quan ni m úng n vê tiên b c và nhân sinh quan. Nh ng tri u phú b t u t hai bàn tay tr ng, khi giáo d c con cái u coi tr ng i u này, vì v y th h th hai th ng có thành t u v t tr i h n so v i th h th nh t. Ch khi có quan ni m úng n v ti n b c, con ng i m i có th c m nh n c ý ngh a th c s c a ng ti n, b ng không, ti n dù có nhi u n âu c ng không khác gì gi y v n.

giúp Tr hình Thành Thói quen Tiêu dùng h p lí Hi n nay, m c s ng trung bình n c ta ch a cao nh ng các gia ình u có m t tâm lí chung: Cha m ti t ki m chu c p y cho con cái. Trong nh ng gia ình nh v y, khi tr m mi ng xin ti n, b t k vì lí do gì, cha m u c g ng áp ng, h u nh không có b t kì h n ch nào. K t qu là tr th ng xuyên tiêu v t quá h n m c cho phép, không hi u c giá tr th c s c a ng ti n, tr thành "quý t c" trong gia ình bình dân. Hi n t ng này r t áng lo ng i.

Nh ng nghiên c u g n ây cho th y, nh ng a tr hi n nay mua s m quá nhi u, ch i quá nhi u. Tu i th ngày càng c th ng m i hóa ã làm gi m c m giác h nh phúc, bi n chúng thành m t th h yêu hàng hi u, thích tiêu ti n, tr ng v t ch t.

51.1. THỚI QUEN TIÊU DÙNG CÓ KÉ HO CH

- M i tu n, cha m có th cho tr m t s ti n tiêu v t nh t nh, s ti n này nên n m trong m c tiêu dùng thích h p, m c ti n có th i u ch nh theo quá trình tr ng thành và nhu c u th c t c a tr .
  - nh kì cho tr ti n tiêu v t, ví d m i tu n ho c m i tháng cho m t l n...
- Cha m có th giúp tr giúp tr l p k ho ch chi tiêu h p lí. Nh v y, tr h c c cách phân chia h p lí, s d ng ti n vào nh ng vi c thích h p, tránh tiêu pha vô .

- D y tr cách ghi chép chi tiêu. Có th mua cho tr m t cu n s nh và yêu c u tr ghi l i nh ng kho n mình ã chi tiêu, t ó hình thành nên thói quen chi tiêu theo k ho ch.
- D y tr cách ti t ki m. Cha m có th d y tr cách dành ti n, ng th i d y tr ti t ki m nh ng kho n nh sau này làm vi c l n.

51.2. THÓI QUEN CHI TIÊU H PLÍ

Gia ình giàu hay nghèo, thì i v i tr, tiêu pha h p lí là m t thói quen t t có vai trò quan tr ng. Chúng ta c n làm gì hình thành cho tr thói quen này? Ph ng pháp c th có th k t i nh : Nói v i tr t không ph i là t t nh t, khi i mua s m nên l y ch t l ng và giá c h p lí làm tiêu chu n, theo u i nh ng th ng hi u là thói quen tiêu dùng không lành m nh, không nên khuy n khích tr em ti m l c kinh t c a gia ình i khoe khoang, n u gia ình giàu có c ng nên giáo d c theo cách thông th ng, nói v i tr nh ng khó kh n khi cha m bên ngoài ki m ti n, cùng tr bàn k ho ch chi tiêu c a c nhà trong c tháng, không nên theo uôi ng i khác m t cách mù quáng mà nên tiêu pha theo nhu c u c a b n thân, không tiêu v t quá m c cho phép,

51.3. CHI TIÊU CÀN KIÊN NH N

Chi tiêu c ng c n kiên nh n, c n tìm hi u tình hình th c t, nên so sánh c, sau ó m i ti n hành ho t ng mua bán. Chúng ta c n làm gì hình thành cho tr thói quen này? Ph ng pháp c th là: Cha m nên nh c nh tr u ph i ý n giá c; khi a tr i mua nên nói v i chúng n u mua mình thích, không nên mua ngay mà nên i xem xung quanh, nhìn th y th ó m i quy t nh có mua hay không, nên mua c a gian hàng nào; n u so sánh giá c nên ch n nh ng s n ph m cùng lo i, nh ng s n ph m khác th ng u không th so sánh. Ngoài ra, c n d y tr , khi mua hi u hay khác lo i không nh t thi t ph i xét i xét l i nhi u l n, ch c n ch t l ng và giá c h p lí,

phù h p v i nhu câu thì không cân ph i lãng phí th i gian l a ch n. Th i gian vô cùng quan tr ng, vì v y bi t cách phán oán c ng là i u c n thi t.

51.4. THÓI QUEN TI T KI M

Cha m nên d y tr c n l y gi n d làm tiêu chu n c a cái p, không nên nhìn qu n áo, ph c s c bên ngoài mà ánh giá nhân ph m c a ng i khác, hình thành s liên k t gi a v p bên ngoài và nét p tâm h n. Ngay t nh, cha m nên d y tr cách ti t ki m.

51.5. CHI TIÊU KHOA H C

Cha m c n giúp tr hi u r ng, giá ti n không ph i là tiêu chu n duy nh t ánh giá giá tr c a s v t, nh ng không nên tham r mà mua nh ng s n ph m kém ch t l ng. Sau khi mua , c n gi l i hóa n, n u s n ph m mua v có v n , chúng ta c ng có th c n c vào hóa n òi l i quy n l i c a mình t các c quan có trách nhi m.

51.6. TIÊU DÙNG THÔNG MINH

Cha m nên d y tr không c tin vào các n i dung qu ng cáo. Có ch n mua s n ph m hay không, c n ph i xem xét nhu c u th c t c a mình và ch t l ng th c c a s n ph m, không nên quy t nh ch n mua khi ch nghe l i qu ng cáo.

Mách nh Ti t ki m là ph m ch t o c t t p c a dân t c ta, nh ng ph m ch t t t p này ang d n b mai m t, nhi u a tr ngay t khi còn nh ã hình thành thói quen tiêu ti n vô , không hi u nguyên t c chi tiêu h p lí. T c ng nói: B n không chi tiêu h p lí, ti n tài s không n v i b n. Có quan ni m chi tiêu c l p và úng n, tr m i có t tin i di n v i cu c s ng sau này.

52.TRÂN TR NG TI N L

T c ng nói: "Tích ti u thành i", nh ng ng i không bi t trân tr ng ti n l c vi c l n. N u ngay t nh tr thì không làm ã có thói quen lãng phí, o lí tích ti u thành i thì ch c ch n s không hi u nh h c ng n cu c s ng sau này. Cha m nên d y tr không nên lãng phí dù là m t ng, ti t ki m không ch gi i h n trong ti n b c mà nên áp d ng c v i dùng hàng ngày, ch i, th c n... b i t t c u c mua b ng ti n, không nên ch a h ng ã v t i. B i d ng thói quen ti t ki m là y u t vô cùng quan tr ng trong cu c s ng c a tr sau này.

không Tran Tr ng Tiền le, không Thế Co Tien cham

52.1. LÀM THÉ NÀO DYTR BIÉT TRÂN TR NG TIÈN L?

D y tr $\,$ trân tr $\,$ ng ti $\,$ n l , t $\,$ góc $\,$ c $\,$ a cha $\,$ m , chúng ta có th $\,$ b t $\,$ u t $\,$ nh $\,$ ng $\,$ i $\,$ m then ch $\,$ t d $\,$ i $\,$ ây:

a. Nói cho tr bi t tình hình thu nh p và chi tiêu c a gia ình Mu n d y tr trân tr ng ti n l , tr c tiên c n cho tr bi t tình hình thu nh p và tiêu dùng c a gia ình, t ó tr s hi u c quan ni m chi tiêu c a cha m , ng th i h c c thói quen ti t ki m, d n d n hình thành nên quan ni m tiêu dùng úng n. Cha m không nên gi u gi m tình hình thu nh p c a mình, nên k cho tr nghe công vi c và nh ng khó kh n c a mình trong công vi c tr hi u c r ng "ki m ti n không d dàng".

b. giúp tr hi u c n i kh c a cha m Ng i l n nên d y tr : Không nên có tâm lí ganh t, so sánh v i ng i khác.

Nh ng gia ình có i u ki n, có th t o c h i cho tr ki m ti n, yêu c u tr ph i c g ng, ví d nh d n d p v sinh, d n nhà kho, d n nhà b p. Qua nh ng công vi c n gi n, tr có th c m nh n c khó kh n c c kh c a cha m, t ó s không a ra nh ng yêu c u quá cao so v i thu nh p th c t c a gia ình,

ng th i s c bi t coi tr ng ng ti n mình ki m c c ng nh coi tr ng t ng ti n cha m gian kh làm nên.

Khi i siêu th mua , i xe... mà còn th a ti n l thì cha m nên c t gi c n th n, không nên v t b a bãi, n u kh ng s nh h ng x u t i tr .

Cha m có thói quen ti t ki m, t t s nh h ng t t n tr, d n hình thành nên thói quen trân tr ng ti n l, ti t ki m t nh ng th nh nh t.

Mách nh Cha m c n d y tr r ng, không gì t nhiên mà có, giúp tr hi u c giá tr th c s c a lao ng, bi t s ng c l p và ti t ki m t ng ng ti n cha m gian kh ki m c. Khi tr bi t c s gian kh c a cha m, chúng m i hi u c t i sao cha m l i ph i lên k ho ch chi tiêu c th, nh v y m i h c c cách ti t ki m, coi tr ng giá tr c a lao ng, hi u c o lí: Mu n làm vi c l n ph i b t u t nh ng i u nh nh t nh t, t ó a ra nh ng yêu c u nghiêm kh c v i b n thân.

g i in tho i nhanh, nói d hi u Hi n nay, in tho i là công c liên l c th ng dùng c a các gia ình, vì v y ngay t nh tr ã c ti p xúc v i in tho i. Tuy nhiên, cha m r t ít khi nh c n chi phí in tho i tr c m t tr, h quên m t ph i d y tr là khi dùng i n tho i c ng ph i tr nh ng kho n phí nh t nh. Khi g i in tho i, c n nhanh chóng d hi u, ó là m t cách tiêu dùng h p lí. i v i tr, g i i n tho i là m t trò ch i thú v, nh ng ng i l n c ng có th thông qua ho t ng nh này b i d ng thói quen tiêu dùng h p lí cho tr.

53.G I I N THO I NHANH

Nói d hi u c ng là TieT ki m m t thành ph n, có m t cô bé, vì hi u kì nên ã g i i n tho i n t ng ài trò chuyên v i ch Th Ng c. Sau l n g i u tiên, cô bé c m th y r t vui v nên t hôm ó, c ngày ch ng i ôm i n tho i. K t qu là hóa n ti n i n tho i tháng ó c a gia ình t ng g p mu i l n, c gia ình u hoang mang.

Sau khi chi, cô bé ã tr lir ng b n thân mình c ng không ng t n nhi u ti n nh v y. Xem ra, nguyên nhân chính c a s vi c này chính là ng i l n ã không d y cho tr nh ng quy t c có liên quan n ho t ng g i i n tho i, tr hoàn toàn không hi u c r ng ti n c c i n tho i c tính c n c theo th i gian g i dài hay ng n.

53.1. D YTR CÁCHG I I N ÚNG CÁCH

a. chu n b k tr c khi g i i n Tr c khi g i i n, cha m nên yêu c u tr chu n b k l ng. N i dung c n chu n b g m: tên, s i n tho i c a i ph ng và nh ng i u c n nói qua i n tho i, nh v y s tránh c hi n t ng khi g i i n tho i tr nói rông dài, thi u logic, n i dung không rõ ràng... Thói quen này giúp nâng cao hi u qu g i i n tho i, ti t ki m th i gian và ti n b c.

b. n gi n rõ ràng Khi nói chuy n i n tho i, d y tr c n nói m t cách n gi n và rõ ràng, cách t t nh t là sau vài câu h i th m thông th ng, nên b t u nói vào vi c chính. Không nên nói nh ng l i sáo r ng không liên quan n ch , chuy n ng n nói thành dài, ba hoa quá m c khi n th i gian nói chuy n kéo dài, chi phí t ng lên mà không có hi u qu .

Nhi u b c ph huynh lo l ng r ng, tr nghe ho c g i i n tho i th ng nói không rõ ràng nên không cho phép chúng ng vào i n tho i. ó là hành vi hoàn toàn sai l m.

c. Không nên coi i n tho i là ch i i n tho i là công c liên l c thông

d ng, không nên tr coi chúng là ch i, g i i n i này n i khác. Cha m nên d y tr t ng công d ng c a i n tho i. Trong cu c s ng, nên d y tr cách s d ng i n tho i và nh s i n tho i, ó là nh ng k n ng c n thi t i v i tr trong cu c s ng hi n nay.

Mách nh B i d ng thói quen g i i n tho i c ng là m t cách luy n k n ng nói chuy n và bi u t cho tr . G i i n tho i nhanh chóng rõ ràng, v a giúp ti t ki m chi phí, v a lo i b c thói quen dài dòng, nh h ng n hi u qu làm vi c, ó c ng là m t cách có hi u qu giúp hình thành nên thói quen tiêu dùng h p lí cho tr .

54.TI T KI M I N, N C VÀ GI Y

Không nên m c nh r ng, ch ti t ki m ti n m i là ti t ki m, th c ra trong cu c s ng có r t nhi u th c n ti t ki m. Chúng ta nên b i d ng thói quen ti t ki m cho tr m i ph ng di n, ví d : ti t ki m th c ph m, ch i, sách v , qu n áo... Tr lên ti u h c, nên d y tr kh ng c tiêu ti n lung tung, ti t ki m th c ph m và d ng c h c t p, có ý th c b o v c a công, ti t ki m i n, n c... Tr lên trung h c, c n d y tr s ng gi n d ti t ki m, không khoe khoang, không ganh t , so sánh v i ng i khác, không tiêu ti n vô , không nên a ra nh ng yêu c u v t quá i u ki n thu nh p c a gia ình .

không lãng phí, bi T cách Ti T ki m

54.1. TIÉT KI MN CLÀ TRÂN TR NG NGU NG CC As SÓNG

N c óng vai trò vô cùng quan tr ng v i s c kh e c ng nh nhu c u sinh ho t h ng ngày. Tuy nhiên, trong nhi u n m tr 1 i ây, tình tr ng khan hi m n c s ch ang là v n nan gi i n c ta c ng nh nhi u qu c gia trên th gi i. Vì v y, ti t ki m n c là thói quen quan tr ng c n hình thành ngay t khi tr còn nh .

Theo th ng kê, n u c n c theo quy mô m t thành ph v i 17 tri u dân, t ng ng v i h n 6 tri u h gia ình, m i gia ình ch c n ti t ki m m t kWh i n thành ph có th ti t ki m c 60 tri u kWh i n, t ng ng v i công su t c a m t nhà máy phát i n c nh . N u m i h gia ình ti t ki m m t mét kh i n c thì c thành ph có th ti t ki m c 60 tri u mét kh i n c, t ng ng v i công su t s d ng n c c a 800 000 dân. Con s này ã cho th y rõ s c m nh c a s ti t ki m.

54.2. TI TKI MM TTRANGGI Y, B OV M TCÁNHR NG

V i k thu t hi n nay, nguyên li u chính dùng ê s n xuât giây là gô. Th ng xuyên s d ng gi y chính là tiêu hao tài nguyên g . Hi n nay, trên th gi i m i n m có h n 4000 km2 r ng nguyên sinh b ch t phá. R ng nguyên sinh có th h p thu khí C02, cung c p d ng khí, phòng ng a bi n i khí h u, gi n c, ng n ch n hi n t ng sa m c hóa, duy trì cân b ng h sinh thái... e b o v tài nguyên r ng, gi m l ng g khai thác, v n tr c m t chính là ph i gi m 1 ng gi y tiêu dùng. Khi thu h i m t t n gi y v n, chúng ta có th tái s n xu t 800kg gi y tái sinh, t ng ng v i vi c có th gi m b t vi c ch t 17 cây g 1 n trong r ng, ti t ki m c m t n a nguyên li u s n xu t gi y, gi m 35% 1 ng n c b ô nhi m. M t trang gi y có th c tái s n xu t hai 1 n, vì v y c n giáo d c tr ph i ti t ki m gi y, kh ng nên ch vì vi t sai m t hai ch mà v t i c trang gi y tr ng, khuy n khích tr s d ng gi y tái sinh, giúp tr hình thành thói quen vi t hai m t gi y. ó là trách nhi m c a m i ông b bà m ph i làm góp ph n b o v môi tr ng,

Cha m c n nói v i tr, ti t ki m gi y là góp ph n b o v r ng, b o v ngu n tài nguyên vô giá c a nhân lo i, ó là m t thói quen t t c n c rèn luy n ngay t khi tr còn nh.

54.3. LÀM THÉ NÀO HÌNH THÀNH CHO TR THỚI QUEN TIẾT KI M

a. gi i thích cho tr ý ngh a c a s ti t ki m Cha m nên giáo d c tr t m quan tr ng c a vi c ti t ki m m t s i n, m t gi t n c, m t t gi y hay th m chí là m t h t c m. Ng i x a t ng nói: "M t gi t n c không nhi u, nh ng nhi u gi t n c h p l i thành m t dòng sông. M t h t g o không nhi u, nh ng nhi u h t g o h p l i thành ng thóc l n". N u ngay t nh tr ã không có thói quen ti t ki m thì khi l n lên, chúng s gây h i cho xã h i, cha m và c b n thân

b. cha m nên l y mình làm g ng Cha m là ng i th y u tiên c a tr, vì v y nên l y mình làm g ng cho tr noi theo. Khi dùng n c xong, chúng ta nên

t t vòi, không nên n c ch y lãng phí, nên th ng xuyên ki m tra và thay th vòi n c b h h ng t hi u qu s d ng t t nh t. Ngoài ra, chúng ta có th dùng m t ch u n c nhi u l n, ví d : dùng n c r a rau, n c vo g o b n c u; dùng b t gi t h u c gi t qu n áo, tránh gây ô nhi m ngu n n c; n c gi qu n áo có th dùng c r a nhà nhà t m, sân...

c. b t u t nh ng vi c nh nh t Cha m nên cho phép tr rèn luy n trong môi tr ng th c t , b t u t nh ng vi c nh nh t. Ví d : Con gái không nên quá coi tr ng v n trang i m, kh ng nên tiêu ti n tùy ti n, nên quý tr ng các công c h c t p hay ch i; ph i ti t ki m t ng h t g o, t ng gi t n c, t ng s i n hay t ng trang gi y .

d. t ng c ng ph i h p gi a gia ình và nhà tr ng Cha m và nhà tr ng c n có s ph i h p ch t ch giáo d c tr m t cách toàn di n. Dù tr ang l a tu i h c m u giáo, ti u h c hay trung h c, cha m luôn c n hình thành m i liên h m t thi t v i nhà tr ng, th ng xuyên trao i tin t c, ph i h p ch t ch giáo d c tr .

Mách nh H ng ngày, cha m nên th ng xuyên d y tr ph i bi t ti t ki m l ng th c, có th nói: "M i h t thóc là bi t bao m hôi, n c m t c a ng i nông dân". H c c cách ti t ki m, kh ng nh ng giúp tr tr nên gi n d h n mà còn giúp ích r t nhi u cho t ng lai c a chúng sau này. Vì v y, cha m nên làm g ng cho tr , t ó hình thành cho chúng thói quen ti t ki m.

7.NH NG THÓI QUEN T T VÈ CM VÀ THÀNH C NG

m i ng i u Có U C m Và Lí T ng riêng.

Làm CáCh nào bi n U C m Thành hi n Th C Là m T v n khó kh n i V i C Tr nh Và ng i L n .

Thói quen t t, t ng lai xán l n. m i b c ph huynh u mong mu n con cái mình có m t t ng lai t t p, thói quen t t chính là y u t quy t nh t ng lai.

nh ng thói quen nh $\,$ c nh tranh, $\,$ t thê hi $\,$ n $\,$ b $\,$ n thân, $\,$ t $\,$ tin $\,$ l $\,$ c quan... êu có $\,$ nh $\,$ ng nh $\,$ t $\,$ nh $\,$ n $\,$ t $\,$ ng lai $\,$ c $\,$ a tr $\,$.

55.HÌNH THÀNH M C TIÊU

Trong cu c sông, nhiêu ngu i coi b n r n là ph ng h ng c a cu c sông, nh ng sau khi b n r n, nh ng m c tiêu c a b n thân u ch a t c. Không có m c tiêu c nh c ng gi ng nh r i vào tr ng thái m ng du, hoàn toàn không bi t b n thân ang làm gì. Th c t , s ng i nh v y không ph i là ít. Có m c tiêu rõ ràng không phân tu i l n nh , ngay t nh d y tr làm m i vi c u có m c ích rõ ràng s có l i cho s nghi p c a tr sau này.

có m c Tiêu m i có ng l c M t con thuy n không có ph ng h ng s không th c p b n. M t ng i không có m c tiêu ph n u s loay hoay trên ng i, khó có th t c thành công. M i thành t u u b t u t vi c l p m c tiêu, có m c tiêu m i có ng l c, có ng l c m i có thành công.

Không có ng i thành công nào l i không có m c tiêu ph n u, trong t i n c a h không bao gi có hai t "mù quáng". V n ng viên bóng r n i ti ng ng i Trung Qu c - Diêu Minh ã t ng nói: "M c tiêu c a tôi là tr thành trung phong s m t c a bóng r nhà ngh M , th m chí là trung phong s m t th gi i". Chính vì m c tiêu này, Diêu Minh ã không ng ng n l c c g ng, v t qua chính mình và ngày càng ti n b . M c tiêu càng hoàn h o, ng l c càng m nh m , thành công c ng càng tr nên g n h n. Diêu Minh ã vi t trong cu n t truy n c a mình: "N u không có câu nói c a V ng Tr Kh u, s nghi p c a tôi s không phát tri n c nh ngày nay. T ngày b t u ánh bóng, tôi ã c g ng ph n u tr thành m t v n ng viên u tú nh ông y". Chính nh có m c tiêu rõ ràng, Diêu Minh ã tr thành v n ng viên có s c nh h ng l n nh t Trung Qu c hi n nay .

i h c Harvard - M ã ti n hành nghiên c u tài "M c tiêu nh h ng t i cu c s ng con ng i". Tr ng i h c Yale và Carnegie c ng t ng ti n hành nghiên c u t ng t , k t qu thu c gi ng nhau n kì l . Nghiên c u c a i h c Harvard c ti n hành trên m t nhóm sinh viên có trình nh n th c, h c l c, hoàn c nh s ng t ng ng, k t lu n thu c:

25 n m tr c, 3% sinh viên có m c tiêu dài h n. 25 n m sau, nh có m c tiêu rõ ràng, h ã c g ng n l c, kiên trì không bi t m t m i, sau ó tr thành nh ng nhân v t có a v và thành t u trong xã h i. Trong s ó, a ph n u là nh ng giám c công ty l n, lãnh o c a các t p oàn, trí th c có a v cao, a s u s ng trong t ng l p th ng l u c a xã h i.

25 n m tr c, 10% sinh viên có m c tiêu ng n h n. 25 n m sau, nh ng m c tiêu u tr thành hi n th c, ch t l ng cu c s ng không ng ng c nâng cao. H u có công vi c n nh và có a v cao trong xã h i, ví d nh bác s, lu t s , k s , qu n lí cao c p... a s u s ng trong t ng l p trung l u c a xã h i.

25 n m tr c, 60% sinh viên không có m c tiêu rõ ràng. 25 n m sau, cu c s ng c a h lúc t lúc x u, lúc thu n l i lúc khó kh n, không có quy lu t rõ ràng. H u s ng trong t ng l p trung l u c a xã h i.

25 n m tr c, 27% s sinh viên không h có m c tiêu c th , 25 n m sau cu c s ng vô cùng khó kh n, a s u s ng t ng l p d i c a xã h i.

Theo k t qu nghiên c u, vi c không ng ng l p và th c hi n m c tiêu là k n ng không th thi u i v i m i con ng i, ó c ng là i u mà các b c ph huynh không th coi nh khi giáo d c tr .

55.1. D YTR THI TL PM CTIÊUNH TH NÀO?

a. b t u t vi c thi t l p nh ng m c tiêu nh nh t Ngày mai tr tham gia thi u bóng á, khi trò chuy n v i tr, cha m có th nói: "Kiên trì c g ng n phút cu i cùng, con nh t nh s thành công".

Khi ng i l n có vi c b n ph i tr nhà m t mình, có th d n tr: "Trong t l nh có n, con không c b ói âu y!", nh v y tr s l y "không c b ng ói" làm m c tiêu khi nhà m t mình.

Tr th ng thích nghe cha m nói "Ch c n....là có th ...." Nu tr nghe và n m b t c ý c a ng $\,$ i $\,$ l n ch ng t chúng $\,$ ã có m t m c tiêu rõ ràng và t bi $\,$ t ph $\,$ i $\,$ làm nh $\,$ th $\,$ nào $\,$.

b. th ng xuyên nói chuy n v i tr Hi n nay, có r t nhi u a tr vì ph i gánh trên vai s kì v ng và c m c a cha m mà quên i lí t ng, c m c a b n thân. K t qu th ng là s kì v ng tan bi n nh b t xà phòng, b i ng i l n v n không hi u c nguy n v ng th c s c a tr .

B Th c M n (Trung Qu c) nói: "M c tiêu c a m t cái cây có th là tr thành c t, xà cho m t ngôi nhà l n, tr thành chi c ô xanh cung c p bóng mát, tr thành nh ng trang gi y tr ng truy n bá tri th c hay tr thành nh ng ôi a giúp ích cho cu c s ng c a con ng i..." Cha m nên th ng xuyên nói chuy n v i tr tìm hi u nguy n v ng và c m c a chúng, t ó ng viên tr c g ng n l c th c hi n m c tiêu ã t ra.

c. tác d ng c a m c tiêu ng n h n M t chuyên gia n i ti ng c a M ã t ng nói: "M c tiêu ng n h n là m t công c c bi t, nó là cây c u n i gi a m c tiêu và hành ng th c t . Nó có th thúc y hi v ng, c ng là ch t kích thích h u hi u cho m i m c tiêu. M c tiêu ng n h n có th quy t nh th gì quan tr ng, th gì không quan tr ng, ng th i giúp chúng ta t p trung vào m t m c tiêu c nh ph n u, nh v y t l thành công s c nâng cao rõ r t".

Cu c s ng c a con ng i do hành lo t các m c tiêu ng n h n h p thành, vì v y cha m không nên xem nh tác d ng c a m c tiêu ng n h n.

Mách nh D y tr cách t t ra m c tiêu ngay t khi còn nh , r t có l i cho quá trình phát tri n và tr ng thành sau này. Cha m nên th ng xuyên trò chuy n tìm hi u tâm t tình c m c a tr , không ng ng cùng tr l p ra nh ng m c tiêu rõ ràng, giúp tr ngày càng tr ng thành h n.

56. CM HOÀI BÃO

Có ng i nói, n u không có c m, tu i th s không h nh phúc. Khi còn nh, m i ng i u có m t c m riêng, và gia ình chính là cái nôi nuôi d ng c m c a m i a tr . i v i chúng, c m có s c hút vô cùng l n, chúng ta nên bi n vi c "dám c m" thành m t thói quen, bi n c m thành ng l c d n d t tr b c n thành công .

có c m mi có ng l c, có ng l c mi có n l c, có n l c mi có Thành công M t v nhân ã t ng nói: "Nhân lo i nh có c m mi tr nên v i". T t c mi ng i u ã t ng có c m, có th là mong mu n tr thành ng i n i ti ng, hay mong mu n c eo ba lô i du l ch kh p n i trên th gi i. c m không ch là chuy n c a ng i l n, m i a tr u có th có c m. Làm th nào tr n l c th c hi n m c tiêu c a mình? Các b c ph huynh nên chú ý nh ng v n sau:

56.1. CH Ý QUAN SÁT XEM TR CÓ NH NG BI HIND I ÂY HAY KHÔNG

- Tr t tr c n gi ch a t ng c p v n sau khi tr ng thành s làm công vi c gì. Thông th ng khi c hai, ba tu i, tr có th nh n th c c có nh ng vi c ch khi tr ng thành m i có th th c hi n.
  - Không hi u cý ngh a th cs ca cm.
- Tr hi u ý ngh a c a gi c m , nh ng không th gi i thích c mình mu n làm gì, ho c lúc nói th này lúc nói th khác .

Các chuyên gia cho r ng, tr có c m là bi u hi n c a vi c tr có khái ni m v th i gian và kh n ng t ý th c b n thân. c m s phát tri n và thay i theo quá trình phát tri n c a tr . tr có th phát tri n thu n l i, cha m nên h ng d n k p th i. Tuy nhiên, ba bi u hi n trên th hi n r ng chúng không ý th c c t ng lai, nguyên nhân ch y u là do giáo d c th i kì u c a gia ình

ch a ên n i ên chôn. Cha m nên cho tr tiếp xúc nhiều h n v i các nguồn ki n th c khác nhau, không ng ng kích thích trí tò mò và lòng ham h c i v i nh ng ki n th c và s v t m i, khuy n khích tr dám t ng t ng và dám c m .

c m có s c m nh vô cùng l n, b i nó có th ánh th c "ng i kh ng l " ang ng say trong m i con ng i, mang n ngu n s c m nh vô ch khi n chúng ta có can m i m t và v t qua th thách.

Trong quá trình tr ng thành, c m là ng i b n ng hành không th thi u c a tr . c m c a chúng có th r t bu n c i, có th không th c ti n, có th là kì quái, nh ng ó là nh ng h t gi ng áng quý. N u chúng ta ch m ch nuôi d ng, b i p và b o v , nh ng h t gi ng ó ch c ch n s n y m m và phát tri n thành cây l n .

U c m là ti n thân c a lí t ng, là ôi cánh nâng c a m i chú chim, là ánh m t tr i c a cu c i m i c n ng i, Ch c n có c m , cu c s ng s tràn y hi v ng, con ng i s không ng ng t o nên kì tích. Có c m hay không là tiêu chu n ánh giá s thành công c a m i con ng i. Cha m nên trân tr ng c m c a tr , ng th i ng viên giúp chúng c m có th tr thành lí t ng.

56.2. LÀM TH NÀO TR CÓ CM?

a. h ng d n tr tìm ki m c m ngay t nh ng hành ng và l i nói h ng ngày Cha m nên chú tâm quan sát m i hành ng, t ó phát hi n chí h ng và s thích c a tr . Khi xem ti t m c bi u di n trên tivi, tr c m th y r t h ng thú và cùng nh y múa, nh ng khi b cha m b t g p, chúng l p t c ng ng ngùng d ng l i, i u này cho th y chúng có th r t yêu thích môn nh y. Cha m có th khuy n khích tr bi u di n tr c m t ng i l n, ng th i ng viên chúng c g ng vì gi c m tr thành m t dancer.

b. b i d ng ý th c v t ng lai Cùng v i s nh n th c ngày càng rõ ràng v th i gian, tr s hình thành nên nh ng t ng t t p v t ng lai. Lúc này,

ch c n có s h ng d n k p th i c a cha m , t ng t ng v t ng lai s ngày càng c th hóa. Ví d : Cha m cùng tr xem l i nh ng b c nh ho c q n áo tr ã t ng m c khi còn nh , ng th i cùng chúng t ng t ng sau này s làm gì, cùng nhau nhìn v t ng lai, t ó giúp tr thêm t tin, c g ng n l c th c hi n c m c a mình .

c. giúp tr có nh ng c m bay b ng Nh ng a tr t duy ngi n s có nh ng c m r t th c t, ng th i chúng s c g ng h t mình th c hi n c m ó. ng nhiên, không ph i c m nào c ng có th tr thành hi n th c, có nh ng c m r t xa v i và không bao gi có th th c hi n, nh ng cha m không nên vì th mà t c o t quy n c t ng t ng, c c m c a tr. Cho phép tr bay b ng cùng nh ng c m là m t cách th hi n tình yêu úng n dành cho con.

Nhi u b c cha m, ông bà em nh ng mong mu n mình ch a th th c hi n kí thác lên ôi vai nh bé c a tr, hi v ng chúng có th coi ó là c m mà n l c thay mình hoàn thành. Quá nhi u c m, quá nhi u kì v ng nhi u lúc có th è gãy ôi vai m ng manh c a tr.

Cu c s ng là ng i th y v i nh t, cu c s ng s d y tr , c m là t t p, không có c m s không có t ng lai, nh ng quá trình theo u i c m không ph i lúc nào c ng thu n bu m xuôi gió, c n lao ng và v t qua nhi u khó kh n m i có th rèn luy n c b n l nh th c s . Cha m không nên quá ý vi c c m c a tr có th c t hay có th c th c hi n trong t ng lai g n hay không, thay vào ó nên khuy n khích chúng c m và t ng t ng v t ng lai.

Mách nh Tu i th c d t b ng nh ng c m m i là tu i th y và h nh phúc nh t. M t a tr dám c m và m t a tr không dám c m s có t ng lai hoàn toàn khác nhau. Không nên xem th ng s c m nh c a c m , cha m nên b i d ng tr tr thành ng i dám c m , dám th c hi n ngay t khi chúng còn nh , i u này r t có l i cho quá trình phát tri n và tr ng thành c a tr sau này.

57.B I D NG S H NG THÚ

Einstein ã t ng nói: "H ng thú chính là ng i thây tôt nhât". Trong quá trình tr ng thành, h ng thú có vai trò vô cùng quan tr ng. Chúng ta u bi t, gia ình là "ngôi tr ng u tiên" c a tr , giáo d c c a gia ình có vai trò quy t nh trong vi c b i d ng h ng thú c a tr . Vì v y, cha m nên là ng i h ng d n tr m cánh c a c a ni m dam mê .

h ng Thú là ng i Th y T T nh T M i b c ph huynh u mong mu n con mình có th ng v ng trong xã h i, mu n v y chúng ta c n ph i b i d ng s h ng thú c a tr trong nhi u ph ng di n nh th d c, th công, sáng t o khoa h c và ngh thu t... giúp tr có th phát tri n toàn di n ngay t khi còn nh .

Tr th ng c m th y h ng thú v i nh ng th chúng c n. Lúc này, ng i l n không nên i ng c l i v i s thích c a chúng mà nên thu n theo trên c s m b o không nh h ng t i s tr ng thành và phát tri n.Không nên xem th ng h ng thú, b i vì h ng thú chính là ng i th y t t nh t c a tr .

57.1. CHAM CÓ NHH NGR TL NT IVI CHÌNH THÀNH VÀ B I D NG NI M AM MÊ

Cha m chính là ng i th y u tiên c a tr . Cha m có vai trò vô cùng quan tr ng trong vi c hình thành, b i d ng ni m am mê và h ng thú c a tr trong nhi u l nh v c khác nhau .

Milinói, c ch c a ng iln us nh h ng titr, tr th ng thông qua nh ng gì m t th y tai nghe h c t p và b t ch c cha m. Vì v y, thông th ng cha m dam mêl nh v c gì, tr s có h ng thú v il nh v c ó.

Kh u Á Bình là n v n ng viên bóng bàn Trung Qu c ã t ng hai l n liên ti p giành c huy ch ng vàng Olympic n i dung ánh n. Á Bình ch u nh h ng r t l n t cha. Cha cô là hu n luy n viên c a i tuy n bóng bàn, t nh cô nhìn cha ánh bóng, hu n luy n các v n ng viên ánh bóng nên ã yêu

thích b môn bóng bàn t lúc nào không hay. M t hôm, cô nhìn cha v i ánh m t kiên nh, nói: "Cha, con mu n h c ánh bóng bàn". Ng i cha nhìn Á Bình - lúc này m i là m t cô bé ch a y 5 tu i, c m th y vô cùng ng c nhiên, ông g t u, quy t nh áp ng nguy n v ng và ni m am mê c a cô con gái nh .

ó, Kh u Á Bình ngày ngày cùng cha n nhà thi t p luy n. D i s hu n luy n và ng viên c a cha, cô ã hoàn thi n các k thu t c b n, không c tuy n vào tr ng trung h c Th d c th thao Tr nh Châu, 15 lâu sau ó ã c tuy n vào i tuy n bóng bàn qu c gia, 19 tu i tr thành nhà vô tu i. cô ch Olympic. Chính nh nh ng t ni m am mê c a ng i cha, cô ã d n c ni m dam mê v i bóng bàn. C ng chính nh s h ng d n, c ng viên c a cha, trình c a Á Bình ngày càng c hoàn thi n. Qua quá trình hu n luy n gian kh, cu i cùng cô ã g t hái c thành công và tr thành nhà vô ch Olympic, ngoài ra còn giành c 15 ch c vô ch th gi i, tám n m liên t c ng v trí s m t trong b ng x p h ng th gi i. T ví d trên, chúng ta có th th y t m nh h ng c a cha m và giáo d c gia ình i v i tr là vô cùng 1 n lao.

57.2. N M V N È CÀN CHÚ Ý TRONG QUÁ TRÌNH B I D NG H NG THÚ

Cha m th ng quan tâm t i thành tích h c t p mà b qua ni m dam mê và s thích c a tr . Khi g p g b n bè, cha m th ng c n nh n: con nhà tôi ham ch i, không ham h c, không có thành tích t t... Th c ra, khi h c t p tr thành m t ni m dam mê, tr t nhiên s thích h c. Vì v y, các chuyên gia khuyên cha m nên chú ý nh ng v n d i ây:

• Kích thích lòng ham h c: Trong m t tr , m i v t trong t nhiên và trong cu c s ng u vô cùng l l m, vì v y chúng th ng xuyên h i "T i sao?" i di n v i nh ng th c m c "trên tr i d i bi n" c a tr nh , ng i l n th ng c m th y r t phi n ph c. Th c ra, nh ng câu h i "T i sao?" chính là ng l c kích thích lòng ham h c, tinh th n ham hi u bi t tr . Vì v y, ng i l n nên kiên

nh n dùng nh ng t ng d hi u gi i áp nh ng câu h i c a tr.

- Ngay t nh, cu c s ng c a tr ã g n li n v i nh ng trò ch i. Cha m có th thông qua nh ng trò ch i giúp phát tri n trí tu b i d ng h ng thú cho tr. Do tu i còn nh nên ni m dam mê và s h ng thú ban u tr ch là s hi u kì và nhi t tình. Cha m nên h ng d n tr ti n hành khám phá và h c t p trên c s h ng thú. Nhi u b c ph huynh ngày êm b n r n v i công vi c, không h i han gì n dam mê hay h ng thú c a tr, ó là bi u hi n c a vi c thi u trách nhi m v i con cái.
- ng viên, khuy n khích là li u thu c h tr tích c c cho vi c b i d ng ni m dam mê. Trong m t tr, cha m là nh ng ng i có a v cao. a tr nào c ng u hi v ng có th nh n c s kh ng nh t phía cha m. N u cha m th ng xuyên m ng m hay h th p a v c a tr thì có th s khi n chúng m t t tin, gi m nhu c u h c t p. Khi con cái giành c thành tích cao, chúng ta nên bi u d ng k p th i. Khi tr làm ch a t t ho c ch a thành công, cha m nên nh n ra m t tích c c c a tr, c v ng viên tr c, sau ó m i giúp .
- Giúp tr không ng ng c i ti n ph ng pháp, nâng cao hi u qu h c t p,
   ngoài ra c n giúp tr b i d ng h ng thú h c t p, duy trì ngu n ng l c thúc
   y tr ti n b .
- B i d ng h ng thú và ni m dam mê c ng ph i phù h p v i tính cách và s thích c a tr . Chúng ta c n b i d ng ni m dam mê c a tr trong các l nh v c nh ngh thu t, th d c, khoa h c... Nh ng ho t ng ngo i khóa ch có hi u qu khi chúng c xây d ng trên c s h ng thú và ni m dam mê. M t s ph huynh c g ng n l c m t cách mù quáng, t t ng t l i quá n ng n nên không xét n các y u t s thích và c i m tính cách c a con mình, nh v y ch t ng thêm gánh n ng trên ôi vai m ng manh c a tr . H ng thú là c a tr , không ph i c a cha m , không nên em s thích c a mình áp t lên con cái, ó là cách giáo d c hoàn toàn sai l m và không có hi u qu .

Mách nh Khi b i d ng h ng thú cho tr, ng i l n nên xu t phát t th c t i s ng, tôn tr ng s thích c a tr, nh v y m i có hi u qu. em h ng thú k t h p v i h c t p là m t vi c làm không h d dàng, òi h i ng i l n c n không

ng <br/> ng quan sát, tìm hi u và lên k ho ch
 c th phù h p v i tr .

58.C NH TRANH

C nh tranh là m t thái tích c c, là m t thói quen t t, vì v y b i d ng cho tr ý th c c nh tranh ngay t nh c ng có ngh a là t ng thêm ng l c cho cu c s ng và h c t p, bi n con ng n thành công c a tr càng tr nên r c r . Hi n nay là th i i kinh t phát tri n m nh m, c nh tranh là y u t kh ng th tránh kh i. B t lu n b n thích hay không thích, có ch p nh n hay không ch p nh n, m i ngày u ph i i m t v i vô vàn s c nh tranh l n nh khác nhau, ví d : c nh tranh v giá c , c nh tranh thành tích, c ch tranh v th t x p hàng, c nh tranh lên lóp, c nh tranh v thông tin, c nh tranh nhân tài.... Khi c nh tranh tr thành i u t t y u, chúng ta nên i m t nh th nào?

nh ng ng i bi T cách i m T V i c nh Tranh m i có Th T n T i C nh tranh là t không m y xa l i v i chúng ta, nh ng r t cu c c nh tranh là gì? T c nh tranh có xu t x t Trang T - T V t Lu n: "H u c nh h u tranh". Quách T ng gi i thích: "Lo i tr l n nhau là c nh, i l p v i nhau là tranh, c nh tranh là tranh giành th ng l i vì l i ích c a b n thân". Hi n nay, t c nh tranh còn có nhi u ý ngh a khác nhau. C nh tranh m t cách tích c c và công b ng không nh ng có tác d ng phát huy ti m l c c a m i con ng i mà còn là ng l c thúc y quá trình h c t p và làm vi c, giúp con ng i không ng ng ti n lên, thúc y s phát trì n c a xã h i, s ti n b c a nhân lo i. Nh ng a tr có n ng l c c nh tranh s không b b l i phía sau trong cu c ua n ích thành công, cu i cùng ch c ch n s t c nh ng thành t u nh t nh.

58*1. D YTR H C CÁCH C NH TRANH

a. giúp tr thêm t tin, gi m t ti Quy lu t t t y u c a c nh tranh là ph i có

ng i th ng k b i. M i ng i u có u i m riêng, cha m nên khuy n khích tr phát huy u i m, bi t cách dùng u i m c a mình c nh tranh v i i m y u c a ng i khác, giúp tr có thêm t tin, gi m c m giác t ti, dám i m t v i th thách.

Trong cu c s ng, không ít h c sinh n t vùng sâu vùng xa, sau khi thi i h c luôn có tâm lí t ti. H không th lo i b c m giác t ti nên ã b lo i kh i quá trình c nh tranh kh c li t. Mai là sinh viên n m th hai khoa Anh c a m t tr ng i h c có ti ng. Là l p tr ng, Mai gi i quy t nh ng vi c liên quan n nhà tr ng r t g n gàng. Khi c p n thành công, Mai luôn nh c n cha m mình, chính h là ng i ã giúp em phát hi n ra tài n ng c a b n thân, giúp em thêm t tin trong cu c s ng, luôn dùng thái tích c c i m t v i m i khó kh n th thách trong quá trình h c t p.

b. d y tr dám i m t v i khó kh n Có nhi u ng i cho r ng, c n ph i bi t t h a mãn v i nh ng gì mình ang có, c n ph i bi t t n h ng cu c s ng an nhàn thanh th n. Tuy nhiên, trong trong th i kì kinh t phát tri n nh v bão ngày nay, n u ch bi t hài lòng v i nh ng gì ang có thì chúng ta s t t h u. Nh ng i u ó không có ngh a là chúng ta ph i c nh tranh v i i b ng m i giá, mà là nên t cho mình nh ng m c tiêu cao h n, không ng i i di n v i khó kh n, thách th c ngày m t v n lên, ngày càng ti n b . Cha m nên giáo d c tr ph i tích c c i m t v i cu c s ng, ch ng i m t v i c nh tranh và thách th c .

c. d y tr ph i lí tính khi i m t v i c nh tranh Trung Qu c có câu t c ng : "Nh ng binh s không mu n làm nguyên soái không ph i là binh s t t". Ý ngh a th c s c a câu nói này là d y con ng i ph i không ng ng c nh tranh phát tri n, ch không ph i khuy n khích m i ng i làm nguyên soái, b i th c t trong quân i, s l ng nguyên soái ch huy ch là thi u s . ng tr c thách th c, cha m nên d y tr cách i m t v i c nh tranh, thi t l p m c tiêu ph n u rõ ràng, quan tr ng nh t là v t qua b n thân, không nên hình thành tâm lí c nh tranh không lành m nh .

Khi tham gia c nh tranh, m i ng i u c n ph i có th c l c. Dùng c n câu

cá, không b ng lùi m t b c tung l i b t cá. Chúng ta sông trong th i i c nh tranh, vì v y luôn ph i chu n b tâm lí " an l i" b t c nhi u "cá". Nhi m v quan tr ng c a h c sinh là h c t p tri th c và k n ng, t ó t o n n t ng cho quá trình c nh tranh .

d. h p tác quan tr ng h n c nh tranh C nh tranh không ph i là coi m i ng i là i th , c nh tranh c ng c n h p tác. H c cách h p tác ã tr thành m t trong b n nhi m v quan tr ng nh t c a s nghi p giáo d c hi n nay. Có chuyên gia ã t ng a ra c nh báo, nh ng a tr ngày nay t nh s ng trong môi tr ng hoàn toàn c l p, c nuông chi u, không ph i lo l ng nhi u v cu c s ng. Trong cu c s ng sau này, chúng có th không thi u n ng l c c nh tranh, nh ng ch c ch n s thi u n ng l c h p tác. Ch bi t c nh tranh, không bi t h p tác, i u này không có l i cho quá trình tr ng thành và phát tri n c a tr .

e. c nh tranh có i u nên làm, có i u không c làm Nhi u b c ph huynh ã c cái nhìn sai l ch v c nh tranh, ch coi ó là quá trình ào th i không theo nguyên t c nh t nh. Trên th c t , có nh ng i u c n ph i c nh tranh, có nh ng i u không c n c nh tranh.

M t s b c ph huynh quá coi tr ng i m s , thành tích và x p h ng c a tr khi n chúng s n m c ph i s a i m ho c gi ch kí ph huynh. Th c ra, thành tích thi c không th ph n ánh y trình h c t p c a tr , chúng ta không nên nhìn vào i m s bên ngoài mà nên nhìn vào b n ch t, chú tr ng b i d ng và phát tri n t ch t c a tr .

Hi n nay, nh ng ông b bà m tr ph i i m t v i xã h i y r y s c nh tranh. N u mu n con mình sau này có th t n t i trong th i i phát tri n nh v bão, cha m nên giúp tr hình thành ý th c và n ng l c c nh tranh ngay t khi chúng còn nh, tr h c c cách c nh tranh, bi t c nh tranh, không ng ng tr ng thành và phát tri n.

Mách nh C nh tranh là ngu n n ng l c ti m n m nh m . C nh tranh c n có t t ng và trí tu . Cu c s ng c n c nh tranh, c nh tranh có th s n sinh ra ng l c m nh m . Khi i m u giáo, tr t nhiên s hình thành c ý th c v c nh tranh. Cha m nên giáo d c tr , th ng thua không quan tr ng, i u quan tr ng

nh t là ph i dùng thái tích c c i di n v i thách th c. Có th c m nh n c ni m vui và ngày càng ti n b trong quá trình c nh tranh chính là thành c ng l n nh t i v i tr .

59.T THÉ HI NB NTHÂN

Tr h ng n i hay h ng ngo i, khiêm t n th t thà hay khoe khoang sối n i, u là nh ng bi u hi n c a tính cách. Xã h i c n nh ng nhân tài có n ng l c th c s . e tr có th thích nghi c v i cu c s ng xã h i cùng nh ng thay i bi n hóa khó l ng, ng i l n c n không ng ng nâng cao ki n th c, thay i quan ni m giáo d c, h ng d n tr t ý th c c b n thân, c g ng phát tri n tài n ng, t o n n t ng cho vi c hòa nh p vào xã h i y c nh tranh sau này .

pháT Tri n b n Thân, T n d ng c h i Xã h i ngày càng phát tri n, yêu c u t thân v i m i con ng i ngày càng cao. B i v y, nâng cao ki n th c, h ng d n tr s m thích ng v i s phát tri n c a xã h i, h c c cách phát tri n b n thân, giúp tr phát tri n ngày càng hoàn thi n, ó là nh ng nhi m v quan tr ng trong quá trình giáo d c gia ình.

T nh n th c là gì? T nh n th c là m t ho t ng giao l u xã h i. T nh n th c có nhi u u i m, ví d : T ng c h i c nh ng a tr khác ti p nh n, có l i cho vi c hoàn thi n các k n ng giao ti p, h c c cách s ng hòa thu n v i ng i khác, giúp ích cho vi c h c h i các quy t c và hành vi trong xã h i, giúp tr thêm t tin, thêm s c hút, thêm n ng l c c nh tranh.

M t a tr b y, tám tu i th ng r t mu n thu hút s chú ý c a ng i khác, c bi t là cha m và th y cô giáo, tr ng, có th chúng c tình vi ph m k lu t, thích b i móc khuy t i m c a ng i khác; trên l p chúng ta th ng nghe th y: "Th a cô, Minh ang nói chuy n", "Th a cô, b n Ki t l y bút c a b n L ". Nh ng bi u hi n này u cho th y tr ã b t u bi t t nh n th c và thu hút s chú ý c a ng i khác. Lúc ó, n u không c ng i khác công nh n và chú ý, tr s c m th y th t v ng và cho r ng, ng i khác không tôn tr ng chúng. ó chính là i m mà cha m c n kiên nh n u n n n con.

V y, ng il n c n làm gì giúp tr t nh n th c b n thân?

a. h ng d n c n k p th i, ng viên c n n n i n ch n M i a tr u hi v ng có th nh n c s chú ý c a ng i khác, n u không c nh v y, chúng

s tìm m i cách ê thu hút s chú ý. Ví d : Khi m ang th o lu n m t vân ê quan tr ng, tr b g t sang m t bên không ai ý, chúng s c ý t ng âm l ng c a tivi, p phá ch i phát ra âm thanh l n... nh m thu hút s chú ý. M t s a tr th m chí còn c ý khóc lóc n v, hay dùng cách th c tiêu c c nh t làm thu hút s chú ý. Ví d: T nh, Minh luôn c m th y m mình b th ng ng anh h n mình, vì v y khi lên ti u h c, c u th ng xuyên ánh nhau v i b n, khi nhìn th y b m 1 1 ng và bu n bã vì th ng tích c a mình, c u m i c m th y th a mãn. Vì v y, cha m nên quan tâm con m t cách k p th i, c ng ng viên, khích l con m t cách úng n, tr có c h i hi n b n thân, tình yêu th ng cha m dành cho ng th i c m nh n c y mình.

Milinói, hành ng cang iln u có nhh ng r tln n tr. Cha m nên bi t cách ng viên tr t nh n th cb n thân, to chi cho tr th hi n s ti n b ca mình, giúp tr càng thêm t tin, N u nh ng li nói, hành vi ca tr không nh n cs coi tr ng cang i khác, chúng s cm thy thi u t tin, luôn cm thy mình không b ng ng i khác. N u tình tr ng này kéo dài, ch c ch n s không có li cho quá trình hình thành nhân cách ca tr. T nh n th c b n thân không ph i là t th i ph ng b n thân, n u tr có nh ng khuynh h ng phát trì n không úng n, ng il n c n h ng d n k p th i.

b. Không kêu ca, nên kiên nh n Trong cu c s ng, cha m th ng em con mình so sánh v i nh ng a tr khác. Khi nhìn th y nh ng a tr khác t c thành công, cha m th ng kêu ca phàn nàn con mình không ch m ch n l c, không bi t cách c g ng, i u này là không công b ng v i tr . M i a tr u có ti m n ng và u th riêng, cha m nên kiên nh n tìm hi u, ng th i giúp tr phát tri n nh ng ti m n ng ch a c bi u hi n, ó m i là cách làm úng n nh t.

c. gi m ph nh, dám buông tay N u là vi c tr mu n làm, sau khi cân nh c, ng i l n có th t tin buông tay cho phép chúng làm. Nh ng vi c tr có th làm th ng v t qua s t ng t ng c a ng i l n. Trong quá trình th c hi n, chúng có th s c n t i s ng viên và giúp t phía cha m , và cha m c ng nên c

g ng áp ng nguy n v ng c a tr , tích c c giúp $\,$, t o c $\,$ h i cho chúng có th hoàn thành nhi m v $\,$ Ng $\,$ i $\,$ l $\,$ n không nên làm thay tr $\,$ m $\,$ i vi $\,$ c, $\,$ c $\,$ ng không nên ng n c $\,$ n $\,$ s $\,$ nhi t tình c $\,$ a chúng. Hãy buông tay, cho phép tr $\,$ ti $\,$ p xúc $\,$ v $\,$ i $\,$ xã h $\,$ i $\,$ chúng có c $\,$ h $\,$ i phát hi $\,$ n ti $\,$ m $\,$ ng và th $\,$ hi $\,$ n tài $\,$ ng $\,$ c $\,$ a mình $\,$.

Mách nh Phát huy th m nh và th hi n b n thân là ho t ng t t y u c a m i con ng i, n u ho t ng này không c th c hi n m t cách toàn di n, nó s b c ch và d n bi n m t, M i ng i u bình ng tr c c h i, i q an tr ng là b n có bi t cách n m b t úng th i c hay không. Ngay t nh, nên d y tr cách phát huy th m nh c a b n thân, b i c h i ch n v i nh ng ng i bi t ti n lên và có s ch n b t t nh t.

60.T TIN VÀ L C QUAN

M t nhà Tri t h c ã t ng nói: "Ng i nào có t tin t c là ã thành công m t n a". Margaret Thatcher c ng t ng phát bi u: "N u tr s ng trong môi tnr ng nhi u s ng viên, chúng s c cung c p ngu n ng l c to l n và càng t tin h n". T tin và l c quan là thái s ng tích c c. Có t tin và l c quan, cu c s ng c a con ng i s tr nên y màu s c, ng c l i, cu c s ng s ch nh m t b phim nh t nh o và nhàm chán .

T Tin Và 1 c quan, ch p cánh cho Thành công Trong T ng lai

60.1. T TIN T O NÊN THÀNH CÔNG

Thatcher xu t thân bình dân, sau ó ã trúng c và tr thành n th t ng u tiên c a n c Anh trong ba nhi m kì liên ti p. i v i các v n quan tr ng trong n c c ng nh th gi i, bà có ng l i t duy r t rõ ràng, quan i m minh b ch, l p tr ng kiên nh, làm vi c quy t oán, có t m nh h ng l n i v i n c Anh, th m chí v i c châu Âu trong m t kho ng th i gian khá dài và c g i là "Ng i àn Bà Thép" trong gi i chính tr. Tuy nhiên, Thatcher không ph i sinh ra ã có các t ch t c a m t chính tr gia, tính cách, khí ch t và ni m dam mê c a bà u ch u nh h ng sâu s c t ng i cha. Chính cha là ng i ã giúp bà tr nên t tin h n. Cha th ng d y bà: Ph i có ch ki n, có lí ng và suy ngh c l p. Sáng t o có th giúp th hi n cá tính c a t ng, hành m i ng i m t cách rõ ràng h n, còn theo uôi ng i khác ch khi n s c a b n thân hòa tan trong ám ông mà không th tr nên n i b t. Nh ng l i d y d c a ng i cha ã giúp Thatcher tr nên t tin và c l p, t ó bà luôn có m t c m giác u vi t và sáng t o h n so v i ng i khác.

Cu c s ng gian kh trong quá trình h c t p t i Pháp c a nhà khoa h c n Marie Curie th t khó có th t ng t ng c, nh ng bà ã không khu t ph c tr c khó kh n mà c g ng h t s c t c h c v Ti n s l nh v c V t lí h c và Toán h c trong kho ng th i gian ba n m ng n ng i. Câu nói nôi tiếng c a bà là: "Chúng ta nên có lòng kiên nh, càng c n có t tin. Chúng ta ph i tin r ng Chúa sinh ra chúng ta là làm vi c này, b t k ph i tr giá t bao nhiều, chúng ta c ng nh t nh ph i làm c!".

Ni m tin là ng l c tinh th n trong quá trình tru ng thành, có tác d ng thúc y tr dám i m t v i khó kh n thách th c, v t qua th thách ti n t i thành công. Thành công c a Thatcher và Maric Curie ã ch ng minh: ng viên có th kích thích s t tin, có t tin s có hi v ng thành công.

T tin và 1 c quan có tác d ng r t quan tr ng i v i m i con ng i. N u không có thái s ng 1 c quan và t tin, chúng ta s không th th c hi n c b t kì i u gì. T tin là li u thu c kích thích thành công, giúp tr t tin là giúp chúng ti n g n h n t i ích thành công.

60.2. S NG VIÊN T GIA ÌNH LÀ NGU N NG L C L N LAO

Chúng ta u bi t, t tin là ngu n ng l c thúc y con ng i không ng ng ti n v phía tr c. Chúng ta không khó nh n ra các v nhân u có lòng t tin h n ng i. Chính nh c t tin, h m i dám a ra nh ng yêu c u cao h n, có th nhìn th y hi v ng ngay trong th t b i. N u s t tin ng hành trong su t quá trình tr ng thành, tr s ti n g n h n t i thành công. V y, chúng ta ph i làm gì giúp tr t tin h n?

a. Kh ng nh s ti n b , ng viên tr nhi u h n Trong cu c s ng, cha m nên nhìn nhi u h n v m t tích c c, phát hi n nh ng i m n i b t c a tr , không nên so sánh chúng v i nh ng a tr khác m t cách mù quáng, thay vào ó, có th so sánh hi n t i và quá kh tr có th nh n ra mình ã ti n b và tr ng thành, t ó chúng s c m th y t tin h n. V i nh ng a tr có bi u hi n không

c t t, cha m càng nên kiên nh n quan tâm và ng viên, giúp chúng lo i b tâm lí t ti, nhìn nh n m t cách úng n v giá tr c a b n thân, ng th i t ng c ng s t tin ngày càng ti n b .

b. to c h i cho tr phát tri n s t tin Trong cu c s ng hàng ngày, cha m

nên t o cho tr c h i c làm nh ng công vi c phù h p v i s c l c và trình c a mình, ví d nh gi t kh n, ánh giày, s p x p ch i... khi chúng hoàn thành nhi m v , cha m nên k p th i ng viên và khuy n khích, nh v y tr s c m th y càng t tin h n. i v i nh ng a tr nhát gan, khi tr ng hay nhà, chúng ta có th cho tr m nh n m t công vi c c th nào ó, phát huy kh n ng ti m n, giúp chúng tr nên t tin h n.

Mách nh Các chuyên gia tâm lí cho bi t, t tin là ngu n ng l c m nh m thúc y con ng i phát tri n theo h ng t t. Trong nhi u tình hu ng, ch c n t tin, chúng ta coi nh ã thành công c m t n a, m t t tin ng ngh a v i vi c s th t b i.

61.T KI M I M

Nhà th Heinrich Heine ã t ng nói: "T kiêm iêm nh m t tâm g ng ph n ánh y nh ng l i l m c a b n, giúp chúng ta có c h i c s a ch a". T ki m i m b n thân không ph i là k n ng b m sinh c a con ng i mà là m t ph m ch t t t p c hình thành trong quá trình tr ng thành. N u tr bi t t ki m i m, chúng s ti n nhanh h n và xa h n.

T ki m i m, T Ti n b T ki m i m có th giúp tr không ng ng s a ch a khuy t i m, t ó không ng ng ti n b , hi u q làm vi c c nâng cao .

Các tác ph m c a ti u thuy t gia n i ti ng Charles Dickens u r t xu t s c.

T khi b t tay vào nghi p v n ch ng, ông ã t t ra cho mình m t quy nh:

Phàm là nh ng tác ph m ch a c c và ki m tra k l ng, tuy t i không c phép xu t b n n tay công chúng, ông th ng c i c l i tác ph m c a mình nhi u l n, khi c m th y không còn v n gì thì m i ng ý xu t b n.

Nhà v n Balzac ng i Pháp c ng có thói quen này. Khi vi t xong m t cu n ti u thuy t, ông th ng dành vài tháng hay th m chí vài n m s a ch a cho n khi hoàn thành b n th o. Chính nh thói quen t ánh giá, t i u ch nh nên các tác ph m c a hai nhà v n này ã nh n c s ánh giá r t cao c a gi i chuyên môn và công chúng.

T ng T - ng i h c trò c a Kh ng T nói: "M i ngày ta u t h i l i chính mình, khi làm vi c thay ng i khác ã c g ng h t s c ch a? Trong m i quan h b n bè ã thành th t ch a? ã ôn t p nh ng ki n th c c truy n t hay ch a?" Chính nh ý th c t ánh giá b n thân này, T ng T c Kh ng T h t s c coi tr ng.

Trong cu c s ng, m i ng i u nên có th c t ki m i m b n thân t s a ch a khuy t i m c a mình, có nh v y chúng ta m i có th ti n b , m i có th bi n nh ng nguy n v ng thành s th t. M t ng i th ng xuyên t ki m i m b n thân s bi t xác nh u nh c i m c a mình, t ó phát huy u i m, kh c ph c nh c i m, phát huy ti m l c c a b n thân; còn m t ng i không

bao gi t ki m i m thì s th ng xuyên ph m ph i nh ng l i l m t ng t ? không th phát huy c n ng l c t t nh t.

T ki m i m b n thân có vai trò vô cùng quan tr ng i v i quá trình tr ng thành c a tr . M t a tr bi t t ki m i m s có kh n ng t hoàn thi n b n thân và phát tri n m t cách lành m nh. D i ây, chúng tôi xin cung c p m t s cách giúp tr b i d ng k n ng t ki m i m b n thân:

a. d y tr nói xin l i Tuy t ki m i m b n thân không ph i là b n n ng c a con ng i, nh ng chúng ta hoàn toàn có th dùng kh n ng b t ch c c a tr d y chúng cách xin l i và nh n sai. Ví d: Khi cha m làm sai, nên nh n sai và xin l i tr c m t tr, khi n tr nh n th c c làm sai thì ph i xin l i là i u h t s c bình th ng và t nhiên, kiên quy t không nh n sai là hành ng không úng, c n tr s ti n b c a con ng i.

b. d y tr cách t ki m i m b n thân N u tr làm sai, chúng ta nên h ng d n chúng cách t nhìn l i b n thân, giúp tr nh n th c c sai l m c a mình. Ví d: Cùng tr phân tích nguyên nhân d n t i sai l m, h u qu c a nh ng hành vi ó, ng th i cùng tìm cách kh c ph c và i u ch nh. Nh v y, tr không nh ng có th k p th i s a ch a khuy t i m, mà còn giúp tr h c c nhi u i u t th t b i c ng nh h c c cách t ánh giá b n thân.

Do kh n ng t duy tr u t ng c a h c sinh ti u h c và trung h c v n ch a hoàn thi n, nên ch c n tr thành kh n ch p nh n phê bình, dám nhìn l i l i l m và s a ch a là ã có th coi là tr b c u có c k n ng t ánh giá.

c. d y tr cách ch p nh n l i óng góp và phê bình c a ng i khác Ch khi tr thành kh n ch p nh n l i phê bình và nh n xét c a ng i l n thì m i có th t nhìn nh n và ánh giá b n thân. M t nghiên c u c a chuyên gia Tâm lí h c ng i Pháp ã ch ng minh, nh ng a tr không ch u ti p nh n l i phê bình c a ng i l n khi l n lên u tránh xa ho c không ch p nh n nh ng l i óng góp hay phê bình c a ng i khác. Vì v y, cha m nên d y tr ph i ti p nh n l i phê bình và góp ý c a ng i khác, i u này r t có l i cho quá trình hình thành và hoàn thi n ý chí c a tr .

d. d y tr cách t ng k t kinh nghi m T ng k t kinh nghi m là k t qu c a

quá trình kiêm iêm và ánh giá b n thân. Khi tr ôi di n v i nh ng hành vi và l i nói c a mình, c m nh n c m i quan h gi a hành ng và k t qu, chúng s t bi t cách h c h i kinh nghi m, h c c cách suy tr c tính sau. Chúng s có nh ng d nh hay d oán v k t qu hành ng tr c khi ti n hành, n u k t qu thu c hoàn toàn phù h p v i k t qu d oán, tr s ti p t c duy trì hành vi. N u k t qu thu c không gi ng v i d oán, tr s l p t c h c h i c kinh nghi m, t ó c n c theo i u ki n th c t i u ch nh hành ng và k ho ch c a mình.

Nu tr h c c cách t ng k t kinh nghi m, chúng s h c c cách t ki m i m và ánh giá b n thân, ó là m t thói q en r t có l i cho quá trình phát tri n c a tr .

Mách nh Th ng xuyên ki m i m và ánh giá b n thân m b o cho s ti n b c a m i con ng i. Qua quá trình t ki m i m m t cách có ý th c, tr có th phát huy u i m, tránh nh c i m, không ng ng t ng c ng ki n th c, tích l y kinh nghi m khi n cu c s ng tr nên nhi u màu s c và có ý ngh a h n. Tr bi t cách t ánh giá ngay t khi còn nh thì khi tr ng thành s bi t t t ra cho mình nh ng yêu c u nghiêm kh c tr thành m t ng i thành công và có ích cho xã h i.

62. I UCH NHC M XÚC

Biết kiếm chế c m xúc giúp chúng ta nhanh chóng thoát kh i ý ngh tiêu c c, gi thái l c quan nhìn v nh ng i u t t p trong t ng lai.

i u ch nh c m xúc giúp cu c s ng Thêm cân b ng T tr em n ng i l n, ai c ng u có tính khí riêng. M i ng i u c n h c cách t i u ch nh c m xúc, n u không th t i u ti t tình c m, trong cu c s ng s g p ph i r t nhi u i u không vui v . Các nhà Tâm lí h c khuyên các ông b bà m , nên giáo d c tr cách t cân b ng c m xúc c a mình ngay t khi chúng còn nh .

T ng th ng th 34 c a M - Eisenhower n m m i tu i ã g p ph i m t chuy n khi n ông ghi nh su t i. N m ó, cha m cho phép hai ng i anh c a Eisenhower i xa, nh ng không cho phép ông i theo. Eisenhower vô cùng ph n n , lao ra kh i phòng, dùng tay m m nh vào cây táo ngoài v n, v a m v a khóc, bàn tay b th ng n ng nh ng v n không có c m giác au n. B t k ai khuyên can, Eisenhower c ng u không nghe. Cu i cùng, cha m ành b t c u ph i vào nhà nh ng v n không áp ng l i ngh c a con .

M Eisenhower giúp c u b ng bó v t th ng nh ng không h nói m t câu an i. C u v a t c v a bu n, úp m t vào g i khóc m t tr n cho n khi tâm tr ng bình th ng tr l i. Lúc này, m Eisenhower m i b c t i và nói: "Ng i bi t t ki m ch c m xúc còn v i h n ng i công phá thành công m t tòa thành kiên c . T c gi n là t làm h i b n thân, c n c g ng s a ch a".

Eisenhower ghi nh 1 i d y c a m và vô cùng th m thìa, ó là câu nói mà c i ông không quên.

Khi g p ph i nh ng chuy n không c nh ý mu n hay b t ng , m i ng i u th hi n nh ng s c thái c m xúc khác nhau, nh ng tr th ng th hi n m t cách thái quá, ho c là vui m ng quá , ho c là khóc lóc th m thi t, ho c làm vi c không tính n h u qu , d manh ng làm li u... Nh ng a tr bi t qu n lí và nh n th c b n thân u bi t cách t i u ti t c m xúc .

Trong cu c s ng, có nh ng a tr h t c gi n là trút sang ng i khác, nói

t c ch i b y. Chúng êu biết r ng làm v y là không úng, sau ó th ng c m th y h i h n, nh ng khi t c gi n u không t ki m ch c b n thân, vì v y không th s a c thói quen x u này. i v i nh ng a tr nh v y, cha m có th d y chúng cách t ki m ch , khoan dung v i ng i khác. Ví d : Khi c a mình b ng i khác l y m t, nên tìm n các c quan ch c n ng có liên quan, n u tr ng có th nh th y cô giáo gi i quy t; khi b ng i khác gi m lên chân, n u không ph i do c ý thì chúng ta nên b qua, ch c n nh nhàng nh c nh và ch p nh n l i xin l i thi n ý c a h là c.

Thông th ng, h c sinh th ng thi u kh n ng t ki m ch, th hi n ch chúng th ng r t d b kích ng, hành ng theo c m tính (c m xúc d b nh h ng b i môi tr ng bên ngoài) hay d bi u hi n (c m xúc bên trong và bi u hi n ra hành vi bên ngoài ng nh t).

T i u ti t c m xúc là n i dung giáo d c quan tr ng i v i h c sinh trong tu i n tr ng, ng th i tr c ng c n có s h ng d n t n tình và k p th i c a cha m . S h ng d n này c n t p trung vào vi c tích l y kinh nghi m và i u ch nh c m xúc; ph ng pháp giáo d c c n t nhiên, k t h p v i môi tr ng bên ngoài t c hi u qu t t nh t.

Gia ình là m t qu n th c bi t c thành l p trên c s m i quan h huy t th ng ch t ch , gi a cha m và con cái, gi a các anh ch em u có m i quan h tình c m thân thi t. S quan tâm c a cha m và không khí gia ình hòa thu n là i u ki n quan tr ng tr hình thành kh n ng t i u ch nh và ki m soát hành vi tình c m c a b n thân .

Các chuyên gia tâm lí cho r ng, tình c m c a tr g m: Thay i th t th ng, m n c m, ích k, hi u th ng... Tr c khi d y tr cách t i u ti t c m xúc, cha m nên xác nh con mình thu c lo i tính cách nào.

62.1. LÀM TH NÀO É I UTI TC M XÚC C A TR

Khi tr n i gi n, cha m nên bình t nh nói v i tr : "Con có th t c gi n, nh ng ng làm gì gây t n h i n ng i khác và b n thân", ng th i tìm m i

cách giúp chúng phân tán s chú ý. N u m i n 1 c c a ng i l n v n không giúp tr hóa gi i c s t c gi n thì cha m nên áp d ng cách x lí khác, ó là t m th i không c n ý t i chúng. Cha m nên cho tr hi u r ng, b t lu n chúng có t c gi n n âu c ng không nh h ng t i cha m .

Nu ngu ng c c a s t c gi n không ph i n t phía gia ình, cha m có th d y tr m t s cách trút gi n, ví d: n sân v n ng ánh bóng r, ch i v i ng v t chuy n s chú ý c a tr ". Ngoài ra, s kiên nh n h ng d n và chia s c a cha m ch c ch n c ng s t c hi u qu t t.

Con cái d n i gi n c ng m t ph n do nh h ng t cha m . Các chuyên gia ki n ngh : Khi nói chuy n v i tr , ng i l n nên vui v , c g ng ki m ch c m xúc c a b n thân, không nên l n ti ng quát m ng, kh ng s d ng b o l c, không nh c m hay xúc ph m tr ...

Ngoài vi c d y tr cách kh ng ch c m xúc, cha m c ng nên h ng d n tr cách lo i b s t c gi n, ví d : Khuy n khích tr chia s nh ng chuy n không vui, kh ng nh ý v i b m ho c ng i khác gi m áp l c, khi vui m ng c ng không nên v t quá gi i h n...

Mách nh M i ng i u có lúc không ki m ch c b n thân, i u quan tr ng là chúng ta nên làm gì kh ng ch c m xúc. N u tr coi vi c cáu gi n là công c t c m i m c ích thì khi tr ng thành chúng s g p r t nhi u b t l i và không th thành công trong công vi c sau này. Vì v y, cha m nên c bi t chú ý s thay i tâm lí c a tr, nên chú tr ng b i d ng kh n ng t ki m ch, giúp tr có th t kh ng ch c m xúc, gi c s t nh táo khi x lí m i vi c, i u này có vai trò vô cùng quan tr ng i v i quá trình tr ng thành và phát trì n c a tr.

63.T LOLI U

T lo li u - nói m t cách c th chính là t ph c v , t ch m sóc b n thân, ó là k n ng c n thi t i v i m i con ng i. Vi c hình thành k n ng t lo li u cu c s ng giúp tr thêm t tin, có th s ng t l p, tác ng tích c c t i quá trình tr ng thành c a chúng. Hi n nay, không ít tr có tính l i, không có kh n ng t ch m sóc mình, vì v y không th r i xa s ch m sóc c a cha m . Cha m nên l y vi c giáo d c k n ng t lo li u làm n i dung quan tr ng nh t trong quá trình giáo d c gia ình .

T lo li u cu c s ng là Ti n cho quá Trình T l p M t h c gi n i ti ng c a i h c Harvard ã b nhi u công s c, kh o sát 256 thi u niên, cu i cùng thu c k t lu n: Nh ng a tr thích lao ng, thích làm vi c thì khi tr ng thành có kh n ng duy trì m i quan h t t p v i ng i khác cao g p 10 l n, có thu nh p cao g p 5 l n, t l th t nghi p th p h n 16 l n, tình tr ng s c kh e t t h n, cu c s ng phong phú h n nhi u so v i nh ng a tr không thích lao ng.

Cha m nên d y tr: N u mu n thành công, ph i bi t cách t gi i quy t m i v n c a mình, ph i v t qua gian nan th thách m i có th tr ng thành. Nên tr hi u r ng, ch khi bi t t lo li u cho cu c s ng thì khi tr ng thành m i có th ti n b và t c thành công.

e hình thành cho tr k n ng t lo li u, cha m nên gi m thi u s ch m sóc tr c ti p i v i chúng, không nên thay tr làm m i vi c, nên tr t thay qu n áo, t thu d n ch n g i trên gi ng, t ánh r ng r a m t, r a tay chân, t d n c m, l y th c n, t gi t nh ng nh nh kh n hay t t, t d n d p ch i, bàn h c hay phòng ... Khi m i b t u, tr th ng m c ph i m t s l i nh nh làm v bát, g p không phang... nh ng i u ó là khó tránh kh i, cha m không nên vì v y mà trách m ng hay c n nh n mà nên k p th i ng viên, khích l , h ng d n và ch b o. Nh v y, tr s càng thêm t tin, cu i cùng nh ng hành vi ó s tr thành thói quen t t.

Ng ith snn, trong m tln isn ãbt c vài chú s t v a chào

i. ông ã mang nh ng chú s t này v nhà ch m sóc t n tình, không lâu sau chúng tr ng thành trong môi tr ng m áp mà không c n lo ngh gì v th c n. Dù m i ngày u b nh t trong l ng, chúng c ng cam tâm tình nguy n. M t hôm, do b t c n, m t chú s t x l ng thoát ra, ng i th s n tìm ki m kh p n i nh ng v n ch a th y. Nh ng con s t còn l i v n s ng cu c s ng êm nh bình th ng.

M t n m sau, ng i th s n y ã không tr v sau m t l n i s n, nh ng chú s t công nu i d ng c ng b ch t ói. V y, chú s t x l ng n m ó thì sao? Nó ã tr thành m t chú s t hoang dã. duy trì cu c s ng, nó ph i t tìm th c n khi ói, t tìm n c u ng, khi b th ng bi t dùng l i li m v t th ng, khi g p ph i k thù thì bi t cách t n công t v . Chính nh tính t l p, chú s t này m i có th sinh t n trong gi i t nhiên.

T qu n lí cu c s ng c a mình là yêu c u c b n nh t v k n ng t lo li u. N u tr không th s p x p c cu c s ng c a mình thì ch c ch n chúng c ng không th hoàn thành nh ng c ng vi c khác. Nh ng a tr nh v y li u có th tr thành ch d a cho cha m , t ng lai c a t n c sau này hay không?

63.1. KÍCH THÍCH $\acute{\mathbf{Y}}$ TH CT S P XÉP $\mathbf{cu}$ $\mathbf{c}$ S NG

Cha m có th dùng cách k chuy n, hát nh ng bài hát thi u nhi, ch i trò ch i... giúp tr hi u c mình nên t s p x p cu c s ng c a b n thân, nên d y chúng cách b t u t nh ng vi c nh nh t nh t, t ó kích thích h ng thú c a tr . Chúng ta nên tôn tr ng cá tính và c m c a tr , ng th i t o i u ki n cho chúng bi n c m thành hi n th c. Ví d : khi cha m gi t qu n áo, có th yêu c u tr giúp , không nên s tr làm phi n mà nên vui v ch p nh n yêu c u mu n giúp c a chúng. Cha m có th yêu c u tr t gi t c a mình, t ó d n b i d ng k n ng t s p x p cu c s ng. N u chúng ta t ch i thì c ng có ngh a là ã t tay vùi d p s tích c c c a tr , b l c h i t t nh t rèn luy n k n ng s ng cho tr .

63.2. PH I KIÊN TRÌ, KHÔNG C NÓNG V I

B i d ng k n ng t lo li u cu c s ng cho tr không ph i là chuy n có th hoàn thành trong m t s m m t chi u, ng i l n nên b t u và kiên trì t nh ng chi ti t nh nh t. Khi m i h c làm vi c, t c làm vi c c a tr th ng r t ch m, th m chí nhi u lúc còn "gây h a", nh ng cha m không nên vì v y mà kh ng cho phép tr làm vi c. Thay vào ó, chúng ta nên làm m u cho tr , kiên nh n gi i thích t ng b c, ví d : D y tr cách t m c qu n áo, óng cúc, bu c dây giày... cha m nên d y cách làm, ng th i t n tình h ng d n và ng viên tr c g ng hoàn thành.

Khi tr ã hình thành thói quen, m i hành vi c a chúng s ti n hành m t cách tr t t . Cha m nên chú ý ba i m d i ây:

- Khi b i d ng cho tr thói quen t s p x p cu c s ng, cha m không nên quá v i vàng mà nên tôn tr ng quy lu t phát tri n và c i m l a tu i c a tr . Ví d : d y m t a tr m i ch p ch ng bi t i cách g p ch n, ó là i u không phù h p,
- Trong quá trình d y tr cách t s p x p cu c s ng, n u tr g p khó kh n hay có v n c n gi i quy t, cha m nên ti n hành giáo d c và h ng d n k p th i nh ng viên, c v , g i ý... n u không s d làm t n th ng lòng t tr ng và tính tích c c c a tr .
- Cha m nên kiên nh n, không nên quá v i vàng, nên bi t vi c hình thành m t thói quen không ph i là chuy n có th hoàn thành trong m t s m m t chi u mà c n duy trì trong m t kho ng th i gian dài.

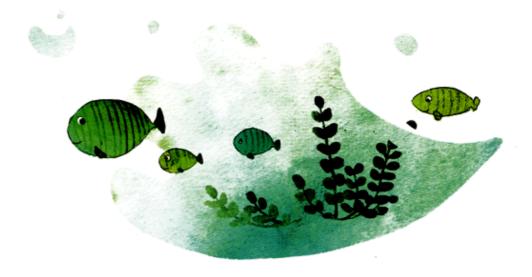
Tóm l i, mu n hình thành k n ng t lo li u cu c s ng cho tr, chúng ta c n r t nhi u i u ki n. Cha m nên tin t ng tr, dám buông tay cho tr t th c hi n, tích c c kh ng nh m i ti n b c a tr, không ng ng ng viên chúng nâng cao và phát tri n k n ng s ng c a b n thân.

Cha m nên tr ý th c c r ng mình $\tilde{a}$ l n, không nên s khó kh n, nh ng vi c gì mình ph i làm thì nên t mình hoàn thành .

Mách nh Vi c b i d ng cho tr k n ng t lo li u cu c s ng có m i liên h

ch t ch v i ý th c, cha m cân giáo d c tr ê hình thành ý th c tôt. Trong thê gi i c a tr , kh p n i u là nh ng s v t l l m, chúng s c m th y r t vui n u mình có th hoàn thành nh ng nhi m v trong t m tay, tính tích c c là i u vô cùng áng quý, cha m nên c g ng gi gìn và phát huy.

63 thói quen tột GIÚP TRE TRƯƠNG THÀNH

"Gieo suy nghĩ, gặt hành động Gieo hành động, gặt thói quen Gieo thói quen, gặt tính cách Gieo tính cách, gặt số phận".

(Samuel Smiles)

Thói quen tốt là chìa khóa thay đổi vận mệnh, vươn tới thành công. Giáo dục gia đình còn gì đơn giản và hiệu quả hợn là ngày ngày cùng con rèn thói quen tốt. Cha mẹ thông thái hãy dùng cuốn sách này giúp con yêu "gieo mầm thói quen tốt, gặt cuộc đời thành công"!

